

ბრძეველი

საიუზილე

F/1 12039

თეხერვალი

ქუთაისი

1928

მთავლიტის ქუთ განუ. № 210.

ტირაჟი 1.800.

ქუთაისი
გამუნალური მუდრნეფის სტამბა
1928

საბჭოთა კავშირის მშრომელი, მთელ მსოფლიო მშრომელებთან ერთად, დღესასწაულობენ, ოქტომბრის რევოლუციის პირმო შვილის— მთელი მსოფლიო პროლეტარიატის შეიარაღებულ ძალის— მუშათა და გლეხთა წითელი არმიის 10 წლის თავს.

ამ დიად ზემოთან ერთად, საქართველოს მშრომელი მასები ზემომობენ საქართველოში მისი ხელისუფლების— საბჭოების არსებობის 7 წლის თავს.

ეს ორი დიდი დღესასწაული დაკავშირებულია ერთი-მეორესთან ისე, როგორც საქართველოს მუშები და გლეხები მტკიცედაა დაკავშირებული საბჭოთა კავშირის ძლიერამოსილ პროლეტარიატთან.

შვიდი წლის წინად საქართველოს მშრომელებმა— რუსეთის პროლეტარიატის შეიარაღებული ძალის, — წითელი არმიის დახმარებით, საქართველოდან განდევნეს მსოფლიო ბურჟუაზიის ლაქიური მთავრობა და თვითონვე შეუდგენ თავისი საკუთარი ბედის ჰედვას, სოციალისტურ მშენებლობას.

საქართველოს გასაბჭოების 7 წლის თავზე, — ერთხელ კიდევ მოვიგონოთ, თუ რა მისცა მენშევიკურმა მთავრობამ ქართველ მუშასა და გლეხს. ჯერ-ჯერობით მოწმედ მოვიყვანოთ თვით მენშევიკური-ბანდიტური მთავრობის თავმჯდომარე— ჟორდანია

აი რას ამბობს ის მუშების მდგომარეობის შესახებ: „დღიური ხელფასით მას შეეძლო ეყიდა ერთ-ნახევარი გირვანქა თეთრი ფქვილი, ან ორი გირვანქა შავი პური, ან ნახევარი გირვანქა შაქარი“ (გაზ. „სახალხო საქმე“ 1920 წ. 24 ნოემბერი). მუშა უიმშილოში ატარებს თავის ცხოვრებას, ის ექანება უფსკრულისაკენ, ნადგურდება ფიზიკურად— სწერდენ მუშებს.

ამას დაუმატეთ კიდევ, რევოლუციონურ მუშების ციხეებში გამოწყვდევა, გადასახლება, მასიური დახვრეტა (ალექსანდროვის ბალი და სხვა).

მენშევიკური პარტიის ქურთმთ მუშების გულის ტყვიით განგმირვა „მსუბუქ“ სასჯელად მიიჩნდათ და დაიწყეს გაუგონარი ტანჯვა მუშებისა — ნავთსა და ბენზინს ასხამდენ მუშებს და შემდეგ ცეცხლს უკიდებდნენ (მარდალეიშვილის და ივანოვის დაწვა ქუთაისში).

რა მისცეს მენშევიკებმა გლეხებს, როგორ გადაჭრეს მათ მიწის საკითხი?

ყველას ახსოვს ალბათ ეგრე წოდებული მიწის საკითხის „ხომერიკი-კიზაცია“, რაც ნიშნავდა თავად-აზნაურებს და მემამულეებს არ ვაწყნარებდა. ნიოთ, გლენებსაც ნამცეცვი გადაუგდოთ, რომ დავაკმაყოფილოთო.

მაგრამ შემთანხმებლ—ოპორტიუნისტებმა აქაც ვერ დაიჭირეს ორი კურდღელი. მათ არჩიეს ისევ არ ევნოთ მემამულეებისათვის და აქიანურებდნენ საკუთარი დეკრეტის ცხოვრებაში გატარებას.

ამის შესახებ აი რას მოგვითხრობს მენშევიკური მთავრობის კომისია თავის ანგარიშში:—აგრარული რეფორმა გატარდა, კანონი მიღებულია თითქმის ორი წლის წინეთ და დღემდე მისი პირველი ნაწილიც კი არ არის გატარებული ცხოვრებაში. მიწები, ნორმის ზევით, მცირეოდენი გამოკლებით, არ არის ჩამოთმეული. მიწის სახელმწიფო ფონდი ფიქცია გახდა. ეს აღლევებს მასას, რომელიც ამბობს, რომ მიწებს კვლავ უტოვებენ, ან უბრუნებენ თავად-აზნაურებს“-ო.

გლენებს აღლევებდა მიწის გადაჭრის საკითხი; ის იარაღით ხელში გამოვიდა და სამკვდრო სასიცოცხლო ბრძოლა გამოაცხადა. მენშევიკთა რეაქციონური მთავრობა გლენთა აჯენყებებს რეაქციონურ აჯანყებად ნათლავდა.

ვის არ ახსოვს დაქირავებული გვარდიელი ძმა მიჭების მხეცური ბრძოლა, იმპერიალისტური ჯარების დახმარებით, გლენთა აჯანყებების წინააღმდეგ—ლეჩხუმში, რაჭაში, ქუთაისის მაზრაში, სამეგრელოში, დუშეთში, საჩხერეში და სხვაგან? რევოლიუციონურად განწყობილი გლენები—ფიზიკურად განადგურებულნი, სოფლების დარბევა, ცეცხლის წაქიდება და გაცარცვა—აი როგორ გადაჭრეს გლენთა საკითხი მენშევიკებმა.

როგორ გადასჭრეს მათ ნაციონალური საკითხი? აქ ხომ დიდი „გმირული“ საქმეები ჩაიდინეს. ვის არ ახსოვს პირველ ხარისხოვანი ბანდიტის—ქართველი მუშათა და გლენის სისხლში ამოსვრილი—ვალეკო ჯუღელის მხეცური მოქმედება სამხრეთ ოსეთში, ცარცვა გლეჯა, სოფლების განადგურება, ბავშვებისა და ქალების სახლებში გამომწყვდევა და ცეცხლის წაქიდება; ვის არ ახსოვს აფხაზეთში ოფიცერთა რაზმების საძაგელი მოქმედება, რამაც გამოიწვია აფხაზ—სოციალ-დემოკრატების გასვლაც კი მენშევიკურ ორგანიზაციიდან?

ვის არ ახსოვს ლოთ ბენია ჩხიკვიშვილის და მისი ბანდის პოგრომულ-კოლონიზატორული მოქმედება აჭარისტანში, რაც საშინელ მღელვარებას და აღშფოთებას იწვევდა აჭარლებში და ამ აღშფოთებას მენშევიკები არტილერიის ცეცხლით ამშვიდებდნენ. ვის არ ახსოვს სომეხ მშრომელთა მასის დევნა, მათი დარბევა, გადასახლება და დამცირება?

ყველა ამას დაფუმატოთ კიდევ მუდმივი ომები და სისხლის ღვრა საქართველოს და სომხებს შორის, საქართველოს და ადრბეიჯანს შორის და თქვენ მიიღებთ საშინელ სურათს. მეზობელ გლენთა წაქიდება, ნაციონალური შუღლის გაღვივება, საქართველოს ტერიტორიაზე მცხოვრებ ნაციონალურ უმცირესობათა დარბევა-განადგურება—აი როგორ გადასჭრეს მენშევიკებმა ნაციონალური საკითხი.

მაგრამ მარტო ამით არ განისაზღვრება მენშევიკების „დამსახურება“

მათ საქართველო გადაქციეს—სოფლიოში ერთად ერთ ახალგაზრდასა და საბჭოთა რესპუბლიკის—წინააღმდეგ საბრძოლველ ასპარეზათ საქართველოს ტერიტორიაზე თავს იყრიდენ ანტანტის შავი ძალები პროლეტარული რევოლიუციის შესახვედრათ. მენშევიკები აქტიურ დახმარებას უწევდნენ ყველა ჯურის კონტრევოლიუციონურ შავრაზმელებს მუშათა მთავრობის წინააღმდეგ.

მენშევიკების „დამოუკიდებელი“ საქართველო ყველა ჯურის იმპერიალისტური ჯარების სათარეშოთ გადაიქცა. ინგლისური ჯარი საქართველოს ბატონ-პატრონი გახდა. კაიზერისა და სულთანის ჯარები მენშევიკების საიმედო საფრად გაიხადეს ძლევაამოსილი ოქტომბრის რევოლიუციის ტალღების წინააღმდეგ.

ისინი, როგორც პატარა ფინია მოხუც ლომთან, ისე კუდის ქნევით და ნაღვლიანი თვალებით თხოვდნენ მფარველობას მუშებსა და გლეხების რისხვისაგან ფონ-კრესებს, უორკერსს ან და სხვა შავრაზმელ გენერლებს. რამდენი დამცირება, შეურაცხყოფა ახსოვს ქართველ მუშებსა და გლეხებს იმპერიალისტური ჯარებისგან, რომლებიც თავისუფლად თარეშობდნენ საქართველოს ტერიტორიაზე?

ასეთ საშინელ პირობებში მყოფმა მუშებმა და გლეხებმა, საქართველოს კომუნისტური პარტიის ხელმძღვანელობით და რუსეთის მუშებისა და გლეხების დახმარებით, დაამხვეს მენშევიკური მთავრობა, აღგავეს საქართველოს ტერიტორიიდან და თვით უორდანიას „ჩრევით“ („დამოსავლეთის ფანტიკოსებს დასავლეთის იმპერიალისტები გვიჩვენია“-ო.) დასავლეთისაკენ განდევნეს.

საქართველოს მუშები და გლეხები შეუდგნენ ახალი ცხოვრების მოწყობას სოციალიზმის მშენებლობის ნიშნის ქვეშ და წარმატებით აწარმოებენ სოციალისტურ მშენებლობას მთელი საბჭოთა კავშირის მშრომელებთან ერთად. მუშების მატერიალური მდგომარეობის გაუმჯობესება, საცხოვრებელი ბინების აგება, სოციალისტური მრეწველობის წინსვლა, მიწის საკითხის საბოლოო გადაჭრა, სასოფლო მეურნეობის პროდუქციის სწრაფი ზრდა, სოფლის მეურნეობის სოციალისტურ ნიადაგზე მოწყობა, კოლპერაციის სწრაფი განვითარება, განათლების და საერთოდ კულტურული მუშაობის გაზრდა, სრული ეროვნული სიმშვიდე და სხვა,—აი რა გვაქვს ჩვენ საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების არსებობის 7 წლის თავზე.

ციფრების მოყვანა ზედმეტად მიგვაჩნია, ვინაიდან თვით ურწმუნო თომებსაც ვერ ძალუძს ჩვენი სწრაფი ზრდის, მუშებისა და გლეხების საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესების უარყოფა.

გიგანტიურ სოციალისტურ მშენებლობას ჩვენი პლანეტის ერთ მეექვსედ ნაწილზედ ფზიზლათ გუშავობს მუშათა და გლეხთა წითელი არმია, რომლის არსებობის ათი წლის თავს დღეს ვდღესასწაულობთ.

კომუნისტური პარტია თავიდანვე სერიოზულ ყურადღებას აქცევდა პროლეტარიატის შეიარაღებას. ერთ მთავარ საშვალეზათ მეფის მთავრო-

ბის და შემდეგ დროებითი მთავრობის დასამხობათ კომუნისტური პარტიას მიაჩნდა პროლეტარიატის შეიარაღება და იარაღით ხელში შეიჭრებოდა უფლების მოპოება.

მიუხედავად იმისა, რომ 1905 წლის რევოლუციონური მუშათა კლასი დამარცხდა, მან ამ დამარცხებით მიიღო დიდი გამოცდილება და დღით დღე ემზადებოდა, ირანმებოდა ორგანიზაციულად და სწავლობდა სამხედრო საქმეს, რომ ერთხელ და სამუდამოთ ბოლო მოეღო თავის კლასიური მტრებისათვის.

მუშების დარაზმვის გარდა, კომუნისტური პარტიის ხელმძღვანელობით, დიდი მუშაობა სწარმოებდა მეფის არმიაში მისი (არმიის) გახრწნის მიზნით, ეს პროპაგანდა იძლეოდა სათანადო ნაყოფს, როგორც ხმელეთის არმიაში, ისე ფლოტში („პატიომკინ“-ზე შეზღვაურების აჯანყება, აჯანყება კრონშტადში, არა საიმედო პოლკების განიარაღება და სხვა.).

ოქტომბრის გადატრიალებამ სასიკვდილო ლახვარი ჩასცა რუსეთის ბურჟუაზიას და ყველა ჯურის სოციალ-გამყიდველებს, ამასთანავე მან ლახვარი ჩასცა მსოფლიო იმპერიალიზმს და მთელი მსოფლიოს შავი ძალები დაირაზმენ, რომ ძირშივე ჩაეხშოთ მუშებისა და გლეხების ხელისუფლება.

ოქტომბრის რევოლუციას თავს დაესხა 14 იმპერიალისტური სახელმწიფო. ამ მდგომარეობამ, მუშათა კლასის წინაშე დასვა საკითხი რეგულიარულ შეიარაღებული ძალის ორგანიზაციისა და 23 თებერვალს, 1918 წელს მუშათა და გლეხთა ხელის უფლებამ დაადგინა, რომ მოწყობილიყო რეგულიარული არმია „მუშათა და გლეხთა წითელი არმიის“ სახელწოდებით.

წითელი არმიის ამოცანას და მიზანს ხსენებული დადგენილების ერთი მუხლი ასე განმარტავს. „ძველი არმია ბურჟუაზიის ხელში მშრომელთა ჩაგვრის იარაღია. მშრომელთა და გაყვლეფილ კლასების ხელში ძალა უფლების გადასვლასთან ერთად აუცილებელი გახდა ახალი არმიის შექმნა, რომელიც იქნება საბჭოთა ხელისუფლების დასაყრდენი აწმყოში, მუდმივი არმიის, საყოველთაო სახალხო შეიარაღებით შეცვლის საძირკველი ახლო მომავალში, და დამხმარე ძალა მომავალ სოციალისტურ რევოლუციისათვის ევროპაში“.

აი ამ იდეოლოგიურ საფუძველზე ვითარდებოდა და მტკიცდებოდა წითელი არმია.

1919 წლის შემოდგომაზე წითელ არმიის საბრძოლო ფრონტის სიგრძე უდრის 8.000 კილომეტრს. ასეთი დიდი მანძილი ფრონტისა არ ახსოვს არც ერთი ომების ისტორიას.

1921 წელში დაასრულა თავისი გამრული ბრძოლები სამოქალაქო ომის ფრონტებზე. წითელი არმიის გამარჯვება უზრუნველყოფილი იყო მით, რომ „წითელი არმიაში საუცხოოდ იქნა განხორციელებული თანმიმდევრობა და სიმტკიცე პროლეტარული ხელმძღვანელობის მუშების და მშრომელი გლეხობის კავშირში, ყველა ექსპლოატატორებისა წინააღმდეგ“ (ლენინი).

1921 წლიდან იწყება მეორე პერიოდი წითელ არმიის განვითარებისა — გადასვლა ომიანობის პირობებიდან, მშვიდობიან პირობებში მისი რიცხოვზრდი შემცირება და მშვიდობიან პირობებთან შეგუებითი სწავლის დაწყება (ბუზნოვი).

ეს პერიოდი გრძელდება 1924 წლამდე. აქედან იწყება „პერიოდი არმიის ორგანიზაციის შეგუება მშვიდობიან მშენებლობის პირობებთან და სოციალისტური საბჭოთა რესპუბლიკების კავშირის შეიარაღებული ძალის სისტემის შექმნა“ (ბუზნოვი).

ამავე პერიოდს ეკუთვნის წითელი არმიის საგრძნობი ნაწილის გადაყვანა ტერიტორიალურ—მილიციურ სისტემაზე, რითაც საშვალდება გვეძლევა ერთი მხრივ უფრო მცირე დროით მოვწყვეტოთ მუშური და გლეხური ახალგაზრდობა მრეწველობას და მეურნეობას, და მეორე მხრივ უფრო ფართო მასამ შეისწავლოს სამხედრო საქმე.

მთელ რიგ ორგანიზაციულ რეფორმის ჩატარებასთან ერთად, ხელისუფლება მთავარ ყურადღებას აქცევდა სამხედრო მრეწველობის განვითარებას, რომელიც—როგორც ყველა სხვა დარგი ჩვენი მრეწველობისა, დანგრეული და განადგურებული იყო.

ჩვენ შევსძელით საკუთარი თვითმფრინავის მოტორების დამზადება საბჭოთა ქარხნებში, ჩვენ შევსძელით რომ ხელახლათ შეგვექნა საჰაერო ფლოტი, რომელიც რეალურ საბრძოლველ ძალას წარმოადგენს (ვოროშილოვი), ჩვენ შევსძელით საზღვაო ფლოტის გაძაგრება და მისი ტექნიკური საფუძვლის გაუმჯობესება.

განუზომელია ჩვენი მიღწევები კულტურულ პოლიტიკურ მუშაობის დარგში—წითელი არმია ეს მასიური სკოლაა სოციალიზმისა. ის ფაქტი, რომ საბჭოთა კავშირის მთელ რიგ ადგილებში, ადგილობრივ აღმასკომების თავმჯდომარეთა საერთო რიცხვში ჩვენი ყოფილი წითელ-არმიელები შეადგენენ 50—55% -ს საუცხოვოდ ამტკიცებს წითელ ეაზარმაში დიდი კულტურული პოლიტიკური მუშაობის ჩატარებას.

წითელ არმიის ათი წლის თავზე დიდი მიღწევები გვაქვს მეთაურთა შემადგენლობის მომზადების საქმეში. მეთაურთა დიდი უმრავლესობას გათავებული აქვს ჩვენი სამხედრო შკოლები. მის რიგებს ყოველ წლებით ემატება ახალი კადრები უფროსთა შემადგენლობისა. მეთაურთა შემადგენლობის 49% მუშებისა და გლეხებიდანაა, წითელ-არმიის უფროსთა შემადგენლობის 91, 6% გავლილი აქვს შკოლა სამოქალაქო ომისა.

ამ რიგად წითელი არმიის არსებობის ათი წლის თავზე ჩვენ თავისუფლად შეგვიძლია განვაცხადოთ, რომ თუ კი ვინმე შეეცდება თავისი სისხლიანი ხელები წამოიღოს ჩვენს წინააღმდეგ, მუშათა გლეხთა წითელი არმია მზად არის, რომ მოჰკვეთოს ის.

მაშ, გაუმარჯოს მუშურ-გლეხურ წითელ არმიას!

გაუმარჯოს მის ხელმძღვანელ და სულის ჩამდგმელ ლენინურ კომუნისტურ პარტიას!

გაუმარჯოს საქართველოს ვასაბჭოების 7 წლის თავს!
გაუმარჯოს მსოფლიო სოციალისტურ რევოლიუციას!

კულტურული რევოლუციის ამოცანები ლენინიზმის სისცემადი.

მართა, პირველ ყოვლისა, არის პრეტენსია ადამიანისა და მუშების შორის. ამ პრეტენსიაში ადამიანი, თავისი მოქმედებით, ამცვიდებს, აწვრთმებს და კონტროლს უწყვეტ ნივთიერებათა ცვლას თავისა და მუშების შორის. მუშების ნივთიერებას იგი თვით უპირისპირდება, რთვობაც მუშებზე ძალა. იმისთვის რომ შიდასკუთხის მუშების შიდასკუთხის განსაზღვრული ფორმით, რაც სასაბუნებისო მისი საკუთარი სივლელისათვის, იგი ამოქმედებს თავისი სხეულის კუთხნილ ძალურს, სეკუნსა და ყველს, თავსა და თათურს. მოქმედებს რა ამ მომბათნით ჭარუ მუშებზე და ცვლის რა შიდა, იმავე დროს, იგი, ადამიანი ცვლის თავის საკუთარ მუშებს.

იგი აწვითარებს უკანასკნელში მოვლემაც ნიჭს და ამ ძალთა თანაშის თავის საკუთარ ნებს უმობ-ჩილურს.

(კ. მარქსი. „კაპიტალი“ ტ. I. განკ. III თ. 5. „შრომის პროცესი“. 148 გვ. სახელგამი 1923 წ.).

საერთაშორისო პროლეტარიატის უდიდესი ფილოსოფოსის ამ სიტყვებში მოცემულია „ფორმულა“ ადამიანის დამოკიდებულების გარემუარ ბუნებასთან — დამოკიდებულება, რაც ადამიანის კულტურის არსებით მხარეს შეადგენს. ადამიანი — „იარალის დამამზადებელი არსება“ — (ფრანკლინი) ებრძვის გარემუარ ბუნების ძალებს, იმორჩილებს მათ ბუნების კანონთა შეგნების ნიადაგზე და თავის სასარგებლოთ იყენებს ხოლმე. მაგრამ ამავე დროს, ბუნების დამორჩილების ხარისხის მიხედვით, ადამიანი თვით იცვლება, თავის საკუთარ ბუნებაში, იწვრთნება მისი გონება, იზრდება მისი ინტელექტი, რაც სხვა და სხვა ფორმაში ჩნდება. მაგრამ ადამიანი მარტო იარალის დამამზადებელი არსება კი არაა — არამედ იგი, იმავე დროს, საზოგადოებრივი არსებაცაა. საზოგადოებრივი ურთიერთობანი პირდაპირ უკავშირდება იმ საშვალეებს, რომელსაც ადამიანი მიმართავს ბუნებასთან ბრძოლისას, ე. ი. წარმოების საშვალეებს და ყოველი ეპოქის კულტურული ღირებულებანი, როგორც ყველა საზოგადოებრივი დაწესებულება, საბოლოო ანგარიშით, ამ წარმოებითი საფუძვლებზე აღმოკენებული; როგორც სახელმწიფოებრივ-უფლებრივი, ისე კულტურული-იდეოლოგიური ზედნაშენი — მტკიცედ ფუნქციონირებულია ყოველი ეპოქის მატე-

რიალური საძირკვლით. „მაკრატლის“ პრობლემა, საწარმოო ძალთა განვითარებისა და მოძველებულ სოციალურ-ეკონომიური გარსის საერთო წესის თანახმად, რევოლიუციით გადაწყდება ხოლმე.

10 წლის წინათ ოქტომბრის რევოლიუციამ, ჩვენი პლანეტის ერთ მეექვსედზე, „მფლობელის უფლება“ დაუმტკიცა პროლეტარიატს. სოციალიზმის დროშით მიდიოდა პროლეტარიატი ბრძოლაში და ხელთ აღებული უფლებას იგი იყენებს ხოლმე სოციალიზმის მშენებლობისათვის. მაგრამ არც იგი თვითონ, არც მისი მეგობრები, თუ მტრები არ ეუკობენ, რომ პირველი სოციალისტური ქვეყანა პროლეტარიატის დიქტატურის—მრავალ მხრივად ჩამორჩენილი კაპიტალიზმის ქვეყნებთან შედარებით. საწარმოო ძალემა აქ არასაკმაოთაა განვითარებული, და ამასთან შეფარდებით, საერთო კულტურულობაც დაბალ საფეხურზეა. აქედან ბურჟუაზიის დიუილი: რის სოციალიზმი, რა სოციალიზმი გაუნათლებელ, უკულტურო, დადარიბებულ მხარეში! განსაკუთრებით დობლს აყრევინებს პირიდან ეს თეზისი ყვითელ სახიან სოციალ-დემოკრატის აფთარტ: სოციალიზმი ასეთს მხარეში?!

ლენინი, რომელიც მარქსიზმის სულს არასდროს არ უმსხვერპლებდა ხოლმე მარქსიზმის გამოთქმა—ანბანს—ყოველთვის ამხელდა ასეთი მსხვერპლ-შეწირვის ცნობილსა და უცნობ ქურუმთ, ნიღაბს ხაიდა პროლეტარული რევოლიუციის რევოლიუციონური თეორიის შემყვრნელთ. სწორედ ამიტომ იგი ნაცარტუტათ აქცევს წვრილ ბურჟუაზიული პედანტების კბილთა ღრქენის თეორიას, როდესაც ეკამათება ნ. სუხანოვს.

„უსაზღვროთ შაბლონურია მათი მოსაზრება, რომელიც მათ ზეპირათ შეუსწავლიათ დას. ევროპის ს.-დემოკრატის განვითარების დროს, და რომელიც იმაში მდგომარეობს, თითქო ჩვენ ჯერ არ ვავზრდილვართ სოციალიზმის დონემდი. რომ ჩვენ არ გვაქვს, როგორც ზოგი მათგანის „სწავლილი“ ვაუბატონი ამბობს, ოპიექტიური, ეკონომიური წინამძღოლი პირობები სოციალიზმისათვის.

და არავინ ვალად არ სთვლის, შეეკითხოს თავს:

განა არ შეეძლო ხალხს, რომელიც შეხვდა რევოლიუციონურ სიტუაციას ისეთს, როგორიც იმპერიალისტური ომის დროს გამოუმუშავდა; განა არ შეეძლო მას, გამოუვალი მდგომარეობის ზეგავლენით გადაშვებულყო ბრძოლაში, რომელიც მისცემდა მას ოდნავ მაინც იმის საწინდარს, რომ დაეპურო თავისთვის მაინც და ძაინც არა ჩვეულებრივი პირობები ცივილიზაციის შემდეგი განვითარებისათვის?“¹⁾

და შემდეგ:

„თუ კი სოციალიზმის დამყარებისათვის საჭიროა კულტურის განსაზღვრული დონე (თუმც არავის იმის თქმა არ შეუძლია, თუ როგორია განსასღვრული „დონე“ კულტურის)—რატომ არ შეგვიძლია ჩვენ ვიბრძოლოთ რევოლიუციონური გზით, რომ დავამყაროთ პირობები ამ განსაზღვრული დონესათვის

1) ლენინის თხ. ტ. მე-XVIII. 5. II გვ. 118—119.

და შემდეგ უკვე, მუშურ-გლეხური ხელისუფლებისა და საბჭოთა წყობილების მეშვეობით, გავეშუროთ სხვა ხალხთა დასაწევათ“.

„სოციალიზმის დასამყარებლათ—ამბობთ თქვენ—საჭიროა ცივილიზაცია. კეთილი და პატიოსანი! მაგრამ, ერთი გვითხარით—რატომ თქვენ თვითონ ვერ შესძელით შეგექნათ პირველათ ცივილიზაციის პირობები თქვენსვე მხარეში, ისეთი, როგორც მემამულეთა განდევნა და სოციალიზმისაკენ სვლაა? რომელ წიგნებში ამოიკითხეთ თქვენ, რომ ჩვეულებრივი ისტორიული პერიოდთა ასეთი სახეცვლილებანი დაუსვებელი, ან შეუძლებელი იყოს? ¹⁾“.

ჩვენს, „ომისა და რევოლიუციის“ ხანაში, შაბლონური-მექანიკური, მეშინური წარმოდგენა რევოლიუციაზე მარტო სოციალ-დემოკრატის, ბურჟუაზიის ამ მესამე პარტიას კი არ ახასიათებს; არა, ასეთი წარმოდგენით გვევლინებიან ჩვენ ბევრი „უპარტო სოციალისტებიც“; ესენი გვიჩვენებენ სახეს, თითქო არ არიან მტრულად განწყობილი ოქტომბრის „ცლისადმი“.

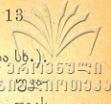
ლენინიზმი გადაჭრით ემიჯნება ამ პედანტებს, რომლებსაც კარგად ახსოვთ სქემა-ფორმულები, მაგრამ ივიწყებენ ასეთ „წვრილმანებს“, როგორც საზოგადოებრივ-კლასიური ურთიერთობაა. ლენინის დიაგნოზმა დაადსტურა პროლეტარული გადატრიალების სიმწიფე ბურჟუაზიულ-მემამულეთა რუსეთის პირობებში, რომელიც ომის სისხლიან ჩიხში მოექცა, საიდანაც გამოსავალს მხოლოდ პროლეტარული რევოლიუცია იძლეოდა. რა რიგ ჩამორჩენილი არ უნდა ყოფილიყვნენ კულტურულად მასები, რა რიგ დაავადებული არ ყოფილიყო ომის რღვევით რუსეთის მრეწველობა—გამოსავალი მხოლოდ ერთი იყო, სახელდობრ—პროლეტარული რევოლიუცია. წინააღმდეგ შემთხვევაში მოსალოდნელი იყო სრული ვადაგვარება-გაველურება, წარმოების სრული ჩაქრობა, რაც თან მოყვებოდა ომს „რუსის უკანასკნელი ჯარისკაცამდე“. მომავალში კი, სისხლიდან დაკლილი მხარე გადიქცეოდა ნაომარი ვერობის, ან ამერიკის გაუმადლარი კაპიტალის კოლონიათ.

პროლეტარიატმა, თავისი ბოლშევიკური პარტიის ხელმძღვანელობით, რევოლიუციის გზა იჩინა. თავისი ოქტომბრის გამარჯვებით მან უზრუნველყო შემდეგი ძლიევამოსილი მსვლელობის წინამძღვარი პირობები.

მემამულეთა და კაპიტალისაგან განთავისუფლებულ ქვეყანაში პროლეტარიატმა მარტო პატონობა კი არ დაიწყო, არამედ, თავისი უფლება მან სოციალიზმის მშენებლობისაკენაც მიმართა.

საინტერესოა ვიცოდეთ, იყო თუ არა მომზადებული და რამდენათ—გამარჯვებული კლასი სოციალისტური მშენებლის როლის შესასრულებოათ?

ორგანიზაციულობა, გამძლეობა, რევოლიუციონურ აღტყინება, კლასიური სოლიდარობა საერთაშორისო პროლეტარიატის ერთგულება და ა. შ.—აი პროლეტარული კულტურის ელემენტები—შეერთებული, იგულისხმება, ყოფაქცევის იმ წესებთან, რომელიც ახასიათებს მაღალ განვითარებულ წამოწყების მშრომელს.

საკავშირო (რუსი, უკრანელი, ბალტიის სანაპიროთა, ა/კავკასიის და სხვ.) პროლეტარიატი ჩამორჩენილია ამერიკისა და ევროპის პროლეტარიატს. ნასწავლ თვისებებში, მაგრამ იგი (საკავ. პროლეტ.) გაცილებით მაღლა დგას ამერიკისა და ევროპის პროლეტარიატზე ზემო აღნიშნული (პირველი) რევოლიუციონური თვისებებით. ჩვენი პროლეტარიატის ეს უპირატესობა რევოლიუციონურ კულტურის დარგში ხშირათ იყო, მაგალითად კავტსკისაგანაც კი ცნობილი და მისთვის კვლევის საგანს წარმოადგენდა მაშინ, როდესაც ის ჯერ კიდევ ორტოდოქსულური მარქსიტი იყო. მთელ რიგ წერილებსა და ბროშურებში („სლოვენები და რევოლიუცია“, „ამერიკელი და რუსი მუშები“, „რუსეთის რევოლიუციის მამოძრავებელი ძალები“ და სხვა) კავტსკი ადასტურებს რუსეთის პროლეტარიატის რევოლიუციონურ უპირატესობას და აკუთნებს მას ავანგარდის როლს, როგორც რუსეთის, აგრეთვე ევროპის სოციალისტური გადახალისება—ფერისცვალების საქმეში.

1917 წ. ოქტომბერში, ამ მხრივ, ჩვენი პროლეტარიატი არ გაცუდებულა; პირიქით, ომის სისხლიანმა ყვავილებმა, რევოლიუციონური ბრძოლის გამოცდილებამ ბოლშევიკური პარტიის თაოსნობით 1905 წ. და შემდეგაც,— გამობრძმიდეს იგი ყოველ მხრივ—და თეორეტიულადაც.

პროლეტარიატს, გახდა რა იგი მბრძანებელ კლასათ, აუცილებლად უნდა გამემჯდინებია თავისი დამოკიდებულება იმ ამოცანებთან, რომლებიც გადამწყვეტი იყო ოქტომბრის რევოლიუციისათვის.

ძალა-უფლების შენარჩუნება (პოლიტიკური და სამხედრო ბრძოლა გარეშე და შინაურ კონტრევოლიუციასთან), ბრძოლა პურისათვის (სამეურნეო რღვევასთან ბრძოლა) და, ბოლოს, ბრძოლა კულტურისათვის (მასების სწავლა-განათლება, მოზარდი თაობის აღზრდა ახალი პრინციპების მიხედვით) აი ასეთი თანამიმდევრობით დაეწყო ჩვენი უმნიშვნელოვ ნესი ფრონტები. კულტურის ფრონტი—მესამე ფრონტათ გამოცხადდა. არა იმისთვის, თითქო პროლეტარიატს, ან მის პარტიას, თუ ბელადს, სათანადოთ არ ქონოდეს დაფასებული კულტურული ფრონტის მთელი მნიშვნელობა „საწყალობელი რუსეთისათვის“ და კიდევ უფრო მეტად საწყალობელ ნაც. უმცირესობისათვის,—არამედ იმიტომ, რომ თუ შენარჩუნებული არ იქნებოდა საბჭოთა ხელისუფლება პირველ ყოვლისა, თუ კი იგი მეურნეობის მხრივ წელ გამაგრებული არ იქნებოდა ოდნავათ მაინც, არავითარ კულტურაზე ლაპარაკი და ოცნებაც კი არ შეიძლებოდა. აუცილებელი „ხარჯები რევოლიუციის“ დაეტყო მესამე ფრონტს იმ მხრივ, რომ მას არ ექცეოდა ჯეროვანი ყურადღება. მაგრამ როგორც კი საბჭოთა მხარე განმტკიცდა შიგნით და ამოსუნთქა თავისუფლად ინტერვენციის დამარცხებით, — როგორც ვი ვალდვა მეურნეობის კერას პირს ყინული და პროლეტარიატის სახეს წაერეცხა სიმშლიობის მიწის ფერი,— მასების კულტურულად ამაღლების საკითხები, სწავლა-განათლების საკითხები, მეცნიერების განვითარების, ხელოვნების, ლიტერატურის, თეატრის, კლუბის, კულტურული მშენებლობის საკითხები, საბჭოთა სკოლის გადახალისების და მისი მოწყობის შესახებ საკითხები საუკეთესო ნიმუშების მი-

ხედვით—გაცხოველებული სჯა-ბაასის საგნათ გადაქცა კომისართა საბჭოსა და ხელმძღვანელ პარტიულ ორგანიზაციებში.

ეს ხშირად „წყვეული“ კითხვები—კონკრეტულ პასუხს ითხოვდა: როგორ და რის გამო? რევოლიუციონურ კლასს ახასიათებს ჯანსაღი ზვიადობა; კერძოთ ბოლშევის, რომელიც აფეთქებს ზეცასაც კი, ბრძოლის პათოსი, ზოგ შემთხვევაში (როგორც ზოგიერთს მოუვიდა კიდევ), თავის საწინააღმდეგოთ გამოადგება, რაც საზარალო გადახრას იწვევს სწორი ხაზიდან. „მემარცხენე კომუნისმის“ გადახრა ომისა და საერთაშორისო პოლიტიკის საკითხებში იყო მიზეზი მათი ურავადაფურთხების დამოკიდებულებისა რთულ, კრიზის გამო-წყვევ საკითხებისადმი ოქტომბრის შემდგომი რუსეთისათვის. მაგრამ ასეთივე ურავადაფურთხების დამოკიდებულება ემჩნეოდა ზოგ მუშაკს კულტურულ-იდეოლოგიური, ფრიად ძნელი საკითხებისადმი.

ამასთან დაკავშირებით, მთელი სიგრძე სიგანის დასევა საკითხი კულტურული „მემკვიდრეობის“ შესახებ. შეუძლია თუ არა ახალ წყობილებას, წყობილება—გზას სოციალიზმისაკენ, შექმნას ახალი სოციალისტური კულტურა, ისე, რომ არ ისარგებლოს ბურჟუა-მემამულეთა მთავრობის დროს დაგრობულ კულტურული ღირებულებით? შეუძლია, თუ არა ამ წყობილებას, გვერდი აუაროს კულტურული ზრდის თანდათანობით ეტაპებს, ერთის დაკვრით გადაახტეს გაუნათლებლობისა და სიბნელის ზღვარს, რომელიც ემჩნეოდა ფართო მასებსა და უმთავრესად გლეხურ ფენებს—და „პროლეტარული კულტურის“ სამფლობელოში ჩახტეს, რომელიც წარმოადგენს შესავალ კარებს გაშლილი კომუნისტური კულტურისას უკლასო საზოგადოებაში?

ლენინმა შეამჩნია ეს გარემოება;—შეამჩნია, რომ ისახებოდა ზერელე დამოკიდებულება ამ პირდაპირ ციკლოპიური სიძნელის საკითხებისადმი. ამიტომ მან პოლიტგანათლების ყრილობაზე (1921 წ.) გაილაშქრა **კომუნისტური კულტურის** წინააღმდეგ, რომლითაც დაჯილდოებულნი ვერ ხედავენ, რომ კომუნისმის მშენებლობისათვის აუცილებელია, პირველ ყოვლისა, წერაკითხვის უკოდინარობის აღმოფხრა და მოსპობა საერთო კულტურული ჩამორჩენილობის, რაც ასაზრდოებს ბიუროკრატიზმს, თაღლითობისა და მექრთამეობას.

„წერაკითხვის უკოდინარი ადამიანი პოლიტიკის გარეშე სდვას. მას ჯერ წერაკითხვა უნდა ვასწავლოთ, უამისოთ არ იქნება პოლიტიკა. უამისოთ არის მხოლოდ ხმები, ქორები, ზღაპარი, ცრუმორწმუნეობა, და არას დროს პოლიტიკა“¹⁾.

ასეთნაირად ლენინმა ცივი წყალი გადაასხა იმ ფანტაზიორებს, ვინც ფიქრობდა კომუნისტური კულტურის მწვერვალებზე მოქცევას, ისე, რომ ასეღის მძიმე გზა ძირიდანვე არ დაეწყო. ლენინი იმეორებდა, რომ გამარჯვება ამ მხრივ არაა, ისე ადვილად მოსახვეჭი, როგორც მოიპოება ეს ჩვენ კლასიურ, პოლიტიკურ შებმაში. დიდი დრო უნდა ამ ამოცანის გადაწყვეტას. საჭიროა სწავლა, საჭიროა წინასწარ აღმოფხვრათ უკოდინარობა, ვინაიდან წერაკითხვის ცოდნა ნამდვილ საბჭოთა კულტურის საშუაღისია.

1) ტ. XVIII, ნაწ. I, გ. 385.

„წერა-კითხვის უცოდინარობას უნდა ვებრძოლოთ, მაგრამ მხოლოდ მარტო წერა-კითხვის შესწავლაც არაა საკმაო, არამედ საჭიროა იმ კულტურის შეთვისება, რომელიც გვესწავლის ბრძოლას თაღლითობისა და მექრთამეობასთან. ეს ისეთი მუწუჟია, რომელსაც ვერავითარი სამხედრო გამარჯვებათა და ვერავითარი პოლიტიკური რეფორმებით (გადახალისებით) ვერ მოკვეთ. არსებითად ამ მუწუჟს ვერ მოაჩვენებ ვერავითარ სამხედრო გამარჯვებით, ვერავითარი პოლიტიკური რეფორმებით, მისი მოაჩვენა შესაძლოა მხოლოდ კულტურული დონის ამაღლებით“¹⁾. მაგრამ როგორ და რა ვისწავლოთ? გვშვენის „ჩვენ, ოქტომბრის დიადი გადატრიალების მომწყობთ“, ძველი ნიშუშების მიხედვით სწავლა, სწავლა ძველ სკოლებში და საერთოდ — „მემკვიდრეობის“ გამოყენება?

ლენინი ამ შეკითხვებს ფრიად გარკვეულ პასუხს აძლევს, განსაკუთრებით სიტყვაში „ახალგაზრდობის კავშირების ამოცანების“²⁾ შესახებ.

„ახალი თაობის სწავლა, აღზრდა და განვითარება, რომლებიც შექმნიან კომუნისტურ საზოგადოებას, არ შეიძლება ძველი იყოს. სწავლა, აღზრდა და განვითარება ახალთაობის უნდა გამომდინარეობდეს იმ მასალებიდან, რომელიც დაგვიტოვა ჩვენ ძველმა საზოგადოებამ. ჩვენ შეგვიძლია ვაშენოთ კომუნისში ცოდნათა, ორგანიზაციებისა და დაწესებულებათა იმ შეჯამებიდან, ადამიანის ძალთა და საშვალეებთა იმ მარაგიდან, რომელიც ჩვენ ძველი საზოგადოებისაგან დაგვრჩა“.

ჩვენ უარყოფთ ძველ სკოლას, მაგრამ ჩვენ უნდა ავიღოთ მისგან, „რაც ჩვენ გვინდა იმისათვის, რომ ვაშენოთ კომუნისტური საზოგადოება“. მაგრამ, ნამდვილათ თუ ვიტყვით, განა კომუნისტური განვითარებისათვის საკმარისია ის კომუნისტური ბროშურა—წიგნები, რომელიც გვაქვს?

— არა—უპასუხებს ლენინი—ამ გზით ჩვენ აღვზრდით მხოლოდ კომუნისტურ უფიცებსა და ყბედებს, ამ გზით ჩვენ ვერ აღმოვფხვრით ბურჟუაზიული წყობის იმ „საზიზღარ თვისებას“, რომელიც გამოიხატებოდა თეორიისა და პრაქტიკის განხეთქილებაში. ჩვენ გვინდა თეორია, რომელიც გაანაყოფიერებს პრაქტიკას, თვითონ კი ძალღონეს იკრებს მასათა ცხოვრების საჭიროებებთან შეთანხმებაში.

„მუშაობისა და ბრძოლის გარეშე, კომუნისში ცოდნა კომუნისტური ბროშურებიდან არაფრად არ ღირს. და განა უნდა შევითვისოთ არა კომუნისტური ცოდნა?

თქვენ დაუშვებდით უდიდეს შეცდომას, თუ კი დაასკვნიდით, თითქო შეიძლება კომუნისტობა, იმის შეუთვისებლათ, რაც ადამიანის ცოდნით დაგროვებულა“.

ასე უპასუხებს ლენინი ამ შეკითხვას და მიაქცევს მსმენელთა ყურადღებას მარქსისაკენ, რომელმაც გამოიმუშავა მილიონთა—მილიონიან პროლეტარების რევოლუციონური სწავლა, შეითვისა და კრიტიკულად გადაამუ-

¹⁾ იქვე 183.

²⁾ ტ. XVII გვ. 313-329.

შავა რა კაცობრიობის ცოდნათა მარაგი, კაპიტალიზმის დროს დაგროვებული და რომ არ დარჩენილიყო რაიმე საეკეო ამ მხრივ—ლენინი კვლავ უღრმესად ნავს თავის ახალგაზრდა აუდიტორიას თავით შეგნებაში: „კომუნისტობა შეიძლება მხოლოდ მაშინ, როდესაც გაამდიდრებ შენს მეხსიერებას ყველა იმ მდიდარი ცოდნით, რომელიც კაცობრიობ.მ გამოიმუშავა“¹⁾

აქედან გამომდინარეობდა პროლეტკულტ-ს „განწირვა“ ლენინის დროს პროლეტკულტის, რომელიც ცდილობდა მოფენილი გზით, ძველი ეპოქებიდან გადმოცემულ მეცნიერება—ხელოვნების საღაროსთან ვიწრო კავშირის დაუქერლად „უნაკლო“ პროლეტარული კულტურის წამოზრდას. ლენინი უარყოფითად შეხვდა ამ ცდას; იგი ხელდავდა მის უნიადაგობას, უმიზნობას და, ასე გაშინჯეთ, პოლიტიკურ საფრთხესაც კი. რამდენათაც პროლეტ-კულტურის სათბურში, წმინდა კულტურულ გადახრებთან ერთად, შეეძლო დაბინავებულიყო პოლიტიკური „გადახრებიც“. (აკი „ბოგდანოვიჩის“ ეღვა საფუძვლად პროლეტ-კულტის იდეოლოგიას.)

ლენინი ხაზგასმით ადასტურებდა „მემკვიდრეობის“ გამოყენების აუცილებლობას პროლეტკულტის მშენებლობისათვის.

„უნდა გვესმოდეს ნათლად, რომ საჭიროა ზუსტი ცოდნა კულტურის, რომელიც შეუქნია კაცობრიობას თავის მთელი ისტორიის განმავლობაში; უნდა გვესმოდეს, რომ საჭიროა ამ კულტურის გადაიმუშავება; ამ გარემოების ნათელი წარმოდგენის გარეშე—ჩვენ ვერ გადავწყვეტთ ამ ამოცანას. პროლეტარული კულტურა არ გადმოფრენილა ზეციდან, არც ადამიანთა გამოგონების ნაყოფია იგი, ადამიანთა, რომლებიც თავს თვლიან სპეციალისტებათ პროლეტკულტის დარგში. ეს სრული უაზრობაა. პროლეტარული კულტურა უნდა წარმოადგენდეს იმ ცოდნათა მარაგის კანონზომიერ განვითარებას, რომელიც გამოიმუშავებულია კაპიტალისტური საზოგადოების უღელ ქვეშ, და მოხელეთა საზოგადოებაში.“

ყველა ამ გზასა და მისახვევს მიეყავდით, მიეყავართ და უთუოდ წაგვიყვანს პროლეტკულტურისაკენ ისე, როგორც მარქსის პოლიტიკურმა ეკონომიამ გვიჩვენა, თუ საითკენ უნდა წარემართოს ადამიანთა საზოგადოება, აღნიშნა კლასიური ბრძოლაზე გადასვლა და პროლეტარული რევოლიუციის დასაწყისი“.

პროლეტარული რევოლიუციის რეალური პოლიტიკოსი, და, მაშ, ჯერ კიდევ დაუსრულებელი რევოლიუციის მეურნეობის საუკეთესო „მებატრონე ხელმძღვანელი“—ლენინი კვლავ უბრუნდება ამ საკითხს 1923 წ. წერილში „უმჯობესია ცოტა, მაგრამ უკეთესი“: „ჩვენ, უნებლიეთ თითქო მზად ვართ გავიმსკვავლოთ ამ თვისებით (უნდაობლობა და სკეპსისი მ. ო.) იმათ მიმართ, ვინც ძლიერ ბევრსა და ძლიერ ადვილათ მჭერმეტყველობს, მაგალითად „პროლეტარულ“ კულტურაზე ასე: ჩვენ ხომ დასაწყისისათვის უნდა ვიმოქმედოთ განსაკუთრებით დაძველებული კულტურის ტიპებს გარეშე ე. ი. მოხელეთა, ან

ბატონყმური დროის კულტურის გარეშე და ა. შ. კულტურის საკითხებზე (აჩქარება და მოუფიქრებლობა—ყველაზე უფრო მაგნებელი¹⁾)

და ლენინი სვამს საკითხს კულტურის შესახებ იმასთან დაკავშირებით, თუ როგორი იყო საბჭოთა სახელმწიფოებრივი აპარატი; მისი აზრით ამ აპარატში „მიღწევით უნდა ჩაითვალოს მხოლოდ ის, რაც კულტურათ გადაქცა, საყოფაცხოვრებო ჩვეულებათ გახდა“. რა ელემენტები გვაქვს ჩვენ ჩვენთვის საჭირო სახ. აპარატის შესაქმნელად?

მხოლოდ ორი—უპასუხებს ლენინი.

„პირველ ყოვლისა —სოციალიზმისთვის ბრძოლით გატაცებული მუშები. ეს ელემენტები საკმაოდ განათლებული არ არიან. მათ სურდათ მოეცათ ჩვენთვის უკეთესი აპარატი. მაგრამ მათ არ იციან, თუ როგორ უნდა შესრულდეს ეს. მათ არ შეუძლიათ ეს გააკეთონ. მათ არ გამოუმუშავებიათ თავის არსებაში აქამდე ისეთი განვითარება, ისეთი კულტურა, რომელიც აუცილებელია ამ მხრივ. აქ ვერაუერს შესარულზე მოუთმენლობა —აჩქარებით, ან ეთი დაკრით, სიკვჩითა და ენერჯით, ანდა ადამიანის რომელიც არ უნდა აიღოთ, თუნდა უკეთესი, თვისებით. მეორე კი —ცოდნის, განათლების, სწავლის ელემენტები, რომელიც იმდენათ მცირედ გვახსიათებს ჩვენ, სხვა სახელმწიფოებთან შედარებით, რომ პირდაპირ სასაცილოა“²⁾.

ამ წერილით სრულდება ლენინის აზრები, რომლის თანახმად კომუნისტებმა უნდა შეიგნონ სოციალიზმის მშენებლობის ძირითადი ამოცანები (და სათანადო სახელმწიფოებრივმა ორგანიზაციებმა ცხოვრებაში განახორციელონ); გამოიყენონ მთელი მასალა (ადამიანისაც) და ყველა კულტურული ღირებულება, რომელიც ჩვენ ბრძოლით ჩამოვართვით ძველ საზოგადოებას კულტურული განვითარების მიზნით, რაც აუცილებელია გადასავალი პერიოდის სახელმწიფოს მშენებლობისათვის.

მაგრამ არა მარტო პროლეტარულ სახელმწიფოს მშენებლობისათვის.

უკანასკნელი წერილი, რომელიც ლენინის კალამს ეკუთვნის, მისის 1923 წლითაა დათარიღებული. ამ წერილში განვითარებულია გეგმა თუ როგორ უნდა ეზიაროს გლეხობის ლატაკი-საშვალო ფენების მეურნეობა სოციალიზმის მშენებლობას და ამ მხრივ აღნიშნულია, პირველ ყოვლისა, მასიური კოოპერატიულობა. კულტურის პრობლემა ამ წერილში წარმოდგენილია როგორც უმთავრესი და გადამწყვეტი მნიშვნელობის.

პროლეტარიატის გმირული ნების ყოფით, ახალი ეკონომიური პოლიტიკის საფუძვლებზე, საბჭოთა სახელმწიფოს მეურნეობა თანდათან აღორძინდა. სვლა სოციალიზმისაკენ უნდა ვაწარმოოთ ისე, რომ არ ჩამოვშორდეთ გლეხურ მეურნეობას, მასთან ერთად—გავიყოლიოთ რა იგიც თან, როგორი გზით?—კოოპერაციის გზით. მაგრამ კოოპერაციის გზაზე რომ გადავიყვანოთ მრავალ მილიონიანი, ინდივიდუალურად მოქმედი გლეხთა მეურნეობანი

¹⁾ ტ. XVIII 5. II გვ. 125,
²⁾ იქვე გვ. 126.

საქიროა გლეხობის მაღალი, ძლიერ მაღალი კულტურულობა; საქიროა „ახალი ხალხი“ არა მარტო სოფლად, არამედ ქალაქშიაც.

ლენინი არასდროს არ იდეალისტობდა პროლეტარის მიმართ—მით უმეტეს გლეხის შესახებ. მან იცოდა პირველის მთელი ჩამორჩენილობის ხარისხი და ერთგვარი ბურჟუაზიული „სიწამბდრე-შერყენილობა“, და მეორესი (გლეხობის) კი მთელი **დამონება** და უსახლგრო გაუნათლებლობა.

„მუშა არასდროს არ იყო ჩინეთის კედლით ძველი საზოგადოებისაგან გამოყოფილი. მას შერჩა ბევრი რამე კაპიტალისტური საზოგადოების პსიქოლოგიის. მუშები აწინებენ ახალ საზოგადოებას ისე, რომ ჯერ ახალ ხალხათ არ გადაქმნილან, ძველი მსოფლიოს ტალახისაგან არ გაწმენდილან, არამედ, მუხლამდი სდგანან კვლავ ამ ტალახში“.

და კიდევ:

„ისინი (წვრილი ბურჟუები) გარს ეხვევიან პროლეტარიატს ყოველ მხრივ წვრილ-ბურჟუაზიული სტიქიით, ედენტენ ხოლმე მათ ამ უკანასკნელით, რყვიან ამით, მუღმივად იწვევენ პროლეტარიატის წიაღში წვრილ ბურჟუაზიული უხასიათობის, ინდივიდუალიზმის, გზაბნეულობის რეციდივებს—აღფრთოვანებიდან სასოწარკვეთილებისაკენ გადასვლით.“

პროლეტარიატის დიქტატურით ნაგულისხმევია ხანგრძლივი ბრძოლა, სისხლიანი და უსისხლო, ძალდარევეთი და მშვიდობიანი, სამხედრო და სამეურნეო, პედაგოგიური და ადმინისტრატიული—ძველი საზოგადოების ძალთა და ტრადიციების წინააღმდეგ. მილიონებისა და ათეულ მილიონთა ადაღთა ძალა—ყველაზე უფრო საშინელია“.

რალა უნდა ვსთქვათ გლეხობაზე. მისი მრავალ საუკუნეიანი უმოძრო ყოფით—ცრუმორწმუნეობისა და გაუნათლებლობის ყინულოვანი მწვერვალებით. ლენინის გამჭირახობით გათვალისწინებულია კოპერაციის გზა, როგორც „მთავარი გზა“, რომ ინდივიდუალურმა სასოფლო მეურნეობამ მოახთინოს „დიდი გადასახლება“ კოლექტიურ მეურნეობის წიაღში.

თუ ნამდვილათ ვიტყვით, ჩვენ დაგვრჩენია **მხოლოდ** (კურსივი თვით დედანშია მ. თ.) ერთი: ჩვენი მოსახლეობა იმდენათ „ცივილიზაციური“ გავხადლოთ, რომ მან შეიგნოს მთელი სარგებლიანობა კოპერაციაში მთლიანად მონაწილეობის და მოაგაროს კიდევ ეს მონაწილეობა. „**მხოლოდ**“ ეს, არავითარი სხვა სიბრძნის მეტყველება ჩვენთვის საქირო არაა სოციალიზმში გადასვლისათვის. მაგრამ იმის შესასრულებლად, რასაც ეს „**მხოლოდ**“ გულისხმობს, საქიროა მთელი გადატრიალება, ხალხის მასათა კულტურული განვითარებას მთელი ფენა...

საქიროა მთელი ისტორიული ეპოქა იმისათვის, რომ, ნების საშუალებით, კოპერაციის მონაწილეთ გავხადლოთ მთელი მოსახლეობა უკლებლივ. უკეთეს შემთხვევაში, ამ ეპოქას გავივლით ჩვენ ერთსა თუ ორ ათეულ წელში. მაგრამ მაინც ეს იქნება განსაკუთრებული ისტორიული ეპოქა, და ამ ისტორიული ეპოქის გარეშე, საყოველთაო წერაკითხვის ცოდნის, საყოველთაო გარკვეული ცნობიერების ხარისხის, მოსახლეობის საკმაოდ იმის მიუჩვევლად,

რომ ისარგებლოს წიგნებით და ამასთან ერთად ერთგვარი ნივთიერი საძებრე-კვლის, ერთგვარი კმაყოფის გარეშე—მაგალითად მოუსაგლობისა, შიმშილსა და სხვა—ყოველივე ამის გარეშე ჩვენგან მიზნის მიღწევა შეუძლებელია¹⁾.

„კოოპერატიულობის პრინციპით“ ხელთ მომარჯვებული ლენინი იძლევა მშენებლობის პროცესში მყოფ სოციალიზმის ახალ ფორმულას.

„ხოლო ცივილიზაციურ, განვითარებული კოოპერატივთა წესწყობა წარმოების საშვალეებათა განსაზოგადოების პირობებში, პროლეტარიატის კლასიური გამარჯვებისას ბურჟუაზიასთან ბრძოლაში—აი სოციალისტური წესწყობა“ (იქვე გვ. 142).

პროლეტარიატის გამარჯვებით, ბრძოლისა და მშენებლობით შეიქნა ახალი პირობები. ლენინი აკვირდება, ანალიზს უკეთებს ამ უკანასკნელთ, ააშკარავებს სოციალიზმის შესახებ ახალ თვალსაზრისს და პირველხარისხოვან მნიშვნელობას აკუთნებს—„მშვიდობიან, ორგანიზაციულსა და კულტურულ მუშაობას, განსაკუთრებით გლეხობაში“.

„გლეხთა შორის ეს კულტურული მუშაობა კი, როგორც ეკონომიური ამოცანა, მიზნად ისახავს კოოპერატიულობას. სავსებითი კოოპერატიულობის პირობებში, ჩვენ უკვე დავდგებოდით ორივე ფეხით სოციალისტურ ნიადაგზე. მაგრამ სავსებითი კოოპერატიულობის პირობები უკვე შეიცავს გლეხობის ისეთ კულტურულობას (სწორედ გლეხობის, როგორც მთავარი მასის), რომ ეს სავსებითი კოოპერატიულობა შეუძლებელია მთელი კულტურული რევოლიუციის გარეშე. (იქვე გვ. 145).

და ერთხელ კიდევ ხაზგასმით აღნიშნავს რა ფაქტებით შემოწმებულ „მნიშვნელობათა“ სიბრძნევას—მცდარობა-სიყალბეს, თითქო ჩვენ დაგვეწყოს მოუფიქრებელი საქმე ერთ ნაკლებ კულტუროსან ქვეყანაში სოციალიზმის შენების, — ლენინი ამთავრებს:

„ჩვენთვის საკმაოა ამ ჟამად ეს კულტურული რევოლიუცია, რომ სავსებით სოციალისტური ქვეყანა გვექონდეს, მაგრამ ჩვენთვის ეს კულტურული რევოლიუცია წარმოადგენს უდიდეს სიძნელეს. ეს სიძნელე არის კულტურული თვისების (ვინაიდან ჩვენ წერაკითხვის უცოდინარი ვართ) და მატერიალური (რადგან იმისთვის, რომ ვიყოთ განათლებულნი, საჭიროა ერთგვარი მატერიალური საშვალეება განვითარება წარმოებისათვის, საჭიროა ერთგვარი მატერიალური საფუძველი“ (იქვე).

წერილი „კოოპერაციაზე“ ლენინის უკანასკნელი წერილი იყო, მასში თითქო ოქტომბრის რევოლიუციის ხუთწლეულის ბალანსია მოცემული. ამ ბალანსის საფუძველზე მოცემულია სტრატეგიული თანწყობა პარტიის, საბჭოთა ხეობისუფლების და მრავალ მილიონიან მასათა შემდეგი მუშაობის. კულტურული რევოლიუცია, როგორც აუცილებელი დამატება სოციალურ-პოლიტიკური გადატრიალების, რომელიც აღმოჩნდა არა თუ მიზანშეწონილი, არამედ ძლიერამოსილიც ყოველ მხრივ, კულტურული რევოლიუცია საწარმოო ძალთა მძლავრი განვითარების საფუძველზე.

¹⁾ ტ. XVIII. 5. II გვ. 141—142.

ლენინს არ დასცალდა თვით შეესრულებია ეს, ან ეხელმძღვანელო ამ გეგმის ნიალოური, კოოპერატიული-კულტურული გეგმის განხორციელებებისთვის. ულენინოთ, ლენინის პარტია ღრმად ჩაება ხანგრძლივ ბრძოლაში ამ გეგმის შესრულების მიზნით.

2

ინდუსტრიალიზაცია, რთვობზე სამუშაოზე რეჟულირების შინაგანი.

„ზარცისა და საზოგადოებრივი სკოლისთვის დასრულებული ძალ-ღონე უნდა იყოს მიზნობრივი პირველი დასრულებული იქნება, რომ უმრავლესესად მიზნობრივი კანონების დაცვის ისეთი გადართობა, რომელიც დაიკრძალა მთელი სახალხო მუშაკების გახრწიების გახრწიების უმრავლესი ცესინების საფუძველზე.

რეჟულირება უნდა დასრულდეს, რომ შედარებით მდებარე სხვის განხილვისათვის დაეწიოს, შედეგად კი პირველ რიგში მთლიანად კანონების დაცვის საფუძველზე ინდუსტრიალიზაციის განხორციელების. ამის რეჟულირებით შესრულდება დამუშავებულია იმისგან, თუ რთვობის ცესინით იწარმოებს დაგროვება სახალხო მუშაკებისათვის, და რთვობა რეჟულირების განხორციელების შესაძლებლობა იგი (სას. მუშ.) ინდუსტრიალიზაციის ამოცანათა განხორციელება.

(ს. კ. პ. (ბ) მე-XV პარტკონფერენციის რეზოლიუციიდან 26/X—3/XI 1926წ.).

ჩვენმა პარტიამ გაიარა ისტორიული აუცილებლობით თავს მოხვედრილი სამხედრო კომუნიზმის პერიოდი და შემდეგ ძლიერ ახლოს მიუდგა მეურნეობის აღორძინების ძირეულ საკითხებს.

ახალი ეკონომიური პოლიტიკა, უწინარეს ყოვლისა, მიმართული იყო იქით, რომ სასოფლო მეურნეობა სასიცოცხლო მსვლელობისათვის აუცილებელია. მან (ახ. ეკ. პ.) განაყოფიერა მეურნეობის აღორძინების პროცესები. მე-XII ყრილობაზე, 1923 წ. პარტიამ უკვე დასვა მრეწველობის საკითხები—არა გამაგრებისა, თუ ცალკეულად აღორძინებისათვის რომელიმე დარგისა, არამედ და სახელდობრ როგორც მთლიანი პრობლემა სოციალიზმისათვის ეკონომიური ბაზის შესაქმნელად.

„გამარჯვებულად ჩათვლება მხოლოდ ის მრეწველობა, რომელიც იძლევა უფრო მეტს, ვინემ ნთქავს“ (ყრილობის რეზოლიუციიდან „მრეწველობაზე“ (იხ. ოქმები გვ. 624)—ასეთი იყო ჩვენი მორიგი და მთავარი ამოცანა იმ დროს.

მე-XIV ყრილობამ, 2¹/₂ წლის შემდეგ, ჯამი გაუკეთა აღორძინების პერიოდს. მანვე დასახა გენერალური ხაზი პროლეტარ. დიქტატურის ქვეყნის განვითარებისათვის.

ინდუსტრიალიზაცია—როგორც მთავარი გზა სოციალისტური ზრდის ევროპა-ამერიკის კაპიტალიზმის ეკონომიური დამოკიდებულებებისა და ქალაქის მრეწველობისაგან სოფლის მეურნეობისათვის კილოს მიმცემის—ლენინის პარტიის მეორე პროგრამად შეიქნა.

ინდუსტრიალიზაციის პროგრამა შეიქნა პროგრამად ძლევამოსილი მშენებლობისა და სოციალიზმის აღმშენებლობისათვის საბჭოთა ხელისუფლების მხარეში; ამ აღმშენებლობის შესაძლებლობა და წარმატება უკვე გულისხმობს ასეთი პროგრამის არსებობას. აკი ეს გეგმა ითვალისწინებს მომავალ, მთელ რიგ წელთა მანძილზე სამეურნეო პროცესებს, ლაგამს მათ და უმორჩილებს მშენებლობისა და მოძრაობის მთავარ მიზანს.

ამ ახლო ხანში ჩატარებული მე-XV ყრილობა იყო სწორედ ის ყრილობა, რომელმაც შეამოწმა ინდუსტრიალიზაციის განვითარების პირველი სვლა (Typ) და დასახა ს. ს. რ. კ. სახალხო მეურნეობის ხუთწლიანი გეგმა.

წინამძღოლ პირობებში, ბრძოლით აღებულია ათი წლის წინათ, უკვე დაიურდნეს საკავშირო ეკონომიკის განვითარება პრინციპიალურად ახალ, სოციალისტურ საფუძვლებზე.

ეკონომიურ, მმართველ მადლობთა სოციალურ-კლასიური შინააღსი, ნაციონალიზაცია ქმნილი მრეწველობა, ტრანსპორტი, საგარეო ვაჭრობის მონობოლია, კრედიტი, მიწის ნაციონალიზაცია და ა. შ. აგრეთვე ურთიერთობა სოფლისა და ქალაქს შორის, სახალხო მეურნეობის ორგანიზაციული ფორმა, ევრეწოდებული ნაც.-შემოსავლის განაწილება—სრულიად სხვა შეიქნა, ვიდრე პროლეტარიატის დიქტატურამდი. საკავშირო მეურნეობის ამ განსხვავებულმა ნიშნებმა შესაძლო გახადეს გაცილებით უფრო ჩქარი ტემპი აღორძინების პროცესის, კაპიტალისტურ ქვეყნებთან შედარებით, და კიდევ უფრო მეტად დაჩქარდა მეურნეობის ზრდის პროცესები საზოგადოთ.

მოხდა რადიკალური გადაჯგუფება მეურნეობის განსაზოგადოებულ ფორმითა, უბრალო საქონლის (უმთავრესად გლესური ხასიათის) მეურნეობისა და კაპიტალისტურ მეურნეობის შორის.

ხელმძღვანელი როლი მტკიცედ და მიმაგრებული სოციალისტურ ინდუსტრიასთან, მისი ზრდის ტემპი გაცილებით უსწრებს წინ სასოფლო მეურნეობის ზრდას, კაპიტალისტური სექტორი თანისთან ვიწროვდება, ჰკარგავს რა, დიდი პროგრესით, თავის ზეგავლენას ქვეყნის მეურნეობის ამინდზე.

ამრიგად განვითარების ყველა მთავარსა და გადაწყვეტ მაჩვენებლების მიხედვით ჩვენ გვაქვს დადებითი ბალანსი, და მოძრაობის მთავარი ამოცანა, ლენინის მიერ მოკლედ ასე თქმული—„ვინ-ვის?— ჩვენს სასარგებლოდ სწყუდება. ინდუსტრიალიზაციის გატარება შემდეგში, წარმართული და ნახელმძღვანელები გევით, მიგვაახლოებს ჩვენ საბოლოო გამარჯვებას.

როგორია ძირითადი ელემენტები იმ გეგმის, რომელიც ინდუსტრიალიზაციის მშენებლობას უდევს საფუძვლად და როგორი უნდა იყოს ამ ელემენტთა უმეტესად საკეთილდღეო შეჯგუფებანი?

1. გაფართოებული მომხმარებლობა მუშებისა და გლესთა მასების.

2. გაფართოებული წარმოება (დაგროება) სახელმწიფოებრივ ინდუსტრიაში-საერთოდ სახალხო მეურნეობაში გაფართოებული წარმოების საფუძვლებზე.

3. უფრო მეტად ჩქარი, ვინემ კაპიტალისტურ ქვეყნებში, ტემპი სახალხო მეურნეობის განვითარების.

4. სოციალისტური სექტორის ხვედრითი წონის თანისთან, სისტემატიური უფრო ამაღლება.

არაფერს ვამბობთ ამ შეკავშირებაში საერთაშორისო ფაქტორზე; მაგრამ ხაზგასმით უნდა აღვნიშნოთ გადამწყვეტი მნიშვნელობა სოფლისა და ქალაქის ურთიერთობის საკითხის. ამ ურთიერთობაში ჩამარბულია ძირითადი სიძნელენი პროლეტარიატის სამეურნეო პოლიტიკის, ვინაიდან ძირითადი დისპროპორციები, ჩვენი მეურნეობის დამახასიათებელი, სწორედ რომ მიმოლაგდება შემდეგი ხაზით: სოციალისტური ქალაქის ინდუსტრიალიზაცია — სასოფლო (გლეხთა) მეურნეობა.

ეს დისპროპორციები შემდეგია:

1. მრეწველობისა და სასოფლო მეურნეობის შორის.

2. ფასებს შორის მრეწველობისა და სას. მეურნეობის პროდუქტებზე.

3. მიწოდება და მოთხოვნა სოფლის მეურნეობის ნედლეულ ნაწარმის, რომელიც საჭიროა მრეწველობისათვის (ბამბა, მატყლი და სხვა).

4. მუშათა ხელის რიცხვი სოფლად და მისი სასოფლო მეურნეობაში გამოყენების რეალურ შესაძლებლობის შორის. („აგრარული მიმოსახლება“).

ოპოზიციონერი დემაგოგები აქედან გამომდინარე ამოკანებს უბრალოთ „სწყვეტდენ“. სახელდობრ, მათი აზრით: — უნდა დაეკამაყოფილოთ მშრომელთა ყველა მოთხოვნილება, რისთვისაც უნდა ავსწიოთ-ავამალოთ წარმოება; მაგრამ ამისათვის უნდა გამოვანახოთ ახალი მილიარდები, ინდუსტრია უნდა ვაშენოთ სასოფლო მეურნეობის ხარჯზე, იმ მხრივ, რომ უკანასკნელიდან გადავზიდოთ საშვალებანი მრეწველობის პროდუქტთა გაძვირების გზით, გადასახადების გაზრდით, უნდა ვაშენოთ და განვითარდეთ ნაქსიმალურის ტემპით და სხვა.

პარტიამ უკუაგდო თავაშვებულ „ეკონომისტებისა“ და უპასუხისმგებლო პოლიტიკოსების ეს ბოღვა. დაეყრდნო რა რეალურ შესაძლებლობას, პარტია ადასტურებს გეგმაში საუკეთესოს და უმეტესად ხელსაყრელ ურთიერთობას საჭიროსა და შესაძლებლობის მომენტთა შორის.

ლენინური რეალიზმის დაცვით, პარტიამ აღნიშნა გადაწყვეტილებანი სამეურნეო რევოლიუციის საკითხებზე, — რევოლიუციისა, რომელიც იტყვის როგორც ქალაქს, აგრეთვე სოფელს, როგორც ნაციონალიზაცია ქმნილ სოციალ. მრეწველობას, აგრეთვე სოც. მეურნეობას, და საბჭოთა კავშირის უშორესი რაიონების წვრილ, კუსტარულ მრეწველობას.

ამ სამეურნეო რაიონებიდან ერთ-ერთი ამიერ კავკ. ს. ფ. რესპუბლიკაა. გარე თვისებათა მიხედვით ა/კავკასია უნდა მივაკუთნოთ კავშირის იმ რაიონებს, რომელიც ხასიათდება ინდუსტრიალიზაციით.

საბჭოთა კავშირის სავეგმო კომისიის „საკონტროლო ციფრებში“ 1927—1928 წ.წ. ვკითხულობთ (გვ. 438): „საინტერესოა, რომ სახალხო მეურნეობის პროდუქციათა საერთო ჯამში, სამრეწველო წარმოების წილადი აქ (ომის წინა დროის ფასებში), 1926—1927 წ.წ. შეადგენს 65⁰/₁₀₀, ხოლო სასოფლო მეურნეობის—მხოლოდ 35⁰/₁₀₀, ე. ი. ჩვენ გვაქვს აქ ინდუსტრიალიზაციის მაქსიმალური მაჩვენებლები კავშირის ყველა დანარჩენ რაიონებთან შედარებით. ეს მაჩვენებლები აღემატება ლენინგრადის რაიონის, ცენტრ.—სამრეწველო ოლქის, უკრაინისა და ურალის მაჩვენებლებსაც“.

ამიერ კავკასიის ეს „ზეინდუსტრიალიზაციის“ სურათი არის ბაქოს ნავთის მრეწველობის გამოხატულება. ნაწილობრივ—ქიათურის შავი ქვის მრეწველობისა. ამ მაჩვენებელთა გარეშე, ა/კავკასიის ეკონომიკას დაახსიათებდა ჩამორჩენილობა, უმთავრესად სასოფლო მეურნეობისა, მოდუნებული განვითარების ნიშნებით („უფრო მეტად გლეხური“ მხარე, ლენინის გამოთქმით, ვიდრე რუსეთი, ან უკრაინა).

აქ, შედარებით მცირე უბანში, მოცემულია მთლიანად და საცხებით ხუთი საზოგადოებრივ-ეკონომიური თანწყობა: კიშლიგ-სილაგის მეურნეობა, შავი ქვის კონცესია, ბაქოს სოციალისტური მრეწველობა, გლეხთა მეურნეობის მთლიანი ფონისაერთო და მცარედი, კერძო მეურნეობითი კაპიტალიზმი, უმთავრესად სავაჭრო ხასიათის—აი საბჭოთა ა/კავკასიის ეკონომიური სახეობა.

ჩვენი სამეურნეო პოლიტიკა უნდა ისახავდეს მიზნად საწარმოო ძალთა განვითარების დაბალ დონის დაძლევის; ჩვენი მეურნეობის ხუთმა წელმა მოგვცა დადებითი შედეგები. საწარმოო ძალთა ზრდა შეიძლება გამოვხატოთ ძირითადი კაპიტალის ზრდით. **ეს ძირითადი კაპიტალი კი ამიერ კავკასიის ცენტრიანი მრეწველობის** (თუ არ ჩავთვლით ნავთის აღორძინებულსა და რაციონალურ მრეწველობას, შავი ქვის მრეწველობასა და ტრანსპორტს) საბჭოთა პერიოდის განმავლობაში გაორკეცებულია. უკეთესისავენ იცვლება, ამ კაპიტალის შენებაც. უფრო მეტის მიზან-შეწონილობით ხდება მრეწველობის ადგილობრივ გადანაწილება—ახლო ნედლეულ წარმოების რაიონებთან. საძირკველი ესკვენება ახალ წარმოებათ, ჩნდება მრეწველობის ახალ-ახალი დარგები—(ქიმიური), მიზანშეწონილად მიმდინარეობს სასოფლო (გლეხური) ნედლეულის პირველი სახით გადამუშავება, როგორც არის: ბამბა, მატყლი, აბრეშუმი, სპირტის ხდა, ჩაი და სხვა. მელიორაცია და რწყვის სამუშაოები მიმდინარეობს ჩქარის ტემპით, რაც მიმართულია ნედლეულ ტექნიკური კულტურის გაფართოებისაკენ.

ენერჯის წარმოებამ გადადგა დიდი ნაბიჯი წინ. ელექტროფიკაცია მიმდინარე მომენტის ფაქტად ხდება.

ნედლეულისა და იაფი ენერჯის პრობლემა, ამრიგად, არა თუ დასმულია უკვე, არამედ სწყდება კიდევ პრაქტიკულად.

ბუნებრივი სიმდიდრეთა მხრივ (მანეთული, ტყე) ჩვენ დანაკლისი არ გვაქვს და არც გვექნება,—და ამიერ კავკასიის სახალხო მეურნეობის ხუთწლიანი საპერსპექტივო გეგმა, რომელიც მიიღო ამიერ კავკასიის კომუნისტურ

ორგანიზაციითა მე-V ყრილობამ, არის ამიერ კავკასიის, როგორც რაიონის ინდუსტრიალიზაციის პროგრამის ნაწილი. ამავე დროს იგივე არის სამეურნეო განვითარების გეგმის ნაწილი, — განვითარების (რომელიც გულისხმობს როგორც ქალაქს, აგრეთვე ტექნიკურად შეიარაღებულ სოფელს) ინდუსტრიალიზაციის გზით, რომელიც იერთებს ხოლმე კოოპერატიულ შეკავშირებულ გლეხობის „სოფლის შუა“ გზასაც ფართოდ გაშლილ სოციალიზმის მიმართულებით.

3.

ჯუღჯუღი ბრძოლა, ბრძოლა სოციალისტური მშენებლობის მთავარი ნიშნად.

სეთ-წლიანი გეგმით, სოციალისტური მშენებლობის ამტკიცებით დაკავშირებით, ყუბაღუზის საგნით უნდა გასდეს, გადაჭრით და აქტიულობით, ძალაქმისა და სოციალისტური მშენებლობის ამტკიცებით, და კავშირის ერთი ნაგებობაა ჯუღჯუღის განვითარება: ჯუღჯუღი მშენებლობის გეგმა უნდა დაეკავშირებოდეს ქვეყნის ინდუსტრიალიზაციას, ბრძოლა კავშირის სოციალისტური მშენებლობის საერთო გეგმის განუყოფელი ნაწილია. ჯუღჯუღი მშენებლობის გეგმის საფუძვლით უნდა დაეყვას, სასაღვთო განვითარების ის ამტკიცებით, ბრძოლა უმტკიცებელს ყოველ მშენებლობა დაკავშირებით ჯუღჯუღი მშენებლობის (საფუძვლით სწავლება, რეკონსტრუქცია უმტკიცებლობის ლაგერაცია, მასობრივი მშენებლობის განვითარება და ა. შ.): აგრეთვე მიზნით უნდა იქნას დასაბუთებული — სოციალისტური მშენებლობისა და მშენებლობის მუშაკთა მომზადება.

(ს. კ. პ. ბ) მე-XV პარტყრილობის რეზოლიუციიდან „ღირექივები სახალხო მეურნეობის ხუთ-წლიანი გეგმის შედგენისათვის“; განაყოფი II, § 12).

სამეურნეო რევილიუციის, თავის ძირითადი კონტურებით, უკვე ასახულს და ნაწილობრივ ხუთ წლიანი გეგმის ფარგლებში აღებული, საბჭოთა სისტემა მიყავს ერთ მნიშვნელოვან ამოცანასთან. ესაა სამეურნეო რევილიუციის თანმდევნი კულტურული რევილიუციის ამოცანა. ეს ამოცანა უნდა გავიგოთ როგორც ყოველმხრივი პროცესი, რომელიც გარსევლება წარმოებას, სახელმწიფოებრივ ორგანიზაციას, სოფელსა და მშრომელთა მთელ მასას. კულტურული ზრდა არაა შედეგი საბჭოთა კავშირის მხოლოდ პოლიტიკური სიძლიერისა და სამეურნეო განვითარების; არამედ იგი, ამავე დროს, შემდეგი განვითარებისა და ზრდის დამოუკიდებელი მომენტია. ჩვენი პარტია და საბჭოთა მთავრობა, ყოველთვის, უმეტეს ხანაშია კი, იყენენ ახლო „ნათე-

საეურ კავშირში“ კულტურასთან, — წერა-კითხვის მკოდნეთ უმდაბლესი თეგა თაგან—მეცნიერების მწვერვალებამღი. მაგრამ მე-XV ყრილობა ჩნდებამღი გვარ მოსახვევ პუნქტად კულტურული რევოლიუციის პრობლემის დასმის საკითხში. ამ ჩნიდან სოციალისტური კულტურის პრობლემა მქიდროთ უკავშირდება სოციალისტური მშენებლობის დაწარჩენ პრობლემებს საერთოდ. ამიერიდან კულტურული ამოცანები აგეგმილ უნდა იქნენ ჩვენი მეურნეობის ყოველმხრივ განვითარებასთან დაკავშირებით. „მეცნიერების“ ტაძრები უნდა დაუახლოვდეს საბჭოთა „სწრაფმავალ“ ცხოვრების მოთხოვნილებათ, — იმ საკითხების ფართოდ დასმით, რომლებიც ეხება წარმოების სახელმწიფოებრივ აპარატის გეგმიანობას. ყოველი საფეხურისა და ტიპის სკოლებმა ორიენტაცია უნდა აიღონ „წარმოებაზე“ ისეთი ადამიანთა მასალის, რომელიც სოციალიზმის მშენებლობისათვის არის საჭირო. ერთი სიტყვით, „სულიერი“ კულტურა ჩვენი უნდა ანაყოფიერებდეს მატერიალური კულტურის შექმნის პროცესს, იყოს რა თვით ნაწარმოები ამ მატერიალური კულტურის.

ჩვენი ინდუსტრიალიზაციის განვითარება არ მოითხოვს მხოლოდ კაპიტალური მომარაგების (შენახვის) საკითხების გადაწყვეტას, არამედ საჭიროა იმ საკითხების გადაწყვეტაც, რომელიც მთელი წარმოებითი პროცესის ყოველმხრივ რაციონალიზაციას ეხება. საკითხს: ვინ აშენებს და ვინაა მწარმოებელი—აქვს უდიდესი მნიშვნელობა მშენებლობის საბოლოო ეფექტისათვის, და, მაშ, სოციალიზმის მთელი მშენებლობისათვის. კარგად მოძადებული ინჟინერთა და ტექნიკოსთა კადრის ყოლა — ესენი ხომ მეთაურთა შენადგენლობაა ჩვენი ინდუსტრიის — არის პირობა ჩვენი უაღრესი, ეკონომიურად საფუძვლიანი განვითარებისათვის. კვალიფიკური, კულტურული მუშათა ძალების ყოლა არის მეორე, სწორედ რომ, აუცილებელი პირობა ჯანსაღი წარმოებითი პროცესისათვის.

მეორე მხრივ, ამოცანა, რომელიც ეხება წვრილ, ინდივიდუალურ სასოფლო მეურნეობათა გაერთიანებასა და გარდაქმნას სხვილ კოლექტივებად, ამოცანა სასოფლო მეურნეობის გადაყვანისა წარმოებითი კოოპერაციის გზაზე, ეს ყოვლის შემცველი ამოცანა ჩვენს საბჭოთა სოფელში, ვერ გადაწყდება ფართო ვლენთა მასების ერთდროულ კულტურულ აღორძინების გარეშე: საბჭოთა სოფლის ტექნიკური შეიარაღება უნდა მოხდეს და მოხდება კიდევ იმის მიხედვით (და მასთან დაკავშირებით), თუ როგორი იქნება მისი კულტურული შეიარაღება.

ჩვენი სახელმწიფოებრივი აპარატი დღითი დღე უმჯობესდება. მაგრამ იგი ვერ განთავისუფლებულა სავსებით ბიუროკრატიზმის ენგისაგან, ვინაიდან უკანასკნელი, საბოლოო ანგარიშში, იკვებება არა მარტო თვით აპარატის ხალხურ მასალის უკულტურობით, არამედ, აგრეთვე და უფრო მეტად, კიდევ იმ ხალხთა უკულტურობით, რომელსაც იგი, აპარატი, უნდა ემსახურებოდეს. მხოლოდ მასათა კულტურულობის კაესიებური ნახერხით შეიძლება საბოლოოდ ჩვეწმინდოთ ბიუროკრატიზმის ენგი ჩვენს სახელმწიფოე-

ბრივ მანქანისაგან. ამის შემდეგ, ეს უკანასკნელი ამუშავდება ასჯერ უფრო ძლიერად და კარგად თვით მასათა კულტუროსნობისთვისაც.

საბჭოთა დაბალ ფენებს, ტყვიის აბრებათ ჰკიდია მრავალ საუკუნეთა უძრავი ყოფა. ამ ყოფის მოსპობა, გარდაქმნა მისი ახალი საწყისების მიხედვით — ნელი და ფრიად ძნელი პროცესია. კულტურული რევოლუციის დინებაში უნდა გადარეცხოს ამ ყოფის ფესვმაგარი ჯიშთა ფენები, რაც არის და შეიძლება იქნეს სამარედ ბევრ „კულტურულ ერთეულისათვის“, რამდენათაც მათ, არა აქვთ რა ხელსაყიდი რამ საზოგადოებრივ წყობაში, კვლავ ეკვრიან მკერდში ამ ყოფას. ათასეულნი და მილიონები, ჩაბმულნი კულტურული რევოლუციის ფერხულში; მთელი საბჭოთა სახელმწიფოებრივი სისტემით ზურგგამაგრებულნი, თანისთან შეცვლიან „მეორე გარემყარებულებას“, შეცვლიან რა ამავე დროს თავის ბუნებას საბჭოთა ახალი ეპოქის ახალ მოთხოვნათა შეთანხმებით. ხანგრძლივ ბრძოლაში დახვესებულ მსოფლიოსთან, სოციალისტურ ფაბრიკასა, თუ სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივში, პირველ დაწყებით სკოლაში; თუ უმაღლეს სასწავლებელში, საკონცერტო დარბაზსა, თუ რადიომიმღების სასმენ აპარატთან, მუშათა კლუბსა და სოფლის ქონ-სამკითხველოში, ქარხნის ლაბორატორიასა და სხვა და სხვა აკადემიაში, წითელ არმიელის ყაზარმასა და კოლექტივის ბიუროში, კედლის გაზეთთან და სახელგამის წიგნის ლაბორატორიაში, კომკავშირის უჯრედსა და დელეგატ ქალთა ყრილობაზე, სხვა და სხვა საზოგადოებრივ ორგანიზაციებში (რემედსი, ოსოავიაქიმი, „წერაკითხვა“ „ბავშთა მეგობარი“ და სხვა) და სამანქანო ამხანაგობათა წრეში, ერთი სიტყვით, ყველგან გამომუშავდება ახალი ადამიანები, რომლებიც ასე ესაქიროებიან ჩვენს ახალ ქარხნებს, ჩვენს რევოლუციონურ საქმეს, ჩვენს ეპოქას. აი რევოლუციონური ეპოქის განაკვეთი ჩვენი კულტურული რევოლუციისათვის.

მაგამ გვაქვს, თუ არა ჩვენ სათანადო მონაცემები ბრძოლის წარმატებით ჩასატარებლათ კულტურულ ფრონტზე? გვაქვს.

პირველი. საბჭოთა გადატრიალებამ. არა მატრო გააღვიძა, ამდენ ხანს მძინარე და მთელი ტანით წელში გამართა წელ გახრილნი (კლასები და ერები), არამედ მათში გამოიწვია, აგრეთვე; ბასრი წყურვილი ცოდნის შეძენისა და თვით შეგნების — ეგრე წოდებული „საქიროებათა წყეულ არ ქონების“ თვისება (ფ. ენგელსი) შემჩნეულია, რომ ჩვენს შორის დღითი დღე უფრო ნაკლებობს. მიმზიდველობა სწავლის, ახალი შრომითი ჩვეულებათა გამომუშავების, და მიმზიდველობა აგრეთვე ხელოვნების მაღალ ფორმებისადმი — საბჭოთა ქვეყანაში თანისთან საყოველთაო ხდება. ეს უმთავრესი წინამძღოლი დებულებაა კულტურული რევოლუციისათვის.

მეორე. მატერიალური შესაძლებლობანი კულტურული რევოლუციის „ორგანიზაციისათვის“ ჩვენ აქლა უფრო მეტი გვაქვს, ვინემ ეს იყო წინეთ, და მომავალში კიდევ უფრო მეტი იქნება, ვინემ არის ახლა. ჩვენი სახელმწიფოებრივი და ადგილობრივი ბიუჯეტი საგრძნობლად გაიზარდა. ამოცანა მხოლოდ ის არის, რომ მიზანშეწონილად ავგვემოთ გასავალის ნაწილი. აქამდი,

კაპიტალურ მშენებლობის გასავალსა და იმ ხარჯებს შორის, რომელიც სულ კულტურულ მოთხოვნათა დასაკმაყოფილებლად მიდიოდა, იყო მნიშვნელოვანი შეუფარდებლობა. მეორე სახის გასავალი შეადგენდა კაპიტალური მშენებლობის ხარჯების მხოლოდ ერთ მეოცედს. ახლა კი, მომავალი საბიუჯეტო წლიდან, ეს „მაკრატელი“ მაქსიმალურად უნდა შემოკლდეს. სამეურნეო რევოლიუციის წარმოებისათვის ხარჯები უნდა შემცირდეს კულტურული რევოლიუციის სასარგებლოთ.

ამ წინამძღოლ დებულებათა მიხედვით, აღარ შეიძლება ექვი ვიქონიოთ ბრძოლის წარმატებით დამთავრებაში კულტურულ ფრონტზე, რომელიც, ამერიიდან, თანასწორ ფასიანი ხდება კომუნისზისა და საბჭოთა ხელისუფლების სხვა ფრონტებთან.

ამიერ კავკასიას, ნაციონალურ და მეურნეობის მნიშვნელობით, სიკრელე ახასიათებს. დამახასიათებელია ეს სიკრელე აქაურ ხალხთა კულტურული „სახეობისათვისაც“. ჩვენ მემკვიდრეობით მივიღეთ კულტურული „მაკრატელი“ ხალხთა შორის; იმავე დროს ზოგიერთი კულტურა, მე-XX საუკუნის დასაწყისში, შედარებით ნათლად ჩამოყალიბდა. ერთ ხაზზე გამოიყო მუშათა კლასის ინტერნაციონალური კულტურის ელემენტი, მაშინ, როდესაც, სხვა ხალხთა შორის სკარბობდა „სრული“ ნაციონალური იდეოლოგია ბურჟუაზიულ-მემამულეთა ფენების. ქართველ მენშევიკთა გამყიდველი კონტრრევოლუციონურმა დანამ, თითქო პასუხად პროლეტარული რევოლიუციის გამარჯვებისა, გაისრიალა კულტურულ გვირისტებშიც. ინტერნაციონალური კულტურის ელემენტები, რომლებიც დაგროვილი იყო მუშათა კლასისაგან თითქმის ოცდაათი წლის ბრძოლისა და თვით აღზრდის განმავლობაში, მისი ინტელიგენციისა და გლეხობის მოწინავე ფენებისაგან, ჩიხჩო რეაქციონურ ნაციონალიზმის მღვრიე მორევში, რასაც ნიღაბად ქონდა ნაციონალურ უფლებათა და ნაციონალური კულტურის „სიწმინდე“.

ჩვენს პირობებში კულტურული რევოლიუციის ამოცანა შემდეგში მდგომარეობს. მან უნდა უზრუნველყოს ინტერნაციონალური კულტურის გამარჯვება. ეს უკანასკნელი, პროლეტარიატის დიქტატურის დროს, არა თუ ეწინააღმდეგება—და უარყოფს ნაციონალური კულტურის განვითარებას, არამედ, პირიქით, პირველად კაცობრიობის ისტორიაში აჩენს ამ კულტურის ნამდვილ სახეს—იმ კულტურის სახეს, რომელიც გამომხატველია ერის უუდიდესი ნაწილის—მუშებისა და გლეხთა ინტერესების. ნაციონალური ფორმით, ხოლო ინტერნაციონალური თავისი არსებითა და შინაარსით, პროლეტარული კულტურა უკვე აჩენს და გამოაჩენს მომავალშიაც საცესებით და მთლიანად კულტურული საზოგადოების „სახეს“ იმ ეპოქაში, რომელიც გარდამავალი ეპოქაა უკლასო კომუნისტური წყობისაკენ.

ამიერ კავკასიის ისტორიულ, ნაციონალურ და საყოფათქვევო პირობებში კულტურული რევოლიუცია განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იღებს. უფრო მეტად, ვინემ სხვაგან სადმე, რუსეთსა, თუ უკრაინაში, კულტურული ზრდა ჩვენში ნიშნავს, როგორც მიზანშეწონილ მშენებლობის უზრუნველყოფას, აგ-

რეთვე საბჭოთა ძალაუფლების უშუალო — დამატებით სიძლიერეს. ყოველი ინჟინერი, ყოველი „განათლებული“ კოოპერატორი, ყოველი უსწავლებელი, იგულისხმება, წარმოებისაგან პირბრუნებული — ყოველი ვერსი რკინის გზის და ტელეგრაფის, ყოველი ახალი წარმოებითი კერა ნიშნავს აქ ახალი უბნის გარდახენასა და გაწმენდას იმ საუკუნოებრივ ჩამორჩენილობა-გან, რომელიც დაგვიტოვა წინანდელმა სოციალ პოლიტიკურმა რეჟიმმა.

ეს გარდახენა კი დაემჩნევა არა მარტო პროლეტარული წესწყობილების შინაგან გამძლეობას, მის ინტერნაციონალურ დულაბქმნას, არამედ საბჭოთა ხელისუფლების საზღვრებს გარეშეც იმოქმედებს. ამიერ კავკასიის ხალხთა ინტერნაციონალური კულტურა, რომელსაც ასაზრდოებს ნაციონალურ კულტურათა ჯანსაღი ნაკადები, და, შებრუნებით, მათივე მსაზრდოებელია, რომელიც აძლევს მიმართულებას საბოლოო მიზნისაკენ, ხდება ჩვენი აღოჩინების ბერკეტად და საერთაშორისო პროლეტარული რევოლიუციის ტალღათა ასამქუხრებლად.

კულტურული ლაშქრობა, „კომუნიზმის ვარსკვლავსანთა“, რაც მომზადებულია პროლეტარული რევოლიუციის მთელი მსვლელობით, გაადვილებს და დაამთავრებს ამ რევოლიუციის გამარჯვებას. ეს რევოლიუცია კი ანთავისუფლებს და ხსნის გზას უშლის შრომის ქვეყანას ახალ ბარბაროსთა — ბურჟუაზიისაგან, რომელიც კაპიტალიზმის საბოლოო გახრწნის პერიოდს ეკუთვნის.

25 თებერვალი ახალი თარიღია საქართველოს მშრომელთა ისტორიაში. ამ დღეს, წითელ ვარსკვლავთან მუშათა ლეგიონების, ჩვენი სახელოვანი წითელი არმიის დღესასწაულთან ერთად, ჩვენი ქვეყნის მშრომელთა მასა, საქართველოს გასაბჭოების 7 წლის თავს ზეიმობს.

ყოველი წლის 25 თებერვალს მმართველი პარტია, ხელისუფლება და მშრომელი თვალს ავლებენ უკვე განვლილ ისტორიულ გზას; აჯამებენ განვლილ მუშაობაში მიღებულ მიღწევებს და სახავენ განვითარების ახალ პერსპექტივებს.

25 თებერვალი საქართველოს პოლიტიკური, ეკონომიური და კულტურული აღორძინების დღეა.

ამ დღიდან საქართველო, ჩვენი მოძმე საბჭოთა რესპუბლიკების დახმარებით იწყებს, მენშევიკების მიერ დატოვებულ გაპარტახებული მდგომარეობიდან გამოსვლას.

უნდა ვიცოდეთ, რომ როგორც საერთაშორისო მენშევიზში, ისე აქაური მენშევიკებიც, ივიწყებდნენ კლასთა ბრძოლის ყოველგვარ ფორმას, აწარმოებდნენ სოლიდარულ თანამშრომლობას ბურჟუაზიასთან და მაქსიმალურ ზომებს ღებულობდნენ კაპიტალიზმის განვითარების ხელის შესაწყობად.

ისინი მკაცრად ებრძოდნენ კლასთა ბრძოლის ერთგულ მომხრეთ—სდევნიდნენ, ჰკლავდნენ, სწვავდნენ და ახრჩობდნენ მათ.

მენშევიკებისა და მათ მოძმე დაშნაკებისა და მუსავატისტების შოვინისტური პოლიტიკით, ხომ უამრავი სისხლი დაიდგარა ამიერ-კავკასიაში?

ბრძოლა შიგნით, ბრძოლა გარედ, დარბევა, აწიოკება და გადაწყება მშრომელი მოსახლეობის—საქართველოს ეკონომიურ გაპარტახებას იწვევდა. „კრიზისი არა მარტო პოლიტიკური, არამედ სამეურნეო და სულიერი“—აი რას სწერდნენ მაშინდელი გაზეთები.

მსოფლიო ომისა და მენშევიკთა ბეცი პოლიტიკის გამო საბჭოთა საქართველოს მეტის მეტად აფორიაქებული და ანგრეული მეურნეობა გადაეცა.

ეს სამეურნეო ფრონტი მოითხოვდა ჩვენი ქვეყნის მშრომელთა თავდადებულ მუშაობას, საბჭოთა კავშირის დიდ დახმარებასა და განსაკუთრებულ ეკონომიურ პოლიტიკას.

როგორც ვიცით, საბჭოთა ხელისუფლებამ ჩვენშიაც მოიმარჯვა ის ბასრი იარაღი, რომელსაც ჩვენ ახალ ეკონომიურ პოლიტიკას ვუწოდებთ.

არ უნდა დავავიწყდეს არას დროს ახალი ეკონომიური პოლიტიკის საერთაშორისო ღირებულება და ეს გამთიშველ-ოპოზიციონერთა საწინააღმდეგოთ.

მართლაც, თუ დავაჯამებთ ოპოზიციონერთა სხვადასხვა წერილებს, იმ დასკვნას მივიღებთ, რომ თითქო ახალი ეკონომიური პოლიტიკა ჩვენში შემოდებულ იქნა ჩვენი საბჭოთა კავშირის ეკონომიური თავისებურობით ე. ი. მისი ჩამორჩენილობის გამო. ოპოზიციის ლოლიკით გამოდის, რომ ახალი ეკონომიური პოლიტიკა საბჭოთა კავშირის ჰორიზონტს აღარ სცილდება.

თუ, მაგალითად, ხვალ ინგლისში სოციალისტური რევოლიუცია დაიწყება, ოპოზიციის აზრით, იქ ახალი ეკონომიური პოლიტიკა საქირო აღარ იქნება მაგრამ განა შესაძლოა, თუ გინდ ინგლისმაც განელოს სოციალიზმისაკენ მივალნი გზები ახალი ეკონომიური პოლიტიკის გარეშე? განა შესაძლოა იქნება იქ, როდესაც მუშათა კლასი ხელთ აიღებს სახელმწიფოებრივ მართვა-გამგეობის საკეს, რამდენიმე ხნით მაინც, არ დაუშვას კერძო ვაჭრობის თავისუფლება? ცხადია, რომ ახალი ეკონომიური პოლიტიკის გარეშე შეუძლებელი იქნება მუშათა კლასმა, ძალაუფლების ხელში აღებისას, მყისვე შესძლოს სახელმწიფო და კოოპერატიულ ორგანოების ისე მოწყობა, რომ მათ დაუბრკოლებლივ მიწოდონ მომხმარებელთ საქონელი.

მაშასადამე, სახელმწიფოს ამ განმანაწილებელ სისტემაში, რამდენიმე ხნით გამოყენებულ უნდა იქნას კერძო კაპიტალი, კერძო ვაჭრობის თავისუფლების დაშვების სახით, რაც ნაწილობრივ უკვე ახალ ეკონომიურ პოლიტიკის შემოღებას გულისხმობს.

განსხვავება ჩვენსა და ინგლისის ახალ ეკონომიურ პოლიტიკის შორის, მხოლოდ დროის ხანგრძლივობაში იქნება.

თუ კი ჩვენში ახალი ეკონომიური პოლიტიკის რელსებზე სავლელად, ეკონომიურად ჩამორჩენილობის გამო, საქირო იქნება ხუთეულ, თუ ათეული წლები, სამაგიეროდ, განვითარებული მრეწველობის მქონე ინგლისი, ახალ ეკონომიურ პოლიტიკის რელსებზე მცირე დროის განმავლობაში გაისრიალებს.

ამ საკითხმა ლენინური გადაწყვეტა კომინტერნის მეორე კონგრესზე ჰპოვა, რომლის რეზოლიუციებში ნათქვამია, რომ ახალი ეკონომიური პოლიტიკა არის საერთაშორისო ეკონ. პოლიტიკა ყველა პროლეტარიატისათვის, როდესაც ის ძალაუფლებას ხელში აიღებს.

ზემოთქმულიდან ნათელი უნდა იყვეს ოპოზიციის დებულების სიყალბე, თითქოს ახალი ეკონომიური პოლიტიკა შემოღებული იყოს საბჭოთა კავშირის საერთო ჩამორჩენილობის გამო.

ოპოზიციონერთა წერილებიდან შესაძლოა კიდევ ერთი დასკვნის გამოტანა—სახელდობრ: ახალი ეკონომიური პოლიტიკა ჩვენში შემოღებულ იქნა იმიტომ, რომ დაიგვიანა მსოფლიო პროლეტარულმა რევოლიუციამო.

მათი აზრით, რომ 1917-18-19 წლებში დაწყებულიყო მსოფლიო პროლეტარული რევოლიუცია,—ჩვენში, თურმე, ახალი ეკონომიური პოლიტიკა საქირო აღარ იქნებოდა.

მართალია ეს თუ არა?

ცხადია, რომ—არა.

ხვალაც რომ დაიწყოს მსოფლიო სოციალისტური რევოლიუცია,—ჩვენში ახალი ეკონომიური პოლიტიკა, რამდენიმე ხნით, კიდევ საქირო იქნება.

საქირო იქნება, ვინაიდან ჩვენი სახელმწიფო და კოოპერატიული ორგანოები ჯერ კიდევ ვერ მოღონიერებულან იმდენად, რომ კონკურენციის რკინისებური ცოცხით სრულიად განდევნონ საერთო ბაზრიდან კერძო კაპიტალი.

ლაპარაკი ზედმეტია იმაზე, რომ დაწყებულიყო მსოფლიო პროლეტარულ რევოლუციის, საბჭოთა კავშირი ბევრს მოეგება.

თუ კი დღეს კაპიტალისტური სახელმწიფოები ძუნწობენ ჩვენს მიმართ, არ იძლევიან კრედიტებს და, პირიქით, კბილებს იღესენ მსოფლიოში პირველ პროლეტარულ სახელმწიფოს სისხლის მორევში ჩასახრჩობად, სამაგიეროდ, მაშინ, ჩვენი მოძმე მუშათა კლასი, სახელმწიფო მართვა გამგეობის სათავეში მყოფი, მეტ დახმარებას გაგიწევდა, მეტ კრედიტებს მოგვცემდა, მეტ მანქანებსა და ტრაქტორებს მოგვაწვდიდა.

ეს კი ხელს შეუწყობდა ჩვენი ქვეყნის სწრაფ ინდუსტრიალიზაციას, სოციალიზმის სწრაფ მშენებლობას, კერძო კაპიტალის განადგურებას ე. ი. ახალი ეკონომიური პოლიტიკის ლიკვიდაციას, ანუ მის სიკვდილს.

თუ კი მსოფლიო პროლეტარულ რევოლუციის მიღმა—ახალი ეკონომ. პოლიტიკის რელსებზე გასაღვლელად ჩვენ გვჭირდება ხუთეული, თუ ათეული წლები, სამაგიეროთ მსოფლიო პროლეტარულ რევოლუციის არსებობისას მხოლოდ რამდენიმე წელი დაგვჭირდებოდა.

აი როგორ უნდა გვესმოდეს ეს საკითხი.

ქრონოლოგიური ხედვით საქართველოს გასაბჭოება ახალი ეკონომიური პოლიტიკის შემოღებასთანაა დაკავშირებული. ამის შემდეგ ვადის რამდენიმე წელი და დღეს ყველასათვის აშკარაა ის დიდი მიღწევები, რომელიც აქვს საბჭოთა ხელისუფლებას ეკონომიურ დარგში.

ეს დიდი მიღწევები თვალსაჩინოა საერთოდ, როგორც საბჭოთა კავშირის ზომსადართ, ისე საბჭოთა საქართველოშიაც, მისი არსებობის 7 წლის თავზე. ამის მტკიცე დასაბუთებას კი თქვენ იხილავთ თუნდაც ამ ჟურნალის სხვა წერილებშიაც.

ჩვენი სწრაფი განვითარება ეკონომიურ დარგში თვალხილული ფაქტაა. რომ ვვითარდებით ეს ექვს გარეშეა, მაგრამ ჩვენთვის, საქართველოს გასაბჭოების 7 წლის თავზე, უფრო მეტად საინტერესოა უნდა იყოს, როგორია ამ განვითარების ბუნება და ხასიათი? საითკენ მივდივართ ჩვენ: სოციალიზმისა, თუ კაპიტალიზმისაკენ?

ჩვენი პარტიის მე-15 ყრილობამ, გაუკეთა რა ჯამი მუშაობას ეკონომიურსა და, კერძოთ, ჩვენი ქვეყნის ინდუსტრიალიზაციის დარგში, აღნიშნა, რომ საბჭოთა კავშირის სახალხო მეურნეობაში ვითარდება და ძლიერდება მეურნეობის სოციალისტური სექტორი.

ცხადია, რომ ჩვენი საქართველოს სახალხო მეურნეობაშიც ძლიერდება სოციალისტური სექტორის ხვედრითი წონა.

რომ ეს ასეა—ამას დაამტკიცებს მრავალთაგან აღებული რამდენიმე მაგალითი.

თუ ავიღებთ მრეწველობას—დავინახავთ, რომ ის მენშევიკების დროს არააობამდე იყო დაყვანილი, რაზედაც თვით ყორღანაიც შეგვიძლია დავიმოწმოთ შემდეგი მისი სიტყვებით: „ჩვენ დღემდე მივდივართ კატასტროფისაკენ. ეხლა მივუახლოვდით მას“-ო.

საქართველოს გასაბჭოების 7 წლის თავზე კი ჩვენმა მრეწველობამ მუშაობის მიმართული მიზნით არსებულ დონეს, არამედ გადააქარბა კიდევ უფრო მეტად. თუ ავიღებთ ჩვენი მრეწველობის უკანასკნელ 2 წელს დავინახავთ, რომ მისი პროდუქცია 58,2%¹⁾ გაზარდილა).

ჩვენი მეურნეობის სოციალისტურ ნიადაგზე გადასასვლელად ხომ უდღესი მნიშვნელობა აქვს ჩვენი ქვეყნის ელექტროფიკაციას.

ამ დარგშიც, ჩვენ, 7 წლის თავზე, დიდი მიღწევები გვაქვს. თუ 1922—23 წელში ელსადგურების საერთო ძალა უდრიდა 12.000 ცხენის ძალას, სამაგიეროდ, 1930—31 წელში იგი 100 000 ცხენის ძალამდე მიღწევს.

თუ კი მენშევიკების დროს კერძო ვაჭრობა აღვირახსნილი იყო და სპეკულიაციის სრული თავისუფლება ჰქონდათ მინიჭებული შინაურ და უცხოელ სპეკულიანტებს, სამაგიეროდ, საქართველოს გასაბჭოების შვიდი წლის თავზე, ჩვენ ვხედავთ, რომ კერძო საბითუმო, თუ საცალო ვაჭრობა შემცირდა 20%-დ და ხოლო სახელმწიფო და სოციალისტური სექტორი კი გაიზარდა 80%-დ.

თუ კი მენშევიკების დროს კოოპერაცია ძლიერ მოიკოტლებდა—სამაგიეროდ, საქართველოს გასაბჭოების შემდეგ ჩვენ ვხედავთ, რომ 1924—25 წელში კოოპერაციის ბრუნვა შეადგენდა 31.271.000 მან. ხოლო 1926—27 წელში კი 54.687.000 მან. მიღწეა. თუ კი 1925 წ. საპაიო კაპიტალი 366.000 მან. შეადგენდა, 1927 წელს 934.000 მან. ავიდა.

ცხადია, რომ მრეწველობის ზრდასთან ერთად, იზრდება მუშა-მოსამსახურეთა რიცხვიც. თუ კი მენშევიკების დროს მუშებისა და მოსამსახურეების რიცხვი 70.000 უდრიდა, სამაგიეროდ, საქართველოს გასაბჭოების 7 წლის თავზე, მათი რიცხვი 157.500-ს გადააქარბა.

თუ კი კაპიტალისტურ სახელმწიფოებში მრეწველობის ზრდა-განვითარება მუშების ხარჯზე მიმდინარეობს, სამაგიეროდ, ჩვენში სოციალისტური მრეწველობის განვითარება მუშათა კლასის კეთილდღეობის ზრდის საშუალებით ხდება.

თუ კი მენშევიკების დროს დღიური ხელფასით მუშას შეეძლო ეყიდა „ერთნახევარი გირვანქა თეთრი ფქვილი, ან ორი გირვანქა შავი პური, ერთი გირვანქა საპონი, ან ნახევარი გირვანქა შაქარი“²⁾, თუ კი მენშევიკების ბატონობის დროს მუშის ხელფასი არ აღემატებოდა 20—25% ომის წინა დროს, თან შედარებით, სამაგიეროდ, საქართველოს გასაბჭოების 7 წლის თავზე, მუშის ხელფასი ომის წინა დონეს აღემატება 15 პროცენტით და, რაც უმთავრესია, მუშათა მასები დაზღვეულია.

თუ კი 1923—24 წელში იხარჯებოდა ერთ დაზღვეულზე 43 მან. სამაგიეროდ, 1926—27 წელში, ერთ დაზღვეულზე 92 მან. 40 კაპ. დაიხარჯა.

ზემოაღნიშნული მაგალითიდანაც ნათლად სჩანს, თუ როგორი სწრაფი ტემპით ვითარდება საქართველში გასაბჭოების შემდეგ სახალხო მეურნეობისა და მრეწველობის სოციალისტური სახე მუშათა კლასის კეთილდღეობის ზრდასთან დაკავშირებით.

¹⁾ ვსარგებლობთ ს. კ. პ. (მ) ცეკას ავტორის მიერ გაზ. „კომუნისტში“ მოთავსებულ სტატიისტიკური მასალებით. ს. მ.

²⁾ გაზ. „სახალხო საქმე“ 1920 წლის 24 ნოემბერი.

მხოლოდ საერთაშორისო მასშტაბით, მხოლოდ მსოფლიო პროლეტარულ რევოლიუციის სარბიელზე¹⁾.

თუ კი ლენინის აზრით პროლეტარიატის დიქტატურის უაღრესი პრინციპი პროლეტარიატის გლახკაცობასთან მჭიდრო კავშირია, სამაგიეროდ, ტროცკის აზრით, პროლეტარიატის კავშირი გლახკაცობასთან შეუძლებელია, ვინაიდან მის მოუხდება შეჯახება არა მარტო ბურჟუაზიულ ჯგუფებთან, არამედ გლახკაცობის ფართო ფენებთანაც.

ლენინის აზრით „საჭიროა სწორი პოლიტიკა 10—15 წლის განმავლობაში გლახობის მიმართ და უზრუნველყოფილი ვიქნებით მსოფლიო გამარჯვებით“. ტროცკის შეხედულებით კი, წინააღმდეგობა მუშებსა და გლახებს, შორის გადაწყდება მხოლოდ საერთაშორისო მასშტაბით—მსოფლიო პროლეტარულ რევოლიუციის სარბიელზე.

ამას სწერდა ტროცკი 1905 წელში, 1915 წელში, 1922 წელშიაც და იგივე გაიმეორა ტროცკისტულმა ოპოზიციამ თავის ცნობილ კონტრთეზისებში სოფლად მუშაობის შესახებ მე-15 პარტყრილობის წინ.

ტროცკისტულ ოპოზიციას, კავშირი მუშებსა და გლახებს შორის შეუძლებლად მიაჩნია და რადგან ჩვენი ქვეყანა უმთავრესად სასოფლო მეურნეობის ქვეყანაა, სადაც 80⁰/₀ გლახური ნაწილია, ცხადია, ტროცკისტული ოპოზიციის ლოდიკით, ჩვენს ქვეყანაში სოციალიზმის მშენებლობა და აშენება შეუძლებელი ყოფილა. მართლაც, ტროცკი სწერს: „რომ რუსეთში ნამდვილი სოციალისტური მეურნეობის აღორძინება შესაძლებელი გახდება მხოლოდ მის შემდეგ, როცა ევროპის მნიშვნელოვან ქვეყნებში გაიმარჯვებს პროლეტარიატი“-ო²⁾.

ლენინს კარგად ესმოდა, რომ ჩვენი საბჭოთა კავშირი შესძლებდა, სახალხო მეურნეობის გარდაქმნას. აი რას სწერდა ამის შესახებ ლენინი:

„მთელი ქვეყნის ბურჟუაზია სწორედ მიტომაა გაცოფებული და დორბლს ყრის პირიდან ბოლშევიკების წინამდევ, რომ მას მშვენივრად ესმის ჩვენი გამარჯვება საზოგადოებრივი მეურნეობის გადახალისების საქმეში, თუ კი სამხედრო ძალით არ დაგვახრჩობენ“³⁾.

ლენინს ღრმად სწამს ისიც, რომ ქვეყნის შიგნით არავითარ ძალას არ ძალუძს სოციალიზმის მშენებლობის საქმის შეჩერება. აი მისი სიტყვებიც ამის შესახებ: „ახლა მუშაობა ისე არ წარმართება, როგორც მაშინ; ახლა მარტო ბელადებმა და მოწინავე ამხანაგებმა კი არა—არამედ მთლიანად მუშათა მასამ, მართლაც რომ ფართო ფენებმა იციან, რომ ისინი, თავისი საკუთარი ხელით აშენებენ სოციალიზმს. საძირკველი უკვე გასკვნილია და არავითარ ძალას ქვეყნის შიგნით არ შეუძლია შეაფერხოს ამ საქმის დაგვირგვინება“⁴⁾.

ტროცკის აზრით სოციალიზმის აშენება შეუძლებელია ერთ ქვეყანაში,

1) См. Предисловие к книге Троцкого „1905“ г.

2) Троцкий см. т. III, ч. I стр. 92—93.

3) См. Ленин т. XVI, стр. 350.

4) См. Ленин т. XV, стр. 500.

ენიდან რუსეთი ვერ გაუმკლავდება კონსერვატორულ ევროპასო. ლენინმა კი პირველმა აღმოაჩინა კაპიტალიზმის ეკონომიური და პოლიტიკური განვითარების არათანაზომიერობის უთუო კანონი და დასკვნა, რომ კაპიტალიზმის ამ უკანასკნელ ფაზისში შესაძლოა სოციალიზმის გამარჯვება რამდენიმე ან ერთ რომელიმე კაპიტალისტურ ქვეყანაში. დაეუგდოთ ყური: „ეკონომიური და პოლიტიკური განვითარების არათანაზომიერება კაპიტალიზმის უთუო კანონია. აქედან—დასკვნა, რომ შესაძლოა სოციალიზმის გამარჯვება პირველად რამდენიმე, ან და ერთ, ცალკე აღებულ კაპიტალისტურ ქვეყანაში.

ამ ქვეყნის გამარჯვებული პროლეტარიატი, დაამარცხებს რა კაპიტალისტებს, მოაწყობს სოციალისტურ წარმოებას და შეუტევს სხვა კაპიტალისტურ სახელმწიფოებს, მიიზიდავს სხვა ქვეყნების დაჩაგრულ მუშათა კლასების ყურადღებას და ამოძრავებს მათ კაპიტალისტთა წინააღმდეგ, და, საჭირო შემთხვევებში, გაილაშქრებს მათ წინააღმდეგ სამხედრო ძალითაც კი“¹⁾.

ამბობენ, თითქო ტროცკის — მენშევიზმის ამ სახეობას — ამართლებდეს მარქსიზმი და ეწინააღმდეგებოდეს ლენინიზმს. ცხადია, ის ვინც გასცნობია მარქსიზმის ლიტერატურას, მისთვის ეს დასაჯერი არ იქნება.

მოეუხსინათ თვით მარქსს: „საფრანგეთის გლეხი, იმედ დაკარგული ნაპლეონის რესტავრაციაზე, დაკარგავს რწმენას თავის ერთ ნაჭერი მიწისადმიც, დაემხოვა გლეხურ მიწადმფლობელობაზე აგებული სახელმწიფოს შენობა, და პროლეტარული რევოლიუცია მიიღებს გუნდს, უზომლისოდაც მისი სოლო გჯდის სიმღერათ გადაიქცევა“²⁾.

აქ მარქსის მიერ მოკლეთ, მაგრამ გარკვევით ნათქვამია, რომ გლეხობის დახმარების გარეშე გლეხურ ქვეყნებში პროლეტარული რევოლიუცია დაიღუპებაო.

კომენტარიები ზედმეტია. მაგრამ აი ენგელსიც.

ეს უკანასკნელი, გლეხთა როლის შესახებ პროლეტარულ რევოლიუციაში, 1890 წლებში „გლეხთა საკითხში“ უფრო გარკვეულ შეხედულებას იძლევა: „სოციალისტური პარტიისაგან პოლიტიკური ძალაუფლების დაპყრობა უახლოეს მომავლის საქმედ შეიქნა. რომ ეს მიზანი შესრულდეს, წინასწარ, სოც. პარტია უნდა გაეშუროს ქალაქიდან სოფელში, შეიქნეს ძლიერი აქ (სოფელში); საჭიროა რაც შეიძლება მეტი იქნეს ისეთი გლეხთა რიცხვი, რომელთაც არ დაეყვანთ პროლეტარიატის დონემდი, არამედ მივიზიდავთ ჩვენ ისევ გლეხობის სახით და უნდა ვიცოდეთ, რომ მით უფრო მეტი დაჩქარებითა და ადვილათ შესრულდება საზოგადოებრივი გადახალისება. როდესაც ჩვენს ხელში ვადმოვა სახელმწიფოებრივი ძალაუფლება, ჩვენ არ დავფიქრდებით იმის შესახებ, რომ ვავალატაკოთ წვრილი გლეხობა, რაც ჩვენ იძულებული ვიქნებით მოვიმოქმედოთ შეძლებულ მიწადმფლობელებისადმი. რაც შეეხება წვრილ გლეხობას, მათში ჩვენი პირველი ამოცანა ისაა, რომ მათი კერძო წარმოება, კერძო საკუთრება გადავი-

1) См. Ленин т. XIII, стр. 133.
 2) См. Маркс 18 Брюмера Луи Бонапарта.

ყვანოთ საამხანაგო წესებზე, მაგრამ არა იძულებით, არამედ მაგალითების ნებითა და დახმარების აღმოჩენით ამ მიზნით¹⁾.

ამრიგად ნათელია, რომ მარქსიზმი რადიკალურად ეწინააღმდეგება ტროცკიზმს გლეხობის საკითხში, ლენინიზმი კი, ისე, როგორც ყოველ საკითხში, აქაც მარქსიზმს ეყრდნობა.

ტროცკისტული ოპოზიცია, გამომდინარე ტროცკიზმის იდეოლოგიიდან, თავის კონტრ თეზისებში სოფლად მუშაობის შესახებ, ისეთ დასკვნას იძლევა, თითქო ჩვენი სოფლის მეურნეობა კაპიტალიზმის გზით მიემართებოდეს.

მართალია ეს?

ამ საკითხზე უარყოფითი პასუხი, პრაქტიკულის დასაბუთებით, თუ გნებავთ ამ ხანად საქართველოს გასაბჭოების 7 წლის დროით შემოვფარვლოთ. საქართველოს გასაბჭოების შეიდი წლის თავზე სასოფლო მეურნეობაში მიღებული მიღწევები და გამოცდილება, სწორედ რომ ტროცკისტულ ოპოზიციას ეწინააღმდეგება.

როდის მიემართება სოფლის მეურნეობა კაპიტალისტური გზით?

მარქსისტულ ლენინური თვალსაზრისით, როდესაც სოფლად საშვალო გლეხობის პროლეტარიზაცია ხდება, მაშინ სოფლის მეურნეობა კაპიტალისტური გზით მიემართება. მაგრამ თუ კი საშვალო გლეხობის მასიურ დაშლას, მის დიფერენციაციას არ აქვს ადგილი და „საშვალო გლეხობა ცენტრალურ ფიგურას“ წარმოადგენს—ეს იმას ნიშნავს, რომ სოფლის მეურნეობაში შექმნილია პირობები მისი სოციალისტურ ლიანდაგზე გადასაყვანად.

აი რას ვკითხულობთ ამის შესახებ ჩვენ მე-15 პარტყრილობის რეზოლუციებში სოფლად მუშაობის შესახებ: „კაპიტალისტური საზოგადოების ინტუსტრია თავის განვითარებაში ემყარება ისეთი შინაური ბაზრების შექმნას, რომელიც გულისხმობს საშვალო შეძლების გლეხთა ძირითადი მასის გაღატაკებას, სახელდობრ: საშვალო გლეხთა ამ ძირითადი მასის გაღატაკებას მისი პროლეტარიზაციის გამო. პირიქით, პროლეტარულ დიქტატურის პირობებში შინაური ბაზრის შექმნის პროცესი ძირფესვიანად განსხვავდება იმისაგან, რაც გვაქვს კაპიტალიზმის დროს. ბაზარი აქ იზრდება გლეხობის ძირითადი მასის არა გაღატაკებისა და პროლეტარიზაციის მეოხებით, არამედ საშვალო გლეხობისა და სოფლის ღარიბი მოსახლეობის კეთილდღეობის ზრდის საშვალებით.“²⁾

ამრიგად, თუ ჩვენში ხდება საშვალო გლეხობის პროლეტარიზაცია,—მაშინ ოპოზიცია მართალია, რომ სოფლის მეურნეობა კაპიტალისტური გზით ვითარდება. მაგრამ ხდება კი ჩვენში საშვალო გლეხობის პროლეტარიზაცია? ცხადია, რომ არა რც ეს არც შეიძლება მოხდეს პროლეტარიატის დიქტატურის პირობებში.

ეს, რა თქმა უნდა, იმას არ ნიშნავს ზოგ ადგილებში არ ხდებოდეს რომელიმე საშვალო გლეხის გაღატაკება, ან გამდიდრება. მაგრამ ეს ხომ ცალ-

¹⁾ Ф. Энгельс „К Аграрному вопросу на Западе“, изд. Алексеевой 1905 г. стр. 117.

²⁾ იხ. ვ. მ. მლოტოვი სოფლად მუშაობის შესახებ მე-XV პარტყრილობის მასალები გვ.

კული მოვლენები, კერძო შემთხვევები. და ამის მიხედვით, თუ მარქსიზმის ნი-
დაზე დავრჩებით, განა შეიძლება რაიმე საერთო — ზოგადი დებულების გამოყვანა?

„ოპოზიციის უხეში შეცდომა იმაში მდგომარეობს, რომ მას, მიხედვს რა
ის კულში ბურჟუაზიულ იდეოლოგიებს, გლეხური, მეურნეობის განვითარების
კონონომიერება კაპიტალიზმის დროს, მთლიანად და სავსებით მექანიკურად,
გადააქვს პროლეტარიატის ხანაში. ოპოზიცია ვერ ხედავს, რომ სოფლის გა-
ნვითარების გზებს განსაზღვრავს ქალაქის განვითარება, რომ კაპიტალისტურ
მომენტს სოფლად ჩვენს პირობებში უპირისპირდება არა მარტო მოჯამაგი-
რე, ლარბი და საშვალო გლეხი, არამედ პროლეტარიატის დიქტატურის მთე-
ლი სისტემა, ძლიერი ეკონომიური მბრძანებელი მალღობებით (პირველ რიგში
სოციალისტური ინდუსტრიით, კოოპერაციით და სასოფლო მეურნეობაზე გე-
გმიანი ზეგავლენის სხვა ფაქტორებით.¹⁾

მართლაც ისე როგორც მთელ საბჭოთა კავშირში, აგრეთვე საქართვე-
ლოს გასაბჭოების 7 წლის თავზე ჩვენ უდიდესი მიღწევები გვაქვს სასოფლო
სამეურნეო დარგში — ოპოზიციის წინააღმდეგ მალღადებელი.

აი გამარჯვების მცირე მაგალითები.

თუ მენშევიკების დროს ბამბის ნათესების სივრცე ძლიერ დაცემული იყო,
სამაგიეროთ, შეიდი წლის თავზე, მან ომის წინა დროსთან შედარებით 54,1
პროცენტს გადააჭარბა.

თუ მეთამბაქოობას მენშევიკების დროს არავითარი ყურადღება არ ექცე-
ოდა, სამაგიეროდ, ახლა თამბაქოს ნათესების სივრცე, ომის წინა დროსთან შე-
დარებით, 26,7 პროცენტით გადიდდა; თუ კი მენშევიკების დროს 1920
წელში შეკრებილ იქნა მხოლოდ 45.000 ფუთი პარკი, სამაგიეროთ, ის 1927
წელში 120.000 ფუთს აღემატება.

თუ მენშევიკების დროს ჩაის კულტურას ყურადღება არ ექცეოდა, სამა-
გიეროდ, 1932 წელს მან 18.000 დესიატინას უნდა გადააჭარბოს და ამ სა-
ქმისათვის 42 მილიონი მანეთი უნდა დაიხარჯოს. ზემო მოყვანილ რამდენ-
იმე მაგალითებიდანაც კი ნათლად სჩანს, თუ როგორი სწრაფი ტემპით ვი-
თარდება ჩვენში სოფლის მეურნეობა.

სასოფლო მეურნეობის ტრაქტორიზაცია, ჩვენი ქვეყნის ელექტროფიკა-
ცია, მელიორაცია, გლეხობის კოოპერატიულად შეკავშირება, ყველა სახის
კოოპერაციის სწრაფი ზრდა — განვითარება, პროლეტარიატის დიქტატურის არ-
სებობა მთელი თავისი სისტემით და მე-15 პარტყრილობის მიერ აღებული
კურსი გლეხური მეურნეობის კოლექტივიზაციის შესახებ, საუკეთესო საწინა-
დარია სასოფლო მეურნეობის სოციალისტურ ნიადაგზე მოსაწყობად.

ჩვენი მშრომელი მასები, საბჭოთა საქართველოს 7 წლის თავზე აჯამებენ
რა დიდ მიღწევებს სოციალისტურ მშენებლობის დარგში, პროლეტარულ სამ-
შობლოს თავდაცვის განმტკიცებასთან ერთად, დიდი კავშირის მოძმე ერებთან
ხელიხელ ჩაკიდებულნი, უფრო მეტი ინტენსიობით წარმართავენ შემოქმედებით
მუშაობას იმ დიადი შენობის ასაგებად, რომელსაც სახლად სოციალისტური
საზოგადოების შენობა ეწოდება.

¹⁾ იქვე გვ. 144.

1

ბ მ ე ზ ი ა.

ანაზარდი.

საქართველოს ვიდი წლის თავზე.

ნაწევრები „ბართიდან“.

მზე ამოქანდა
 რიყრე
 მძივებით!
 მოდის
 ლენინი
 სხივთა-სხივებით;
 შვება
 ირგვლივ
 განალევივები;
 იმედი ელავს
 ქვეყნად
 ფენილი, —
 მოდის ლენინი!
 უპყრია
 დროშა
 ცეცხლთ ფერილი,
 და,
 ოქტომბერში
 ბედნიერ თვეში
 პროლეტარული
 რევოლიუციის
 ზანზარი მენი
 ღამით
 გავარდა!!
 მით

საქართველო
 ეს
 ტურფა მდელი
 ოცდაერთ
 წელში
 გადაიშალა
 ია და ვარდათ,
 და,
 ცეცხლის
 ზვირთმა
 ქვეყანა მთელად
 გადაიარა-გადინავარდა, —
 დასწვა,
 დაფერფლა
 ცხოვრების
 ხავსი:
 მთავრობა დაეცა,
 კერენსკი
 გაიქცა;
 ორკოფთა ხროვა
 დაიქცა ჩვენშიც
 და,
 ძალა-უფლებმა
 მუშა და გლეხის
 ხელშია.
 გაუმარჯოს საბჭოებს!!

3

და მას აქეთ
 მშრომელთ მხარეს
 აგვირგვინებს
 ოფლი, რკინა.. —
 შრომა მეფობს
 და ვინ
 შრომობს
 მხოლოდ მას აქვს
 ჩვენთან ბინა...
 მუშურ-გლეხურ
 ზურმუხტ წაღკოტს
 თავს ევლება
 შვების ქნარი;—
 შრომა არის,
 ძლევის კვერთხი
 განბანილი
 ოფლის ღვარით!
 და, მშრომელთა
 სპეტაკ სახეს—
 საქართველოს
 ვინ შებღალავს?!
 ის ამშვენებს
 ცად აღმართულ,
 სახელოვან
 წითელ ზღამს
 მედიდურად
 რომ ფრიალებს.

4

ფირუზოვან
 ლამაზ მხარეს
 ამაყ
 მთებით
 შემოხაზულს,
 ჰანგ-ჰანგიან
 ნაკადების
 სიანგართ
 შემობარულს
 წინ მიუძღვის
 მერიადღნეთ
 ძველი გმირი
 თმა-ჭალარა,
 პროლეტართა
 სარდალთ რახმი...—
 წრფელი გული
 ვით ნალარა;
 და,
 ძლევის
 ხმით
 გავიხარეთ...
 შვების
 ზღვაში
 სცურავს არე..
 გრდემლზე
 კვერი დანავარდობს...
 აღისფერობს
 ჩვენი მხარე!

3. ბესოზგილი.

ელ—ქსილი.

ოდა-პოემა.

1.

დღეს 10 წელი.

წელთა სიმრგვლეში კვიის

აწყვეტილი საუკუნე...

საუკუნე ოქტომბრით დაწყებული.

მოდლიოდნენ მხედრები.

იწვოდა მიწა,

ცეცხლის პერანგს იცვამდნ მთები.

ძველი ქვეყანა შეეხიზნა

კედლებს, და ღამურასავით

წრაპინებს.

2.

ღმერთებმა შექნეს ქოთქოთი.

გოძნობდნ ალის მოახლოებას,

რომ ცა გადიწვოდა—მათი რეზიდენცია

და ბედიას „ცხრა-ცა“.

საქართველო—

სადაც ბატონები ჯირითობდნენ.

სადაც მათი მზღებლები,

ცხენების უკან რბენით

ფეხის ცერებს იმტვრევდნენ,

ოქტომბრის გრიგალმა დაჰქროლა

და გააჯანსაღა მისი

სხეული.

3.

იმტვრეოდნ ძვლები.

გორავდნ თავის ქალები.

კიოდნ ქალები...

ოხრავდნენ მამები...

ეს იყო იმ დროს როცა:

შრომა იბრძოდა და

განაღებდას ითხოვდა.

როცა მდინარეები აფერადდნ

მებრძოლთა სისხლით,

როცა ყვავები ელოდნენ

ახალ-ახალ მკერდებს.

ოქტომბერო!

ეს ყველაფერი შენვე იხილე.

1) რედაქ. დამოუკიდებელი მიზეზების გამო იბეჭდება დაკვიანებით.

ხედავდი შორიდან.
 ხედავდი ახლოდან.
 და
 უცდიდი ქარის ამოვარდნას.

4.

დღეს 10 ჯერ მოდი
 და 10-ჯერ შემოგვძახე:
 „ძირს პოლიტ-მეძავეები,
 „ყველგან ელ-დენა
 „ყველგან — ჩვენ — შრომის მხედრები“...
 და — ჩვენც მივყვებით,
 მივყვებით ამ ხმებს
 ლენინის მხრებით და
 მხნეობით —

5.

დღეს ქვეყნის ბედი ელექტრო-ენით
 მეტყველებს,
 მეტყველებს დღეები საოცარი სისწრაფით.
 და ეს დღეები რთულია ისე —
 როგორც ყველა — ჰესების ზრანნილ-
 ლეკვები.
 მათი ბედი რთულია ისე —
 როგორც კოლპერაციის ბუხალტერია
 ჩვენს ქვეყანაში.

6.

ხატავენ ლენინს მხატვარ-გენიოსები.
 ხატავენ ხატვის მოწაფეები.
 ხატავენ — როგორც: დიდსა და პატარას,
 როგორც — უბრალოსა და რთულ ფიგურას.
 ვინ — ჯვარედინ გზაზე?
 ის — ვერ იცნო შენი ძლიერება.
 ვინ გარბის?
 ვინც დაფრთხა შენი მოსვლის
 წინ —

დიდი ოქტომბერი!
 თვეთა მთავარი
 საუკუნეთა დასაწყისი.

7.

10 წელი.
 მის წინ წელ-გამეტყდარი სამყარო ომის.
 პეტროგრადის ხმაური.
 მოსკოვის რბენა.
 თბილისის აკივლება.
 მსოფლიო ქალაქების ქიშპობა.
 — ყველაფერი შენში დაეტია:
 ბრძოლის ნაღარავ! ოქტომბერო!

8.

დედა თმებით ვკიდა,
 დები ლოყებს იკაწრავდენ.
 ძმები ფრონტებზე კვდებოდენ.

გულები,
 გრძობები—
 ორმოვებში კენებოდენ.

შენ—

ახადე ფარდა
 და ჩვენ დავინახეთ ყოველი.
 დავინახეთ აწეწილი თმები.
 ვერ ვიცანით დაკბენილი სახეები.
 და შევეძახეთ:

„რევოლიუცია!“.

და შენ მოვარდი ყინ-აწყვეტილი.

მოკროდა ორთქლ-მავალი.

მოკროდა სწრაფ-მავალი,

და

მოირბინე ისე—როგორც—

მეეტლე წითელ-ხალათით.

შენს წინ ქროდენ დღეები.

დღეებს მოკონდათ ბარათები,

და ედებოდენ შავი ზღვის ნაპირებს.

მირობდენ—მისჩანჩალებდენ

გზა-აბნეულები,

გონება-დაკარგულნი

და

შეეხიზნენ შავი ზღვის ტალღებს

ჩვენ:

ვართ შენთან: დაგიხვდით.

ვიბრძოლეთ. ვიშრომეთ

და ვზეიმობთ:

ტრიალებენ ბორბლები,

სრილებენ ლეღები.

ბითბითებენ ზრახნილები...

და

იღვიძებს სოფელი.

საუბრობს ანტენა:

ლეღის პირებზე,

ფიჭვის ანძებზე—

და

გადახვეწილი სოფელი

აწვება რკინის გზის ლიანდაგებს.

9.

დერბი: მშენებლობა,

მშვიდობიანობა,

ელვისო—სიტყვა
 და ტრაქტორები—კოოპერაციით.
შემოქმედება: „ყველა—ჰესებს!“.

ბალანსი:

სოციალიზმი.
 ასე მსჯელობს 10 წელი.
 მწველი ფიქრებით
 გრძნეულ დიღებით.
 სისხლის ამხედრებით..
 და ძვლების ძაბილით.

10.

21—შიმშილი.
 ხის ძირები—საზრდო.

ლულულუღებდა ვოლგა.
 დბუოდენ მგლეგი.
 ხარობდენ მტრები:
 ისმოდა: „დამარცხდა“
 და
 გაელვებამ იმატა.
 ახველდა
 დრო და გარემო.
 გაზაფხულდა—გამაისდა.
 მორბოდენ იგავები:
 კრემლის სიმაპაცეხე
 და მემატიანეს ციფრები
 შეაკლდა—
 ოქტომბრის დღებში გამოსვლით.

11.

ცას მოეწყინა. ალისფერი
 ღრუბლები შეფერმკრთალდენ.
 ელვის ფრინველებმა ფრენა შესწყვიტეს.
 მოსკოვს მოეწყინა.
 პარტია დამწუხრდა:
 წითელ ღროშებს შემოერთცა შავი არშიები.
 რაიკომებმა ელ-ბარათებით—
 ისტინთქეს ბელადის სიკვდილი.
 ატირდა სამყარო—შრომის ქვეყანა.
 ატირდენ ქარხნები.
 აცრემლდენ ყანები.
 ვანცვიფრდენ ელ-მწერლები.
 და ასოთ-ამწყობებს მოთმინება დაეკარგათ.
 ავტირდით ლექსით—პროზით—
 და მოვუხმეთ რკინის ფალანგებს:
 „მკიდრო რიგებში. 1—1000.“

12.

ტბილისმა გაიგო ეს ამბები.
 ქუთაისმა მოისმინა სამძიმრები
 და

ორივე შეუდგა ლენინის ანდერძის
 თანახმად—აღმშენებლობას:

ელექტრო-კვანძებით დახლართულ ქუჩებში.

დღეს 10 წლისა ხარ ოქტომბერო!

და სადაც მეწვანილეთა გუნდი იდგა,
 იქ შენდება რიონ-ჰესი.

გუშინ იყო—ჩვენებური დამე
 ზღელში ჩაგვაკვდა ელექტრო-დენით

დათენთილი, ელექტრო-ქორით
 მკერდ-გამოგლუჯილი.

10 წელია და ანგარიში.

10 წელია და ზეიმი.

10 წელია და გზები.

მეზანი შორეულია

ბრძოლა—ახლობელი,—

და ყოველ—დღიური;

ბრძოლა—კალმის წვერით

ბრძოლა—ბარის წვერით.

ბრძოლა ჩაქუჩითა და დინამოთი.

13.

ჩვენ: პოეტები ს. ს. რ. კ.-სი

ვხედავთ: როგორ დაქრის

ლენინის თვით-მავალი:

ლენინიზმის ფურცლებით.

ფანტავს

ბრძოლისა და შრომის არენაზე—

აფრენს ქარი დაუსრულებელ სივრცეში.

ვხედავთ: როგორ ეალერსება პიონერი

ლენინის სურათს—რომელსაც

ანათებს ქოხის გულიდან:

პრაქი, თავშესაფარიდან—ელნათური.

ჩვენ დავდაღეთ გზებო

გზებმა ჩვენ კი—ვერ დავგვალა..

ჩვენ მოგვაქვს გულები ფოლადის

გარსით—

რომლებსაც სიკვდილი ვერ გვერევა.

ჩვენ ლენინტლებს გვეძახიან მუშები—

კომკავშირლებს—გლუხები.

ორივეს მოსწონთ და უყვართ:

— ზაპესი და ტრაქტორები.

გლუხებს დავპირდით

რომ ტრაქტორი ხარში გაუცვალოთ.

14.

დიდო ოქტომბერო!
 10-ჯერ მობრუნდი, საუკუნოებით დადგები
 მსოფლიო მწვერვალებზე.
 და შენი ღარიღი—ამცნობს
 სამყაროს—მისივე აგორებას...
 ბრძოლის მოახლოებას
 დღეთა განახლებას.
 კარის მცველები დაფრთხებიან
 კომუნარების ხმებით—
 და შენ იტყვი—„გათავდა“

მოგყავს ყოფა საელდენო და
 იძახი „გზა უტიეთ“
 მოგყავს სინათლე და
 გვიხმობენ: „მობრძანდი!“

სწრაფი ხარ—და შეიპერი ჩაგრულ—ერთა
 მიწა-წყალზე, რომ იქაც აღმართო
 დროშა თავისუფლების: სისხლით ნაფერი!

იცის ჩინელმა გლეხმა (რომელიც
 ახლა ბრძოლის წინ მღერის ჩაის ჩირგვთან,)
 რომ კარგი და ძვირფასია თავისუფლება.

იცის ეს ყვითელმა რასამ და იბრძვის—
 ლენინის ლოზუნგით ამხედრებული.

შენ მიუძღვი გლეხთა რაზმებს:
 ოქტომბერო—დიდო!
 ლენინ—გენია.

15.

ვეშაპები პირს აბჩენენ.
 მგლები ღმუიან;
 ყველგან იჭვის სუნი,
 დენთის აფეთქების.

ცა მოლუშულია, ჩინეთი იბრძვის.
 პლანტაციებს: აციებს.
 ბუჩქები იღებება
 და იქ—
 შორეულ ; ხარეს, შენც იმყოფები.
 მიდიხარ .. მოდიხარ.
 გზები უთვლელია ჩაგრის სივრცეში.
 აოლბად მალე იქნება:

— მსოფლიო ცას ქუდათ დაიხურავ —
 — დედა-მიწას ქალამნად ჩაიციმევ —
 ელექტრო-თასმებით ამოიბნევ
 და შემოივლი უსაზღვრო სივრცეს
 სიახლეთა მერნით. —

დიდი მარაგით მოხველ — შენ რევო —
 — ლიუციავ! გიცდით შრომის
 მხედრები, რომ აშლილ გზებზე
 ავშალოთ ქარავენები და გავყვეთ
 ქარს. ჩვენთან ივლის მემატიანეც:
 დღეთა მარაგით, ბრძოლის გზებზე —
 გადარბენის დროს.
 ავიშლებით, რომ ვნახთ გაბზარული
 მკერდი ძველი სამყაროსი, თუ როგორი
 სასაცილო იქნება, ის ჩვენი მიახლოებისას.

16.

დღეს 10 წელია. წელი მწველი.

წელი წელ მაგარი და მშვიდი.

დღეს გლეხი ობლიგაციით გარბის

ყანაში. უხარია, რომ სესხი მისცა

თავის საყვარელ რესპუბლიკას.

ამაყოფს კიდევ.

საზღვარი — შორეული

მიზანი — აშკარი.

შედეგი — შრომა-გამარჯვებით

ეს იცის მან პოლიტ-ანბანიდან,

რომელსაც კომკავშირელი შვილი უკითხავს.

საქართველო —

რომელიც გაუბოდა

ეფრატის ზორტებს — და

მოვიდა მტკვარზე მტრის შემოტევით,

შენ გერტფის ოქტომბერო,

თავ-დავიწყებით.

შენში ჰპოვა ბედის ნავთსაყუდელი.

„რევოლიუცია და მე“ ასე ამბობს ის:

ჯამეხი, რომელიც გულია თბილისის.

ღერძია შენი გაქანების საქართველოს მიწა-წყალზე.

რიონშეხი, რომელიც თხრის მკერდ მაგარ კლდეებს

ელივისო — მზისათვის —

უშეპვლია დაიქერს ქუთათურ ღამეს —

რომელსაც დასჯის ელექტრო-სკამზე

მრავალ ცოდვებისათვის.

ყველა-შეხები: ძარღვებია შენი მოძრაობის,

სიმბოლოა მსოფლიო-გარდაქმნის

ჩვენებურ ყაიდაზე.

დღეს 10 წელია, და მოდის ოქტომბერი:

კულტურისან კოოპერაციით

პროფ-კავშირებით—

ელექტრო-კვანძებით.

ტრაქტორებით.

წითელ-ლაშქრით.

წიგნებით.

თვით-მფრინავებით—

კინო-ლენტებით—

მდინარეების ჩივილით

ტყეების სიხალისით.

ღამეების სიკვდილით.

მთვარეების სირცხვილით.

მზის სიციხით —

და

ანგარიშ—მიტინგებით.

ხურავს:

ელექტრო ქურქი:

დახეული და მთელი.

დიადი-ხარ ოქტომბერო!

სალამი შენ!

ვინ ხარ შენ ზღუდესთან რომ დაეშვი?

ვინ ხარ რომ გარბიხარ?

გიცანი. შენ ვერ გაუძლე

მზის სიძლიერეს.

შენ—ამაოება—სიცარიელე.

სიკვდილი

რომლებსათვისაც არ სცალია

ჩვენს გულებს.

არ უმღვრით სევდას.

არ უყვარს ოქტომბერს თავ დახრილი

სიარული-სევდის შუკვებში.

ის მხნეა და გულადი.

ჩვენ ვწერთ ელვისო—სიტყვებს.

ჩვენ ვწერთ: **სიცოცხლეზე.**

მიწის გაახალგაზრდებაზე.

ღამის გაბრუნებაზე

და არა სევდაზე.

ეს გვიბრძანა ოქტომბერმა

და გვიკარნახა რევოლიუციამ.

ვწერთ: საქართველოში და მსოფლიოში.

ქუჩებში და ოთახებში.

დღისით და ღამით.

ტრამვაებში და ურუმებზე.

ყველგან ჩვენა ვართ:

ოქტომბრის ქუდითა

და ქაპრით.—

ვერ გვიცნობს: დღეთა სიშავე...

დღეთაგამო თავება.

ღამეები.

ბალდანიები.

ბურუსი.

ვუმღერით საუკუნის აქარიშხლებას:
 ოქტომბრით დაწყებულს და
 მით ვართ აგრე დაუდგარნი.

მოვდივართ: მოგვაქვს სიახლე
 და მტკვრის დუღილში ისმის:
 „რისთვის შემზორკეთ“
 გაქებთ, გაქებთ საუკუნევე
 ოქტომბრის თარიღით.

სხვა გვარი წელთა აღრიცხვა
 ჩვენთვის არ არსებობს.
 სხვა კალენდარი ჩვენ არ გვინდა.—
 მოგვაქვს ელექტრო ბარათები
 და ვიძახით—**„გახსენით“**

მსოფლიო, ისმინე ძვლების ძახილი:
 მოვდივართ!
 წავშლით ძველ ყოფას.
 ელ-ბუდეში ბარტყობს
 დიდი ოქტომბერი: თეთა — მთავარი.
 რევ—რადიუსებს
 ჩვენი სალამი.
 რევოლიუციას,
 ჩვენი გულეები.

შალვა ფოფხაძე.

ბ რ ი ბ ე ლ უ ი.

საქ. გასაბჭ. 7 წ. თავს.

ცეცხლის გველებად დაიკლაკნა ზეცის ჯურღმული;
 ელვების რისხვა აფრქვევებს ღრუბლებს მეზებად;
 ამ სიშმაგეში აღარ ისმის ტყეში ურმული
 ყოველ მიდამოს ეს გრიგალი—ცეცხლად ევლება.

დარდებს დღეს ვინ დარაინდობს—გადაშალეთ გულის კალთა;
 ჩვენთან ფიქრი დანავარდობს—ნაბრძოლები გუშინ ალთან.—
 ვინ სთქვა ბრძოლა გათავდაო—აუჩქარეთ ბრძოლით კუნთებს;
 ცეცხლის დროშით აუმართავს—არ დავტოვებთ მიწის კუთხეს.

გადაფარენთ ცეცხლის ტყვიებს—გადავირბენთ შმაგ ტაიგებს,
 აბა ჩვენ ვინ შეგვედაოს—მშრომელთ სურვილს რომ გაიგებს.
 თუ დაკრილნი ველზე ვეგდოთ—თუ გეტანჯავდეს ჩვენ .იარა,
 მაშინ უფრო მეტ სიბრაზით არ დავაგდებთ ძირს იარაღს!

მეგობრებო, მეგობრებო—თუნდ შევაკვდეთ ბრძოლის ალებს,
 მაინც გამარჯვებისათვის—არ დავხუჭავთ ცოცხალ თვალებს.
 შებრძოლება თავ განწირვით—შევებრძოლოთ ერთი ათასს.
 მალე, მალე გადავაკრავთ დედამიწას წითელ ატლასს!

ს. სამბრაქიელი.

პაპა ათ წელს!

ლეჰსი პროზად.

ვაშა ათ წელს!

მხნე ბრძოლებისა და შრომის ხანას.

წითელი ლაშქრის არსებობის რკინის მანძილებს,

მან თვის გმირობით:

თავხარი დასცა დახვედრულ მტერთა ქვეყანას,

ის:

დაჩაგრულთ ხომ ყოველთვის ხსნიდა და ახსნის ბორკილებს.

მან:

შეაზნაზარა მსოფლიოს მშრომელთა ყველგისა ბუდე,

მადა გაუხსნა ბრძოლებისა დაჩაგრულ ერებს ქვეყანად ყველგან,

გზა გასწმინდა მუშათა კლასის ვკლიანი და ძლიერ მრუდე

და ამ ნაირად —

ოქტომბერი გამარჯვებული მივიღეთ მისგან.

იგი,

დარაჯათ გვიდგას, შრომის სამეფოს, ათი წელი — გმირი ფოლადის

ერთგულად იცავს კაპიტალის შემოტევისაგან დიად ოქტომბერს,

რომ გულში ჩასცეს კაპიტალიზმს შაშხანისა, ხიშტი წითელი,

და, ამის შემდეგ:

თავისუფლება მიენიჭოს ქვეყნად ჩაგრულებს.

ათი წელია ყალიბდება მშრომელ რიგებით:

წითელი ჯარი,

იბუდება პარტიისა და ლენინის ხელით ქვეყნის დარაჯი,

დედამიწის ერთ მუქქვესდზე კაპიტალიზმი მით არის მკვდარი,

რომ გოლიათმა ელვის სისწრაფით მტერად აქცია მონობის ჯაჭვი.

იციო? —

მშიერ-მწყურვალნი, სანახევროდ გატიტვლებულნი მაინც იბრძოდნენ,

მუშათა კლასის დაძახილზე მილიონებით თოფის ქვეშ იდგენ;

ამსხვრევდნენ მონობის რკინის ზუნდებს.

დღეს კი შრომის და განათლების სიხალისითა გვევსება გული,

ვაშა ათ წელს!

წითელი ლაშქრის ბევრჯერ ჰირის და დღეს — ლხინის ხანას...

რომ:

შეგვიძლია სოციალიზმის კვლავ აშენება ჩვენს დიდ კავშირში,

რომ:

წითელ ჯარში გამოწვრთნილები ერთად მივიღივართ ახალ ხანაში.

აკ. ჩიჩუა.

წითელ მსაძრავს.

წითელი არმიის ათი წლის თავზე.

გულების გუგუნს რა დააყუჩებს,
 ან ამგვარ ხალისს ვინ შეგვახვედრებს?—
 როცა ზეიმი ედება ქუჩებს
 და თვალთ ვზვერავთ მძლეოსან მხედრებს?

გეჯერა: ბრძოლებში არ ილღებოდით.
 თავისუფლება მოგქონდათ ხალხში
 შესამუსერელად მტერზე გარბოდით
 სამოქალაქო ომის ქარცეცხლში.

შეტყველებთ: მზად ვართ, თუ ახლაც ისევ
 ცაზე ქუხილმა დაიგრიალა;
 მძლე დაძახილი ბევრს შემოისევს,
 თუ კი აივსო ბრძოლის ფიალა.

საბჭოთა ქვეყნის კეთილდღეობა
 ვიცით რომ გვაწევს მეომარ მხედრებს
 და თუ მოგვესმა ბრძოლის ღრეობა
 ჩვენც დავახვედრებთ რკინეულ მკერდებს!..

გულების გუგუნს რა დააყუჩებს,
 ამგვარ სიხარულს ვინ შეგვახვედრებს
 როცა რკალები ერღვევა ქუჩებს
 და სალამს ვაძლევთ—მძლეოსან მხედრებს.

რკ. გზ. მუზა ნ. ბურჯანაძე.

სალაქი წითელ არმიას.

თქვენთან ვარ მთელის არსებით
 ოქტომბრის ნაკადულეზო.
 მიუვალ ციხეც სიმაგრეც,
 ჯადოსნურ გმირთა გმირებო.

შრომის სამეფოს გუშავნო
 წითელ არწივთა მწკრივებო.
 თავდებნო დიდი მომავლის
 მუშის და გლეხის შვილებო.

ურჩების თავზარ დამცემნო
 ხუთ წვეტა ვარსკვლავთ სხივებო.
 მაშერალთა სიამაყენო,
 მათვე მკერდების ღილებო.

ათი წლის თავზე მეც თქვენთან
 ვზეიმობ გატაცებული!
 ბრძოლაშიც თქვენთან მიგულვით
 ჭაღარა მოხუცებული.

კომუნის მტრებთან ბრძოლაში:
 დე დამელიოს, სულია.
 მხოლოდ მომავლის წინაშე
 არ წავსდგე ბრალდებულია.

ანაზარდი.

ქართულ წითელ ლაშქარს.

..ზანზარ გრდემლზე ცეცხლი ელავს
 კვერით ანაძგერი;
 ნაკადული ჰანგებს სტედავს,—
 მოხტის-მოგიმღერის,

რომ წილად გზეთა ზედი ტკბილი:
 დაკოყრებულ ხელებს
 თავს ევლოდუ ძლევით ქმნელი..—
 ფლობდუ წითელ ველებს..

და ნორჩი ხარ, მისდევ მხარში
 რუს-ძმებს—წითელ გმირებს;
 სწორუპოვარ ცეცხლის აღში
 გაწვრთნილ-გამოქნილებს;

და, მიკრიხარ ალამს არხევ,—
 ლელავს შენი მკერდი..
 პროლეტართა სიამაყევ,
 გასწი, გაძლიერდი..
 იქ!—ევროპის დაჩაგრულ ძმებს
 ბედით განაწირებს
 შენ მოჰხადა ხუნდი რკინის..
 მიჰყევ წითელ გმირებს!!

მშრომელთ კლასის ღვიძლო შეილა,
 წითელ მდელას ტურფა ვარდო
 საიმედოთ გადაშლილო;

ბრძოლის ველად მონავარდევ,
 რიერაეოვან ამაყ მთების მოგუშავევ, მცველო მარდო!

რკ. გზ. მუშა კ. თავბერიძე.

7 წლის თავზე.

ზეიმს ვიხდით შრომის შვილნი
 გმირულ ცეცხლით ანამღერი...
 უკვე შეიდი შეგვისრულდა...
 და ვერ გვაკლებს ვერას მტერი...

ის ნორჩია, მაგრამ მაინც
 გმირული აქვს მოქმედება...
 რაკინა კი მის სიძლიერით
 ველარ ითმენს ლბეგა, დნება...

სრულდება და ვაჟაკდება
 აღმზრდელი ყავს მუშა, გლეხი;
 მტერს გულს უკლავს რომ სრულდება...
 მშრომელ ხალხის დანაკვები...

მაშ, მშრომელნო: ასე, კიდე—
 გვეზეიმოს მრავალ წლოვბით...
 საბჭოების განმტკიცებას
 შევეწიროთ წმინდა გრძნობით.

შაჰრუს ჩარკვიანი.

რ ი მ ნ კ ე ს ს.

დამთავრდა წლები უკუღმართული;
 ღამე დახრილი ჩადგა ცისკარად,—
 და დღე ძელქვებად წელამართული,
 ქედმაღალ სიერციხთ გადაიირკალა.

ზეცას ღრუბლები შემოეცალა,—
 და სიხარულით შესვა ჯამფილი;
 მეხმა ფიქრები ელვად შესცვალა:
 გადმოგვაფრქვია ვარსკვლავნი თბილი.

ბედნიერება გადამეშალა,
 ვიყავი გზნება მარად მზეთამზის!
 შემომათენდა—ცისკართან საღმს
 პირველ გავტყორცნი: ქუთაის—ფაზისს.

მთვარე ბედთვალე მოჰყვა მდინარეს,—
 და ხარბად შესვა ბრინჯაოს ზვირთი,
 შეაჯირითა ტალა მიძინარე
 და მზენამღერი ფაზისი მორთო.

აზლა, ეს გული შენს წინ დაეშვა,
 გადაიშალა, როგორც ფოთოლი;
 ჩამოდგა სუნი: ჰადრების ნეშოს,—
 ფეხქვეშ მეშლება გამდნარი თოვლი.

აინთო მთები უქმერიონის, —
 სანთლების ცეცხლად გადასკდა მთა ის,—
 ამიერიდან მზე ხარ რიონო:
 მინდა ჩაგყრა: შენ და ქუთაისს.

2.

მოვედი ასე და მოგიტანე
 აქ ლექსის კონე მაღალი ძნებად;
 საკუთარ სისხლით გამთბარი ტანი,
 ზვირთებო: მინდა გავშალო გრძნობად.

მოვედი შენთან, შენს სადიდებლათ;
 წარმართულ ჯიშის სინაზე მმოსავს;
 მინდა სალამი მოგართვა დაბლად
 და დავითენთო, ნათელი მგოსანს...

მზე, ელექტრონით ეწვია ტრაქტორს.
 მთვარე ჩამოდგა იმედით ბადრი.
 ცამ, ღრუბლებს მეხის დაარტყა ტორი
 და ვარსკვლავებიც მოვიდნენ აღრე.

უკვე დაიწყო დღესასწაული:
 სიწითლის შუქით მოგირთავს მკერდი.
 ამიერიდან ვერსად წაუვალთ
 ბრწყინავ პატრუქებს შენს ოქრომკერდის.

მტრედების გუნდიც ეთამაშება
 ფერად ვარდების დასტების ალაშს;
 მგოსნებთან ერთად გადმოვეშვები:
 ანთებულ ელმნათთ: ეუდაფნავ სალამს.

ბედნიერება, როგორ ავარდა
 კივილით გვივლის: ზეიზი ფაზისს!
 რომ ელექტრონი: მა და ვარდად
 ცინცხალ ჭრალვით სხეულზედ აზის.

უხსოვარ დღეებს ხევ დედის საშოთ...
 ბრძოლებს გადაბთილს ოქროს ჩარდახთან
 და სამკაულებს ბარაკონს ნაშოვნს
 ორპირის ფშანში დაჰხრი ელნათით.

იყავ მაღალი! სისხლად იწვოდი;
 აღმაშენებლის გამღვრევედა რაში;
 პეშვად გაგჰონდა მშობელი მიწა,—
 მწიფე ნაყოფი ჩამტკბარი რქაში.

გახსოვს ბაგრატის ტაძრის კედლებთან
 გუდებ დაკრული ოსმალოს სწრაფვა;
 ეხლა მის ნაცვლად ჩამოგდის ნედლი:
 ელნათის სხივი, მკივან მჩზრაფად.

დაგმე წარსული: როცა ქალებზე
 გიტორტმანებდა ტორზე აღლუმი;
 ახლა გიმღერის გადატყენებით:
 შუქურ—თვალეში რწყინავ ლალუმით.

მობლავი ლალი, დავლურით ოხრავ
 გადმოვარდნილი, როგორც ნადირი;
 სანთლის ზორუმით კლდეებს გამოხრავ
 და პატრუქებით: ჩამქრალ დირეებს.

მოგძახით ხალხი:—ფაზისო კარგო!
 ელნათის თვალი გადმოგვაფარე,—
 და თლილ ტივებზე, რომ გადაეკარგოთ
 მაღალ სიცოცხლის ულავი ფერი.

ძვირფასო ფაზის! სიცოცხლე მინდა
 ელექტრო შუქში გამოგიხვიო;
 ახლო ვარ შენთან და ჩამომდინდა:—
 მოგვალერსო: ამბორი. ხვევნა.

ხევი ჩამოდგა, როგორც ცისკარა,
დახსნა შუადღეს სამოსი ლბილი,
ელნათურები მოგედო ქარად,—
მოსტაცა შუქი—ელექტროს: თბილი.

მართალი არის: ჩირაღდნებს გეზი
ქომის ბორცვებზე აუტანიათ;
ცეცხლებს თაყვანს ვსცემთ ჩვენ რიონჭვისი!
სადაც ჩამდნარა ელექტროს ტანი.

დიდება ნათელს—კაშკაშა ნათელს!
ფაზისთან ერთად, სინათლე გწამდეთ.
ელნათის ფერით კლდენი მოვთვლეთ. ❏
დავსდგით სადგური ელექტროს, ცამდე.

მოქრიხარ ასე: მდევის ფაფარავ;
სინათლის მძივებს კრეფ კრიალოსნად;
იხუტებ სხეულს: გედის. კაფარის.
მშრომელთ რიგების ჩატოვალონ მგოსნად.

სადაც მოღლილებს ჩაუთვლემიათ,
საუკუნეთა შმაგ რაინდებით,—
ელექტრო ჰკივის: ეხლა ჩემია:
ფაზისის ლანჩად, ეხლა მინდებით.

სადაც ფაზისი ქომას ჩაკვრია,
იქ ერთდროს თითქოს ვსვენა ფარი,—
ახლა მის ადგილს სხივები რეკვენ
და ელექტრონის ღვივის ლამპარი.

გადამეშალა გულში ყვავილი,
თქვენ ამას მგონებ, თვალი მოჰკარით;
რა სიხარულით მწვანეყვავილას
ელერსება მძლე ამბოკარი.

გურგენ რაინდთან წარსული მოდგმა
როცა რიონის იყო დამცველი,—
ეხლა ფუნარას ძარღვში ჩამოდგა
სისხლით ნაქცევი სინათლე მწველი.

მთებს შემოგარსულს მწვანე ნაბდებით
ზეცის სილურჯე აძევს ფენებად,—
გაზარებულნი სინათლით ვდგებით
რიონჭვის: გიმღერ! მომეცი ნება.

გაზარებული დაგმწაფები
სადაც სათავეს ღეღე გითრთიდა—,
ელექტროს შუქი: ნაყოფი მწიფე,
რომ დააფრქვიო საირმეს მთიდან.

ცეცხლიან ტანის ხილვა თვალებით
 მე მოზაირეს იცოდეთ მმართვებს:
 როცა მკერდებზე ტბა ხარისთვალას
 და ნაქერალას გადაანათებ.

მოქრისხარ ასე: მდევის ფაფარავ;
 სინათლის მძივებს ჰკრეფ კრიალოსნად;
 იხუტებ სხეულს: გედის. კაფარის.
 მშრომელთ რიგების ჩაგთვალონ მგოსნად.

მართალი არის: ჩირაღდნებს გეზი,
 კომის ბორცვებზე აუტანიათ;
 ცეცხლებს პატივს ვსცემთ, ჩვენ რიონჭესის:
 სადაც ჩამდნარა ელექტროს ტანი.

გათავდა მიწაე: მწვავე ბორიო.
 ზეირთთა სიმღერა: სინათლით გესმის.
 დაფემხოთ ყველამ, მოგვაქვს ამბორი:
 ლილეო ფაზის და რიონჭესის.

2

პ რ მ ზ ა.

ლალა ბჳვანელი.

ს უ რ ა თ ე ბ ი.

1.

1921 წელი დადგა...

რუსეთის გამარჯვებული პროლეტარიატი საქართველოში აჯანყებულ მუშების დასახმარებლად ტფილისისაკენ მოიწევს...

საქართველოს მუშებსა და გლეხებს უნდა დაეხმარონ, მოეხმარონ ძალაუფლების მოპოებაში.

მცხოვრებნი მეტად შეშინებულნი არიან...

მენშევიკური ხელისუფლება ხალხს ანუგეშებს...

მათი პრესა ყოველდღე გაიძახის:

„რაფერისაც არ უნდა იყოს მტერი, ჩვენი დამოუკიდებლობის მოსასპობლად მოვლენილი, წითელი, თეთრი, თუ შავი,—ღირსეულ პასუხს მიიღებს იგი ჩვენ მეომართაგან; თვით ჯოჯოხეთის ძალებიც რომ აღდგენ ჩვენს წინააღმდეგ, შეუბრალებლად „გაითვლება“. ასეთი სიტყვებით ტრაზახობს და ყურებს გვიჭედავს მენშევიკების ყოველდღიური ორგანო...

მდგომარეობა თანდათან „უარესდება“...

თებერვალი ილევა...

„სასახელიო გვარდია“ უკან იხევს.

დავთარი დაებნა...

მარცხდება...

ჯარისკაცები ბრძოლის ველიდან მიიპარებიან, გამორბიან სახლში, რომ თავს უშველონ... ძღვევამოსილი წითელი არმია შემოვიდა საქართველოს დედა ქალაქ—ტფილისში...

გაწითლდა ტფილისი...

მენშევიკების მთავრობამ აღრიანათ უშველა თავს:

მოჰკურცხლა ბათომისაკენ და თან გაიტაცა, რაც მოახერხა...

2.

დასავლეთ საქართველოს დედა ქალაქ—ქუთაისში არეგ-დარევა...

ზოგს სახე ჩამოსტირის...

რა მოხდა ტფილისში და რა ამბავია არ იციან...

მშობლები იქ მომწყვედელ შვილებს, მოსწავლე ახალგაზრდობას, სტირიან, ამბავს კითხულობენ, ვერაფერს გებულობენ...

ადგილობრივი მთავრობა სასოწარკვეთილებაში ჩავარდა, დაყარა ფარხმალი...

არსაიდან ხსნა, არსაიდან იმედი მისი...

მატარებლების მიმოსვლა შეჩერებულა...

სადღურზეც არავის უშვებენ...

შეშინებული მცხოვრებნი უზაროდ სტირიან...

უბედურებას ელიან...

გავრცელებულია ხმები, რომ კომუნისტები „კაცი-ჰამია“ ხალხია... არაფერს დაზოგვენ... მამაკაცებს დახვრეტენ... ბავშვებს ყვლებს გამოსჭრიან, დედა-კაცებს ნამუსს ახდიან, სახლის ნივთებსა და ავეჯეულობას ყველას წაართმევენ და სხვა...

ბურჟუაზია და მდიდარი კლასი გარბის...

იხიზნება...

შვილებს შავი ზღვისაკენ აგზავნიან, ნივთებსა და სხვა ქონებას მაღავენ...

აი, სადაც არის ქუთაისი ცეცხლის ალში გაფხვავა...

თვალცრემლიანი ერთმანეთს ეთხოვებიან...

3.

მარტის თვის ხუთი-ექვსი დღე გავიდა ..

ქუთაისი დაცარიელდა...

ღარიბი მოსახლეობა ფეხს არ იცვლის...

ბევრი არაფრად აგდებს ასეთ ამბავს...

სავაჭროები დაკეტულია სანახევროდ...

შეშინებული მცხოვრებნი ნაკლებათ გამოდიან...

სიცოცხლე შენედა...

გაჩნდენ ღამის „რაინდები“... სარგებლობენ შემთხვევით. სავაჭროებსა და ბინებს სტეხენ, ქურდობენ...

მილიცია შიშმა შეიპყრო, იარაღი დაყარა... ვეღარ მოქმედობს...

მუშები და მშრომელი ინტელიგენცია შეიარღილდა...

იკისრეს ქალაქის დაცვა; რიგ-რიგობით გამოდიან საღამოს შვიდი საათიდან და დილის შვიდ საათამდე წესიერებას ამყარებენ.

ქალაქს იცავენ...

4.

ათი მარტია...

სუსხიანი დილაა...

ცა მოწმენდილია...

მზემ ამოყო თავი...

ქალაქში სიჩუმეა...

მცხოვრებნი აღარ სჩიანან...

გამოჩნდებიან თითო ორ-ორი ცხენოსანი კომუნისტები... შემოდიან ზოგი ხონის გზით, ზოგი სამხედრო ოსეთის გზით, ზოგი ბაღდათ-ზეკარის გზით...

თოფები მომარჯვებულ-მომიზნებულნი აქვთ...

იმთავც ეშინიათ...

გვიარეს ქუჩები და დარწმუნდენ, რომ ხმას არავინ სცემს... პირიქით
 ხალხი ხალხით ეგებება „ვაშა“-ს შესძახის, ზოგი პურმარილზე იწვევს...
 მათ სახეზე მხიარულება დაეტყობო...

შეხვედრილებს ხელს ართმევენ, კოცნიან, სალამს უძღვნიან...

ხალხი თანდათან წყნარდება, მშვიდდება...

ცუდი არაფერი ხდება...

მოსულნი „კაცი-ქამები“ აღარ შეიქნენ... აღარავის სკრიან ყელს, არა-
 ვის სქამენ...

რასაც ავრცელებდენ ბოროტი ენები და ან გაქცეული მთავრობის წარ-
 მომადგენელნი—ყველა სიცრუე შეიქნა...

5.

გავიდა ათიოდე დღე...

ქუთაისში მშვიდობაა... ტფილისიდანაც ცნობები მოდის სასიამოვნო...

მშობლები დაწყნარდენ...

შვილებისაგან წერილი მოსდით...

ქუთაისიდან გახიზნული მცხოვრებლებიც ნელ-ნელა ჩამოდიან...

ოჯახს უბრუნდებიან... მშვიდობიან ცხოვრებას იწყებენ...

სავაჭროები გაიღო...

დაწესებულებანი ამუშავდენ...

სკოლებში მასწავლებლები და მოსწავლეები დაბრუნდენ...

მუშაობა გაჩაღდა...

თეთრი პური გაჩნდა...

ცხოვრება თანდათან ნორმალურ კალაპოტში ჩაღდა...

შესდგა ახალი მთავრობა—საბჭოთა ხელისუფლება...

მუშურ-გლეხურმა მთავრობამ დაამყარა მშვიდობიანობა... მოისპო მეზო-
 ბელ ერთა შორის სისხლის ღვრა და დამყარდა ძმური კავშირი. ქალებსაც ყო-
 ველგარი უფლება მიეცათ. შვიდი წელიწადი შესრულდა, რაც ხალხი მოსვენ-
 ნებულა და ეწევა სოციალისტურულ-კულტურულ აღმშენებლობას.

პ. ჯორჯიძე.

მ კ რ დ ე მ ე ს ე ს .

სოფელ № სახერხი და საფეკავი ქარხნის პატრონს—ივანე მელაძეს, შიშისაგან სახე გაფითრებოდა, თვალები გაფართოებოდა და გრძელი ცხვირი უფრო დაწვრილებოდა.

ასეთი გარეგნობა ჰქონდა მას, როდესაც 21 წ. იანვრის ბოლო რიცხვებში, თავის ქარხანაში შემოვარდა, მემანქანეს ბეჭზე ხელი დაარტყა, განით გაინშო და უთხრა:

— ჩემო მალაქია, საქართველოში აჯანყება დაიწყო... ძველი წესწყობილება ირღვევა—მენშევიკების ჯარი გარბის, მათ ბოლშევიკები მისდევენ... მეც უნდა გავიქცე... როგორც შეძლებულ მემამულეს ვიცი ხეირს არ დამაყრიან... შეიძლება ოსმალეთში გადავიდე... მაგრამ დიდ ხანს არ დავრჩები, მალე დავბრუნდები... შენ ეს მანქანა მოშალე, თორემ ისინი მას ან გააპარტახებენ, ან სადმე წაიღებენ...

ივანე მელაძე მალაქიას გამოეთხოვა, ეტლში ჩახტა და გაქრა.

2.

სიცივე იყო. აწყალეებული ქარი ჰქროდა. ცას შავი ღრუბელი მოსწოლოდა. დაღვრემილი მალაქია, გადაჭრილ ხეზე მძინედ ჩამოჯდა. თუთხმეტ წელიწადს მსახურობდა ის ამ ქარხანაში. ხუთ წელს მხოლოდ წყალს ეზიდებოდა მანქანისათვის, შემდეგ მანქანის აღნაგობას გაეცნო და, როდესაც ტფილისიდან ჩამოყვანილმა მემანქანემ ივანეს ქარხანაში მუშაობას თავი დაანება, მალაქიამ დაიწყო მანქანაზე მუშაობა.

ამას შემდეგ, ათი წლის განმავლობაში, ის დაუღალავად უვლიდა რკინის მანქანას, თითქოს გრძობდა რკინის ამხანაგის ტკივილებს. ასუფთავებდა, დროზე წყალსა და მაზუთს აწვდიდა...

თუმცა ივანე მას ჯამაგირს დროზე არ აძლევდა, მაგრამ მალაქიას მაინც აო უნდოდა შეჩვეული საქმისათვის თავი დაენებებია.

ახლა ბოლშევიკების მოახლოების გაგონებაზე, მალაქია შიშის ზარმა აიტანა...

მას გაგონილი ჰქონდა, თითქოს ბოლშევიკები ყველაფერს ანადგურებენ, აოხრებდენ.

მალაქიას გულზე მძიმე დარდი მოაწვა.

თავის მანქანას მოწყენილად მიაპყრო თვალები და ცრემლი მოადგა, როცა წარმოიდგინა, რომ მას მალე აქედან გააძევებდენ...

დალამდა.

მალაქია მანქანას მიუახლოვდა, ათრთოლებული ხელებით რამდენიმე ნაწილი დააძრო, ყუთში მოათავსა და მიწაში ჩამარხა, ქარხნის კარები ღია დასტოვა და შინისკენ მოკურცხლა.

გავიდა რამდენიმე დღე... მთელ სოფელს აჯანყება მოედო.

მალაქია შიშით გარეთ გამოხედვას ვერ ბედავდა...

ბოლოს, როგორც იქნა. სოფლის დუქნისაკენ გაემართა. მის წინ საოცარი სურათი გადაიშალა.

აუარებელი ხალხი ტალღისავით ღელავდა... აფრიალდა წითელი დროშები... მიტინგი დაიწყო... ორატორები ამეტყველდნენ...

უსმენს მალაქია და ყურს არ უჯერის.

— ამხანაგებო, დღეიდან ქვეყანა მშრომელს ეკუთვნის... მემამულე-ბურჟუების დრო სამუდამოდ მოისპო, გაქრა... ყველა გაორკეცებით დაეწაფეთ მუშაობას!...

დაუგდო ყური მეორე, მესამე ორატორს და მალაქია თანდათან რწმუნდება, რომ ბოლშევიკები მუშა ხალხის მეგობრები არიან...

მალაქიას გარკვეულად ესმის მოქადაგის უკანასკნელი სიტყვები: მშრომელს უნდა გადაეცეს მიწა ქარხნები, სახლები!...

— მაშ რასაც ივანე მელაპარაკებოდა ყველაფერი ტყუილი ყოფილა— ფიქრობდა მალაქია.

შინ წაღვლიანი გამობრუნდა. მეორე დღეს მოულოდნელად რევეკომში დაიბარეს.

— ქარხანა რად არ მუშაობს?— ჰკითხა მას რევეკომის თავმჯდომარემ.

მალაქია ღელავს.

არ იცის რა უპასუხოს. ბოლოს ძალას მოიკრფეს:— მანქანის ნაწილები პატრონმა გადამალა— მიუგო მან.

— ნუთუ ძნელია მისი ამუშავება?

— დიდი დრო და ფული დასჭირდება— ძლივს უპასუხებს მალაქია.

რევეკომის თავმჯდომარეს არ სცალია... უძილო ღამეებით მოქანცულა... ხმა ჩახლენილი აქვს...

— ამხანაგო, მანქანა კარგად დაათვალიერე და ხეალ მაცნობე, თუ რა ნაწილი აკლია... რამე უნდა მოვახერხოთ, ხალხს ხომ ვერ დავამშვეთ?...— მესმის— უპასუხებს მალაქია.

გამობრუნდა. სალამოს კიდევ ერთხელ დაესწრო კრებას და საბოლოოდ დარწმუნდა, რომ ახალი მთავრობა მისი მეგობარია.

მხოლოდ ახლა მიხვდა, თუ ივანე როგორ ატყუებდა, ყვლეფავდა მას. საშინელი სინანული იგრძნო.

ძარღვები აეშალა.

მოუთმენლად მოელოდა ღამეს და, როდესაც სანატრელი წუთი დადგა, ქურდივით ქარხანას მიეპარა, ყუთი ამოიღო და ოთახში შეარბენია...

მეორე დღეს მალაქია რევეკომში გამოცხადდა...

— რამე შესძელით?— ჰკითხა რევეკომის თავმჯდომარემ.

— კი. ძველი ნაწილები გამოვნახე—მიუგო მალაქიამ.

— ამგვარად ქარხანა მალე ამუშავდება?—დღესვე...—მაშ, მის გამგედ შენ დაინიშნები... თანაშრომლებს მოგცემთ... საქმეს მოუარე... ანგარიში იქონიე—უთხრა რევეკომის თავმჯდომარემ და ბრძანება ჩააბარა.

გახარებული მალაქია ქარხანაში შემოვიდა.

გაციებული, გაყინული მანქანა მოწყენილად გამოიყურებოდა, თითქოს ობლობას გრძნობდა... მალაქია იმ წამსვე საქმეს შეუდგა: მანქანა გასწმინდა, გაასუფთავა და აპრილებული რკინები რომ დაინახა, სიხარულით ვერ მოითმინა და ერთ მათგანს ალტაცებით ხელი გადახვია და ეამბორა...

შემდეგ ზონარი ჩამოსწია და მანქანის საყვირმა სოფელს ტკბილად ამცნო, რომ მალაქია და ის ხალხის სამსახურისათვის მზად იყვნენ.

ღია ჩიანელი.

მიმნ ღარანა.

ნაწყვეტები რომანის მესამე ნაწილიდან

ზაილ-ილზა-ილზა ზაილ.

სვანეთი.

დაკუმშული კუნთები. მაგარი, რკინის წვივები და ფოლადის მკლავები... როსტომის ხმა და ბრინჯაოს ხერხემალი..

თეთნულდი და უშბა, მყვირალა ხარ-ჯიხვებით დახეთქილი კლდეები მყვირა არწივებით... ქათიანი ჩანჩქერებითა და ასწლოვანი ხეებით: თითოული სოკი სვანსა გავს ჩამოფხოტილი ნაბდის ქულით...

მიდის გიონ და სხეული მისი იცინის.

მიდის გიონ და სხეული მისი თრთის:

სისხლი სჩქეფს ენგურივით და გული დაგდაგებს უშბას სიღრმეში მომწყვდეულ ვულკანივით.

— ბაილ-ილზა-ილზა-ბაილ!!

სადღაც ნაპრალებიდან მოესმის...

— ბაი, ბაი.. ბათქუნებს მისი გული..

სვანეთი! ლეგენდებით და ზღაპრებით სავსეა მისი კლდეები; ამირანი დაიარებოდა აქ და გულით დაქონდა ღვეების მტრობა..

„ბაილ.. ბეთქილ დალი შეიყვარა, ამირანის მშობელი, რომ იყო ერთ დროს, მაშინ მოკვდა დალი, მაგრამ, მთებმა და ჩანჩქერებმა კვლავ გააცოცხლეს იგი და ოქრო თმა და ლურჯ-თვალემა არ გაუშვეს, გულს ჩაიკრეს და სიცოცხლე დაიმშვენეს“.

რამდენი მონადირის სიცოცხლე გადამტყდარა პიტალო კლდეებში, რომელიც გულით დალის ტრფიალს ატარებდა და ძარღვებში ჯიხვის შურით ცეცხლი უტრიალებდა..

რამდენი მონადირე გადაჩეხილა, რომ ვერც დალი უხილავს და ვერც ხარ-ჯიხვი; მაგრამ დღესაც სვანი მონადირე ამავე ტრფიალებითა და შურისძიებით ეძებს დალის—ლურჯ-თვალეებს და რძისფერ ლოყებიანს; ეძებს ხარ-ჯიხვს მოსაკლავად და თხილამურებით ყინულებზე დაცოცავს, სუნთქვას ყლაპავს და მიდის, მიდის..

განა გამბედაობა არ არის ციცაბო კლდეებზე იარო წრიაპით და თეთნულდისა და უშბას თხემებს: სიკვდილით რომ არის სავსე, თავზე გადააჯდვ და სიკვდილს თვალეებში უყურო და სასაცილოთ აიღო?!!

უნდა რკინის ნერვები ქონდეს კაცს, ცეცხლის თვალეები, ბრინჯაოს გული, რომ სიკვდილს გრძნობდეს და არ გრძნობდეს..

ჯიხვის ტყავებით შემოსილი, წელზე „ხანჯარ“, გულში თუჯი და თავი სავსე გამბედაობით და სიცოცხლით..

— ბაილ-ილზა-ილზა-ბაილ!

გაშტერდა გიონი, როცა ლატფარზე შედგა ფეხი...

გაეყინა ძარღვში სისხლი..

აუთამაშდა ნერვები...

ძალა მოიკრიბა. მდინარის მოთქმას მიუგდო ყური და გამაგრდა..

ეს სიმაგრე უნდა მას, ეს გამბედაობა.

მიაშტერდა მდინარეს:

იგი იმღეროდა: ველური სიმღერით, მოზღვავებული სიმძაფრით...

ბაილ-იღბა იღბა-ბაილ.

სვანეთო! ფოლადი, რკინა, ოქრო, ენერგია და სიცოცხლე გაქვს შენ..

გაკლია ერთი: ქარხნები უნდა აგუგუნდეს შენს გულში, ჯიხვები უნდა დაფრთხენ.. არწივები უნდა გადაშენდენ.. უნდა მოკვდეს ლეგენდა ბეთქილზე და დალი ლურჯ-თვალემა და ოქროს თმიანი ველარ დაიბანს ენგურის ჩანჩქერებში რძისფერა ტანს..

ენგური უნდა სადავებში ჩაიქედოს და მისმა ძალადობამ—შვას ელექტრო მზე, ელექტრო ცეცხლი!

მოკვდება ფერხული, დაინგრევიან, გულ-გამოლადრული მთები, აშენდება გუგუნა ქარხნები და მაშინ...

ბაილ-იღბა-იღბა-ბაილ მოკვდება და სხვა სიმღერას გიმღერთ:

შრომის სიმღერას: ტკბილსა და ძარღვიანს მიქეთარეს და ფოლადიანს, ისეთს, როგორც შენ ხარ სვანეთო ტკბილო და იმედიაწო!

ენგურის პირად.

ღაბინაედა.

საექიმო პუნქტი შუა სოფელში იყო—ენგურის პირად.

ბინა პუნქტში მისცეს..

ახლოს გორაკი იყო ტყით დაფენილი..

ტყე.. მდინარე.. რომელი ერთით დასტკბეს გიონი.

ტყე: სოკებით, ნაძვებით წამოფხორილან.. შემოდგომა იწყებოდა იქ რომ ავიდა.. შემოდგომა ყვითელი მზით, გაყვითლებული ადა წარმოუდგებოდა თვალწინ, მაგრამ ისე დაიტვირთა საქმეებით, რომ მალე გაჯანსაღდა, გაკაჟდა..

დილით ადრე დგებოდა. ცივი ენგურის წყლით ტანს იგრძობდა.

როგორ ხარბად დაეწაფებოდა მის შხეფებს, გაწითლდებოდა, ბოლი ადიოდა ტანზე,—უხაროდა, პეშევებით ხვრებდა, თვრებოდა..

პუნქტზე ყოველდღე ირეოდა ხალხი.. გიონის სახელი მალე გავარდა მთელს კუთხეში ღ ივიკ მოუსვენრად მუშაობდა.. მუშაობდა... ხალხს შეველოდა.

დიდხანს მუშაობდა, არავის არ გაუშვებდა ნუგეში არ მიეცა, დახმარება არ აღმოეჩინა, ლმობიერი სიტყვა არ ეთქვა..

როცა მუშაობას მორჩებოდა ვადიკიდებდა თოფს და ტყეს შეუწყებოდა.. თოფი მისი განუყრელი მეგობარი შეიქმნა.. წამოჯდებოდა სადმე ბებერი სო-

ქის ძირას, დაიკავებდა ხელში წიგნს და კითხულობდა, ან ამოიღებდა ბლოკ-ნოტს და სწერდა, სწერდა..

შორს ისმოდანო ენგურის ხმაური, კვნესა.. ტყეში კი სიჩუმე, სიჩუმე.. და მას გიონის სიჩუმე უერთდებოდა.

დიდ ხანს იყო ხოლმე ტყეში, ერთი ადგილიდან გადადიოდა მეორეში; ყოველი ნაძვის ძირი გაიციწო, ყოველი ხის მოხაზულობა შეისწავლა.. ასე იცოდა: დიდხანს, დიდხანს კითხვა რომ მოწყინდებოდა, ხეტიალებდა იგი.. ფიქრობდა და ხეტიალებდა..

ზევით კი გაბარდნილი ბურძღლიანი შტოები.. საკმეველისა და ფისის სუნი — ათრობდა, სწმენდდა მის ფილტვებს, ატოკებდა სისხლს და ამუშავებდა ტვინს..

მიადგებოდა ენგურს: გადახედავდა, უფსკრულში იკარგებოდა იგი, ებრძოდა ლოდებს, ხრიალებდა დევივით, თვრებოდა ბრძოლით და მირბოდა ქვევით, სულ ქვევით. აუბრკვევიალდებოდა თვალები, ენგური მოიტაცებდა მის ფიქრებს, ჩააკრავდა მძივივით წყლის ძაფს, წამოაცმევდა ზედ და თავისკენ ეზიდებოდა....

თვალებით სჯამდა ამ ძაფს, ტვინით სჯამდა, მთელი თვისი არსებით სჯამდა და მაინც ვერ ძღებოდა. უნდოდა სულ გადაეცლია, ტანს დაეხვია, ყოველ ძარღვზე დაეხვია, ყოველ ასოზე შემოეგრავნა, რომ ენგურის სიძლიერე ეპოვა, ეშოვა...

მიამტერდებოდა, რომელიმე ლოდს, ამოიღებდა ნიშანში და იგრილებდა თოფი...

გაისმოდა გამოძახილი მთებში და იზუფლებდა ენგური, გულში ჩაიკრავდა მის ხმას და კიდევ დაიზუფლებდა.

გიონი კი ისევ—მიაყოლებდა ტყვიას, ხელში შეათამაშებდა თოფს და შეატყობდა, რომ ენგურს ვერა დააკლო,—ნიშანში ამოიღებდა, რომელიმე ხეს—და შუაზე გახვრეტდა.

მივიდოდა, გამწვარი იყო ზე, გადმოდიოდა ლორწო.. და მეორე დღეს: მძივებით ეკიდა თეთრი გამსჭვირვალე ლორწო—ფისი, ეს ცრემლები იყო სოქის, რომელიც, თითქოს, სტროდა. ხშირად სოფელში გაიჭრებოდა, თავისი საეჭიშო ბოღჩით სახლიდან—სახლში გადადიოდა..

ექებდა ავადმყოფს, ექებდა შეპყრობილს..

ხვდებოდა მოხუცი, ახალგაზნა, რჩევას კითხავდნენ, დარიგებას...

ხშირად მოხუცებში ჩაჯდებოდა იგი და ისმენდა ასწლოვან ადამიანების სიბრძნეს, მათ კვეთილ სიტყვას, ცხოვრების დაკვირვებას..

ხედავდა მოხუცებს წყლიან-სიტყვიანს, ენერგიით სავსეს.. ხშირად ნახულობდა ავადმყოფთ: და უკვირდა: პირწავარდნილ ბუნებაში, სიწმინდეში: თითქოს ეს იყო კაფე-შანტანი პარიზის, ბოგემა ლათინური კვარტალის.

ლაფუესი... სად.. რა უნდა ეშმაკს—სამოთხეში?.. ალბათ შემოიტანეს: — ბინძურმა ჩინოვნიკებმა, ან სვანმა ჩასულმა ბარად ამოიტანა... პირველმა შეყარა—არ გაამხილა... მეორემაც შეყარა არა იცოდა.. ან ვინ მოარჩინდა—და გავრცელდა. გადავიდა ერთიდან მეორეზე—და ამნაირად იწყო სერირობა..

სვანეთში კი ამ ავადმყოფობას ულოცავდენ, თხას კლავდენ, ცხვარს სწირავდენ წმ. კვირიკეს; არაყითა და ლუდით ღრეობდენ, მაგრამ ვერც ერთს ვერცელდებოდა, ხრავდა ბევრებს, აბრმავებდა მოხუცებულთ და ხარხარით დადიოდა მთებში, სახლებში, კოშკებსა და გზებში...

და ძალომი სოკი ცას, რომ ესალმებოდა დილით, მეორე დღეს გადაღეწილი ეგდო ძირს.

ამაყი ნაძვი შტოებ დამტვრეული, ატირებული..

ფოლადის ხერხემალი ტყდებოდა მაღებათ, ბრინჯაოს ტანი იზნიქებოდა და მძაფრი სიცოცხლე ცხვირ-მოკმული სტიროდა..

ხედავდა ამას გიონი და გაუშკლავდა მას, შეება გოლიათი ამირანი მყრალ ბაყბაყ დევს—ლაუფეს.. ბევრი გადაარჩინა მის კლანქებს, სიცოცხლე აწუქა, წამოაყენა, გააცოცხლა..

და მთელი ღამეები იჯდა გოლიათი—და ფიქრობდა როგორ გამოეტაცა სიკვდილისთვის ადამიანი, რომელიც წმიდაა, როგორც უშბას კალთები...

დიდო ადამიანო, მშვენიერო სიცოცხლე! გამარჯვება შენ! შავო სიკვდილო, ადამიანი დაგამარცხებს შენ... და დაგანარცხებს ძირს, დაიღმიქები, დაიგრიხები, მაგრამ მაინც დაგამარცხებს..

და ამ სიკვდილ-სიცოცხლის პრობლემაზე ღამეები ფიქრობდა გიონი..

ღამეები ატყდებოდენ თავზე, სწმენდენ მის შემოქმედებას, აფერადებდენ მის ფანტაზიას და სიცოცხლეს მატებდენ..

* ი ს ჯ ო ბ ჯ ო .

ჯიხვების სეზონი იყო.

როცა ცა მოწმენდილია და გაყინულია ყველაფერი...

ძნელია ამ დროს ნადირობა.

გიონს უნდოდა გამოეცადა ძალა მუხლების, გამჭრიახობა თვალების. მთები უნდოდა დაეპყრო იმ დროს, როცა იგი ამაყია ღ ზვიადი თავის თეთრი ყინულებითა და პიტალო კლდეებით.

ძნელია ზამთარში ჯიხვზე ნადირობა. საფრებში ასვლა და იქ დარაჯი.

მაგრამ სცადა გიონმა.

სცადა სტიქიონთან შეჯახება, სცადა მისი დაპყრობა..

სამი ამხანაგი იშოვა.. მოემზადენ და გზას გაუდგენ. ორი—დაბლა დარჩა, ორმა საღამოს მიაწია საფარს:

იქით ელოდენ ჯიხვებს—დილით, როცა სილსავით მოგვეყრება ცივი ჰაერი პირისახეზე და ამ ჰაერს ყლაპავ მთელი სხეულით, როცა მოგვსმება თოფის ხმა და ამით დამფრთხალი ჯიხვები, ზევით წამოვლენ—შენ უნდა ნიშანში ამოიღო ჯიხვი და არ დააცილო.

თუ დააცილებ წახდა მთელი ნადირობა.

მეორე დილა მდი უნდა იცადო... იცადო, იცადო... და ღამე ნაბაღში გახვეულმა უნდა გაათიო თოვლთან და ყინულთან ერთად. ძირს ყინული გიგია ლეიბად და ზევით ცის ვარსკვლავებით მოქარგული საბანი გახურავს.

შენს წინ აზიდულია მთები, გვერდით მთები, წინ მთები. უკან მთები მთები უფესკრულებით, დადუმებული და გაყინული წყაროებით, ცხვირ-მოქმული ლოდებით და შენც ამ ლოდებსა და უფესკრულებში ლოდით უნდა გადაიქცე, უნდა გაცივდე და ცივი გულით უყურო ცას, ცივი თვალებით სკამოსივრცე...

სიცივე მოგაწვება ფეხებში, მოგწვავს ცხვირს, მაგრამ შეეჩვევი, ჩაჯდები თოვლში და მიაშტერდები ცას, იქ ვარსკვლავები რომ იმანჭებიან, იცინიან. ისინი ალბად თბილად გრძნობენ თავს ჩიტებივით თავის პუღეში და შენ კი იყინები, გცივა და არ ებრალები ვარსკვლავების საბანს თავს რომ გახურავს.

ჩასთვლემ... მირბი ოცნებით იქ, იქ—ცის სივრცეში, უახლოვდები გაბრღლილებულ ვარსკვლავს, აღიხარ,—ვილაც ნაცნობი სახე გიღიმის, გიღიმის...

და გიონი გაიტაცა თვლემამ—ის, მართლაც, სიზმარში: ვარსკვლავზეა, წალკოტი, ბალები, მდინარე.. აი ხანის წყალი, დიდი ლოდი და მის ძირას ზის, ვილაც თეთრებში გამოწყობილი ქალი, იღიმის შეათვალება და ვაშლოყება.. იღიმის, დედა, როგორ იღიმის..

— ადა, ამოხდება გიონს...

— გიონ, ჩემო გიონ.

ქალი ახლოს მიდის..

კიდევ უღიმის..

გიონი ხელს მოკიდებს.. მიდიან, მიდიან..

მაგრამ ეს ხომ ვარსკვლავია, გაიფიქრებს გიონი.. აი მის ნაპირს არიან...

ძირს კი მოსხანს ქვეყანა, დედა-მიწა..

— წავიდეთ იქ გიონ..

— წავიდეთ..

და ერთმანეთს ჩაეკვრებიან.. ტუჩებს შეაწებებენ და ჩაეკვრებიან.

მოწყდებიან და მიფრინავენ ძირს, ძირს..

რა ტკბილია, ასეთი გიონს არაოდეს არ განუცდია..

აი ჩაუარეს ვარსკვლავებს, კიდევ ჩაუარეს...

და ბოლოს დაეცნენ მიწაზე..

გიონმა სიცივე იგრძნო:

მეორე ამხანაგს დასძინებოდა და ფეხები საყზე მიებჯინა.

გამოელვიძა...

აიხედა ცაში ვარსკვლავები კიანთობდნენ..

გიონი წამოჯდა და პაპიროსი მოსწია..

ამხანაგი ხვრინავდა...

ბულქვით ყლაპავდა პაპიროსის ბოლს..

ყლაპავდა და არაფერს აღარ ფიქრობდა.

ცაზე ვარსკვლავებმა იწყეს ბეუტა. სიცივე ყინავდა ყველაფერს. სინათლემ შორს ამოკრა წვერი ცის კიდეს და ახადა სიბნელის ფარდა. მტრედისფრათ იწყო აღმოსავლეთმა სინათლის ბულქვების სროლა.. მონადირეები მოემზადნენ.. რიჟრაჟზე იცის საფრიდან ჯიხემა გამოსვლა.

გავარდა ქვევით თოფი, ნიშანი რომ ჯიხვები ზევით მოდინ.

გულმა დაიწყო ბათქუნი. გული ამღერდა..

სული მიინაბა და სუნთქვა შეწყდა..

ხარ-ჯიხვი ნელა გამოვიდა ნაპრალიდან და ამაყად გაჩერდა პიტალოზე..

გაიხედ-გამოიხედა. იბტუნა და მერე პიტალოზე რქებით დადგა..

მას მიყვენ სხვები და მწკრივი გაკეთდა..

იგრილა ორმა თოფმა..

და ორი ჯიხვი მოწყდა კლდეს და უფსკრულს დაეშვა.

სხვები დაფრთხენ და საფარს მიაშურეს...

ორი საათის შემდეგ გიონი ხევში თავის ამხანაგებთან ჯიხვს რქებს უსინჯავდა..

შუბლში გაერთყმია ტყვია..

ამაყად დაბრუნდა შინ..

ხორცთან ერთად ტყავი და რქები გამოითხოვა..

ტყავი გააქიმია, დაშაბა და ცხვენზე გადადება გასახმობად.

ფიქრობდა: ჩასაცმელ ტყავის შეკვრვას..

უხაროდა: ჯიხვი მოკლა.

უხაროდა: ზამთრის ღამე ყინულით დაამარცხა.

უხაროდა: ღონე თავისი და გამბედაობა.

უკვირდა, რომ ამოდენი აიტანა.

ფიქრობდა: ნერვებს ჯიხვის თასმად გადააქცევდა

დაწინდა და ფოლადივით გამძლეს გახდიდა..

იკოდა: დაშნის ხმარება, როგორც დოსტაქარმა, იცის კალმის ხმარება, როგორც მწერალმა, იცის თოფის ხმარება, ნიშანს არ აცდენს ჯიხვი მოკლა ლალი და აწი იგი ყველაფერს შესძლებს..

ახლა უნდა ებრძოლოს სიკვდილს, სიკვდილს, ჩემად, რომ ეპარება ადამიანს, შემპარავ ძალიდით; იმუშავენს აქაც და თუ სულ არა, მის მოსვლას მაინც აცნობებს ადამიანებს, რომ განდევნონ, თავი დაიფარონ...

და მუშაობდა გიონ..

აღზნებული მუშაობდა..

ერთხელ იგი გლახთან მიიწვიეს. იმ დროს მივიდა, როცა გლახს ვილაც უპირებდა ხელის მოჭრას; მოლოესილი ნაჯახი გამოეტანა, გაეგონა დანიჩქებულ, გასივებულ ხელს აქიმები სჭრიანო და ისიც ურჩევდა, რომ მოეჭრათ და თვით დოსტაქარის როლში გამოდიოდა.. მიუსწრო და კაცი გადაარჩინა, უაქიმა, მოარჩინა..

ბევრი მშობიარე გადაარჩინა სიკვდილს; ბევრი დაჭრილი მოარჩინა..

და უმადლოდა ხალხი, ლოცავდა..

— დავდ აჯმაზრე¹⁾ გიონ!

— დავდ აჯმაზრე!!

¹⁾ დეემა დაგლოცოს.

გიონი არც საზოგადოებრივ საქმეებს ერიდებოდა..

იგი წვერი იყო სამაზრო აღმასკომის.

ბევრი მტერი მოარიგა სისხლის აღების ნიადაგზე..

ახალი ყოფა მისი განჭვრეტის ოდრიკალში სწედებოდა სვანეთსაც. ახალი ყოფა იწვევდა ბევრ გაუგებრობას. აქ გიონი იყო საუკეთესო დამხმარე და მეგობარი ყველასი.

ერთხელ მასთან მივიდა წარმოსადგეი ვაჟაკი. ლამაზი და ბრგე ყოფილიყო ერთ ღროს, ახლა მხოლოდ ლანდი იყო ძველის. გამხდარი, თვალმხაცვენილი:

გაიგო: სისხლი მართებია და სამი წელიწადია ეძებს მტერს, ისიც ეძებს მას და მთა-ღრეში უხდებოდა მალვა, ჩასაფრება. ზეტიალში გაცივდა, ავად გახდა ანთებით და მას აქეთ ავად არის. ვასინჯა, ფილტვები ქონდა დაზიანებული, მაგრამ წელზე რევოლვერი ქონდა, ხანჯალს ეთამაშებოდა და კარაბინა ცხენზე ეკიდა..

შეეცოდა გიონს, მოიწოდა მოწინააღმდეგე და ორი მოსისხლე მტერი შეარიგა, შესისხლხორცა...

ამაზე დიდი წვეულობა გაიმართა: გუშინდელი მტრები დღეს ერთმანეთს კოცნიდენ, ძმობას ეფიცებოდენ..

გიონს უხაროდა. სიხარული ეფინებოდა მთელს სხეულს და უცხო მუსიკას ქმნიდა.

გიონმა მთელი სვანეთი მოიარა, შეისწავლა იგი.

უხაროდა, ილიმოდა..

გონებით გახედავდა ცხოვრებას, ტვინით შეაფასებდა, მკლავით გაზომავდა, მკერდით წინ დაუდგებოდა და ილიმოდა..

მრავალ საკითხს გადაალაგებდა გონებით..

ცხოვრების პრობლემებს წინ დაიყენებდა, ჩაუკვირდებოდა გადასჭრიდა და მხიარული გახდებოდა..

იტაცებდა მქუხარე ენგური, ზვიადი უშმა და ამაყი თეთნულდი.. ხიბლავდა მქუხარე ტალღები ენგურის, რომელიც იყო მუდამ ახალგაზდა და მჩქეფარე..

ერთსაღ ზაღსაღულზე.

ნაძენარში..

ზაფხული:

ყვავილობდა მიდამო...

სიკაცხლე ზეიმობდა.

გიონი ენგურის პირად ქვაზე იჯდა.

შორს შაში კახკახობდა...

ზაფხული ენგურის პირად გამთბარი სიყვარულით სავსე გულია, როცა შეხვედრით თრთისა და ცახცახებს.

ზაფხულის დღე ნაძვარ ტყეში მიბნედილი გულის თრთოლვაა, როცა კვდებიან ყველა ზრახვები და სიხარულით აღსავსე იბნიდები...

ჩხრილვებს მდინარე, ეშვება ქვებსა და ლოდებზე ქაფდება, ნაპირზე ბრწყინავს და დუღუნებს.

ზის გიონი და იტაცებს ბუნება, უნდა ადგეს, ბუნებას გულში ჩაეკრას, დაკოცნოს ყოველივე ხე, გულში ჩაიკრას ნაძვები, ან თვით ჩაეკრას, კოცნოს, კოცნოს ქვები, ბალახები, ყვავილები, კოცნოს და ეალერსოს. წარმტაცია ბუნება: სიცოცხლე ამ ბუნებაში და გაბედული ალერსი.

ადამიანები დაივიწყა, მაგრამ გიონი მაინც ადამიანებთან არის, ადამიანები უფრო უყვარს, უფრო მასზე ფიქრობს, მათი სიცოცხლე უნდა, მათი ბედნიერება. უნდა ადამიანი მეფე კი არ იყვეს, არამედ ძმა და მეგობარი. ბუნების, მეგობარი მთების, ძმა მდინარეების, შვილი დედამიწის.

გიონს უნდა ბუნებამ მისცეს ყოველივე ადამიანს, მისცეს, ასწავლოს, მას კი ყველაფერი შეუძლია, მას შეუძლია ასწავლოს ადამიანს უკვდავება, სიცოცხლე, გამძლეობა.

სწავლობდა გიონ ბუნების სიბრძნეს.

უკვირდებოდა მთას, უკვირდებოდა მდინარეს, ხეს, ქვას, ბალახს, ყვავილს, სწავლობდა გიონ ბუნებიდან გამოტაცებულ საიდუმლოს, რომელიც მას ხელთ ეპყრა, მაგრამ მალავდა.

სწავლობდა, ხსნიდა, უკვირდებოდა და გვირობდა.

განა გიონისთვის ყველაფერი არ შეადგენდა კვლევის საგანს? რომელიმე გაგონილი სიტყვა, სიტყვა ლამაზი და ძარღვიანი, გაგონილი ლექსი, ლეგენდა, საგალობელი, შელოცვა, წყევა, ყველა ძვირფასი იყო მისთვის, ძვირფასი იყო ხალხური აქიმობა, ისე, როგორც ძვირფასი იყო „ბეთქილ“ — პოეზიაში. ყველაფერს აბამდა ერთი დიდი ცოდნისა და დაკვირვების ძაფზე, ქმნიდა ძვირფას მძივს, რომელსაც შემდეგ შეაბამდა ყელზე ადამიანის სულიერ განძს და დაამშვენებდა, სიცოცხლეს მისცემდა, უკვდავებას მიანიჭებდა.

და ასე მუშაობდა გიონ!

მუშაობდა, ეძებდა, იკვლევდა..

ერთხელ გიონს მასწავლებლის ოჯახში დაუძახეს. შუა ხნის მასწავლებელი ძლიერ ავად იყო; იგი მეგრელი იყო, მაგრამ სვანეთს შეთვისებოდა, დედასავით შეეყვარებია, მისი ძარღვები თვისაში ჩაექლო.

ნახა, გასინჯა, უწამლა მოარჩინა...

გიონი გართული იყო აქიმობაში, როცა კარებიდან შეაჰჩნია, ორი ლურჯი თვალეები, თეთრსა და წითლად შეყვავებულ ლოყებს უხდებოდა, ხატავდა. ხუტუჟა თმები ამკობდა.. 16-17 წლის იქნებოდა გოგონა, ხელში წიგნი ეჭირა.. თვალეები უთრთოდა... შეხედა გიონმა — მოეწონა ეს სახე, მაგრამ, როგორც შეხედა, ისე დაავიწყდა.

დაავიწყდა და მერე იმ ასულს დიდი ხანია არსად შეხვედრია..

არც უფიქრია..

მხოლოდ ახლა, როცა ენგურის პირას გაბარდნილ მწვანეში იჯდა და დასრულებული ჰქონდა მისი სახე დაინახა მიკრული ნაძვის ძირას..

მიაშტერდა.. დაინახა და ისევ სადღაც გაქრა..

ძალაუნებურად შეერთა ვაჟი, რაღაც უხილავი ძაფები შემოეხვია ტანს, ზეზე ადგა და ტყეში ხეტიალი იწყა..

ტიკტიკებდნენ ჩიტები, ყვაოდა ცაცხვი და ბზუოდნენ ფუტკრები...

იყო ქუქუქნი და ჩიტთა ფრთხილი. მივიდა ერთ ცაცხვის ძირას.. და მასზე ამოჭრილი ინიკიანობები: გ. დ.

იქვე: ციმი.

წაიკითხა გიონმა..

ჩაფიქრდა: რომანტიკა...

არა, არ არის მისი საქმე. ბევრი მსხვერპლი შესწირა მას. ბევრი მისცა, შესწირა თვისი ნერვები, გული, ჯანმრთელობა.. მან კი რა მისცა? არაფერი..

ჩაფიქრდა.. მოიმარჯვა თოფი და დაუმიზნა სახელს, რომელიც ეწერა ცაცხვზე..

წამი და ასოები შუაზე იქნა გახვრტილი.. კიდევ რამდენიმე ტყვია და მთელი სახელი მოსპო ცაცხვზე...

ციმი.. ციმი.. ტყვიებმა შთანთქეს იგი... ცაცხვი სტიროდა, მხოლოდ „ც“ ნაპირებით, რომელიც კიდევ დარჩენილიყო, სტიროდა..

ზევით კი ფუტკრები ბზუოდნენ და ჩიტები კვისინობდნენ..

მიეფარა გიონ ლოდებს.. ის ენგურს დასჩერის..

ცაცხვთან გაჩნდა ახალგაზრდა გოგონა..

მივიდა.. დაუკვირდა.. ლოყაზე ხელი შემოიბრტყა და აიტუზა ხის ძირას.. მერე ჩაეკრა ხეს—თავი მიადო: და ცრემლები ღაბა-ღუბით ჩამოდიოდა, რწყავდა ხეს, ძირს..

გოგო სტიროდა, ქვითინებდა და ძვირფას ხეს ათფობდა სიყვარულით, ისე, როგორც შეუძლია გაათფოს 16 წლის უცოდველმა მკერდმა ვაჟის მკერდი...

ციმი, არაოდეს არ უტირია; იგი ლალი იყო სვანეთის მთების არჩვივით; იგი ამაყი იყო ენგურივით; იგი ლამაზი იყო—კაშკაშა ვარსკვლავივით, მისი თვალები ცის ნატებს გავდა; მისი ტანი—ახალგაზრდა სოკის ხეს და ის სტიროდა პირველად..: სტიროდა..

ციმი—ოღიშის მწველი, მზის შთამომავალი, რომელიც მკერდს ქვეშ მის ცხელ გულს ატარებდა—ამ ცივ ქვეყანაში ამდღერა ეს გული, აქ შუაზე გაუხვრიტეს, ვის ენადვლებოდა, ვინ ჯავრობდა?!

არავინ...

გიონ გაუგებდა, მაგრამ მისი გული ამ მხრით დაფლეთილი იყო, ნაწამები; ახლა იქ სხვა ყვავილები ყვაოდა და იგი ახალ ყვავილის სურნელმებას, რომელიც დაათრობდა, ერიდებოდა..

სტიროდა ციმი, რომელსაც ხელში გიონის ნოველათა წიგნი ეკავა; რა თბილად იყო ეს წიგნი დაწერილი; რამდენი გრძნობაა შიგ და ასე ცივად რად მოეპყრა... რად?..

კიდე გაისმა თოფის ხმა..

შეკრთა გოგონა.. წიგნი ხელთ გაუვარდა და ცაცხვის ძირში ჩაეკეცა, რომ ეტირა თავის სიზმარი, სიცოცხლე და დამსხვრეული ოცნება...

თეთნულლის კალთაობა.

სვანეთს სამეცნიერო ექსპედიცია ეწვია.

მიზანი: თეთნულლზე ასვლა.. უშბას მწვერვალის მოვლა. შესწავლა სვანეთის მდებარეობის. შესწავლა მისი ზნე-ჩვეულებათა, ხალხური შემოქმედების. გიონის კარგი ნაცნობი იყო ექსპედიციის ხელმძღვანელი; თან იცნობდნენ მას, როგორც კარგ მეცნიერს, რომლის გამოკვლევები სვანეთის შესახებ იბეჭდებოდა მეცნიერულ ჟურნალებში. ექიმი, რომელიც ექსპედიციას ახლდა და სიარული არ შეეძლო, მის ადგილას დასტოვეს და გიონი თან წარიტანეს. უხაროდა გიონს.

ზაფხულის დღეებში, როცა მზე ისვრის ყვავილებივით სურნელოვან სხივებს, როცა ადამიანის ტანი თრთის სიგრილითა და ზაფხულის არომატით, როცა გიონს უნდა სულ იაროს ამ ბილიკებში, უცქიროს თვალუწყვდენელ უფსკრულებს: შიგ რომ უღურტულებს დატყვევებული მზეთუნახავი გიჟი მდინარე— გინდა მიხვიდე, დაჯდე ამ უფსკრულის პირას, იცქირო, იცქირო შიგ და ყური მიუგდო მის საიდუმლოებას, მაგრამ ამაყად იდგე და სუნთქო მთის თოვლივით ტკბილი ჰაერი..

მიდიოდა ექსპედიცია.. მათი სვლა იყო გაზომილი, მიზანშეწონილი..

ექსპედიციას ახლდნენ წინამძღვრები და ტვირთის მზიდველნი. ადგილობრივი ბევრი იყო... მათ შორის გამოირჩეოდა მოხუცი მურზა ქალდანი— 60 წლის: არწივისებური ცხვირით, გამჭრიახი თვალებით, მოკლე წვერით, ბრგე ხმითა და ჩამოსხმული, როგორც ბრინჯაოს ქანდაკება ტანით... ის უსმენდა და უცქერდა არემარეს. უსმენდა ნიავს, უსმენდა მზის სხივებს, უცქერდა ნისლის თამაშს მწვერვალზე, რუს ჩხრაილს.. ხშირად შეჩერდებოდა, ამოისუნთქავდა, ღრმათ ჩაყლაპავდა მთის ჰაერს და რალაცას სვანურად ყორყით იტყოდა. იტყოდა და გაიღიმებოდა.. ლაპარაკი ცოტა იცოდა..

მთელი ექსპედიცია მას სასოებით მისჩერებოდა, გრძნობდნენ, რომ ამ კაცმა იცის ყოველივე მთიულეთის, გრძნობდნენ, რომ იგი იცნობს ყოველივე კენქს, რომ მას დახაზული აქვს ყველა მწვერვალები და თხემები..

და მურზაც სიამაყით გაიშვერდა, რომელიმე პლატისკენ ხელს, მიაშტერდებოდა და იტყოდა:— იქ ბევრი ქვიცარ იცის. სახე გაუღიმებდა, სიყვარულით შეხედავდა გადმოზნექილ ქედს და უღვაზეები თამაშს უწყებდა..

გიონ მურზას თვალს არ ააშორებდა, უნდოდა სულ მის გვერდით ყოფილიყო... მურზას უწინაც იცნობდა, ბევრჯერ უნახავს და სწყუროდა მასთან საუბარი..

ტვირთის მზიდავები ხშირად ისვენებდნენ; გიონმა ყურადღება მიაქცია ერთ ტვირთის მზიდავს, რომელიც მეტად ახალგაზრდა ეჩვენა.. მას გიონის მედიკამენტები მიქონდა— შედარებით მსუბუქი ტვირთი..

ახლგაზდა სვანი მეტად საამო შეხედულებისა იყო.. მაგრამ მდღეობის
 მთელი ორი დღის განმავლობაში ორი სიტყვა არ უთქვამს; როცა სიტყვა
 სიტყვა ესროლა, მან გაიღიმა და პასუხი არ გაუცია; მხოლოდ ხშირად გა-
 დმოხედავდა, მის თვალებს იქერდა...

ლურჯი თვალები, ისე ლურჯი, როგორც მაშინ იყო ცის ნაგლეჯი,
 როგორც შორიდან წმინდა მდინარის მორევი; საიდუმლო გრძნობით იყო იგი
 სახე და რაღაც დარდი იჯდა შიგ.. სადღაც ენახა გიონს ეს თვალები; სადღაც
 იგონებდა, მაგრამ გონება ვერ სწვდებოდა მის მოგონებას და ფართხალებდა..

სალამო იყო.. მზე კიდევ მწვერვალებს აოქროვებდა.. საამო სიგრძელ
 და ზმორება იდგა გარშემო.. დაღლილებმა ერთს მუდრო ადგილას დაისვენ-
 ნეს.. გადასწყვიტეს, რომ ეს საფარად გაეკეთებიათ, აქ დაეტოვათ ტვირთის
 მზიდველები და მეორე დღეს კი თეთნულდის მწვერვალი მოეცლოთ...

გამართეს კარვები... ივანშემს.. ბევრმა ძილს მისცა თავი.. გიონის კა-
 რავში მისი ტვირთის მზიდველი დიდ ხანს იჯდა კარავში, გიონს მისჩერებო-
 და, მერე სადღაც გაქრა.. გიონს ყურადღება არ მიუქცევია..

დიდხანს საუბრობდნენ ის და შურზა.. ლამე იყო ცივი, მთვარიანი.. მთვა-
 რე ისეთი გულგახსნილი დაპყრობდა ქვეყანას, ისე ისვრიდა სინათლის შუქს,
 რომ თითქმის დღე იყო.. თეთრი პიტალო კლდეები—ზღაპრულ ციხეებივით
 იცქირებოდნენ.. მისჩერებოდა ამ უხმო ბუნებას გიონ—ტკებოდა და იქ შორს,
 მაღლა წამომჯდარ ციხის მწვერვალზე ასვლას ოცნებობდა..

თეთნულდის ამაყ და ლამაზ მწვერვალზე. იქ იგი დადგება ფეხებით, მა-
 გრად დააბიჯებს, დააბიჯებს დიდ გაწოლილ ვეშაპს და შესძახებს: რომ იგი
 მის ფეხთ ქვეშ არის!

აღამიანი სდგას მის გულზე და დასცქერის ქვეყანას...

დიდხანს იფიქრა... ათასი გეგმები დააწყა... სიხარული, ისე უთამაშებ-
 და გულში, რომ სიტბოს გრძნობდა, თითქოს ვიღაც საყვარელი ასულის
 შკერდი-მკერდს ეწებებოდეს...

გახსენდა ადა... ადა შეთვალეობა და პერანგის ამარა ხანისწყლის პირას,
 მოიბრინა სევდის ნაკადმა... და გიონი ზეზე ადგა—კარვისკენ წავიდა...

შედის კარავში, მისი ტვირთის მზიდავი ჯიხვის ტყავზე მიკუნტულა, ქვა
 დაუდევს თვით და სძინავს... გიონმა წუმწუმა გაკრა: შეკრთა; ჩაბალახი რო-
 მელიც თავზე ეხურა—მოსძრობოდა და შავი ხუჭუჭა თმა ვადმოშლილიყო...
 მიაშტერდა: მიხვდა: ციმი...

ისევ გარედ გამოვიდა და გული ჩიტივით უცემდა...

მიხვდა გიონი ყველაფერს...

მიხვდა... ამოიხრა...

ციმი. ციმი.

იმ ღამით ბევრი იფიქრა... ციმის ახლოს ჩამოჯდა როცა კარავში შებ-
 რუნდა და ჩაიძინა... ისე გათენდა, რომ არაფელი გაუგია. დილით მისმა ტვირ-
 თის მზიდველმა გამოაღვიძა.

აიშაღენ...

ტვირთის მზიდველები დასტოვეს...

— მე საჭირო ვარ... მე ისეთი ტვირთი მაქვს...

ვინ იცის უბედურება რამე შეგემთხვეთ?

დაეთანხმენ. წაიყვანეს...

გაუდგენ გზას.

ფიქრით მიდოდა გიონ. მის გულს შამოეკვრენ ფიქრები, როგორც მთას ნისლი შავი და გაუვალი.

აღარ უხარია გიონს მწვერვალზე ასვლა, აღარ იტაცებს ლალი, მზე და სალი თეთრი ჰაერი, ხრამხარბუში რომ გაქონდა...

იგი ფიქრებით მოიდრიკა...

რად? თვითონაც ვერ გრძნობდა.

ვერ ატყობდა. გამოუცნობი იყო ეს სევდა... უცნობი და ამიტომ დაუნადველა გული... მიდის მაგრამ ფეხები არ ემორჩილებიან... უკან რჩება.

ციმი შორა ახლოსაა.. თვალს არ აშორებს, გონს ატყობს—რაღაც მოღლას, ფიქრობს: აღბად დაიღალა...

— ექიმო, ფრთხილი სიარულია საჭირო, ესერის,

როცა ექიმს ფეხი დაუცდება და ციმი შეამაგრებს. გიონი იხედება, უფსკრული თვალუწვდენი, რომ ციმი არ ყოფილიყო, გადაიჩეხებოდა, დაიმსხვრეოდა. ერთხანტელი უფლის.. ცივი ოფლი შუბლს მოადგება.

— გმადლობთ, თქვენ გადამარჩინეთ..

— ასეთ დროს ფიქრი არ ვარგა, უნდა ფხიზლობდე...

გიონმა თავი ჩააქნია..

რამოდენიმე საათის შემდეგ მწვერვალზე იყვენ..

მწვერვალი..

სდგახარ და ცა, ლურჯი ცა გაქვს ქუდათ.

ქვევით იყურები და შენს თვალს არაფელი უდგება წინ: სკრის ველებს, მთებს, სოფლებს, სახლებს, სკრის და კეტავს სივრცეს და თვლის წინ აყენებს, სინჯავს, ვალერსება..

შორს მიდის ამ დროს ადამიანის თვალი: იგი სწრაფია და მალი; შორს მიდის ადამიანის ტვინიც: ადამიანის ფიქრები ათასფერად ირთვებიან, ათას სურვილებს თავს იხვევს, ათას ამოცანასა სწყვეტს; უხარია თავს; უხარია ტანს, გული ფართხალებს, სისხლი ნაკადულივით ჩანჩქერებს, უხარია ნერვებს, უხარია მთელ სხეულს, რომ იგი ახლოს არის ცასთან, იგი მაღლა სდგას—სულ მაღლა, მაღალია თვით მწვერვალზედაც..

და ასეთ სიხარულს გრძნობდა ყველა..

პირველი ყოვინა შეიცვალა სიჩუმით; ვერავინ ვერ ხედავდა ერთმანეთს, ისინი შორს მიფრინავდნ თვალით, ტანით, ოცნებით..

გიონიც შორს იყო.. მაგრამ როცა ბევრი იფიქრა გონებით, როცა ბევრი იტყირა თვალებით... თვალები დასვენა: წინ ციმი იდგა და ლურჯი ღიდი თვალებით მას მისჩერებოდა.. როცა გიონის თვლები იგრძნო, ძირს დახარა იგი და გაშეშდა...

ვაშეშლა გიონიც...

ვაშეშლა:

ცას შეხედა, ლურჯ ცას; მერე კიდევ ციმის..

კიდევ ძირს დახარა თვალები და სთქვა:

— აქ ჯობია, თუ ენგურთან?

— აქ.. იყო პასუხი...

შეცნობის სასკლუსნოსკენ.

ექსპედიცია უკან დაბრუნდა..

ჯვართ სამეგრელოსკენ წავიდა.

გიონს დიდი მადლობით გამოეთხოვენ..

ყველას უყვირდა, რომ სენეთში რამ ჩაქედა ეს კაცი.

არ უყვირდა ეს ამბავი მხოლოდ გიონს. არ უყვირდა, რადგან ეს საჭირო იყო მისთვის, საჭირო იყო ხალხისთვის.

დღეს სოფელში ყოფნას, მით უმეტეს სენეთში არ კადრულობს ინტელიგენტი; დიდი ხეწვნა, სპეც-განაკვეთებია საჭირო, რომ იგი პროვინციაში გაიტყუო, ისინიც მიდიან მდარენი, ისე, როგორც წინეთ რუსეთიდან ჩვენში მოდიოდნენ მდარე მოხელეები.. მაგრამ არავის არ შეუგნია ის სირთულე, რომ პერიფერიებსაც ისეთი ძალები უნდა, როგორც ცენტრს; მართალია მთავრობა ამას გრძნობს, პარტიული ხაზით საუკეთესოს იქ აგზავნის, მაგრამ სხვა ხაზით კარგი არავენ მიდის, თუ მიდის იშვიათად..

გიონი გრძნობდა ამას, გრძნობდა, გრძნობდა..

რა იქნება, რომ შვირთოს ერთი სენის ქალი, მოაწყოს ოჯახი, და სამუდამოთ აქ დარჩეს გაიფიქრებდა იგი.

სენის ქალი?! ან რომელიმე ჯანსალი ქალი? ციმი.. ვაახსენდებოდა..

მაგრამ ისევ ჩამოეშობოდა ფიქრთა ფარდა და წინ წარმოუდგებოდა თავისი მეცნიერული გამოკვლევანი: ჩიყვის შესახებ; სატკბურის; საყვავილოს; ქარცეცხლის.. თან ამის წინააღმდეგ შეზავებული პრეპარატის აღმოჩენა და გამოგონება.. აქ რომ ჩაქვდა ჯამგი მეცნიერებისთვის, ხალხისთვის და იგი ფიქრობდა, ფიქრობდა.

მთელი დღეები მუშაობდა, მუშაობდა.. სად არ დაყავდათ, ვის არ ემსახურებოდა; უნაგარო იყო მისი სამსახური; მისი დახმარება..

მაზრის ყოველგვარ საქმეს ეხმარებოდა იგი; ზოგიერთი აქიმივით თავის ბუდეში არ იყო ჩამჯდარი; იგი კარგი კულტურული მუშაკ იყო. ყოველგვარ წამოწყების ენერგიული დამხმარე; საბჭოთა ხელისუფლების ზომათა ნიჭიერი აგიტატორი; ღარიბთა და ტვირთმძიმეთა დამხმარე და საერთოთ ის ადამიანი იყო, რომელიც იყო აღჭურვილი ახალი დროის ძარღვით, ახალი დროის ვაგებით; ის საბჭოთა მთავრობის გეზის საუკეთესო მცოდნე იყო; იგი ადამიანი იყო და მოქალაქე, რომელიც თვისი ენტუზიაზმით, გატაცებით, სიყვარულით ყველასათვის გამოსადეგი...

ავგისტოს ბოლო რიცხვები იყო.

გიონი თავის აივნის წინ იჯდა ხის ძირას და ჩრდილში ისვენებდა...
მოსული საქმიდან ბიჭუნამ წერილი მისცა..

იგი რვეულის ქალაღზე იყო ნაწერი..

ბიჭუნამ გაიღიმა ეშმაკურად და სახლისკენ გაიქცა..

გიონი დააშტერდა. წერილი სამკუთხედათ იყო შეყეცილი, გახსნა, წაიკითხა..

ძვირფასო გიონ!

ძვირფასო და კიდევ ძვირფასო...

მე ვიცი, რომ თქვენ გეზარებით...

მაგრამ მე ქალი ვაფხდები, ნამდვილი ქალი და მერე არ შეგეზარებით...

ბავში ვარ გიონ, მაგრამ რამდენი გრძნობა

მაქვს... რამდენი... მრცხვენია მეტის დაწერა,

შენ უსამართლოთ მომეპყარ...

ჩემი სახელი ტყვიით გახვრიტე;

ასე გულიც დამიჭერ სიყვარულის ტყვიით, მაგრამ მინც მიყვარხართ.

ციმი.

წაიკითხა. ჩაფიქრდა... შინ შევიდა, თოფს მოკიდა ხელი და ტყისკენ წავიდა...

ავიდა თავის საყვარელ ნაძვთან... დაჯდა ქვაზე და ჩაფიქრდა...

ზევით ჩიტები ფრთხილობდნენ. ციყვი დაფხაწურობდა შტოებში...

კოდალა კაკუნებდა გრძელი ნისკარტით, ან ქახქახებდა... ბზუოდნენ ბუზები, კრაზანები, ფუტკრები.

გიონმა თოფი გვერდზე მიდვა... გახედა ერთ ნაძვს... მივიდა... ახალგაზრდა იყო ნაძვი; ორი დღეა ტყვია გაართყა გულში... ყვითლად გამსქვირვალე მძივის მზგავსი ფისის ლორწო ერთად შეკუმშულიყო. ნატყვიები ამოვსებულყო ლორწოთი და ერთი მძივი, ცრემლის მზგავსი შეჩერებულიყო კედლებზე, თითქოს აპირებდა გადმოვარდნას... მიაშტერდა გიონი, როგორი წმინდა იყო იგი, როგორი ლამაზი, ისეთი როგორც ცრემლი გოგონას, ლამაზი გოგონას თვალზე; გული ეტკინა... მიიხედა, დაინახა... ციმი... მიყრდნობოდა კოტა მოშორებით ხეს და მის თვალეზე ასეთივე გამსქვირვალე ცრემლი შეამჩნია... ლურჯი, დიდი ლურჯი თვალეები სავსე იყო სევდით და ზედ გადმოკიდებულყო წმინდა, წმინდა მარგალიტისებური ცრემლი: ცრემლი, გამსქვირვალე და მთქმელი ყველაფრის...

მიაშტერდა გიონ... უნდოდა დაეძახა: ალერსის სიტყვა ეთქვა. მიაშტერდა... ქალი შეკრთა... თავი დახარა, ხეს მიეფარა და შეველივით გაქრა... დალონდა გიონ... ხელი ჩაიქნია იგრძნო ქალის დიდი სიყვარული; სიყვარული პირველყოფილი და წმინდა... წმინდა, როგორც პირველი კოცნა... იგრძნო და შინისკენ წამოვიდა... ფიქრები მისი ციმის დასტრიალებდა...

შინ რომ მოვიდა ბარათი მისცეს. ოფიციალური ბარათი იყო—: გაყენებული
წაიკითხა: ატყობინებდნენ, რომ ის მიწვეულია უნივერსიტეტის კლინიკის მთავარ
გამგეთ... ჩაფიქრდა გიონ... ასრულდა მისი ოცნება... აწი დიად სახე-
ლოსნოში იმუშავეს, სადაც მზადდება შეთქმულება სიკვდილის წინააღმდეგ,
სადაც ეწყობა „უჯრედი“, რომელიც შეგებრძოლება ავყია, ზვიად ადამიანის
მტერს: სიკვდილს...

იგრძნო ისეთი სიხარული, ისეთი სიცოცხლის სიყვარული, რომ ხბოსავით
კვინტრიში იწყო... მაშინვე შევიდა შინ და ნივთებს ლაგება დაუწყო. გადას-
წყვიტა ორი დღის შემდეგ გამგზავრებულიყო...

ალაგებდა და ფიქრობდა: სამი წელიწადი გაატარა აქ, გაკაჟდა სხეულით
გაკაჟდა გონებით. იმუშავე, იშრომა... უყვარდა კუთხე, უყვარდა ხალხი, ბევ-
რი ისწავლა... ენაება დატოვება... ხალხი, ბუნება, ყველა ეს მისი ძარღვების
სიმებია, რომელიც მას გულთან აქვს შეერთებული; ძნელი იქნება ამ სიმე-
ბის გაწყვეტა... მაგრამ არივის დაივიწყებს... არავის...

ციმი... საბრალო გოგონა...

არა ამისთვის უნდა მოშორდეს სვანეთს, რომ ეგებ გადაივიწყოს გოგო-
ნამ თეთრი გიჟური სიყვარული... ასე იმუშავე ამ ფიქრებით დიდ ხანს, დიდხანს...
და ერთი კვირის შემდეგ გიონი ტფილისში იყო...

იქ კი ენგურის პირას, ლურჯ ნაძვებთან სტიროდა ქალი... ქალი ლურჯ-
თვალემა და ხუჭუჭ თმიანი... ველარ ნახა იგი ნაძვის ძირას, მიეყრდნობოდა
ასწლოვან ნაძვს, კოცნიდა მის ბებერ ქერქს, რწყავდა ცრემლით მის ხავსს,
ლურჯი თვალებით გასცქეროდა ენგურს და ეძახდა: ეძახდა იმას, ვინც წაიღო
მისი გული.

სტიროდა ქალი ლურჯ თვალემა და ხუჭუჭ თმიანი.

შორს კი ტყეში ისმოდა სევდიანი მოძახილი: ბაილ-ილბა-ილბა-ბაილ...

3

წითელაგბიის ათი წლის თავი.

მ. შარუნაძე.

ლენინი და წითელი არმია.

წითელი არმია წარმოადგენს საუკეთესო მემკვიდრეს, რომელიც დაგვიტოვა ამხ. ლენინმა.

ის წარმოადგენს იმ ძირითად ძალას, რომელიც უზრუნველყოფს ჩვენს მშვიდობიან კომუნისტურ აღმშენებლობას და ერთსადაიმამე დროს მსოფლიო ოქტომბრის გზებზე უჭირავს მოწინავე პოზიციები.

1918 წ. 23 თებერვალს სახალხო კომისართა საბჭოს დეკრეტით ფორმალურად გამოცხადებული იქნა მისი არსებობა.

მაგრამ ეს დეკრეტი წარმოადგენს მხოლოდ საბჭოთა რესპუბლიკის შეიარაღებულ ძალთა ზრდისა და მისი მშენებლობის ორგანიზაციულ პრინციპების საბოლოოდ ჩამოყალიბების მაჩვენებელს, რომლის წინაშე წამოიჭრა უფრო ფართო სამხედრო ამოცანები.

მართლაც და ოქტომბრის აჯანყებას არ შეეძლო წარმარტებით დამთავრება, თუ ის წინასწარ არ ყოფილიყო ორგანიზაციულად მომზადებული კომუნისტური პარტიის მიერ.

სთვლიდა რა აჯანყებას ხელოვნებათ და რევოლიუციის გამარჯვების ერთად ერთ საშუალებად, რომლისათვისაც საჭიროა მომზადება, ამხ. ლენინი ჯერ კიდევ 1905 წლის რევოლიუციამდე კომუნისტური პარტიის ამოცანად სახავდა საკუთარი არმიის მომზადებას.

ის არამც თუ აყენებს ამოცანას, როგორცაა: — მეფის ჯარისათვის ბრძოლა აგიტაციისა და მის შიგნით რევოლიუციონური რაზმების ორგანიზაციის გზით, არამედ ხაზს უსვამდა ბრძოლის წარმოების აუცილებლობას, როგორც მეფის, ისე უცხო ქვეყნების ჯარებთან.

რევოლიუცია, ამხ. ლენინის სწავლებით, სამოქალაქო ომია. აჯანყება პირველ რიგში ახალ რევოლიუციონურ ხელისუფლებასთან ერთად მოითხოვს ახალ რევოლიუციონურ არმიის შექმნას, რომელსაც ადვილად შეეძლება იარაღის და ტექნიკის უკანასკნელი გამოგონებათა გამოყენება. დეკემბრის აჯანყების შემდეგ ამხ. ლენინი სწერს:

„უნდა შევასწავლოთ მუშებს ყუმბარების კეთება, დახმარება უნდა გაუწიოთ ჩვენს რაზმებს ასაფეთქებელ ნივთიერებათა და ავტომატიური თოფების მომარაგებაში“.

ამხ. ლენინს ხშირად უყვარდა ომისა და რევოლიუციის შედარება, რადროსაც ხაზს უსვამდა უკანასკნელში ორგანიზაციული მომენტის მნიშვნელობას.

მაგრამ, რასაკვირველია, რევოლიუციის არმიის ორგანიზაცია დამოკიდებულია იმ გაცხოველებულ კონკრეტულ გარემოცვიდან, რომელშიაც ხდება აჯანყება. ყველა ორგანიზაციული პრინციპების და ფორმების წინასწარ გათვალისწინება ძნელია. რევოლიუცია არის კონკრეტული მოვლენა და მოცემულ მომენტში ის სარგებლობს ყოველგვარი ძალითა და საშუალებით,

რომელიც გამოდგება გამარჯვებისათვის. მაგრამ, ის ხაზს უსვამს ერთს: „შათა კლასისა და მისი პარტიის მოვალეობაა დაიჭიროს მტკიცე კავშირი ხობასთან მეფის რეჟიმზე გაერთიანებული ძალით შეტევისათვის. მხოლოდ ამ პირობას შეუძლია უზრუნველყოს გამარჯვება.“

იმპერიალისტური ომის, როგორც კაპიტალიზმის კრიზისის მომენტიდან, მომავალი რევოლიუციის გარემოცვა ნათელი ხდება.

ის აყენებს ლოზუნგს იმპერიალისტური ომის სამოქალაქო ომად გადაქცევისას. აქ მთავარი ყურადღება ნათლად გადადის იმ მომენტზე, რომელიც გულისხმობს მებრძოლ არმიელების ხიშტების მიმართვას ყაჩაღურ, იმპერიალისტური მთავრობათა წინააღმდეგ, და ოქტომბრის მომზადებას მიმდინარეობდა ორი მიმართულებით: მეფის არმიასზე დაუფლებისათვის და მუშათა კლასის შეიარაღებისათვის ბრძოლის მიმართულებით. თებერვლის რევოლიუციამ მოსპო მეფის რეჟიმი, მაგრამ არ მოუსპია მემამულისა და კაპიტალის ბატონობა არმიასზე. საჭირო იყო ძალაუფლების მათი ხელიდან გამოგლეჯა და პირველ რიგში მემამულეებისა და გენერლებისაგან. ლოზუნგებმა — „ზავი და პური“, „მიწა გლეხობას“, „მთელი ძალაუფლება საბჭოებს“ — თავისი ქნეს.

ომისაგან დაქანცულ არმიას უკვე აღარ უნდოდა დაეღვარა სისხლი კაპიტალისტების ინტერესებისათვის და გაყვა იმ პარტიას, რომელიც შეურიგებელ ბრძოლას აწარმოებდა მუშებისა და გლეხების ინტერესებისათვის.

მეფის ყოფილმა ლეგიონებმა, ლენინგრადის, მოსკოვის და სხვა ქალაქების წითელ მუშურ გვარდიის რაზმებთან ერთად, კომუნისტური პარტიის სამხედრო ორგანიზაციების ხელმძღვანელობით, დაამხეს ბურჟუაზიული მთავრობა, მათ რიკებში სოციალ-დემოკრატებიც, რომლებიც აშკარად დადგნენ კაპიტალისტების მხარეზე.

ოქტომბრის რევოლიუციის უშუალო ხელმძღვანელმა ლენინგრადისათვის წამოაყენა აჯანყების შემდეგი გეგმა:

„ჩვენ უნდა ჩამოვაყალიბოთ აჯანყებულთა რაზმების შტაბი, უნდა გავანაწილოთ ძალები, საიმედო ლეგიონები უნდა დავსძრაოთ უმნიშვნელოვანეს პუნქტებზე, ალყა შემოვრტყას ალექსანდრინკას, დაჭერილ უნდა იქნეს პეტროპავლეს სიმაგრე, დატუსაღებული უნდა იქნეს გენერალური შტაბი და მთავრობა იუნკრებისა და ველურ დივიზიების (Дикие дивизии) წინააღმდეგ გაგზავნილ იქნან ისეთი რაზმები, რომელნიც ამჯობინებენ მთლად დაიღუპონ, მაგრამ მოწინააღმდეგეთ კი არ მისცემენ საშუალებას ქალაქის ცენტრებისაკენ დაძვრისა. ჩვენ მობილიზაცია უნდა ვუყოთ შეიარაღებულ მუშებს, უნდა მოუწოდოთ მათ თავგანწირულ უკანასკნელ ბრძოლისაკენ, დაკავებულ უნდა იქნეს უცბათ ტელეგრაფი და ტელეფონი, ჩვენი აჯანყების ხელმძღვანელი შტაბი მოთავსებულ უნდა იქნეს ტელეფონის გენერალურ სადგურში, მასთან ტელეფონით უნდა შეაკავშიროთ ყველა ქარხნები, ყველა ლეგიონები, შეიარაღებულ ბრძოლის ყველა პუნქტები და ა. შ.“

აქ ამხ. ლენინი გვევლინება როგორც გენიალური ორგანიზატორი, სტრატეგი და ტაქტიკი. აჯანყება — ხელოვნებაა, რომელმაც უნდა გადალახოს ყოველ-

გვარი წინააღმდეგობანი, რომლებიც კი გადაეღობებიან აჯანყებულებს. ექვთიმის
ყება მიყვანილი უნდა იქნეს ბოლომდე.

მაგრამ აჯანყების ხელოვნება დამოკიდებულია მის თავის დროზე მოხდენისაგან, ლენინი სწერს:

„აჯანყება რომ წარმატებით ჩატარდეს, უნდა ეყრდნობოდეს არა შეთქმულებას, არა პარტიას, არამედ მოწინავე კლასს,—ეს პირველი. აჯანყება უნდა ეყრდნობოდეს ხალხის რევოლიუციონურ აღტყინებას,—ეს მეორე, აჯანყება უნდა ეყრდნობოდეს მოახლოებულ რევოლიუციის ისტორიაში ისეთ გარდატეხის წერტილს, როდესაც ხალხის მოწინავე რიგების აქტიურობა ძლიერ დიდია, როდესაც მტრისა და რევოლიუციის სუსტ, მერყევ და გაუზღვევ შეგობართა რიგებში საგრძნობი მერყეობაა. აი, აჯანყების შესახებ საკითხის დაყენება ამ სამი პირობით ანსხვავებს მარქსიზმს ბლანკიზმისაგან“.

ამხ. ლენინი სხვა შეხედულებას აჯანყებაზე სთვლის ავანტიურად და აყენებს აჯანყებას, როგორც ერთად ერთ რევოლიუციონურ გამოსავალს—მხოლოდ უკვე მომწიფებულ კრიზისის მომენტში.

ოქტომბერიც სწორედ ასეთი კრიზისი იყო.

ამხ. ლენინს ძლიერ კარგათ ესმოდა ამ მომენტის მთელი პასუხისმგებლობა და აგრეთვე ისიც, რომ „რუსეთის და საერთაშორისო რევოლიუციის წარმატება დამოკიდებულია 2—3 დღის ბრძოლაზე“. ამისათვის ის თავის დროზე იძლევა მითითებებს. „შეგროვებული იქნეს ძალთა დიდი რაოდენობა გადაწყვეტ ადგილას განსაზღვრულ მომენტში ვადაძკრელი დარტყმისათვის: შეტევა და არავითარ შემთხვევაში თავდაცვა; უნდა მიისწრაფებოდეთ მტრის მოულოდნელად ხელში ჩაგდებისაკენ; ყოველ დღიურად და თითქმის ყოველ საათში მიღწეულ უნდა იქნეს მცირე წარმატება მაინც, მორალური უპირატესობის, რათაც არ უნდა იყოს შენარჩუნებით. „გამბედაობა, გამბედაობა და კიდევ გამბედაობა“. რუსეთში ეს ნიშნავს: „ერთდროული, რაც შეიძლება მოულოდნელი და სწრაფი შეტევა პიტერზე,—აუცილებლივ გარედანაც, შიგნიდანაც, მუშათა უზენიდან, ფინლიანდიიდან, რეველიდან და კონშტალიდანაც, შეტევა მთელი ფლოტისა, ძალების შეჯგუფება გიგანტიური უპირატესობით 15—20 ათასი კაცით (და შესაძლებელია მეტიც) „ჩვენი ბურჟუაზიული გვარდიისა“—(იურკრები), ჩვენი „ვანდების“ ჯარებისა. (ნაწილი ყაზახებისა) და ა. შ. დალაგებული იქნეს ჩვენი სამი მთავარი ძალა: ფლოტი, მუშები და სამხედრო ნაწილები. ისე, რომ აუცილებლად დაკავებული უნდა იქნეს და რა მსხვერპლიც არ უნდა მოითხოვოს—შენარჩუნებული: ა) ტელეფონი, ბ) ტელეგრაფი, გ) რკინის გზის სადგურები და დ) პირველ რიგში ხიდები.

გამოყავით ყველაზე უფრო გაბედული ელემენტები „ჩვენი დამკვრელები“, მუშური ახალგაზრდობა და საუკეთესო მეზღვაურები—პატარა-პატარა რაზმებად ყველაზე მნიშვნელოვანი პუნქტების დასაცავად და მათ მიერ მონაწილეობის მისაღებათ ყველგან, ყველა უმნიშვნელეს ოპერაციებში. პიტერს შემოერტყას ალყა და გადაჭრილი იქნეს მისკენ გზებო, აღებული იქნეს ის ფლოტის, მუშების და ჯარების შეერთებული შეტევით. ასეთია ამოცანა, რომე-

ლიც მოითხოვს ხელოვნებას და გასამკეცებულ გამბედაობას. შედგენილი იქნა ნას რაზმები საუკეთესო მუშებისაგან თოფებით და ბომბებით მტრის წინააღმდეგ. რებზე“ შეტყვისა და ალყის შემორტყმისათვის (იუნკრის სისწავლეობები, ტელეგრაფები, ტელეფონები და სხვა) შემდეგი ლოზუნგით: „დავიღუპოთ ყველა, მაგრამ არ გაუშვათ მტერი“. დაიმედებული ვიქნებით მასში, რომ თუ კი გადაწყვეტილი იქნება გამოსვლა, ხელმძღვანელები წარმატებით გამოიყენებენ დანტონისა და მარქსის უდიდეს აღთქმას.

„ოქტომბერში რევოლიუციის ხელოვნებამ, აჯანყების ხელოვნებამ გამოვლიჯა ძალაუფლება ხელიდან მყვლეფელთა უმცირესობას, რომელიც ფლობდა ხელისუფლების აპარატებს და „ბურჟუაზიულ გვარდის“ რჩეულ რაზმებს.

ხელოვნებასთან ერთად მხოლოდ „მორალურმა უპირატესობამ“, მხოლოდ პროლეტარიატის, „გასამკეცებულმა გამბედაობამ“, რომელიც ჩაება ბრძოლაში, შეეძლო დამხსნელება მონობის ჯაჭვებისა, რათა შეეძინა მთელი ქვეყანა.

მაგრამ; რასაკვირველია, ძველი არმია ბრძოლის უნარს მოკლებული იყო, რომ მონაწილეობა მიეღო გაგრძელებულ სამოქალაქო ომში; ის იხრწნებოდა ყოველდღიურად; ქმნარბობდა რა აჯანყების მომენტში ბოლშევიკებს; გამარჯვების შემდეგ ის მიისწრაფოდა დასვენებისკენ, მიისწრაფოდა იქითკენ, რომ რაც შეიძლება ჩქარა დაქსაქსულიყო თავთავიანთ სახლებში და არ შეეძლო გამბედაობა საბჭოების დასაყრდენათ.

მეორე მხრივ გერმანელების შემოტევამ 1918 წ. თებერვალში ნათლად გაუსვა ხაზი, ჩვენი დაქანცულ მოხალისეთაგან შემდგარ წითელ გვარდიელთა რაზმების ბრძოლის უნარიანობის უქონლობას რევოლუციურ არმიასთან შეტაკებაში, რომელთაც გამოკდილ მეთაურთა შემადგენლობის უქონლობის წყალობით აკლდა სწორი ორგანიზაცია და მმართველობა.

ჯარისკაცთა სიძულვილი ოფიცრობისადმი და აუცილებლობა მათი ხელიდან გავლენის გამოკლისა, მოითხოვდა მეთაურთა შემადგენლობის შერჩევას, რაც შემდეგში გადავიდა წითელარმიელთა ნაწილების ახლად ჩამოყალიბებაზე მოხალისეთაგან. 1917 წლის დეკემბრის დასასრულს, სამხედრო საქმეთა სახალხო კომისარიატთან არსდება სრულიად რუსეთის კოლეგია წითელი არმიის ჩამოყალიბებისა, რომელმაც ჩამოაყალიბა წითელ არმიის პირველი მოხალისეთა ნაწილები. აქ კი, არჩევითი წესთან ერთად არსებობდა წითელ არმიელთა კომიტეტებიც.

მაგრამ ნაწილებს, წარმოდგენდნენ რა ისინი მორიგი ნაბიჯის ვადადგმას წინ, არ შეეძლოთ უზრუნველყაოთ რევოლიუციონური დისციპლინა ახალ ნაწილებში.

და 15 იანვარს სახალხო კომისარიატის საბჭო, ამხ. ლენინის მეთაურობით, იღებს დეკრეტს, რომელიც გამოქვეყნდა და ძალაში შეიდა 23 თებერვლიდან.

რ. კ. ვ. მე-8 ყრილობაზე 1919 წ. 18 მარტს ცეკას მოხსენებაში ამხ. ლენინი ამბობს:

„ჩვენ გადავიდით ერთი გამოკდილებიდან მეორეზე, ჩვენ ვსცადეთ შეგვექნა მოხალისეთა არმია, ესინჯავდით ნიადაგს, ამ პირობებში როგორი ვზით შეიძლება გადაჭრილიყო ამოცანა. ამოცანა კი ნათელი იყო. სოცია-

ლისტური რესპუბლიკის შეიარაღებული დაცვის გარეშე ჩვენ არსებობა უკუ
 შეგვეძლო. გაბატონებული კლასი არას დროს არ დაუთმობს ძალაუფლებას
 დაჩაგრულ კლასს. მაგრამ უკანასკნელმა საქმით უნდა დაამტკიცოს, რომ მას
 არამც თუ შეუძლია დაამხოს მყველფედლი, არამედ ჩამოყალიბდეს თვით და-
 ცვისათვის და გამომაშხუროს თავის ძალები ამ საქმისათვის“.

თუ 23 თებერვლამდე რევოლიუციის წითელმა შეიარაღებულმა ძალებმა
 შესძლეს თავისი ამოცანების შესრულება, ეხლა უკვე შინაურ და გარეშე
 თეთრგვარდიელებთან ბრძოლა კატეგორიულად მოითხოვდა მრავალ რიცხო-
 ვან ცენტრალიზაცია ქნილ და დისციპლინიან არმიას. ასეთის შექმნა კი შე-
 საძლებელი იყო მხოლოდ ყველა მშრომელების სავალდებულო მობილიზა-
 ციის გზით, მათ რიცხვში მსოფლიო ომისაგან დაღლილ გლეხებისაც, რომ-
 ლებიც ფაქტიურად ჩამოშორდნენ რევოლიუციის თავის მუწისა და სამეურ-
 ნეო დამოკიდებულებათა მოსაგვარებლად.

აქ მართლაც, რომ რევოლიუცია იკრეფდა მთელ ძალებს. გლეხობის პი-
 რველი სწორი მობილიზაცია 1918 წლ. სექტემბერ-ოქტომბერში სხვადასხვა
 თეთრგვარდიელთა ორგანიზაციების მიერ გამოყენებულ იქნა კულაკურ აჯან-
 ყებათა მოსაწყობად, რომელთაც ხშირად მხარს უჭერდა საშუალო გლეხობაც;
 მაგრამ ცენტრალიზაცია ქნილმა, უკვე განმტკიცებულმა სამხედრო აპპარატმა,
 ძლიერ ადვილად შესძლო გასწორებოდა ცალკე, დაქსაქსულ კულაკურ ამოხებებს.

სავალდებულო მობილიზაციის საფუძველზე, რევოლიუციურ არმიზე გა-
 დასვლით, აშხ. ლენინის პარტიას და საბჭოთა ხელისუფლებას კარგათ ესმო-
 დათ, რომ ღარიბი და საშუალო გლეხი ბოლოს და ბოლოს შეიგნებს თავის
 კლასიურ ინტერესებს მემამულე—გენერალთა ბანდებთან ბრძოლაში; ის შეიგ-
 ნებს კონტრრევოლიუციის მთელ საშიშროებას მისთვის და მხარს დაუჭერს
 საბჭოთა ხელისუფლებას—და ჩვენ არც შევეცდარეართ. აშხ. ლენინი 1919 წ.
 13 მარტს პეტერბურგში მიტინგზე წარმართქმული შემდეგი სიტყვებით, ნა-
 თლად აღნიშნავს მუშურ-გლეხური წითელი არმიის განსაკუთრებულ თავისე-
 ბურებას, კლასიური შეგნების თვალსაზრისით:

„ერთმა პრუსიელმა მონარქმა მე. 18 საუკუნეში წარმოსთქვა კვიანი ფრა-
 ზა: „რომ ჩვენს სალდათებს ესმოდეთ, თუ რისთვის ვიბრძვით ჩვენ, მაშინ,
 შეუძლებელი იყო რომელიმე ომის წარმოება“. ძველიპრუსიელი მონარქი არ
 იყო უტკუო კაცი. ჩვენ კი ვაღარებთ რა ჩვენს მდგომარეობას პრუსიელ მო-
 ნარქის მდგომარეობას, მხად ვართ ეხლავე განვატხადოთ:—„ჩვენ შეგვიძლია
 ვწარმოათ ომი იმისათვის, რომ მასებმა იციან თუ რისთვის ომობენ და
 სურთ ომი, მიუხედავად გაუგონარი სიძნელეებისა (ვიმეორებ, რომ ომისაგან
 გაქირვება ეხლა უფრო დიდია, ვინემ ეს იყო მეფის დროს), მათიციან, რომ
 აუარებელ მსხვერპლს შესწირავენ თავისი სოციალისტური საქმის დაცვას,
 იბრძვიან იმ სხვა ქვეყნების მუშების გვერდით, რომლებიც თანდათან სცნო-
 ბენ ჩვენს მდგომარეობას“:

მხოლოდ საბჭოთა ხელისუფლებას, რომელიც წარმოადგენს მუშებისა და
 გლეხების ინტერესების განსახიერებას—შესაძლოა, სულ მოკლე ხანში, შეექნა
 მრავალ მილიონიანი არმია.

ამხ. ლენინს ლოზუნგი 1918 წელში სამილიონიან არმიის შესახებ იმდროში განუხორციელებელ ოცნებად გვეჩვენებოდა; 1919 წელში კვემ უკვე იყო 5 მილიონი კაცი.

მაგრამ წითელი არმია—მუშურ-გლეხური არმიაა სრული ამ სიტყვის მნიშვნელობით და, რასაკვირველია, მუშების და გლეხების კავშირის სიმტკიცე დამოკიდებულია, როგორც ჩვენი ეკონომიკის, ისე არმიის შინა მდგომარეობის სიმტკიცისაგან.

„ხელოვნება“ ე. ი. არმიის სამხედრო-ტექნიკური ძლიერება, „მორალური უპირატესობანი“ და „გასამტკიცებელი გამბედაობა“, ე. ი. ის, რისი მიღწევაც ხდება გლეხობის კულტურული და პოლიტიკური დამუშავებით, — ჩვენი ძირითადი ლოზუნგებია, როგორც ილიჩის ანდერძი.

თუ 1920 წ. და 1921 წლის დასაწყისი არ წყალობდა მუშებისა და გლეხების კავშირის სიმტკიცეს, სამაგიეროდ, ახალ ეკონომიურ პოლიტიკაზე გადასვლისთან ერთად შერყეული წონასწორობა უცბად დადგა თავის სიმაღლეზე.

1922 წელ. ეკონომიურად და პოლიტიკურად უკვე შესაძლებლობას ვვაძლევს დღის წესრიგში დავსვათ საკითხი წითელი არმიის ჩამოყალიბების შესახებ ტერიტორიალობის პრინციპზე. ეს—მისი ზრდის მორიგი ეტაპია 23 თებერვლის დეკრეტის შესრულებისათვის.

დეკრეტის პირველი სიტყვები, რომელზედაც ხელს აწერს ამხ. ლენინი ამბობს შემდეგს: „ძველი არმია იარაღი იყო ბურჟუაზიის ხელში მუშათა კლასის დასახაგრავათ. ხელისუფლების გადასვლისთანავე შრომელთა და გაყვლეფილ კლასების ხელში, აუცილებელი გახდა ახალი არმიის შექმნა, რომელიც იქნება საბჭოთა ხელისუფლების დასაყრდენი აწმყოში, მუდმივი არმიის—საერთო სახალხო შეიარაღებით შეცვლის საძირკველი—ახლო მომავალში და ძირითადი დამხმარე ძალა მომავალ სოციალისტურ რევოლიუციისათვის ევროპაში“.

ამ ჟამად არმიის ნახევარზე მეტი გადაყვანილია ტერიტორიალურ სისტემაზე. ეს სისტემა საცემბით მოწონებული იქნა გლეხობის მიერ, რომელიც თანდათანობით ღრმად აფასებს ჩვენს სამხედრო პოლიტიკას და, აქედან, მთელ საბჭოთა ხელისუფლებასაც.

გლეხობა ეხლა წითელ არმიას ყოველ წლიობით უფრო და უფრო აფასებს, როგორც თავის, ლენინურ არმიას, რომელიც უზრუნველყოფილს ხდის მის მშვიდობიან შრომას. ტერისისტემას ყოველგვარ აგიტაციაზე უფრო უპყრესათ აჩვენებს საბჭოთა ხელისუფლების გულწრფელ სურვილებს, რომლითაც ის სცდილობს შეუმსუბუქოს გლეხს მისი მძიმე მდგომარეობა, მის რთულ და ძნელ მუშაობაში, რომელსაც ის ეწევა მეურნეობის აღსადგენათ.

წითელი არმია გლეხობისათვის თანდათანობით ხდება აღზრდისა და შეგნებული ცხოვრების საუკეთესო სკოლათ, რომელსაც, უფალო შეგებულებაში მყოფ და ტერნაწილის წითელ არმიელთა საშუალებით, სოფლად შეაქვს ის კულტურა, რომელზედაც ყოველთვის ღაპარაკობდა ამხ. ლენინი. გლეხობის მატერიალური კეთილმდგომარეობის აწევის, მუშებისა და გლეხების კავშირის სიმტკიცის, საბჭოთა ხელისუფლების სიმტკიცის და აქედან, ცხადია, ოქტომბრის რევოლიუციის მონაპოვართა წარმატებით განმტკიცების ძირითად პირობათ, ის ყოველთვის აყენებდა—გლეხის შეგნებულ საერთო კულტურულ და პოლიტიკურ განვითარებას.

წითელი არმია—ლენინისა და მისი კომუნისტური პარტიის არმიაა.

ა. ბ.

მხიშვალ ს. ს. რ. კ. თაჰლანის სარაკჷრჷა!

„სამსყდრთ მზადყოფნა ჩჷნ უნდა მუ-
ჯინატრუნთ ცთჷლ მიშჷს გარჷრ: ნუ
დაჷმუდღუნით ამ დამატრსჷნით, ტომჷ-
ლიე ჩჷნ მიჷყენეთ იმჷბილიაღმშს,
ჩჷნი წიოლი აბშია ცთჷლჷგაბ მუ-
შისჷყადასათჷას მზად უნდა გჷყადეს
და უნდა გჷგაბლაჷრთთ შისი სამსყდრთ
უნაბა“. ლჷნაი. 1920 წლის დჷ-
კჷმბჷბა.

სამოქალაქო ომის დასრულებით ბოლო მოეღო შინაურ კონტრ-რევო-
ლიუციას.

ახლო წარსულში ს. ს. რ. კავშირი დღესასწაულობდა თავის გამარჯვების
ათი წლის თავს.

ათი წლის განმავლობაში პროლეტარული სახელმწიფო განუწყვეტლივ
ეწეოდა მსოფლიო რევოლიუციის მზადებას, დასძლია რა შინაურ კონტრ-რე-
ვოლიუციის წინააღმდეგობას უკუაგლო ათეულ სახელმწიფოთა შემოტევა სა-
ბჷკოთა კავშირზე, უჩვენებს მთელ მსოფლიო პროლეტარიატს, თუ როგორ
უნდა სოციალიზმის შენება.

სწორედ ეს, საბჷკოთა კავშირის ძლიერების ზრდა, მომავალ მსოფლიო რე-
ვოლიუციაში მისი როლისა და ყველა ქვეყნების მშრომელთა შორის სიმპატიის,
საბჷკოთა კავშირის რევოლიუციონურ ზეგავლენის ზრდა არის საფუძველი იმპე-
რიალიზმის აქტიურ შეტევითი პოლიტიკაზე გადასვლისათვის.

ერთის მხრივ შინაურ წინააღმდეგობათა ზრდა; მეორე მხრივ აღმოსავლე-
თის რევოლიუციონური ტალღები, დედამიწის ერთ მეექვსედზე გამარჯვებული
პროლეტარულ სოციალისტური სახელმწიფოს არსებობა—ყველა ეს არ ძღვეს
მოსვენებას მსოფლიო ბურჷუაზიას.

ათასგვარი ხრიკები, „წითელი იმპერიალიზმი“, მთელ რიგ ყალბი დოკუმ-
ენტებით სარგებლობა, თავდასხმა საელჩოებზე და სავაქრო წარმომადგენლო-
ბებზე, ყველა ეს გომანგარიშებულია საბჷკოთა კავშირის ომში ჩაბმის სურვი-
ლზე. მაინც, სამოქალაქო ომის გამოცდილება აიძულებს მათ უფრო ფრთხი-
ლად მოეპყრან საბჷკოთა კავშირთან შეიარაღებულ კონფლიქტს. რევოლი-
უციის მტრები არ ზოგვენ საშვალებასა და ხერხს მშრომელთა ნებისყოფის
ნეიტრალიზაციისათვის ერთის მხრივ, და კლასიურ საიმედო რეზერვების შე-
საქმნელათ, მეორე მხრივ (ფაშისტური ორგანიზაციები).

არა მკირე დახმარებას ამ მხრივ უწყებს ბურჷუაზიას სოციალ-დემოკრა-
ტია, როგორც ბურჷუაზიის დამხმარე სააგიტაციო აპარატი. საერთაშორისო ორ-
განიზაცია—ერთაღივა ეხმარება კაპიტალისტურ სახელმწიფოებს ომისათვის მზა-
დებაში; ის სავსებით გამოყენებულია, შირმათ მშრომელთა თვალების ასახვევათ.

მეორე მხრივ ბურჟუაზია სოციალ-დემოკრატიის საშეაღებით პროვოკაციულ ხრიკებს, რომ დაუმტკიცოს მშრომელთ, ვითომცხოთა კავშირის პოლიტიკა არის ომის საშიშროების მიზეზი.

ყველასათვის ცნობილია გერმანიის სოციალ-დემოკრატიის კამპანია საბჭოთა კავშირის საავიაციო სამზადისის შესახებ და ინგლისის სამხედრო მინისტრის განცხადება საბჭოთა კავშირში ზღაპრულ მხრჩოლავ ნივთიერებათა წარმოების შესახებ.

რომ საბჭოთა კავშირს სურს მშვიდობიანი სოციალისტური მშენებლობა, რომ ის თავიდანვე მშვიდობიანობის პოლიტიკის მომხრე იყო—ამის საბუთი მრავლი გვაქვს.

საბჭოთა რუსეთმა პირველად განაცხადა მთელ მსოფლიოს წინაშე ომის შეწყვეტის სურვილი, პირველმა გადაწყვიტა ზავის საკითხი და მთელი მსოფლიოსათვის ცნობილია საბჭოთა დელეგაციის ერთა ლიგის სესიაზე წარდგენილი დეკლარაცია ომის საკითხის რადიკალურ გადაწყვეტისათვის. რასაკვირველია, იმპერიალიზმისათვის ეს არ დარჩა მისაღები.

რა თქმა უნდა, საბჭოთა კავშირს მისი ქვეშაირტ მშვიდობიანი პოლიტიკა ვერ დააზღვევს ომებისაგან. ყოველი მომენტი მას ომს უშაბდებს, ომს უღმობღვლს, ომს—ურჩიკვ მსხვერპლით მოპოებულ სოციალისტურ სახელმწიფოს დაცვისათვის.

ს. ს. რ. კავშირის მუშათა კლასმა იცის, თუ როგორ უნდა რევოლიუციის სიმაგრეების დაცვა და განმტკიცება.

სამოქალაქო ომის მთელი ისტორია არის თავგანწირვის, მშრომელთა ფოლადისებურ სიმტკიცისა და რევოლიუციონულ ენტუზიაზმის ბრწყინვალე სახეობა.

თვით ბურჟუაზიის სამხედრო ხელოვნებიც ვერ ურყოფენ წითელი არმიის უდიდეს რევოლიუციონურ ენტუზიაზმს, დისციპლინასა და თავგანწირვას.

დღეს წითელი არმია თავის არსებობის—ბრძოლის და სწავლების 10 წლის თავს დღესასწაულობს.

დღეს სოციალისტურ სახელმწიფოს ერთგულ დარაჯს თამამად შეუძლია სთქვას, რომ ის სავსებით მზათ არის, არა მარტო კლასიური შეგნებით,—მასთან ერთად მზადა სამხედრო ცოდნით და სამხედრო ტექნიკის უკანასკნელი მიღწევებით შეიარაღებული ეკვეთოს პროლეტარულ რევოლიუციის ყოველ მტერს.

წითელარმიას სრული გარანტიით შეუძლია სთქვას, რომ მას გვერდით ამოუდგება ს. ს. რ. კავშირის მთელი მრავალმილიონიანი მშრომელთა მასა. და არამც თუ ს. ს. რ. კ. მშრომელნი, რევოლიუციის არმიას მრავლათ ყავს მოკავშირეები კაპიტალისტურ სახელმწიფოების მშრომელთა მასებში. რაც უფრო ძლიერი იქნება რევოლიუციის ძირითადი შეიარაღებული ძალა, მით უფრო ძლიერი და მხნე რეზერვი ეყოლება მას.

რევოლიუციის ბელადი—ვლადიმერ ილიჩი—ხშირად გვეუბნებოდა რევოლიუციის სამხედრო ძალების მზადებისა და გაძლიერების შესახებ.

ს. ს. რ. კავშირის მშრომელნი ყოველთვის დიდს ყურადღებით განვიხილავთ და დიდ წიხვით ვაძინებთ მათს განმტკიცების საკითხებს.

თავდაცვის, საავიაციო და ქიმიურ მრეწველობის დამზადებას საზოგადოებაში მრავალმილიონიან მშრომელთა მასების მონაწილეობა მაჩვენებელია, თუ რამდენათ არის დაინტერესებული მშრომელი მასა თავდაცვის უზრუნველყოფის საკითხებით.

სროლის საქმისადმი უდიდესი ინტერესი, სამხედრო კუთხეები ქალაქებსა და სოფლებში თვალსაჩინო დოკუმენტია მშრომელთა მასების მომავალი ომებისათვის მზადებისა.

წითელი არმიის ათი წლის თავზე ყოველი მშრომელის წინაშე უნდა დაისვას საკითხი: რა ვაკეთებ ქვეყნის თავდაცვისათვის? შევასრულებ, თუ არა უდიდესი ბელადის კარნახი?

ამ შეკითხვის დადებითი პასუხი საუკეთესო მაჩვენებელი იქნება პროლეტარული სახელმწიფოს მოქალაქეობრიობის.

საქართველოს სსრ-ის რესპუბლიკის შეიარაღებული ძალები.

ჩვენი შეიარაღებული ძალების განვითარების დასაწყისად ვერ ჩავთვლით იმ დროს, როდესაც საბჭოთა ხელისუფლებამ მუშათა და გლეხთა წითელი არმიის რევოლუციური ნაწილების შექმნის შესახებ დეკრეტი გამოაცხადა.

წითელი არმიის წარმოშობა და განვითარება მკიდროთ არის დაკავშირებული ოქტომბრის რევოლუციის გამარჯვებასა და პროლეტარიატის ხანგრძლივ ბრძოლასთან ბურჟუაზიის წინააღმდეგ. ამიტომაც წითელი არმიის ისტორიის დასაწყისათ ჩვენ უნდა მივიღოთ ის დრო, საიდანაც, რევოლუციონურ მოძრაობის განვითარებით, იქმნება რაზმები თვითპროლეტობასთან საბრძოლველათ.

თუ არ გადავიტანთ კვლევას მეტად შორს, ამხ. ლენინის გეგმებში „თუ როგორ შეგვიკრიბოთ არმია“ (1897 წ. „რუსეთის ს. დ. ამოცანები“), ყოველ შემთხვევაში 1905 წლის რევოლუციაში, ჩვენ ვხედავთ მუშებისა და გლეხებისაგან შემდგარ რევოლუციონურ რაზმებს გურიაში, სამეგრელოში, შორაპნის, ქუთაისის მაზრასა და ქართლში.

ჩვენში ჯერ კიდევ ბევრს კარგად ახსოვს ამ შეიარაღებული ძალების, „წითელი რაზმების“, ბრძოლები გლეხთა ინტერესებისათვის, როგორც მეფის ყაზახობის, აგრეთვე საქართველოს თავდაზნაურობის შავი რაზმების წინააღმდეგ (გორის მაზრა).

ჩვენი დღევანდელი წითელი არმიის ჩანასახი შეგვიძლია ვეძიოთ ამ წითელ რაზმებში. ასეთსავე ჩანასახს წარმოადგენენ აგრეთვე გლეხების რევოლუციონური რაზმები, რომლებიც 1918-1920 წლებში ახდენდნენ შეიარაღებულ აჯანყებებს მენშევიკური მთავრობის წინააღმდეგ სხვადასხვა კუთხეებსა და ქალაქებში, საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარებისათვის.

ამ უკანასკნელი წლების განმავლობაში (1918-20 წლები) მუშათა რაზმების—წითელი გვარდიისაგან, წარმოიშვა და ორგანიზაციულად ჩამოყალიბდა მუშურ-გლეხური წითელი არმიაც. იმ დროს, როდესაც ახლად დამყარებულ მუშურ-გლეხურ ხელისუფლებას და ოქტომბრის რევოლუციის მონაპოვართ დიდი საფრთხე მოელოდა მსოფლიო იმპერიალიზმისაგან—წითელმა არმიამ სამი წლის განუწყვეტლივ, გმირული და თავგანწირული ბრძოლის მეოხებით გაარღვია მსოფლიო იმპერიალიზმის გარშემორტყმული რკალი, ბრძოლა ოკუპანტებსა და შინაურ კონტრევოლუციის წინააღმდეგ ბრწყინვალე გამარჯვებით დაასრულა და მით შექმნა პირობები მშვიდობიან სოციალისტური მშენებლობისა.

რა ხდებოდა, ან რას წარმოადგენდა ამ ხნის განმავლობაში საქართველო?

საქართველოს ამ პერიოდის ისტორია მოფენილია მრავალ აჯანყებათა და მშრომელთა აწიოკების ფაქტებით. საქართველო ვადიქვა მსოფლიო კა-

პიტლის, მე-II ინტერნაციონალის და ყოველი ჯურის კონტრრევოლუციური გასტროლების არენათ საბჭოთა რუსეთის წინააღმდეგ.

მენშევიკური პარტია კი გადაიქცა ამ რევოლიუციის საწინააღმდეგო ძალათ საერთო კონტრრევოლიუციონერთა ბანაკში. განუწყვეტლათ ბრძოლებში შექმნილ აუტანელ პირობებში, გამეფებულ ბურჟუაზიის მხრივ დევნასა და აწიოკებაში, მშრომელთ მხოლოდ წითელი არმიის დახმარების იმედი ღა ქონდათ. ისინი ღრმად დარწმუნებული იყვნენ, რომ წითელი არმია, მოარჩება რა ბრძოლას სამხრეთ რუსეთში დარჩენილ კონტრრევოლიუციის წინააღმდეგ, მას ხელს გაუწვდის დასახმარებლად.

ეს დახმარება წითელი არმიის მხრივ სრულ აუცილებლობას წარმოადგენდა შექმნილ პირობების გამო და, მისთან, თვით წითელი არმიის საერთო რევოლიუციონური ამოცანების და მიხედვით—სრულიად ბუნებრივიც იყო. საქართველოს მშრომელნი მეტ გამოსავალს ვერ პოულობდნენ, მათ მტანჯველ მენშევიკურ მთავრობასთან ბრძოლის საშვალებათა შორის.

ასეთი მომენტიც დადგა და საქართველოს მშრომელმა მასებმა ხელი გაუწოდეს ამ არმიას—მენშევიკებთან ბრძოლის წარმოებაში დასახმარებლად. წითელი არმიას ამაზე არ შეეძლო უარი ეთქვა და უნდა აღინიშნოს აქვე, რომ არც შეუძლია შემდეგშიც უარი განაცხადოს მშრომელთა განთავისუფლების ბრძოლებისაგან; ამ რიგად საქართველოს მუშებმა და გლეხებმა, წითელ არმიასთან ერთად, შეასრულეს პროლეტარული რევოლიუციის ამოცანები, საქართველოს მენშევიკური მთავრობის დამხობით და ჩვენი საბჭოთა ხელისუფლების დამყარებით.

ცხადია, რომ საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების თანავე უნდა შემდგარიყო ქართული წითელი არმიაც. აქ ზედმეტი არ იქნება აღვნიშნოთ ამხ. ლენინის აზრი საქართველოს წითელ არმიის შექმნაში.

ამ არმიის შექმნას ამხ. ლენინი აქცევდა დიდს ყურადღებას. აი რამდენიმე ნაწყვეტი მისი წერილებისა ჩვენი წითელი არმიის შექმნის შესახებ: „საქიროა დაუყოვნებლივ შეიარაღოთ მუშები და ღარიბი გლეხები საქართველოს წითელი არმიის შექმნის მიზნით“. მეორე წერილში იმავე 1921 წლის 13 თებერვალს სწერს: „აუცილებლად გააძლიერეთ საქართველოს წითელი არმია, მიიზიდეთ ხელისუფლების ყველა ორგანოები და მთელი მშრომელი მასა მუშაობაში არმიის შესაქმნელად“ და სხვა.

„მაგრამ საქმით, რათაც არ უნდა დაგიჯდეთ, დაუყოვნებლივ გააძლიერეთ საქართველოს წითელი არმია. დეე, ამ თავითვე იყოს ერთი ბრიგადა; დეე, უფრო ნაკლებიც, თუ გინდ ის შეადგენდეს 2-3 ათას წითელ კურსანტს, რომლისგან ერთნახევარი ათასი კომუნისტი იყოს, რომ ამ უკანასკნელებს შეეძლოთ, როგორც ძირითად შემადგენლობას (კადრს) გადაიქცეს არმიათ როდესაც ეს საჭირო იქნება.—ეს არის საჭირო აბსოლიუტურად“.

ლენინი.

როგორც ამ წერილებიდან სჩანს, ლენინი განსაკუთრებულ ყურადღებას აქცევდა ქართული წითელი არმიის შექმნას, და ეს იმიტომ, რომ ლაზე უფრო კარგად იცოდა, თუ რა დიდი მნიშვნელობა ქონდა და ექნებოდა მომავალშიაც ქართულ წითელ არმიას.

საბჭოთა საქართველოს მთავრობის დეკრეტით (1921 წ. 11 მარტი) მენშევიკური მთავრობის ჯარი და გვარდია გამოცხადებულ იქნა დაშლილად, და ქართული წითელი ჯარის შექმნის საქმე მიენდო სათანადო ორგანოს. (მაშინ საქართველოს სამხედრო და საზღვაო კომისარიატს).

თანახმად ამ დეკრეტისა საქ. სამხედრო და საზღვაო საქმეთა კომისიის ამხ. შალვა ელიაშვილს მიერ გამოცემული იქნა ბრძანება (21 მარტს 1921 წელს) ქართული წითელი არმიის შესადგენად. ამ ბრძანების თანახმად ჩვენი პირველი წითელი ნაწილები უნდა შემდგარიყო ყოფილი მენშევიკების არმიისა და გვარდიის სამსახურში დარჩენილ იმ ჯარისკაცებისაგან, რომლებმაც იცვენეს საბჭოთა საქართველოს ლაშქარი. უნდა შემდგარიყო პირველში ერთი ბრიგადა. პირველი ქვეითა რაზმი (ლევკონი) უნდა შემდგარიყო იმ ნაწილებისაგან, რომლებიც ქ. ბათომში იმყოფებოდნენ იმ დროს; დანარჩენი ლევკონები კი იმ ნაწილებიდან, რომლებიც ქ. ბათომის გარეთ იყვნენ.

ამ ბრძანების ასრულება მიმდინარეობდა ჩქარის ტემპით და ორი კვირის განმავლობაში დღიდან ბრძანების გამოცემისა, საქართველოს საბჭოთა ხელისუფლებას უკვე ყავდა: 2 ქვეითა ცხენოსანი ლევკონი, ერთი საარტილერიო დივიზიონი, ორი ჯავშნიანი მატარებელი №№ 2 და 4 ქალაქ ტფილისში განსაკუთრებულ ბრძანებით უკვე შედგენილი „პირველი მუშურ-გლეხური საბჭოთა ლევკონი“.

1921 წლის აპრილის თვეში, ქართული წითელი არმიის ყველა ნაწილები თავს იყრიან ქალაქ ტფილისში, საიდანაც მათ ანაწილებენ სათანადო მუდმივ სადგომ ადგილის დაწესებით საქართველოს სხვა და სხვა რაიონებში, მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოს წითელი ნაწილების შექმნისათვის მეტად ცუდი პირობები იყო.

1921 წლის ივნისის თვეში, ე. ი. 4-5 თვის განმავლობაში დღიდან საქართველოს ვასაბჭოებისა, ჩამოყალიბდა სამი ქვეითა მსროლელი ბრიგადა, ერთი ცხენოსანი ბრიგადა, სამი საარტილერიო დივიზიონი, ერთი საინჟინერო ლევკონი და ერთი სანაპირო ბრიგადა.

ამ დროს საქართველოს წითელი არმიის შემადგენლობის რიცხვი უდრიდა 15.000-ზე მეტს მებრძოლს. ცხადია, რომ ასეთი დიდი არმიის შენახვა საქართველოს მშრომელ მოსახლეობას უჯდებოდა მეტად ძვირად. ეს მით მეტად აშკარა გახატება ჩვენთვის, თუ გავიხსენებთ ჩვენს მაშინდელ ეკონომიურ შესაძლებლობას.

ამასთან ერთად აღსანიშნავია შემდეგი გარემოება: 1921 წლის, შემოდგომაზე საბჭოთა რუსეთმაც თავი დააღწია რესტავრაციის და ინტერვენციის საფრთხეს. საბჭოთა ხელისუფლების დამარცხების ოცნება არ გაუმართლდა მსოფლიო ბურჟუაზიის და არც მის დამქაშებს, შინა კონტრრევოლუციის წარმომადგენლებს — თეთრ გვარდიელებს.

როგორც ცნობილია, არმიის შემცირება მოხდა სრულიად საკავშირო საზომით, რაც იქნა მიღებული სრულიად რუსეთის მე-8 საბჭოების ყრილობის მიერ. ამ დროს საქართველოს წითელი არმია კი თანდათან იზრდებოდა, მაგრამ, ზემონაჩვენები მიზეზების გამო, შემცირება რიცხობრივად ჩვენი წითელი არმიისაც ცნობილ იქნა საჭიროდ, რის შედეგადაც ჩვენ მივიღეთ ქართული ნაწილების ჩამოყალიბება სრულიად საკავშირო წითელი არმიის ორგანიზაციული სტრუქტურის პრინციპებზე აგებულ ერთს გაერთიანებულ ბრიგადის სახით. ბრიგადის შემადგენლობა: 3 ქვეითა ლეგიონი სათანადო სპეციალური ნაწილებით და ცხენოსან ლეგიონით. ამ დროს ხდება ამიერ-კავკასიის რესპუბლიკების სამხედრო შეთანხმება აზერბეიჯ. სომხ. და საქართ. მიერ საბჭოთა რუსეთის ფედერაციასთან, რომლის თანახმად ქართული გაერთიანებული ბრიგადა შედის კავკასიის წითელ დროშოვან არმიის (მაშინ მას ცალკე კავკასიის არმია ეწოდებოდა) შემადგენლობაში.

1922 წლის აგვისტოში ხდება კავკასიის ცალკე არმიის რეორგანიზაცია, რის გამო ქართული გაერთიანებული ბრიგადაც გადახალისებული იქნა ქართულ მსროლელ დივიზიით.

ამ დროიდან ქართული წითელი არმიის ისტორიის მსვლელობა, შინაურ კონტრრევოლიუციასთან ბრძოლების მიხედვით, ნაწილობრივად წააგავს რუსეთის წითელი არმიის ისტორიას, რომლის ჩამოყალიბება და განვითარების პერიოდი მიმდინარეობდა სამოქალაქო ომებში. ჩვენ აქ გვაქვს მხედველობაში საქართველოს წითელი არმიის ბრძოლა ჩვენს სხვა და სხვა მტრების წინააღმდეგ 1922—1924 წლებში.

1922 წლის გაზაფხულზე, შინაურმა კონტრრევოლიუციამ, პროლეტარულ რევოლიუციის მიერ უფლება აყრილ თავად-აზნაურობამ, შესძლო სვანეთში აჯანყების მოწყობა. აჯანყების ჩასაქრობად საჭირო შეიქნა ქართული წითელი არმიის ნაწილების მონაწილეობა. გამოყოფილ იქნა სულ მცირე ნაწილი (მე-3 ქართული ლეგიონიდან—ერთი ათასეულამდე სათანადო ტენიკური საშუალებებით), რომელმაც თავისი იშვიათი გამჭირახობით და ენერგიული მოქმედებით სულ მოკლე ხანში ლიკვიდაცია უყო ამ პროვოკაციული მოქმედებას სვანეთში. ეს მოხდა დასავლეთ საქართველოში.

არც აღმოსავლეთი ჩამორჩა მას, მით უმეტეს, რომ ამ მხარის მემამულეებს უფრო მეტად მოკიდა ხელი საბჭოთა მთავრობის კანონიერებამ. ჩვენი ხელისუფლების მიწის კანონებით შევიწროებულ—„მურაცყოფილი“ შეიქნენ მემამულეები. მათ რიგებიდან ბევრი ოფიცრობა მოიპოებოდა (ყოფილი. მეფის მსახურები), რომლებიც მენშევიკების ჯარის ხელმძღვანელი და სულის ჩამდგმელი იყვნენ.

ასეთი შავრაზმელ ოფიცრების ჯგუფმა, მათი ყოფილი და ამჟამად მინისტრების სავარძელ გამოცლილი პოლიტიკანების ხელმძღვანელობით და წაქეზებით, მოაწყვეს გამოლაშქრება საბჭოთა ხელისუფლების წინააღმდეგ. სათანადო კონტრრევოლიუციონური ბანდები შეჯგუფდნენ თიანეთის მაზრასა და ხევისურეთში.

ეს ბანდები თავს ესხმოდენ მშვიდობიან მოსახლეობის და ადგილობრივ ხელისუფლებას. ისინი ქმნიდენ ერთგვარ შეხედულებას, თუ როგორ მოეხდინებოდა სვენარობა და აჯანყებები არის საბჭოთა ხელისუფლების დროს. მათ, ასეთი ბანდების უპირინციპო მოქმედებით, უნდოდათ დაემარცხებიათ საქართველოს საბჭოთა მთავრობა.

მათი თავხედობა და აღვირ აშლილობა იზრდებოდა, გლეხკაცობა შეწუხდა. საჭირო იყო, რათა ხელისუფლებას მოეშორებია ამაფორიაქებელნი გლეხკაცობისა, მიეცა ამ უკანასკნელისათვის თავისუფალი მყუდრო ცხოვრების საშუალება. ამ მიზნით საბჭოთა მთავრობამ მოიხმარა თავისი შეიარაღებული ძალა—საქართველოს წითელი არმია.

ხსენებული არმიის რამდენიმე ნაწილი იწყებს მოქმედებას ბანდების წინააღმდეგ. მთავარი შტაბი მოეწყო ქ. ღუშეთში. რამდენიმე ხნის განმავლობაში წითელი ნაწილები ამყარებენ მშვიდობიან ცხოვრებას ბევრ სოფელში. აქაც წითელი არმია აღნიშნავს მისი ზოგიერთ მეთაურების ღალატს.

თვით ამ არმიის შტაბის უფროსის მიერ იცემა მისი ყოველივე ბრძოლის საიდუმლოებანი.

მხოლოდ გამჭვირებ მეთაურის, ამხ. ლეკეთაძის მიერ, ედება ბოლო ამ გამცემლობას. ის არ ეყრდნობა შტაბის უფროსის ცნობებს და მოქმედობს საკუთარი შეხედულებისამებრ.

წითლების ატრიალის შტაბის უფროსი—მუსხელიძე მტრის ბანაკში ცნობილი იყო „როსტომ“-ის სახელით. ამ სახელწოდებით ის მოწინააღმდეგეს აწვდიდა ჩვენი ჯარის დაბანაკების და მისი მოქმედების გეგმებს. ეს პიროვნება თვითონ იყო ყოფილი მემამულე, კახეთის თავადი, ჩვენს ჯარში კი ქართული წითელი დივიზიის შტაბის უფროსი. მან მიიღო რევოლიუციონური კანონიერების სრული სასჯელი, პროლეტარიატის კანონიერებამ არ დაზოგა და ის გახდა „მსხვერპლი რევოლიუციის“.

ქართული წითელი ნაწილები განაგრძობდნენ ბრძოლას თავადაზნაურობის და მემამულეების ბანდების წინააღმდეგ ხევსურეთის მიუვალ ადგილებში და, რამდენიმე დღის შემდეგ, მათ სრული ლოკვიდაცია უყვეს კონტრრევოლიუციონურ მოქმედებას ამ მხარეებში.

არ გასულა ამის შემდეგ დიდი ხანი და ჩვენი წითელი ნაწილები უკვე ბრძოლის ასპარეზზე გადიან, მხოლოდ ახლა სულ სხვა მხარეს. 1922 წლის უკანასკნელ თვეებში და 1923 წლის დასაწყისში, მენშევიკურ მოღალატეების თაოსნობით, გურიაში იწყება თარეში ყოფილ გვარდიელების, პროფესიონალურ ქურდების და ყაჩაღების მხრივ. მათ წინააღმდეგ ამოქმედდენ იგივე ქართული წითელი არმიის ნაწილები, რომელთაც შესძლეს მოკლე ხანში ლოკვიდაცია ეყოთ ყოველგვარ ანტისაბჭოთა გამოსვლებისათვის გურიაში. ამ ბრძოლებში ქართულმა წითელ არმიამ დავეიმტკიცა, რომ ის არის ჩვენი ქვეყნის ნამდვილი ძალა მშრომელთა და არავითარ შემთხვევაში არ დასთმობს მის ინტერესებს უბრძოლველად. ხოლო ბრძოლაში კი მან გვაჩვენა, რომ ის არის ნამდვილი შეიარაღებული ბრძოლის უნარიანობის მქონე ძალა, რომელიც უზრუნველყოფს მუშურ-გლეხური ინტერესების დაცვას.

ამ დროიდან საქართველოს წითელი ნაწილები ეწევიან საომარ მომზადებას უკვე დამუშავებულ პირობებში 1924 წლამდე. ამ ხნის განმავლობაში ხდება მისი ღირსებრივად ამაღლება — სამხედრო მომზადების დასაერთო შეგნების მხრივ. ამ პერიოდში საერთო საკავშირო ეკონომიკა იზრდება, ეკონომიური და პოლიტიკური მდგომარეობა ჩვენი ქვეყნებისა მეტად განმტკიცდა. გიიზარდა აგრეთვე საქართველოს მოსახლეობის აქტივობაც, მისი კულტურული და ეკონომიური აღორძინებით. შესაძლებელი გახდა შექმნილიყო ჩვენში ნაწილები ტერიტორიალურ მშენებლობის სისტემაზე აგებული. ტერიტორიალური ანუ მილიციური სისტემის ყოველივე დადებითი მხარეები ჩვენი სამხედრო აღმშენებლობის საერთო საქმიანობაში დღეს ყველასათვის ექვს გარეშეა. თავდაპირველად ის, რომ ჩვენთვის საჭიროებას წარმოადგენს, მკირე ძირედ შემადგენლობასთან ერთად, გვყავდეს სათანადო დიდი რიცხოვანი მომზადებული მებრძოლნი მომავალი ომისას მტრისათვის პასუხის ვასაცემად.

მეორე. ეკონომიურად ჩვენთვის ხელსაყრელ პირობას არ წარმოადგენს შევინახოთ დიდი რიცხოვანი, მუდმივი წითელი არმიის ნაწილები და, მესამე კი ეს სისტემა დიდ შეღავათებსაძღვეს მოსახლეობას სამხედრო ბეგრის მოხდისას, რომლის დროს მზადება ახალგაზრდობის და მომზადება თვით ზურგის — ხდება თვით გლეხის კერას ახლოს. მისი შეურნეობის უზარალოდ, ის სწავლობს საბრძოლველი იარაღის მოხმარებას თავისივე კერაში.

ასეთია მოკლედ იმ სამხედრო აღმშენებლობის სისტემა, რომელსაც ეწოდება ტერიტორიალურ-მილიციური სისტემა და რომელზედაც, 1923 წელში გადავიდა ნაწილი სრულიად საკავშირო წითელი არმიისა და 1924 წელს კი საქართველოში დაარსდა ამ სისტემაზე აგებული რამდენიმე ქართული ტერიტორიალური ლეგიონი. ვიმეორებთ, რომ 1924 წელში ეს ჩვენში შესაძლებელი გახდა იმდენათ, რამდენათაც ჩვენი მოსახლეობის თვითგანვითარება და გათვითცნობიერება, საბჭოთა ხელისუფლების მეოხებით, ამაღლებული იქნა სათანადო დონემდე.

ავგისტოს ავანტიურის დამარცხების შემდეგ, ჩვენი წითელი დივიზიები განაგრძობენ ჩვეულებრივ პირობებში მომავალი ომებისათვის სამხედრო მზადებას.

მოკლედ ხნის განმავლობაში დავინახეთ, რომ ტერიტორიალურ მშენებლობის წარმართვისათვის საჭირო იყო საქართველოში ცალკე ტერიტორიალური დივიზიის დაარსება. ამ მიზნით 1924 წელს, დეკემბერში, ორივე ქართული შერეული დივიზიებიდან გამოყოფილი იქნა ტერიტორიალური დივიზია შემდეგი სახელწოდებით: „ამხ. ფრუნზეს სახელობის მეორე ქართული მსროლელი დივიზია“. ამ დივიზიის შესავსებ რაიონს, ამ ჟამად, წარმოადგენს მთელი საქართველოს ტერიტორია ავტონომიურ და მოკავშირე რესპუბლიკებითურთ.

1924 წლიდან დღემდე ამ სისტემის ნაყოფიერებამ გვიჩვენა, რომ ჩვენი მოსახლეობის შეგნების მიხედვით ამ სისტემას შემდეგშიც ექნება დიდი წარმატება ჩვენ სინამდვილეში.

უნდა ვიცოდეთ, აგრეთვე, რომ პირველ ხანებში, ჩვენი არმიის მშენებ-

ლობას ხელს უშლიდა კიდევ ის გარემოება, რომ მას არ ყავდა საკუთარი კავშირი მეთაურთა შემადგენლობისა.

აქედან ცხადია, რომ საბჭოთა ხელისუფლებასა და კომუნისტურ პარტიას უნდა ეზრუნა იმ საკითხზე, რომ მოემზადებია საკუთარი მეთაურები. ჯერ ამ მიზნით, საქართველოს კომპარტიის ცეკამ მოახდინა მობილიზაცია ყოფილ სამხედრო პირების, კომუნისტების არმიაში სამუშაოდ (21 წელს მარტში), მაგრამ ეს არ შეიქნა საკმარისი.

1921 წელს ივნისში, თანახმად საქართველოს საბჭოთა მთავრობის დეკრეტისა, დაარსდა უფემადგენლობის გაერთიანებული ქართული სკოლა (ქვეითი საარტელ. კავალერ. განყოფილებებით), რომელმაც 1922 წელში უკვე მოგვცა პირველი მუშურ გლეხური სამხედრო სკოლა დამთავრებული მეთაურები. გარდა ამისა, ამიერ კავკასიის მასშტაბით ქალ. ტფილისში ეწყობა მეთაურთა გასამეორებელი კურსები, სადაც იგზავნიან ჩვენი ნაწილები და ისეთი მეთაურები, რომლებიც დღიდან საქართველოს გასაბჭოებისა ჩვენთან გადმოვიდნენ სხვა არმიის რიგებიდან, და რომელნიც კეთილ სინდისიერად შეუდგნენ წითელ არმიის აღმშენებლობის საქმეს.

სამხედრო უმაღლესი ცოდნის მიღების მიზნით ჩვენი მეთაურებისათვის არსებობს მოსკოვში, ლენინგრადში და სხვაგან სამხედრო აკადემიები, სადაც მათი მიღება სწარმოებს საყოველთაო წესით.

წითელ არმიას, თავისი სტრუქტურის და მომზადების ხასიათის მიხედვით, ესაქიროება ყავდეს თავის რიგებში სათანადოთ მომზადებული პოლიტიკური შემადგენლობა. ამ მიზნითაც საქართველოში 1924 წელს თებერვალში ეწყობა სამხედრო პოლიტიკური სკოლა, რომელიც ივსება მუშურ-გლეხურ კომუნისტური ანაღაზრდობით—სამხედრო პოლიტ-ცოდნის მიღების მიზნით. არსებობს აგრეთვე სამხედრო პოლიტ-ცოდნის უმაღლესი კურსები. (ლენინგრადში)—ეგრე წოდებული პოლიტაკადემია, სადაც მიღება ქართველი კურსანტებისა ხდება ყველასათვის თანასწორ პირობებით და წესით.

როგორც საერთოდ წითელ არმიას, აგრეთვე საქართველოს წითელ არმიასაც აქვს თავის არსებობის განმავლობაში თვალსაჩინო მიღწევები. ეს ხანა ჩვენი წითელი არმიისთვის იყო დიდი და ფართო აღმშენებლობის და წინსვლის ხანა. ქართული წითელი არმია ამ ხნის განმავლობაში გაიზარდა, გაიწრეთნა და გამოიწაფა. რას წარმოადგენს ამ ჟამად ქართულ წითელი არმია? რა მიღწევები აქვს მას თავისი სამხედრო და პოლიტიკურ მომზადებაში?

ამ ორი უკანასკნელი წლების განმავლობაში ქართულ ნაწილებს ურყევად უკავია სროლის მიღწევებში პირველობა მთელი საბჭ. სოც. რეს. წითელი არმიის მაშტაბით. უკანასკნელ წლის სსრკას მასშტაბით, წარმიის სროლის შეჯიბრებში, ამიერ კავკასიის წითელ დროშოვან არმიის მიერ შეჯიბრზე წარდგენილი ქართული მსროლელი ოცეული ტყვიაფრქვევით სროლაში იღებს პირველობას. ამავე ხანში წარმოებულ აღლუმებში ქართული ნაწილები, თავისი ტაქტიკური სავლეე მომზადებაში, იჩენენ სრულიად დამაკმაყოფილებელს (ომიანობის დროისთვის) მომზადებასა და მოქმედებას. ფიზიკურ განვითარებამ ჩვენი

ნაწილებში დაიკავა სათანადო ადგილი, რომელსაც პირველ ხანებში ქართველ ნაკლები მასიური ხასიათი. მხოლოდ ამ უკანასკნელი წლის განმავლობაში ამ საქმეში ქართული დივიზიის ამიერ კავკასიაში უკავია პირველი ადგილი.

ამასთან ერთად წითელი ჯარის სიძლიერე მის პოლიტიკურ შეგნებაში. ამ მიზნით, ჯარში არსებულ პოლიტ აპარატის მეოხებით, წითელ ყაზარმებში წითელი არმიელი სწავლობს წერა-კითხვას, ცნობა საზოგადოებრივ აღმშენებლობის საკითხებს, ხელისუფლების საგარეო და საშინაო პოლიტიკას, და სხვა და სხვა. ამიტომ სამხედრო საქმეში კარგად გაწვრთნილ მებრძოლთან ერთად, ჩვენ გვყავს კულტურულად ამაღლებული, პოლიტიკურად შეგნებული მტკიცე და შეურყეველი მებრძოლი, რომლის აზროვნება საქმაოდ განვითარებულია.

ერთი სიტყვით ქართული წითელი ნაწილები ბრძოლის უნარიანია. ის სამხედრო საზომით წარმოადგენს რეალურ ძალას, რევოლიუციონური იდეებით აღფრთოვნებულს, გაწვრთნილს, განსწავლულს და ტექნიკური საშვლებებით შეჭურვილს არა ნაკლებ, ვიდრე ჩვენი მოწინააღმდეგე მებრძოლების არმიები. ნათქვამის ნათელსაყოფათ გაიხსენოთ მისი შემადგენლობის შემდეგი დახასიათება. (მაგალითისათვის აღებულია ერთ-ერთი ქართული დივიზია).

ნაწილების მეურფროსეთა შემადგენლობიდან $1,5\%$ -ს შეადგენენ ისეთი ამხანაგები, რომელნიც იღებდენ მონაწილეობას სამოქალაქო ომში, რომელთაც უნახავთ გამარჯვება ოქტომბრის მტრებზე პირდაპირი ბრძოლებში. 46% დღევანდელ შემადგენლობიდან ქართული წითელი არმიის რიგებში იმყოფებიან და ეწვევიან მუშაობას ამ ჯარის აღმშენებლობაში 1921 წლიდან, დანარჩენი $52,3\%$ მეთაურებისა კი 1922 წლიდან დაწყებული დღემდე, თანდათან იყვებენ ჩვენს რიგებს.

მეთაურთა შემადგენლობიდან $54,9\%$ წარმოადგენენ ის ამხანაგები, რომლებსაც დამთავრებული აქვთ ნორმალური სამხედრო სკოლები და მუშურ-გლეხურ წითელი არმიის სხვა და სხვა კურსები.

ქართული წითელი მეთაურების შემადგენლობიდან უკვე $2,5\%$ აქვს დამთავრებული სხვა და სხვა წითელი აკადემიები და უმაღლესი კურსები. ძველი არმიების სკოლების დამთავრებულები ჩვენს ჯარში შეადგენენ $14,9\%$ და სხვა.

მეთაურთა ნაციონალურ შემადგენლობა წარმოადგენს შემდეგს: ქართველები— $93,7\%$ რუსები— $2,7\%$ სომხები— $2,0\%$ და სხვა ეროვნები— $1,6\%$.

სოციალური მდგომარეობით მეთაურები ხასიათდება შემდეგ ნაირათ: გლეხები— 31% , მუშები— $14,5\%$, მოსამსახურეები— 29% და სხვები— $25,5\%$. პარტიული შემადგენლობა: კომპარტიის წევრები— $39,6\%$. პარტიკანდიდატები— $14,8\%$ კომკავშირელები— $6,7\%$. უპარტიონი— $38,9\%$. უმცროსი მეთაურების და წითელ არმიელების შემადგენლობიდან.

ეროვნება: ქართველები— $84,62\%$, ოსები— $7,6\%$, სომხები— $5,8\%$ და $1,41\%$ სხვა ეროვნებანი. სოციალური მდგომარეობით: გლეხები— $85,6\%$ მუშები— $7,9\%$ მოსამსახურეები— $3,7\%$, სხვები— $2,8\%$.

პარტშემადგენლობა: კომპარტიის წევრები— $2,2\%$, პარტიის კანდიდატები— 4% , კომკავშირელები— $25,2\%$, უპარტიონი $68,6\%$, საერთო გა-

ნათლების დარგში: წერა-წითხვის მკოდნენი—81,5⁰/₀, წერა-კითხვის უცხოეთში
 ნარნი—18,5⁰/₀.

ყოველი წითელი არმიელი საზოგადოებრივ ცხოვრებაში სრულ უფლებიანი მოქალაქეა, რასაც ყოველ მხრივ მოკლებული არის ბურჟუაზიული არმიების შემადგენლობა. ბურჟუაზიული თვალსაზრისით არმია პოლიტიკის გარეშე დგას. ჩვენი წითელი არმია კი ცხოვრობს და ცოცხლობს საბჭოთა ხელისუფლების პოლიტიკაში აქტიური მონაწილეობით. ამ არმიის ძალაც იმავნა, რომ მისი აღზრდა არ სწარმოებს განყენებულ, ცალმხრივ, საბრძოლველი საშვალებათა იარაღის ბრმა შესწავლაში.

წითელმა არმიამ თავისი საბრძოლველი ტექნიკა და მისი შესწავლა დააყენა იმ დონემდე, როგორც ეს აქვს მის მტრებს, მაგრამ, ამასთან ერთად, მისი მომზადება ბრძოლის წარმოების საქმეში მან დააყენა ბურჟუაზიული არმიებისათვის მიუწოდებელ დონემდე—თავისი შეგნების, პოლიტიკური აზროვნების მტკიცეთ შეთვისებით.

ბრძოლის იარაღის კარგათ ცოდნა და პოლიტიკურათ გონება განვითარება—აი რა ახასიათებს დღევანდელი ჩვენი წითელი არმიის სიძლიერეს.

ასეთს მის სიძლიერეს რამდენიმეთ გოძნობენ მისი მტრები ბურჟუა-კაპიტალისტები, მხოლოდ წითელი არმია თავისი სიძლიერეს მომავალ ომებში დაანახებს მთელ მსოფლიოს—თავისი ძლევა-მოსილი მსვლელობით წინ.

დ. დიდიძე.

წითელი არმია—სოფ. მუხანაპლშვიის საღარაჯოში.

საბჭოთა ხელისუფლება შევიდა თავის არსებობის მეთერთმეტე წელში. განვლილი 10 წელი საესეა მრავალი ბრძოლით, როგორც შინაური ისე გარეშე კონტრევოლიუციის წინააღმდეგ და, ნათელია, რომ თუ წითელი ჯარი არა—ამაყად მდგომი დარაჯის, მეთვალყურის როლში იმპერიალიზმისა და სოციალიზმის საზღვარზედ, საბჭოთა ხელისუფლება თავის არსებობის 10 წლის იუბილეს ვერ გადაიხდიდა.

სოციალისტური სახელმწიფოს იუბილე—ეს მისი წითელი არმიის, მისი დარაჯის იუბილეც არის.

მაგრამ წითელ არმიასაც აქვს თავისი ორგანიზაციული ჩამოყალიბების დღე, არა გაჩენის,—არამედ ორგანიზაციული ჩამოყალიბების. ეს—23 თებერვალია. მოთხოვნილება წითელი ჯარის ორგანიზაციულად დარაზმვისა გამოწვეული იყო რევოლიუციის მოწინააღმდეგეთა ძალების სიძლიერით. შინაური კონტრევოლიუცია ევროპის იმპერიალიზმის მზრუნველობით ირაზმებოდა ტენნიკის უკანასკნელი სიტყვის თანახმად შეიარაღებული, ახლად შობილ პროლეტარულ სახელმწიფოს წინააღმდეგ.

საჭირო გახდა ორგანიზაციულად დარაზმულ და ტენნიკურად შეიარაღებულ მტრის წინააღმდეგ ბრძოლა, იმავე ორგანიზაციული დარაზმვით და იგივე ტენნიკური შეიარაღებით. მიუხედავად იმისა, რომ წითელი ჯარი ვანიცდიდა სიმცირეს ტენნიკური შეიარაღებისა და ორგანიზაციულადაც ახლად ყალიბდებოდა ნიკოლოზის გახრწნილ ჯარის ნანგრევებზედ, მან მაინც ბრწყინვალეთ დაიჭირა ისტორიული გამოცდა რევოლიუციის სასარგებლოდ. წითელ ჯარს ქონდა ერთი დიდი უპირატესობა ყველა მის წინააღმდეგ მებრძოლ ჯარებთან. ეს უპირატესობა არ იყო არც ტენნიკური, არც ორგანიზაციული, ეს უპირატესობა გამოიხატებოდა (და ამ ჟამიდაც გამოიხატება) მორალურ სიძლიერეში.

ეს არის ერთადერთი თავდები წითელი ჯარის უმაგალითო გამარჯვებისა, უმაგალითო, საშინელ და მატერიალურ სივიწროვეში. ბრძოლების პირველი სერია, პირველი პერიოდი იმპერიალიზმისა და საბჭოთა ხელისუფლების შორის—დასრულდა საბჭოთა ხელისუფლების სრული გამარჯვებით. სასტიკად დამარცხებული კაპიტალისტური ევროპა იძულებული იყო შერიგებოდა საბჭოთა ხელისუფლების არსებობის ფაქტს დროებით მაინც—მანამდე, სანამ ეს უკანასკნელი (საბჭოთა ხელისუფლება), მათი აზრით, თავისთავად არ გადაგვარდებოდა. თავის თავად გადაგვარება ბურჟუაზიის „შორსმჭერეტელობით“ უნდა გამოხატულიყო იმ სიძნელებთან ბრძოლაში დამარცხებით, რომელიც გაუჩნდა საბჭოთა ხელისუფლებას ახალ ეკონომიურ ფრონტზე.

საბჭოთა ხელისუფლება ამ დარგშიც გამოდგა კარგი მეურნე. თუ მან შესძლო თოფით ხელში ოქტომბრის რევოლიუციის შენარჩუნება, უშუალო

იარაღის ჩხარუნის შეწყვეტის შემდეგ, ეკონომიურ ფრონტზე, ბურჟუაზიისა და მუშაკთა თვის მოუთმენელი სიღინჯით აწარმოვა სოციალისტური მშენებლობის საქმე. საქმე საბჭოთა ხელისუფლების „თავის თავად გადაგვარების“ მაგიერ მივიღეთ შედეგად ის, რაც იარაღით ხელში ბრძოლამ მოგვცა რევოლუციის შესანარჩუნებლად.

1927 წელი იყო ჩვენი ეკონომიური მშენებლობის ახალ ტენზიურ საფუძველზედ გადასვლის წელი, რეკონსტრუქციის პერიოდი.

ომის წინა დროინდელი დონე უკან დარჩა. დღეს კაპიტალისტური სახელმწიფოებისათვის საბჭოთა ხელისუფლების „თავის თავად“ გადაგვარების გზა არ არსებობს.

მათთვის ერთი გზაა: რაც შეიძლება მალე მოედოს მას ბოლო. იგი კი, ე. ი. საბჭოთა სახელმწიფო, დღითიდღე იზრდება.

იმპერიალისტებისათვის არც ის არის გაურკვეველი, რომ ჩვენი ზრდის შეჩერება შესაძლებელია მარტოდ მარტო ომით. ერთადერთი და უდიდესი სურვილი დღევანდელი კაპიტალისტური მსოფლიოს მესვეურებისა არის ომი საბჭოთა ხელისუფლებასთან. მაგრამ, როგორ და რა გზით? საბჭოთა ხელისუფლება თვით არ იწყებს ომს (მიხუდავად იმისა, რომ მრავალი ომის გამომწვევი მსოფლიო ფანდები გაათამაშეს: პეკინში საკონსულოზედ თავდასხმა, ინგლისში სავაქრო წარმომადგენლობაზედ თავდასხმა და დიპლომატიური ურთიერთობის გაწყვეტა, ამხ. ვოეიკოვის მოკვლა და თვით საბჭოთა ხელისუფლების შიგნით მრავალი ტერორისა და აფეთქების მოწყობა).

ომის დაწყების პასუხისმგებლობა კაპიტალისტებისათვის კი იქნებოდა უბედურება, მით უმეტეს მაშინ, როდესაც ჯერ კიდევ არ არის მოშუშებული მსოფლიო იმპერიალისტური ომის მიერ მიყენებული ჭრილობები კაცობრიობისათვის, 10 მილიონის მოკლულთა, 20 მილიონის დაჭრილ-დასახიჩრებულთა და 15 დიდ სახელმწიფოს მიერ 160 მილიარდის ოქროს მანეთის ღირებულ ქონების განიავებით.

იმპერიალიზმი, რომელიმე ჩვენი მოსაზღვრე სახელმწიფოში გახსნის კარებს ახალ ბრძოლებისა შრომასა და კაპიტალს შორის, და ეს იქნება დასაწყისი ბრძოლების მეორე სერიისა, რომლის 1 სერია დასრულდა 1921 წელს.

ეს მეორე სერია ბრძოლების იქნება უკანასკნელიც. ამ ბრძოლაში გადაწყდება საბოლოოდ: ან შრომა, ან კაპიტალი. ამ გადამწყვეტ ბრძოლებისათვის ემზადება წითელი ჯარი, რომელიც თავის არსებობის 10 წლის თავს ზემოებს 23 თებერვალს.

ომის მომზადება.

დღევანდელი მდგომარეობის უახლოესი მომავალი გვიმზადებს იმპერიალიზმთან სამკვდრო-სასიცოცხლო შეჯახებას.

შეიძლება ეს შეჯახება მოხდეს ხეალ, მაგრამ ეს ხეალე ისტორიულია— და ისტორიული „ხეალე“ ძალიან განსხვავდება ჩვენებური ხეალესაგან.

ჩვენებური ხვალე თუ იზომება ერთი დღით—ისტორიული ხვალეს საზომი არის წლები და ათეული წლები. როდესაც არ უნდა იყოს—მაინც მიჯნა გადამწყვეტ ბრძოლებისათვის.

სისულელე იქნებოდა ფიქრი იმაზე, რომ საბჭოთა კავშირი არ ემზადება, ან კაპიტალისტური სახელმწიფოები არ ემზადებიან გადამწყვეტ ბრძოლებისათვის. თუმცა კაპიტალისტური „მალაკეთილშობილება“ ათასგვარად ავრცელებს ხმებს ომისადმი მისი, თითქოს და უარყოფითი დამოკიდებულებას „რომ თუ საბჭოთა კავშირი არა“, რომლის ამოღებული ხმალი ძილშიც ელანდება კაპიტალისტს, ეს სიტყვა—ომი ლექსიკონიდან იქნებოდა ამოღებული. თუ რამდენათ ეს სიმაართლეს წარმოადგენს? ამას ამტკიცებს გამუდმებული ბრძოლები გამოღვიძებულ კოლონიებსა და მეტროპოლიის შორის.

გამუდმებული და თავბრუდამსხმელმა ბრძოლამ სულ ახალ ახალ საომარ იარაღების გამოგონებით, ათასგვარ მახრჩობელა ვაზების დამზადებით ევროპა დააყადმყოფდა და მძიმე ტვირთადაც დააწვა მშრომელ მოსახლეობას. ტენიკის გაუმჯობესება ოდნავადაც არ ამკირებს ჯარის რიცხვს, არამედ ტენიკის გაუმჯობესებასთან ერთად იზრდება ჯარის რიცხვიც.

თუ მივიღებთ მხედველობაში იმას, რომ 1925 წელში თითოეულ მცხოვრებს უჯდა შეიარაღებულ ძალის შენახვა

ს. ს. რ. კავშირში	2 მან. 27 კაპ.
რუმინიაში	5 „ 5 „
ლატვიაში	6 „ 6 „
ესტონეთში	6 „ 9 „
ფინლიანდიაში	11 „ — —
პოლონეთში	11 „ — —
საფრანგეთში	14 „ — —

დავრწმუნდებით, თუ რა საგრძნობ სიმძიმეს წარმოადგენს თითოეულ მცხოვრებელის მიერ გაღებული თანხა შეიარაღებული ძალის შესანახავად.

ამავე ცხრილიდან ნათლად სჩანს, თუ რომელი ქვეყანა უფრო მეტ სამხედრო მძიმე უღლის ქვეშა მოქცეული.

თუ ამ გარემოებას მიუმატებთ იმასაც, რომ სამხედრო დარგზედ ვაწეული ხარჯები არ განისაზღვრება მარტო შეიარაღებული ძალის შენახვით, რომ ამის გარდა არსებობენ ათასგვარი ორგანიზაციები და გზები, რომელნიც ნთქავენ სახალხო ქონებას—ყველასათვის აშკარა ვახდება, რომ ასეთ მდგომარეობას არ შეუძლია განაცხადოს დიდი ხნის არსებობის პრეტენზია.

მომავალი ომი.

დღეს ყველა ნიშანი, რომელიც საჭიროა ომისათვის იმდენად არის მომზადებული, რომ საკმარისია მცირე ფაქტი მსოფლიოს ხელახალი ომის ცეცხლში ვასახვევად.

მაგრამ ომის საბედისწერო შემთხვევა ჯერჯერობით არ გამახვილებულა იმდენათ, ან, უკეთ, გამახვილებულია, მაგრამ მუშათა კლასის რევოლიუციონუ-

რი წინააღმდეგობა, (ვენა, ინგლისის მუშათა საერთო გაფიცვა), აღმოსავლეთის ნაციონალურ რევოლუციონური მოძრაობა, თვით კაპიტალისტთა განსაკუთრებით არა ერთსულოვანება და საბჭოთა კავშირის არსებობა — აიძულებს ბურჟუაზიას დროებით შეიჩეროს მომარჯვებული მახვილი და უცადოს უკეთეს მომავლს მისთვის.

თუ ოდესმე მეომარ სახელმწიფოებისათვის საჭირო ყოფილა მის სახელმწიფოში შემაჯავებელ ხალხის თანაგრძნობა წარმოებულ ომში, მით უმეტეს ითქმის თანამედროვე მდგომარეობისათვის, როდესაც გადაწყვეტი მნიშვნელობა მიიღო ზურგმა (Тыл).

ამ ქამად ყველა კაპიტალისტური სახელმწიფო ეწევა გაფართოებულ მუშაობას საზოგადოებრივ აზრის ერთ ფოკუსში მოსაქცევად, რომელშიც გამოსკვივის კაპიტალის სახე. თანამედროვე მდგომარეობამ, რომელსაც ახასიათებს კლასიური დიფერენციაციის უაღრესი გამწვავება, გააძნეო საზოგადოებრივ აზრის დარაზმვა. დღეს პირველ რიგში საზოგადოების ფოკუსად გამხდარია მისი კლასიური ინტერესები.

ამით აიხსნება ის ფაქტი, რომ კაპიტალისტურ სახელმწიფოებს უნდათ მიჩქმალონ, მიაფუჩჩონ გამახვილებული კლასიური ინტერესები და რამდენიმე თვე ამას ახერხებენ ისინი სოციალ-დემოკრატიის უშუალო დახმარებით „სამშობლოსათვის, ცივილიზაციისათვის, დემოკრატიისათვის“ ლოზუნგის ქვეშ. ამავე ლოზუნგებით უნდა ბურჟუაზიას აბრძოლოს თავისი ჯარი მომავალ გადაწყვეტ ბრძოლაში, მაგრამ შესძლებს ის ამას, თუ არა? — ეს საღაო საქმეა.

ფრანკურა და ცოცხალი ძალა ომში.

„საბოლოო ანგარიშში იმარჯვებს ადამიანი“, ამბობს სამხედრო საქმე.

ეს დებულება, ფორმალურ, მისტიურ გავებას მოკლებული, დიალექტიკური თვალსაზრისით მისაღებია დღესაც.

მართლაც, რა გინდ დიდი წარმატება არ ქონდეს რომელიმე სახელმწიფოს ტეხნიკურ დარგში, რა გინდ უპირატეს მდგომარეობაში არ იმყოფებოდეს ის მოწინააღმდეგებთან ტეხნიკური შეიარაღების მხრივ, თუ მას არ ყავს კარგი მებრძოლი ცოცხალი ძალა, ფუჭია ტეხნიკური მიღწევები და შეიარაღებანი.

ტეხნიკურ უპირატესობას მაშინ აქვს ფასი, როდესაც მისი მატარებელი შეგნებულად ხმარობს მას დანიშნულებისამებრ. ცოცხალი ძალა აქტიური მხარეა ომის, რომელსაც მოძრაობაში მოყავს მანქანები და იარაღები ბრძოლის დროს. გადაწყვეტი მნიშვნელობა ბრძოლაში ეძლევა ცოცხალ ძალას, მის მორალურ გამძლეობას. ნაპლეონი ცოცხალი ძალისა და ტეხნიკის შეფარდების შემდეგი სახით განსაზღვრავდა: $\frac{3}{4}$ ცოცხალი ძალა და $\frac{1}{4}$ ტეხნიკური შეიარაღება; ფოში იმას იცავს, რომ ცოცხალი ძალა მთავარი სტიმულია გამარჯვებისათვის; დარაგომიროვიც აღნიშნავდა ომს, როგორც ნების საქმეს.

რასაკვირველია ეს გარამოება სრულიადაც არ უარყოფს ტეხნიკურ იარა-

ღებმის დიდ მნიშვნელობას ჯარში. საბრძოლველ პირობებში, მას მართლაც გადაწყვეტი მნიშვნელობა ორ თავდადებულ მებრძოლ მხარეს შორის მხარეზედაც იქნება ტექნიკური უპირატესობა—ის გაიმარჯვებს, მაგრამ ეს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როდესაც ორივე მხარე თავდადებით იბრძვის.

ამ შემთხვევაშიც პირველობა ეკუთვნის არა ტექნიკას, არამედ მებრძოლ მხარეებს და მის მორალურ გამძლეობას.

უცხოელი ძალისა და ტექნიკური შეიარაღების ასეთი შეფარდების შემდეგ კითხვა ისმება: როგორ იბრძოლებენ მემორები? მომავალი ბრძოლა განსაზღვრულია, როგორც კლასიური ბრძოლა შრომისა და კაპიტალის შორის; სხვა სახე ბრძოლისა მომავალში წარმოუდგენელია, და მაშინ, როდესაც ბრძოლის სასწორზედ იდგება კლასიური ინტერესები, როდესაც უნდა გადაწყდეს კითხვა: იარსებოს კაპიტალიზმი, თუ განადგურდეს ის და გაიმარჯვოს მუშათა კლასი—დიდი კითხვის ნიშანი ისმება ვინ როგორ იბრძოლებს.

ბურჟუაზიულ ჯარს არ აქვს გარკვეულად წარმოდგენილი მომავალი ბრძოლების ამოცანები; მან იცის ერთი საერთო ლოზუნგი კაპიტალისტური მოხელეების „სამშობლოსათვის“, მაგრამ არც ერთი არაა ის, რასაც ეტყვიან კლასიურ ინტერესებს, რომელიც მას ასე ძალიან აინტერესებს თავისი კლასიური მდგომარეობის გამო.

ძველი წამხალისებელი ლოზუნგები—სუვოროვისა: „ღმერთი ჩვენთანაა, ღმერთს მივყევართ ჩვენ, ის ჩვენი გენერალია“, მონარქიული წყობილების: „სარწმუნოებისათვის, მეფისათვის, სამშობლოსათვის“ (за веру, царя и отечество) ბურჟუაზიულ წყობილებაში „სამშობლოსათვის, ცივილიზაციისათვის, დემოკრატიისათვის“ და დროებითი საბრძოლო ლოზუნგები ინგლისისა ჩინეთში „თავისუფალ ვაჭრობისათვის“ (სინამდვილეში კი ჩინეთის გაცარკვისათვის) საფრანგეთის მარაკოში—„საფრანგეთის ტერიტორიის დაცვისათვის (თუმცა რიფებს არ განუზრახავს საფრანგეთის სამფლობელო ტერიტორიაზე გადასვლა)—მომავალ ბრძოლაში აღარ იქნებიან მებრძოლის წამხალისებელი; ამ ლოზუნგებში არ არის ის, რისთვისაც უნდა ღირდეს თავის დადება. და ის კითხვა „რისთვის და ვისთვის“ უნდა მოვკვდეთ?—კაპიტალისტურ სახელმწიფოების მემორისათვის რჩება გაურკვეველი.

უდავოა წითელი არმიის მორალური სიმტკიცე, რომელიც შენდება კლასიურ შეგნების საფუძვლებზე და ამ მხრივ რამდენათ მეტათ მომზადებულია წითელარმიელი, როგორც რევოლიუციის მხედარი, როგორც იდეურ-პოლიტიკური მებრძოლი, მით მეტათ გაიზრდება საბჭოთა ხელისუფლების გარანტია მომავალ კლასიურ ომებში გამარჯვებისა.

წითელი არმია არის უკანასკნელი კლასიური არმია, რომელმაც უნდა მოსპოს ყოველგვარი კლასიური უთანასწორობა, ამისათვისაა ის მოწოდებული, რომ შეებას სამკვდრო-სასიცოცხლოდ კაპიტალს, რომელთან ბრძოლაშია, სიკვდილი და განადგურება კაპიტალისა. წითელი არმია შესძლებს უკანასკნელს—ამას მოწმობს მისი მიღწევები არსებობის 10 წლის თავზე.

კულტურულ მუშაობის ურჩევნი.

წითელი არმიის არსებობის 10 წლის თავზე, საჭიროა ხაზი გაესვას იმ კულტურულ მუშაობას, რომელიც სწარმოებს წითელარმიაში—კლუბების, ბიბლიოთეკების, სკოლებისა და ლენ-კუთხეების საშველებით.

ზედმეტია ძველი ჯარის მოგონება აქ და მათთან ჩვენი მუშაობის შედარება, რადგან ძველ ჯარში, ასეთებს ადგილი არ ქონია—და არც შეიძლება ბოლა ქონოდა.

დღეს ის ახალგაზდები, რომლებსაც ლებულობენ წითელარმიის ნაწილებში, უზრუნველყოფილი არიან ყოველგვარ მასალებით და შესაძლებლობით, რომ სამხედრო ცოდნის გარდა, მიიღონ პოლიტიკური-კულტურული მომზადება; ეს კი აუცილებლად საჭიროა მათთვის, როგორც საბჭოთა შეგნებულ მოქალაქეთათვის, შეგნებულ მებრძოლთა და ოქტომბრის რევოლიუციის მონაპოვართა დამცველთათვის.

ქვემო აღნიშნულ ფაქტიური მასალიდან დავინახავთ, რომ კლუბები მართლაც წარმოადგენენ მასების პოლიტ-კულტურულ განვითარების ცენტრებს.

წითელარმიელთა კლუბები და მიზლითაუკუნი.

ჩვენ ვამბობთ, რომ საბჭოთა ხელისუფლების დროს კლუბი ცენტრია მასის პოლიტიკურად განვითარებისა, სადაც ამ მიზნით მიზიდულია მრავალი მუშა და გლეხი და მშრომელი ახალგაზრდობა.

კულტ.-პოლიტიკური მუშაობა ვითარდება განსაკუთრებით წითელ ჯარის რაიონებში.

თუ წინეთ, ყოფილ ხელისუფლებათა დროს, ჯარის კაცს არ ქონდა უფლება აქტიური მონაწილეობა მიეღო სხვა და სხვა, მშრომელთა სასარგებლო საზოგადოებრივ მუშაობაში (თუ კი ეს სადმე მოხდებოდა), თუ მათ კლუბი სიხმრათაც არ ენახებოდათ თავიანთ ყაზარმების ახლო-მახლოს, დღეს, წითელ არმიის რაიონებში არსებობს 710-მდე კლუბი—თავის თეატრებით, კლუბებთან და მის გარეთ არსებობს მუდმივი ბიბლიოთეკები—თავის სამკითხველოებით—7617-მდე. სამკითხველოებს ყოველდღიურად მუდმივი მკითხველი ყავთ—376.200 წითელარმიელი, აღნიშნულ ბიბლიოთეკებში ირიცხება—7.795.000 წიგნი, ლენინის კუთხეები, რომლებიც მოწყობილია ყოველ ასეულში, ბევრჯერ უფრო მეტია კლუბებზე—ე. ი.—5891.

უდიდესი მნიშვნელობა იმას აქვს, რომ ამ ორგანიზაციებში მიზიდულია წითელარმიელთა მასის უმთავრესი ნაწილი. ამ მიზნით კლუბებში ჩამოყალიბებულია ძირითადი წრეები, რომლებიც მუდმივად არსებობენ და თვითეულ წრეში ირიცხება არა ნაკლები 30—40 წითელარმიელი; ასეთი წრეების რიცხვი შეადგენს—10.411, ამათგან 3.506 სამხეობრთა წრეა და 5.221 სამხატვრო პროპაგანდის. (სამხატვრო პროპაგანდის წრეში შედის: დრამატული, ლიტე-

რატურული, მხატვართა, მუსიკალური, მოსიმიღრეთა და მოცეკვავეთა (ჯგუფული ბი). მთლიანად კი, ამ საწრეო მუშაობაში ჩაბმულია წითელარმიელთა სახსრები აქტიურ შემადგენლობიდან—135.000 წითელარმიელი.

სისტემატიურად გამოდის -4.769 ნაწილის კედლის გაზეთი (ასეულის კედლის გაზეთების რიცხვი 10-ჯერ მეტს შეადგენს), ცალკე ნომრებად რომლებიც გამოდიან, კაპანიების და სხვა და სხვა შემთხვევების დროს, გამოცემულია—21.984 ცალი კედლის გაზეთი. კედლის გაზეთების კორესპონდენტთა რიცხვი 47.923-ზე მეტია.

რა თქმა უნდა ამ რიცხვში არ შედის ნამდვილ კორესპონდენტთა რიცხვი, არამედ ესენი არიან ეგრე წოდებული „კედლკორები“, რომლებიც მხოლოდ თანამშრომლობენ კედლის გაზეთებში. აქ ისინი გადიან პირველდაწყებითი კორესპონდენტების სკოლას, რის შემდეგ მათ თავისუფლად შეუძლიათ თანამშრომლობა ცენტრალურ გაზეთებშიაც.

ეს ციფრები და ფაქტები ლაღადებს იმის შესახებ, რომ კომუნისტური პარტია და საბჭოთა ხელისუფლება, იმისათვის, რომ საზოგადოება განვითარდეს პოლიტიკურად და კულტურულად, არაფერს არ ზოგავს: მუშაობაა წითელარმიის რიგებში—ამ ჯანსაღ ახალგაზრდაბათა შორის; მუშაობაა ქალაქებში პროლეტარიატსა და მშრომელ მუშა მოსამსახურეთა შორის და, ბოლოს, დაუღალავი ენერჯით არის მუშაობა სოფლებში—გლეხურ მასაში, რომლებისკენაც განსაკუთრებით მიმართულია წითელარმიის რიგებში მუშაობა.

წითელარმიელთა კლუბები სქედავენ სოფლად მომუშავეთა ახალ კადრებს.

წერა-კითხვის უცოდინარობის ლიკვიდაცია.

დიდი ბელადი—ლენინის აზრით—„სანამ ჩვენს ქვეყანაში ადგილი აქვს ისეთ მოვლენას, როგორიც არის წერა-კითხვის უცოდინარობა, მეტად ძნელია ლაპარაკი პოლიტიკურ განათლებაზე, ეს არ არის პოლიტიკური ამოცანა; ეს არის პირობა, ურომლისოდ შეუძლებელია პოლიტიკაზე ლაპარაკი, წერა-კითხვის უცოდინარი ამხანაგი სდგას გარეშე პოლიტიკისა, მას ჯერ ანბანი უნდა შეასწავლო; უამისოდ არ შეიძლება იყოს პოლიტიკა, უამისოდ არის მხოლოდ ხმები, ზღაპრები, კორი და არა პოლიტიკა“.

(ლენინის სიტყვიდან 1921 წელს ოქტომბერში, პოლიტგანათლების მუშაკთა მეორე ყრილობაზე). ჩვენც ვასრულებთ ილიჩის ამ ანდერძს.

წითელი ჯარის რიგები ყოველ გამოწვევაზე ღებულობენ სოფლებიდან და ქალაქებიდან ახალგაზრდობის უმეტეს რიცხვს წერა-კითხვის უცოდინარს. სწორედ აქეთკენ არის მთელი ენერჯია მიმართული სასკოლო მუშაობისას, რომ სახლში დაბრუნების დროს ისინი იყენენ კარგი მკოდნენი წერა-კითხვისა. იმი-სათვის, რომ წითელარმიელის სურვილი სწავლის გაღრმავების მხრივ საესებით დაკმაყოფილებული იქნეს, გაეწიოს მას დახმარება ამ მიზნით ნებაყოფლობითი

ჯგუფების დაარსებაში და ხელი შეეწყოს ყოველ მსურველ წითელარმიელს თვითგანვითარების გაღრმავების საქმეში, — ნაწილებში არსებობს „წერეთელთა“ ორგანიზაციები, რომლებიც გაერთიანებული არიან საკლუბო მუშაობის ქსელში და სხვა.

აგრეთვე კლუბებთან ყალიბდებიან საერთო განათლების წრეები, სადაც წითელარმიელს თავისუფლად შეუძლია გააღრმავოს ის ცოდნა, რომელიც მან მიიღო სასკოლო მუშაობისაგან წითელყაზარბაში და აგრეთვე, თუ ის ნაწილში მისვლისას წერა-კითხვის მცირე მცოდნე იყო და, ნაწილში მისვლის შემდეგ, მან მოისურვა ამ ცოდნის გაღრმავება. რომ წითელარმიელს ქონდეს საშვალეობა ამ სურვილების ადვილად განხორციელების, კლუბის მიერ აღნიშნული ორგანიზაციები უზრუნველყოფილია ყოველივე საჭირო მასალებით და სათანადო მომზადებული ხელმძღვანელებით. ამგვარად ბოლო ეღება იმ ისტორიულ დაღს, რომელიც დაჩენილი იყო თვითმპყრობელობის მიერ მშრომელთა განვითარებაზე, განათლებაზე და შეზღუდული გვქონდა ყოველგვარი უფლება, რომ უმთავრესად ჩვენ, ჩვენს ენაზე მიგველო სწავლა-განათლება.

ზედმეტი არ იქნება აქ მოვიყვანოთ ფრიად მნიშვნელოვანი და ფაქტიური მასალა, იმის შესახებ, თუ რამდენ წითელარმიელისათვის მიუტია ჩვენს წითელ ყაზარმას საწავლა-განათლება, ზოგიერთ პერიოდების განმავლობაში. მაგალითად ამხ. ვოროშილოვი, თავის წიგნის „ს. ს. რ. კ.-ს თავდაცვა“-ს 142 გვერდზე აღნიშნავს, რომ: „პოლიტიკურ მეცადინეობასთან ერთად, წითელ არმიაში ტარდება წერა-კითხვის უცოდინართა ლიკვიდაცია. განვლილი დროის ჩვენი მიღწევები ამ დარგში ხასიათდება შემდეგი ციფრებით: 1925 წლის წლის 1-ლ იანვარს 33.795 ათას წერა-კითხვის უცოდინარ კაციდან, ამავე წლის ოქტომბრისათვის ყველას შესწავლილი ქონდა წერა-კითხვა; ასეთივე შედეგები არის მიღწეული 1926 წელშიაც, თუმცა წერა-კითხვის უცოდინართა რაოდენობა 1927 წლის 1-ლ იანვრისათვის იყო კიდევ უფრო მეტად მნიშვნელოვანი (38.347 კაცი). უვადო შევებულებაში გაშვების დროს წერა-კითხვის უცოდინარი იყო 28.721 კაცი. უვადო შევებულებაში გაშვების დროს კი დარჩა მხოლოდ 2.000 კაცი და ისიც მცირე მცოდნენი“.

თავის თავად ცხადია, რომ ის ახალგაზრდობა, რომელიც ასე განვითარებული და წერა-კითხვის მცოდნე დაუბრუნდება თავის კარ-მიდამოს, აქტიურად ჩაებმება ყოველივე სასოფლო აღმშენებლობის საქმეში, ვინაიდან მათ შეგნებული ექნებათ ამ აღმშენებლობის მნიშვნელობა სოციალიზმის შენებისათვის.

ამიერ კავკასიაში კიდევ უფრო ვამალებით მიმდინარეობდა ამ მიზნით მუშაობა: „განსაკუთრებით თვალსაჩინო მიღწევებია — განაგრძობს ამხ. ვოროშილოვი აღნიშნულ წიგნის იმავე გვ. — წერა-კითხვის ლიკვიდაციის მხრივ. ნაც. ნაწილებში. მეფის პოლიტიკის წყალობით, რომელიც ყოველ მხრივ უკრძალავდა ნაც. უმცირესობას, კულტურულ-პოლიტიკურ განვითარებას, სახელდობრ მათში, წერა-კითხვის უცოდინარი აღწევდა უმეტეს შემთხვე-

ვებში 70—80 %-მდე. შეუპოვარი მუშაობის შედეგებით, ჩვენ ვაღწევთ თითქმის ამ უცოდინარობის ლიკვიდაციას. ასე მაგალითად: ამიერკავკასიის სიის წით. დროშოვან არმიის ნაც. დივიზიებში, დაულალავი მუშაობის მეოხებით, 1902 წლიანიდან, თადარიგში განთავისუფლებულია, მხოლოდ 1—2% მცირე მცოდნენი მთელი რიცხვიდან“.

„ოქტომბრის რევოლიუციის 10 წლის თავზე არ უნდა დარჩეს არც ერთი წერა-კითხვის უცოდინარი“ (ლენინი). თუმცა ათი წელი არ არის მას შემდეგ, რაც საქართველოსათვის მოხდა „ოქტომბრის რევოლიუცია“, მაგრამ, ცხადია, რომ ათი წლის თავზე საქართველოს გასაბჭოებისა არ გვეყოლება არც ერთი წერა-კითხვის უცოდინარი, ისე, როგორც წითელ არმიაში, ყოველ წლიურად არ ეტოვებთ წ. კ. უცოდინარს. ილიჩის ზემო აღნიშნული სიტყვები, მტკიცედ არის აღბეჭდილი ჩვენს მესხიერებაში, როგორც უდიდესი ანდერძი და წითელ არმიის ნაწილებში, ყოველდღიურ კულტურულ მუშაობის სისტემატიურად ჩატარებით, შევასრულებთ კიდევაც მას.

ასალი ძალუბი სთაღუძს.

წერა-კითხვის უცოდინართა ლიკვიდაცია, საწრერო მუშაობა, საკლუბო საქმიანობაში აქტიური მონაწილეობის მიღება—ყველა ეს აძლევს წითელარმიელს აუცილებელ საჭირო თვითგანვითარებას და ააქტივებს მას. მასში ქმნის გამბედაობას, გამძლეობას და მოფიქრების უნარიანობას. მაგრამ ყველა ეს მართა არ კმარა იმისათვის, რომ წითელარმიელმა სოფელში და ქალაქად მისვლის შემდეგ აწარმოოს მუშაობა სხვადასხვა დარგის საშვავლებით სოციალიზმის მშენებლობისათვის.

ამიტომ, სანამ წითელარმიელების შინ წასვლის დრო მოახლოვდებოდეს, მანამ ორი, ან ერთი თვით აღრე, მათთვის კლუბებში ეწყობა სპეციალური კურსები და სემინარები სოფლად მუშაობის შესწავლისათვის. განმარტავს რა ამ დარგში ჩვენს მიღწევებს ამხ. ვოროშილოვი, თავის წიგნში აღნიშნავს, რომ „1925 წელს ასეთმა კურსებმა მოგვცა: კოოპერატორები—2.242, ქოხ-სამკითხველოს გამგეები—2.095, მიწის მომწყობები—1.594, მილიციონერები—1.245, საბჭოთა მომუშავენი—850 და სხვები (სამხედრო კუთხეების გამგეები) სოფლის კორესპოდენტები, პარტიული და კომკავშირის მუშაკები—4.244“.

1925 წლის შემდეგ კიდევ გაიარა ორიოდ წელმა და ყველამ ვიცით, რომ ჩვენ წინ მივიწევთ. ეს ციფრები იზრდება და ჩვენი სოფლის მუშაობის საქმე თანდათანობით უმჯობესდება. რითი შეგვიძლია დავამტკიცოთ ის ფაქტი, რომ წითელარმიელები აქედან წასვლის შემდეგ მართლაც ებმებიან სოფლის მუშაობაში. ფაქტები ბევრია. გარდა იმ წერილებისა, რომელიც იწერება წითელარმიელთაგან სოფლებიდან სხვადასხვა მუშაობაში მონაწილეობის შესახებ, შეგვიძლია მოვიყვანოთ ისევე ამხ. ვოროშილოვის წიგნიდან შემდეგი ციფრები.

რ. ს. ფ. ს. რ. მასშტაბით ასეთი კურსების მიერ გამოშვებულ თელარმიელებისაგან, სოფლის საბჭოების თავმჯდომარეებად იყუანდა 1926 წელში ეს ციფრი გაიზარდა და თემის აღმასკომების თავმჯდომარეებად ითვლებოდა 68⁰/₀. ცალკე ოლქების და გუბერნიების მასშტაბით ეს ციფრები კიდევ მეტს შეადგენდა: პსკოვის გუბერნიაში 70⁰/₀ აღწევს, ამურის ოლქში 82⁰/₀, ჩრდილოეთ კავკასიის მხარეში 84⁰/₀ და სტალინგრადის გუბერნიაში 92⁰/₀ მიაღწია.

რუსეთის მდგომარეობა ამ მხრივ ქართულ-რითულ არმიამა.

ისე, როგორც მთელს მ. გ. წ. არმიაში, საქართველოს წითელ ლაშქარში ენერგიულად სწარმოებს კულტურულ განმანათლებელი მუშაობა. ამ საქმისათვის არსებობს ნაწილებში—წითელ არმიელთა 9 კლუბი. წითელ არმიის არსებობის 10 წლის თავზე, ქუთაისის ვარნიზონში იხსნება „წითელი არმიის სახლი“. კლუბებთან ჩამოყალიბებულია სხვა და სხვა სახის წრეები 60—65-მდე, ამ საწრეო მუშაობაში მიზიდულია დაახლოებით - 800-მდე წითელ არმიელი.

არსებობს ბიბლიოთეკა—14. თითოეულს აქვს არანაკლები 4000-დან—8000 ქართული და რუსული პოლიტ-ლიტერატურული წიგნი. ყოველ ასეულს აქვს თავის პატარა ბიბლიოთეკა, რომელიც სისტემატიურად დებულობს, როგორც საქირო წიგნებს, ისე სხვა და სხვა ჟურნალ გაზეთებს.

ყოველ ასეულში მოწყობილია ლენინის კუთხე, რომელთა რიცხვი უდრის—65. ამ ლენ-კუთხეებში სისტემატიურად ტარდება პირველ დაწყებითი სკოლის გარეშე მუშაობა, წითელ არმიელების მოთხოვნილებებისა და სურვილების მიხედვით. (საუბრები, ხმა მაღალი კითხვა, სამხედრო პოლიტ-სათამაშოები, ინსცენიროვებები, დეკლამაცია, სიმღერები და სხვა.)

ჩვენმა დივიზიამ, სრულიათ წ. ლაშქრის სპორტიულ შეჯიბრებაზე გამოვიდა სახელოვნათ და ჩვენს კ. წითელ დროშოვან არმიაში კი პირველი ადგილი დაიჭირა.

ჩქარი ნაბიჯით მიმდინარეობს ჩვენს ნაწილებში სამხედრო კორესპოდენტთა მოძრაობაც.

ყოველ ასეულში არსებობს წრე, გამოდის კედლის გაზეთები და არის ნაწილები ისეთიც, რომლებიც სცემენ ხელ ნაწერ ჟურნალებს.

სამხკორთა შორის სისტემატიურათ ტარდება სხვა და სხვა თემებზე მეცადინეობა.

მთელს ქართულ არმიაში ითვლება 900-დე სამხედრო კორესპოდენტი (კედლკორებიანათ). ასეთი მიღწევებით ხვდება ქართული წითელ არმიაც, წ. არმიის 10-წლის არსებობას და საქართველოს გასაბჭოების 7 წლის თავს.

აი ის უტყუარი ფაქტები, რომელიც ასამარებს თუ გინდ მენშევიკების დროის კლუბების „საქმიანობას“. აი ის უტყუარი ციფრები, რომელიც საუკეთესო გარანტია არის იმისათვის, რომ წითელი არმია ზრდის არა მარტო მფომრებს, რომელიც მტკიცედ დაიცავს ოქტომბრის რევოლიუციის მონაპოვარს, არამედ ის, აგრეთვე, ზრდის საბჭოთა შეგნებულ მოქალაქეს, რომელიც აქტიურად მონაწილეობს ჩვენი ქვეყნის სოციალისტურ აღმშენებლობაში და თავის არსებობის 10 წლის თავზე, მედგრად სდგას საბჭოთა ხელისუფლების სადარჯოზე—სამხედრო და პოლიტ-კულტურული ცოდნით შეიარაღებული.

4

საქართველოს განსაზღვრების შვიდი წლის თავი.

ზოგადი სასიათის წერილები.

იქმ. ს. მამაჯანოვი.

სამრეწველო მშენებლობა საქართველოში მასშტაბების უზიდი წლის მსჯე.

შვიდმა წელმა განვლო მას შემდეგ, რაც საქართველოში ძალაუფლება მუშებმა და გლეხებმა აიღეს ხელში.

სოციალისტური მშენებლობის პროცესში შვიდი წელიწადი არაა დიდი პერიოდი.

მიუხედავად ამისა, დღეს ყველა აშკარათ ხედავს, რომ საქართველოში სამრეწველო მშენებლობა ფრიად ჩქარი ტემპით ვითარდება.

რომ ასეთი შეხედულება უსაფუძლოთ არ ეჩვენოს ვინმეს, გადავიდეთ ფაქტებზე. დავიწყოთ ელექტროფიკაციიდან.

ჩვენი ქვეყანა მთიური მდინარეების სიმრავლითა და წყლის ენერჯის დიდი მარაგით დიდი პრესპექტივების წინაშე სდგას.

ამიტომ ჩვენი ხელისუფლება ყოველივე ღონისძიებას ხმარობს, რომ სახელმწიფოს ელექტროფიკაციას მტკიცე საფუძველი ჩაეყაროს.

საქართველოს გასაბჭოებამდე ჰიდრო-ელსადგურების საერთო სიმძლავრე გამოიხატებოდა მხოლოდ 1.500 ცხენის ძალამდე, რაც შეადგენდა 13% მთელი ელ. ენერჯის სიმძლავრიდან; დანარჩენი 87% მოდიოდა თბობრი ელ. სადგურებზე, სიმძლავრით 10.500 ცხენის ძალა.

ამის კვალობაზე I სულზე დაახლოებით 8 კვლ.-სათი მოდიოდა.

გასაბჭოების შემდეგ საქართველოში იწყება ჰიდრავლიული ძალების ფართო მასშტაბით გამოყენება.

უკვე აგებულ და დაწყებულ სადგურების მხედველობაში მიღებით, 1931 წელში ჩვენს განკარგულებაში იქნება 100.000 ცხ. ძალა.

უკვე ამუშავებული ზაპსი, დაწყებული რიონჰესი, დამთავრებული აბაშის ჰიდრო-ელსადგური, აპარის ჰიდრო-ელსადგური, რომლის სამუშაოები 50%⁰-ზე მეტი დამთავრებულია, — აი ის ფაქტორები, რომლებიც ნათლად ახასიათებენ საქართველოს ელექტროფიკაციის სამეგალითო წინსვლას გასაბჭოების შემდეგ.

ელექტროფიკაცია მკიდროთ არის დაკავშირებული არა მარტო ქალაქის მრეწველობასთან, არამედ სოფლის ინდუსტრიალიზაციასთანაც.

ელექტრონის იაფი ენერჯია საუკეთესო საწინდარია სახალხო მეურნეობის განვითარებისათვის.

სოფლის მეურნეობის აყვავებისთვის საქირია ელ. ენერჯის გამოყენება, როგორც მიწის დასამუშავებლად, აგრეთვე მისი ნაყოფისაც

როგორც ფაბრიკაში მანქანა იჭერს ადამიანის ადგილს, ისე ჩვენი სოფლის მეურნეობაში ცხენმა და ხარმა, თანდათანობით ადგილი უნდა დაუთმოს ელექტრონის გუთანს, ტრაქტორებს, ელექტრომოტორებს.

თუ რამდენიმე წლის წინეთ ამაზე ლაპარაკს, ან წერას მხოლოდ უბრალო სურვილის ხასიათი ქონდა — დღეს, ჩვენი ქვეყნის გასაბჭოების შვიდი

წლის თავზე უკვე შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ეს სურვილი რეალურად დაკმაყოფილებულია. გადაიქცა: ორი წლის შემდეგ ჩვენი ქვეყნის ჰიდრავლიური ენერჯის მნიშვნელოვანი ნაწილი წარმოადგენს, რომელზედაც არც თვითმპყრობელობისა და არც მენშევიკების დროს ოცნებობაც არ შეიძლებოდა.

გადავიდეთ სხვა დარგებზე.

სამთომაღრო დარგი. ამ დარგს, ისე როგორც ელექტროფიკაციას, დიდი პერსპექტივები აქვს.

ქიათურის შავი ქვისა და ტყუბულის ქვანახშირის მრეწველობა, საქართველოს გასაბჭოების შემდეგ, ტექნიკურად სრულიად სწორს და გეგმიანობის გზაზე სდგას.

ამ უმათ ქიათურის მთელი სამაღრო ადგილები გაცემულია კონცესიით ხელსაყრელ პირობებში.

დამუშავების და ექსპორტის რაოდენობა თანდათან მატულობს.

გარდა ამისა შენდება მუშათა სახლები, ქვის გარეცხვა გაუმჯობესებულია, დატვირთვა სწარმოებს მექანიკური საშუალებით.

შემდეგში განზრახულია რკინის გზის ლიანდაგის გაგანიერება, მოსპობა ქარხნებიდან ურუმბით ქვის ზიდვისა და ამის ნაცვლად გამოზიდვა ქარხნებიდან პირდაპირ რკინის გზის რონოდებით, ქვის გასარეცხი ქარხნების ცენტრალიზაცია და სხვა.

ტყუბულის მალაროებში ქვანახშირის ამოღება ნორმალური წესით მიმდინარეობს; ნახშირის გადარჩევა გაუმჯობესებულია.

რაც შეეხება ბარიტის დამუშავებას, აქაც ადგილი აქვს დიდ მიღწევებს. ბარიტის პროდუქცია 1913 წელში გამოიხატებოდა 113.000 ფუთში, ხოლო 1926/27 წ.წ. — 500.000 ფუთში.

დაფქვილი და გაწმენდილი 400.000 ფ. ბარიტის ყოველწლიურად გადამამუშავებლად ქუთაისში აშენებულია ქარხანა, რომელიც ამუშავდება ამაწ. ივნისში.

განსაკუთრებულ ყურადღებას იქცევს **ტყვარჩელის ქვანახშირის** გარშემო წარმოებული სამუშაოები, რასაც დიდი მნიშვნელობა აქვს, როგორც საქართველოსათვის, ისე საკავშირო რესპუბლიკებისათვისაც.

გეოლოგიური გამოკვლევით ნახშირი კარგი ღირსებისაა, მარაგი აღემატება 13 მილიარდ ფუთს და მისგან შეიძლება **მეტალურგიული კოქსის** მიღება.

1928—29 წლებში დამთავრდება შავი ზღვის რკინის გზის გაყვანა ოჩამჩირამდე და თვით ტყვარჩელის რკინის გზის ფართო ლიანდაგიანი შტოს გაყვანაც.

ასე რომ 1930 წელში შეიძლება დაიწყოს ქვანახშირის ამოღება და გამოზიდვა.

ახალ სამთო წარმოებათა შორის შესამჩნევი ადგილი უჭირავს **ლიტოგრაფიის ქვის** დამუშავებას, რაც სავსებით აკმაყოფილებს ს. ს. რ. კავშირის საჭიროებას და უკვე აღარ სწარმოებს მისი იმპორტი.

სატყეო დარგი. ჩვენი მხარე მდიდარია ტყითაც. საქართველოში, ცნობების თანახმად, არის სამი მილიონი დესიატინა ტყით მოცული მოედანი 150-დე სხვადასხვა სატყეო მრეწლობისათვის ვარგისი ხის ჯიშებით.

ასეთი სიმდიდრის რაციონალურათ გამოყენების მიზნით საბჭოთა ხელისუფლებამ გადასდგა შემდეგი ნაბიჯები.

აგებულია მარელისის გრებილი ავეჯეულობის ქარხანა, რომელიც წლის განმავლობაში ამზადებს 100.000 ცალ სკამს.

აგებულია ბორჯომის სატყეო ქარხანა, რომელიც აკმაყოფილებს ტენიკის ყველა მოთხოვნილებას და წლიურად ამზადებს 500.000 საკასრე კომპლექტს.

მდინარე ენგურზე ამუშავებულია სახერხი ქარხანა ზემო სვანეთის ტყის ექსპლოატაციისათვის.

განზრახულია სახერხი დიდი ქარხნის აგება მდ. ბზიბზე, რომელმაც უნდა დაამუშაოს აფხაზეთის ტყის მარაგი. ამ ქარხანაში მოწყობილი იქნება აგრეთვე პარკეტის დამზადება.

ენგურზე დაიწყება ქალაღდის ქარხნის აგება, სადაც დამზადდება სხვადასხვა სარისხის 1.000.000 ფ. ქალაღდი.

ჩვენ დარწმუნებული უნდა ვიყოთ, რომ ზემოაღნიშნული უკანასკნელი ორი ქარხნის ამუშავება სულ მოკლე ხანში მოხდება.

მეაბრეშუმეობა და მატყლას გადამუშავება. არას დროს მეაბრეშუმეობა საქართველოში არ ყოფილა ისე განვითარებული, როგორც ამას ჩვენ ვხედავთ გასაბჭოების შემდეგ.

საბჭოთა ხელისუფლებამ მთელი რიგი ქარხნების აგებით აბრეშუმის მრეწველობა უმაღლეს წერტილამდე აიყვანა.

აგებულია ქარხნები თელავში, ოზურგეთსა და ხონში.

შენდება აბრეშუმის ძაფ-საღები ქარხანა ქუთაისში, რომელიც უნდა ამუშავდეს ამა წლის ბოლოს.

ვინაიდან ასეთი ქარხნები იძლევიან მხოლოდ ნახევარ—ფაბრიკატს, ამიტომ, სამეურნეო გეგმის მიხედვით, განზრახულია აბრეშუმის საქსოვი ქარხნის აგება.

ასეთივე ყურადღების საგანია ადგილობრივი მატყლის გადამუშავება.

აგებულია და მუშაობს, სამი ცვლით, ქუთაისის მაუღდის საქსოვი ქარხანა. სწორამოებს ასეთივე ქარხნის აგება ტფილისში, რომელიც მოწყობილი იქნება გერმანული და ინგლისური საუკეთესო ჩარხებით და რომელიც წლიურათ გამოუშვებს 1.000.000 მეტრზე მეტ ნაქსოვს.

ხალმშენებლო მასალის დარგი. ვინაიდან ჩვენი ქვეყნის მშენებლობა ასეთი გრანდიოზული მასშტაბით გამოიხატება, ამიტომ ხელისუფლების წინაშე წამოიჭრა საკითხი ხალმშენებლო მასალის დამუშავების შესახებ.

ასეთი მიზნით სად. კასპის მახლობლათ აგებულია ცემენტის ქარხანა 700.000 კასრის წარმადობით.

მოწამეთაში შენდება კირის ქარხანა, რომლის წარმადობა წლიურათ

1.000.000 ფუთ კირს უდრის; ქარხანა გაიშვება მიმდინარე წლის მეორე ნახევარში.

ასეთია მოკლე მიმოხილვა საქართველოს სამრეწველო მშენებლობის მი-
სი გასაბჭოების შვიდი წლის თავზე.

მაგრამ ამით არ ამოიწურება საბჭოთა ხელისუფლების მზრუნველობა ამ
დარგში! მის წინაშე სდგას მთელი რიგი საქარხნო წამოწყებათა, რომლე-
ბის განხორციელება უკვე გადაწყვეტილია ახლო მომავალში.

ამ წამოწყებათა შორის აღსანიშნავია: ტფილისის მექანიკური ქარხანა,
გორის შაქრის ქარხანა, ხორავაულის შუშის ქარხანა, კახეთის ავურ-კრამიტის
ქარხანა და სხვა

ამრიგათ, გასაბჭოების შვიდი წლის თავზე ყველასათვის უდავო ხდება,
რომ საბჭოთა საქარეველო მრეწველობის აღორძინების და გაფართოების გზა-
ზე შესდგა.

გაელილი წლები იმის საუკეთესო მაჩვენებელია, რომ პატარა ქვეყანაში
სწარმოებს დიდი სოციალისტური მშენებლობა.

წერილი სოფელზე

ზოგადი მიზნობლივით.

ცნობილია, რომ ოქტომბრის რევოლიუციის მთავარ მამოძრავებელ ძალას, მის ბერკეტს პროლეტარიატი წარმოადგენს, რომელიც თავისი მდგომარეობით, აღზრდით, ტრადიციებითა და კლასობრივი ინსტიქტით პირმო შეილია ამ რევოლიუციის.

ოქტომბერმა გაშმაგებული ომი ასტეხა კაპიტალიზმის წიაღიდან წარმოშობილ ორ მოპირდაპირის შორის. რუსეთის რევოლიუციისათვის რომ დაუყონებლივ ბანი მიეცა სხვა კაპიტალისტურ ქვეყნებში მომხდარ რევოლიუციებს, ცხადია, მსოფლიო პროლეტარული რევოლიუციის ბედი ამით დამთავრდებოდა.

ოქტომბრის გრგვინვამ, მოურიდებლად გადურბინა მიუტჩებული სოფლის ცხოვრებას და ოქტომბრის ცხოველყოფელმა სხივებმა თვალებში შეანათა საღათას ძილით შეპყრობილ სოფელს.

ცეცხლისა და რკინის გრიგალმა თავის წიაღში დასწვა ფეოდალიზმის სამარცხენო ნაშთები და კაპიტალიზმის ბატონობის საძირკველი, რომლის ნაქტრფალი ამავე გრიგალმა აღგავა საბჭოთა მიწიდან.

ოქტომბერმა მოახდინა მიწის ნაციონალიზაცია და ამ რიგად უმიწაწყლო გლეხობამ ხელი იგდო ის საარსებო წყარო, რომელიც მის საოცნებო საგანს წარმოადგენდა მთელი თავისი არსებობის მანძილზე. ამ გარემოებამ კი უფრო დაახლოვა იგი რევოლიუციასთან და კიდევ მეტად შეაყვარა თავი, რასაც შედეგათ მოჰყვა მუშურ-გლეხური სამხედრო კავშირის განმტკიცება. ეს კი იმას ნიშნავდა, რომ პროლეტარიატმა ურყევი დასაყრდენი გაიჩინა მოპირდაპირესთან ბრძოლაში.

მაგრამ მხოლოდ სამხედრო გამარჯვება ვერ გადასწყვეტდა რევოლიუციის სეგბედს.

ეკონომიური კავშირი კი გლეხობასთან, შედარებით, უფრო რთული საქმე იყო.

საქმე ისაა, რომ გლეხობა თავისი ეკონომიური ინტერესების დაჯგუფების მიხედვით, ნაწილობრივ მშრომელია, ნაწილობრივ კი მესაკუთრე. მაშასადამე, როგორც მესაკუთრე, იგი მერყევ და მოქანავე ძალას წარმოადგენს პროლეტარული და ბურჟუაზიულ რევოლიუციების დროს. ცნობილია, რომ გლეხობას თავის ინტერესები, თუ შეიძლება ასე ითქვას, დაგროვილი აქვს ერთგვარ ყუთში, რომელშიაც მხოლოდ იგი იხედება ძუნწათ და ამიტომ მის მეურნეობაში შექრილ მესამე ძალას იგი ვერ ურიგდება. სწორედ ეს იყო იმის მიზეზი. რომ ოქტომბრის რევოლიუციის განვითარების მეორე პერიოდში გლეხობა თითქმის შეჩერდა იმ მონაპოვარზე, რომელიც მას პროლეტარიატთან სამხედრო კავშირმა არგუნა. უკეთ რომ ვსთქვათ, მიწის ნაციონალიზაციამ სავსებით დააკმაყოფილა გლეხის სარევოლიუციო აღტაცება.

რევოლიუციის საბოლოო გამარჯვებისათვის კი საჭირო იყო ამ ექსტრემის და მისი სიმბურვალის ხანგრძლივი შენარჩუნება, მაგრამ ეს მოხერხებულა მხოლოდ და მხოლოდ პრაქტიკულ საფუძველზე ე. ი. გლეხობის მატერიალურად დაინტერესებით. უბრალო სიმპატია, ან ანტიპატია, ვერ გადასჭრიდა რევოლიუციის საკითხს.

აუცილებელი იყო, რომ რევოლიუციისათვის მებრძოლ მოკავშირეთა შორის ინტერესების სხვაობას თავი არ ეჩინა. აი, როგორც კი წინ გაუსწრო ერთი კლასის ინტერესმა მეორისას, რევოლიუციის გამოცდილმა ოსტატმა უყელა ამ წინააღმდეგობას, გზა გადაუჭრა და წინ დაუდგა მას. ასეთი გაგების საფუძველზედ წარმოიშვა ახალი ეკონომიური პოლიტიკა, რომლის შესახებ ოქტომბრის რევოლიუციის ავტორი—ლენინი-შემდეგს ამბობდა პარტიის მე-II ყრილობაზე: „ხალხი, რომელიც მრავალ საკითხებში ერთმანეთს არ ეთანხმება, რომელიც სხვადასხვანაირი თვალსაზრისით აფასებს მდგომარეობას, ერთ სულგონათ, ძლიერ ჩქარა და ურყევით მივიდა იმ დასკვნამდე, რომ სწორი მიდგომა სოციალისტური ეკონომიკისადმი, მისი საფუძვლების შექმნისადმი—ჩვენ არა გვაქვს და არის ერთად ერთი საშვალეობა ასეთი მიდგომისათვის—ეს არის ახალი ეკონომიური პოლიტიკა“.

მართლაც, გლეხობასთან ეკონომიური კავშირის უზრუნველსაყოფად საჭირო გახდა გლეხური ეკონომიკის და საბჭოთა სოციალისტური მეურნეობის შორის დამყარებულიყო მჭიდრო, გენეტიური კავშირი.

ახალი ეკონომიური პოლიტიკის გამოცხადება—უკან დახევა და, თუ გნებავთ, ერთგვარი დათმობაც იყო გლეხობისადმი, მაგრამ, ვინაიდან ამ გარემოებას გადამწყვეტი მნიშვნელობა ჰქონდა რევოლიუციის ბედისათვის, ამიტომ იგი იოლად გატარდა სინამდვილეში.

ამ რიგად, ახალი ეკონომიური პოლიტიკის შემოღების საფუძველზე სახელმწიფოს ხელი უნდა აეღო სასურსათო მონოპოლიაზე, „რაზვიორსტა“-ზე და სხვა. ე. ი. საჭირო გახდა საქონლის თავისუფალი ბრუნვის გამოცხადება და გლეხობამ მიიღო საშვალეობა თავის ნაწარმოების თავისუფლად გაყიდვის. ეს კი უდავოთ ნიშნავს წვრილი მესაკუთრის ფსიქოლოგიის დაკმაყოფილებას. მოვეუსმინოთ რას ამბობს ამის შესახებ ლენინი მე-II ყრილობაზე: „გამოგადგება, თუ არა რამეში ახალი ეკონომიური პოლიტიკა? თუ წესიერად მოხდება უკან დახევა, მაშინ უნდა შევამჭიდროოთ რიგები, გლეხობის მასასთან ერთად დავიხიოთ უკან და მასთან ერთად ასჯერ უფრო ნელის ნაბიჯით, მაგრამ მტკიცედ და შეუჩერებლად გავსწიოთ წინ. მაშინ ჩვენი საქმე სავსებით უძღველი იქნება და ვერავითარი ძალები მსოფლიოში ვერ დაგვაპარცხებენ“.

ლენინის აზრით საჭირო იყო ერთგვარი კონკურენციის შექმნა საბჭოთა მეურნეობასა და უცხო კაპიტალს შორის იმ იმედით, რომ ეს დაპირდაპირება გამარჯვებას არგუნებდა სახელმწიფოებრივ მეურნეობას და აშკარად დაანახებდა სოფელს ჩვენი მეურნეობის საფუძვლების უპირატესობას კერძო კაპიტალთან შედარებით.

ახალი ეკონომიური პოლიტიკა სრულიად განაღდა სინამდვილემ. ხმარებლო კოოპერაციამ ნელის, მაგრამ მეთოდური ნაბიჯით წინ წაბნეა და საგრძნობლად დაიპყრო ბაზარი, რითაც მან ერთხელ კიდევ დაანახა გლეხობას, რომ ჩარჩი კაპიტალის გარეშე ცხოვრება და მოღვაწეობა შესაძლო ყოფილა. საჭიროა კოტა უკან დავიხიოთ. ჩვენ ვსთქვით, რომ გლეხობასთან ეკონომიური კავშირის დაქვეა შეიძლებოდა მხოლოდ და მხოლოდ სოფლის მეურნეობის სოციალისტურ მეურნეობასთან გადაბმის საფუძველზე. ამიტომ საჭიროა გავყვეთ ამ აზრს.

ვსთქვით რომ ქალაქსა და სოფელს შორის დამყარდა მჭიდრო ურთიერთობა, ფაბრიკატების მიწოდებისა და სოფლის ნაწარმოების განაღდების საფუძველზე, მაგრამ ისმება საკითხი: რა სყიდვითი უნარი უნდა ჰქონოდა მსოფლიო, მტაცებლური ომიდან და სამოქალაქო ბრძოლიდან გამოსულ სოფელს?

გლეხის მეურნეობის შემოსავლის წყაროები დაშრეტილი იყო, რადგან მას აღარ ებადა ძირითადი კაპიტალი. განადგურებული იყო, აგრეთვე, ტენიკურ კულტურათა არე (თამბაქო, ვენახი, თხილი, აბრეშუმი, დაფნა და სხვა). ერთი სიტყვით, გლეხის მეურნეობის ძალები უკვე გამოფრტული იყო და სოფელი მაგრად ჰყავდა ჩაქერილი დაქვეითებულ ცხოვრების მარწუხებს.

ამიტომ საჭირო იყო მაცოცხლებელი ძალის ამოქმედება გაძვალტყავებული სოფლის მეურნეობისათვის.

ყველასათვის აშკარაა, რომ სოფლის მეურნეობა რუსეთში ომამდიაც ჩამორჩენილი იყო და ენქსტენსიური ხასიათი ჰქონდა. აქედან, ადვილი წარმოსადგენია, თუ როგორი ფერი უნდა ჰქონოდა სოფელს მსოფლიო ომის შემდეგ. ამიტომ პირველ და გადაუდებელ ამოცანათ მიჩნეულ იქნა სოფლის მეურნეობის ინტენსიფიკაცია სასწრაფო წესით. ინტენსიფიკაცია კი შეიძლება ორი მიმართულებით: 1. სოფლის მეურნეობის რეკონსტრუქციით, მაშინზაციის საშვალეებით და 2. ტენიკურ კულტურათა გავრცელებით.

შრომის მექანიზაციის და რაციონალური მეთოდების შემოღების გზით მიმავალი სოფელი გიგანტიურ ნახტომებს აკეთებს; იგი შეუჩერებლივ მიიწევს წინ. თუ დროისა და სივრცის კალაპოტში მოვაქციეთ მსჯელობას, დიდ ნაბრალს დავინახავთ ახლო წარსულსა და აწმყოს შორის.

იარალ-მანქანების, საწამლო და სათესლე—სასუქი მასალების მიწოდება, ჯიშინი საქონლის მოძრავლება, სანერგეების ვაშენება, გამჭირავებელი და გასაგრძილებელი პუნქტების მოწყობა; იარალ-მანქანების სარემონტო მოძრავი წვრტების დაარსება, საჩვენებელი მინდვრების მოწყობა, სხვა და სხვა აგრონომიული, იუ ზოოტენიკური დახმარებანი, მელიორაცია და მიწად მოწყობა, ყველაფერი ეს ხომ ის პრაქტიკული ღონისძიებანია, რომელიც ოქტომბრის რევოლიუციამ სოფელს უძღვნა რევოლიუციის დაცვისათვის.

ამას თუ დაუმატებთ კიდევ რენტაბელურ კულტურათა გავრცელების საქმეს, რომელიც ძლიერ ჩქარი ტემპით მიდის წინ, აშკარა გახდება თუ როგორი აღორძინების გზას დაადგა წინედ მივიწყებული სოფელი ოქტომბრის რევოლიუციის წყალობით.

სოფლის მეურნეობის ზურგის გამაგრებასა და მის ასე სწრაფ მეტეორულ ზრდას კი შედეგათ მოჰყვება შემდეგი:

1. მატერიალური დოვლათის დაგროვება და გლეხის შემოსავლიანობის გაძლიერება, რაც თავისი მხრივ აფართოებს მის ბიუჯეტს და ზრდის კულტურულ მოთხოვნილებათა ჯამს.

2. შრომის მექანიზაციისა და ტექნიკურ კულტურათა გავრცელების მიხედვით შესაძლო ხდება სოფლის ნაწარმოების და საზოგადოთ ნედლეულობის გაიაფება.

3. ამასთან დაკავშირებით თანდათან მტკიცდება ჩვენი ინდუსტრიის მატერიალური ბაზა, ნედლეულობის დამზადების საფუძველზე. იგი ნედლეულობა კი საშვალეებს მისცემს მრეწველობას ხელმისაწვდომ ფასებში დაამზადოს და მიაწოდოს სოფელს ფაბრიკატები.

4. გაძლიერებული გლეხის ბიუჯეტი კი თავის მხრივ ხელს უწყობს სყიდვითი უნარის გაზრდას, რაც ასე ხელსაყრელია ინდუსტრიისათვის.

5. გლეხური ეკონომიკის და სოციალისტური მეურნეობის ამგვარი ნათესაური დაკავშირებით, თანდათან ემატება იმ ხვავს, რომელსაც, ეკონომისტების ენაზე, ქვეყნის დოვლათის დაგროვება ჰქვია.

უნდა ვიცოდეთ ისიც, რომ ოქტომბრის გულითადი და გულწრფელი მოკავშირენი სოფლის მკვიდრთა ორი ფენაა: ულარიბესი და საშუალო გლეხობა რომელთა შესახებ მერვე ყრილობაზე, ლენინი შემდეგს ამბობდა: „მემამულეების და კაპიტალისტების მიმართ ჩვენი ამოცანაა—სრული ექსპროპრიაცია, მაგრამ არაფიციური ძალადობა საშუალო გლეხობის მიმართ ჩვენ მისაღებად არ მიგვაჩნია. თვით შეძლებული გლეხობის მიმართ ჩვენ არ ვლაპარაკობთ ისეთი სიმკაცრით, როგორც ბურჟუაზიის მიმართ; სრული ექსპროპრიაცია მდიდარი გლეხობისა და „კულაკები“-ს. ჩვენ პროგრამაში ეს განსხვავება გატარებულია. ჩვენ ვამბობთ მდიდარი გლეხობის წინააღმდეგობის, მისი კონტრ-რევოლუციონური მისწრაფებათა დათრგუნვა, ეს არის სრული ექსპროპრიაცია“

კომენტარიები აღარაა საჭირო. ნათქვამიდან აშკარად სჩანს ოქტომბრის რევოლუციის დამოკიდებულება და პოლიტიკა სოფლად.

ეს პოლიტიკა კი განახორციელა მე-8 პარტიულმა ყრილობამ, სავანგებო გადასახადის დაწესების დროს.

დაბეგრის პოლიტიკა ეს ის ბასრი იარაღია, რომელსაც კლასიური სახელმწიფო მოხერხებულათ იყენებს თავისი პოლიტიკური ზრახვების განხორციელებისათვის. ამიტომ საჭიროა გავეცნოთ ნახსენებ ყრილობის დადგენილების ერთ ერთ მუხლს, სადაც ვკითხულობთ: „იღებს რა მხედველობაში საბჭოთა ხელისუფლების კანონს სავანგებო გადასახადის შესახებ, წინააღმდეგ ყველა ბურჟუაზიული მთავრობის კანონებისა, მოითხოვს, რომ გადასახადის სიმძიმე დაწვეს მთლიანად „კულაკებ“-ს, მყვლეფელი გლეხობის მცირე რიცხოვან წარმომადგენლებს, რომლებიც განსაკუთრებით გამდიდრდნენ ომის დროს. საშუალო გლეხობა კი დაბეგრული უნდა იქნას მეტად ზომიერად, მხოლოდ მისთვის შესაძლებელ და არა დამამძიმებელ რაოდენობის ფარგლებში“.

ასეთივე პოლიტიკა შეძლებული გლახობისადმი კოოპერატიული
 თაქ. განსაკუთრებით კი სასოფლო-სამეურნეო კოოპერაციაში მტკიცეთ და
 ურყევად ტარდება კლასიური პოლიტიკა სოფლად. იაფ ფასიანი, შეღავათიანი
 კრედიტის მიწოდების დარგში, იარაღ-მანქანებისა და სოფლისათვის საჭირო
 მასალების მიწოდების სფეროში, დამზადებისა და გასაღების ოპერაციების წარ-
 მოებისას, სასოფლო-სამეურნეო საკრედიტო კოოპერაციის საზრუნავ საგანს
 საშუალო და ღარიბი გლახობა წარმოადგენს.

მაშასადამე, ერთი მხრივ სახელმწიფოებრივი დაბეგვრის პოლიტიკა, მეორე
 მხრივ კოოპერაციის ხაზი, მესამე მხრივ საკრედიტო საპროცენტო პოლიტიკა
 მიმართულია საშუალო და ღარიბი გლახობის ზურგის გასამაგრებლად.

და დასასრულ, საჭიროა ვიცოდეთ, თუ რა ხდება ამ ქვეყნის სოფლად? როგორი
 მიმართულებით ვითარდება სოფელი? სოფლის აღორძინების პროცესი
 სოციალისტური გზით მიდის, თუ კაპიტალიზმის რესტავრაციის ნიშნებს იძლევა?

ამ შეკითხვაზე მოკემული კატეგორიული პასუხი შეაფასებს მთელ ზემო
 ნათქვამს და მსჯავრს დასდებს ახალ ეკონომიურ პოლიტიკას, კოოპერატიულ
 მშენებლობასა და თვით ოქტომბრის მონაპოვარსაც.

პასუხისათვის კი მოგვიხდება ისევ სოფელს მიუბრუნდეთ და გავსინჯოთ
 ხდება, თუ არა კაპიტალის კონცენტრაცია კულაკურ ელემენტების მიერ? უკეთ
 რომ ვსთქვათ, საჭიროა გავიგოთ იზრდება, თუ არა კულაკური მეურნეობა
 გლახობის დანარჩენი ფენების ხარჯზე?

ვინც ოდნავ დაკვირვებია ჩვენი სოფლის თანამედროვე სინამდვილეს, მის-
 თვის აშკარაა, რომ ზემო აღნიშნული პოლიტიკის წყალობით საშუალო
 და ღარიბი გლახობის მეურნეობა, თანდათან ფრთხილად შლის შეძლებული
 მეურნეობის ხარჯზე.

და ამას თუ დაუმატებთ კიდევ გრანდიოზული ხასიათის მუშაობას სოფ-
 ლის ელექტროფიკაციის დარგში, მივიღებთ ღონისძიებათა სრულ სინთეზს,
 რომელიც ნიადაგს უმზადებს ახალი საზოგადოების — ახალ ყოფა-ცხოვრებას —
 სოციალიზმს.

საქართველოს მსახურების უშიშროების მინისტროს მიერ.

1.

უდავოა, რომ წითელი ოქტომბერი საქართველო ისტორიაში ძველისა და ახლის მიჯნად დაიდება.

მსოფლიო ასპარეზზე გააფთრებულად შეეჯახნენ ერთი მეორეს ძველი და ახალი ქვეყანა და თვითყული მათგანი სცდილობს ბურთი და მოედანი დაიჩინოს და საქართველო ჩემპიონად გახდეს.

ვის შეხვდება პრიზი?

ზოგი ასე ანგარიშობს: ბრძოლა არაა თანაბარი; სად იმპერიალისტური ქვეყნები ($\frac{5}{6}$ კაცობრიობისა) და სად $\frac{1}{6}$ -დი?

ზოგი სრულიად არ ანგარიშობს ასე და გადამქრელ მნიშვნელობას აღწევს არა ბურჟუაზიულ სახელმწიფოთა გარეგნულ რაოდენობას, არამედ იმ სიტუაციას, იმ სულიერ განწყობილებას, იმ ზიზღს ძველი ქვეყნისადმი და წყურვილს ახლისადმი, რომელთაც განიცდის დღევანდელ ადამიანთა დიდი უმრავლესობა.

მართლაც, ვინც ამ უკანასკნელ მოვლენას ვერ ამჩნევს, ვინც ვერ ჰხედავს, რომ ცხოვრებაში ხდება გადატეხა, ძველის დაწუნებ-ნგრევა და ახლის წყურვილი, მას, ცხადია, თანამედროების ალლო დაუკარგავს, თვალმბახვეულის კომედიას, მალულლობის თამაშობს და თვითონაც არ იცის, რომელ უფსკრულში იჩეხება. ყოვლად დაუჯერებელია, რომ უკეთესი და უმეტესი ნაწილი კაცობრიობისა არ ატარებდეს ახალი ცხოვრების იდეალებს და დაუბრუნდეს ისევ ძველს, ისევ იმპერიალიზმს, ისევ ცარიზმს, ისევ ბურჟუაზიულ წარსულს.

ამის ილუსტრაცია დღეს თვით მსოფლიოა. ერთი მხრით მისი ჯოჯოხეთით, ნგრევით, პანიკური შიშით, ბრძოლით ძველი პოზიციების შესანარჩუნებლად და მეორე მხრით, უამრავი სხვერპლითი ახალი ცხოვრების შექმნისათვის და, რაც უმთავრესია, ამ საქმისათვის დადგრილი თვითყული წვეთი სისხლის თესლად ქცევა და ახალ-ახალი მებრძოლი რაზმების გამოჩეკვა დახოცილების საბადლოთ. აქ თვით ქვეშაობა, სიმართლე, სიმართლიანობა იბრძვის, და საშიშია მტრისათვის სწორედ ასეთი ბრძოლა, „ბრძოლა სიმართლით აღძრული“.

აქ არ უნდა ვიანგარიშოთ მარტო ფრონტზე მომუშავენი.

ყურადღება უნდა მივაქციოთ იმ **ზურგსაც**, ურომლისოთაც არ ვარგა არც ერთი ფრონტი. საქმე იმ ხელოვნურად შეთითხნილი თავდაცვაში კი არა, სიკვდილის წინა აგონიაში რომ აწყობს მოწინააღმდეგე, არამედ ამ **ზურგშია**, ამ საერთო სიტუაციაში, ამ ახლის წყურვილში.

თუ ეს ასეა საერთოდ, ისიც ცხადია, რაც უნდა ითქვას კერძოთ საქართველოზე.

2.

დღეს ჩვენი ქვეყნის გასაბჭოების შვიდი წლის თავია.

ბევრი ფიქრობდა, რომ ევროპის დრედნოუტები საქართველოს სანაპიროებს ორ თვეში მოადგებოდა, და მეტად გასაკვიფრებელი შეიქნა მათთვის, რომ ის ორი თვე შვიდ წლად იქცა, გაქცეული მთავრობა ამასობაში თანდათან დადნა, საბჭოთა ხელისუფლება კი თანდათან განმტკიცდა და შემოქმედებითი მუშაობა გააჩალა ყოველ ფრონტზე.

ჩვენ საზოგადოების წევრნი ვართ და ცხოვრებას ვერსად დავემალებით.

უნდა ვიცოდეთ, რომ ქირღიზებზე და უსაფუძვლო კრიტიკაზე უფრო ადვილი არა არის რა ქვეყანაზე. ჩვენი ყურადღება და ნიჭი მარტო აქეთკენ — დაწუნებისაკენ კი არ უნდა იყოს მიქცეული; არა, იმასაც უნდა ვამჩნევდეთ, რაც უდავოდ მოსაწონია და ახალია.

თუ ასე ვიმსჯელებთ სათქმელი ბევრი გვექნება.

სად და როდის გაკეთებულა შვიდი წლის განმავლობაში იმდენი, რამდენიც ჩვენში გაკეთდა საბჭოთა ხელისუფლების ხანაში ყოველ დარგში: მეცნიერებაში, ხელოვნებაში, ეკონომიკაში, კერძოთ ინდუსტრიაში და სხვა? და ეს ხომ ცხოვრების სინამდვილეა? სწორედ ამიტომ ჩვენც გვმართებს, მთავრობასთან ერთგული თანამშრომლობა, რათა გაძლიერდეს პროლეტარული დიქტატურის ფრონტი, მეტი შეეძინოს საერთო საქმეს და პირნათლად ვიქნეთ სინდისისა და ქვეყნის წინაშე.

6. კაპაბადში.

სამ. მასპობებში 7 წლის თავი.

მენშევიკური ხელისუფლების დროს სოფლის ადგილობრივი მმართველობის ორგანო იყო ერობა.

ერობის არჩევნებში მონაწილეობას იღებდა მენშევიკების და საერთოდ სოციალ-დემოკრატიის სათაყვანო ოთხსართულიანი დემოკრატიულ არჩევნების სისტემის მიხედვით. საქართველოს ყოველი მოქალაქე, თავადი, აზნაური, მემამულე, მღვდელი, ჩარჩი-ვაჭარი, სპეკულიანტი და ყოველი დარგის ექსპლუატატორი.

ასეთი წესით არჩეული ორგანო, რასაკვირველია, ვერ იქნებოდა მუშათა კლასის და მშრომელი გლეხების ნამდვილი ინტერესის გამოხატველი და მართლაც ერობის ხმონების შემადგენლობა იწყებოდა მენშევიკებიდან და თავდებოდა ეროვნულ-დემოკრატებით—საქართველოს ამ კადეტებით.

ერობებში მენშევიკები ეროვნულ-დემოკრატებთან და ფედერალისტებთან ერთად აწარმოებდნენ ნამდვილ ბურჟუაზიულ ნაციონალურ პოლიტიკას—მუშებისა და მშრომელი გლეხების წინააღმდეგ.

ერობის შემადგენლობაში უმეტესობა ეკუთვნოდათ მენშევიკებს, მაგრამ მათ პოლიტიკაში, როგორც ყველგან, არაფერი სოციალისტური არ იყო. მთელი მათი პოლიტიკა და მოქმედება იყო აშკარა ბურჟუაზიული, ნაციონალ-დემოკრატიული.

ერობის ყრილობებსა და არც მის გამგეობაში არ გაისმოდა ნამდვილი მუშური, ან გლეხური ხმა, ასეთი ელემენტები ერობების ხელმძღვანელთა მიერ დევნილი იყვნენ. სამაზრო მილიცია, რომელიც ერობის გამგეობის ხელმძღვანელობით მუშაობდა, სასტიკათ და დაუნდობლად სდევნიდა, ნოე რამი შვილის განსაკუთრებული რაზმთან ერთად, ყოველივე ქეშმარიტ მუშურ და გლეხურ ელემენტებს; ისინი სასტიკად სდევნიდნენ ყველა მას, ვისაც მიზნად ჰქონდა ნამდვილი სოციალური გარდაქმნისა და რევოლუციის მოხდენა.

სოფელი იმყოფებოდა ადგილობრივი კულაკებისა, ჩარჩებისა და საერთოდ სოფლის მდიდარი ნაწილის ხელში; არც თემის და არც მაზრის მმართველობაში არ ისმოდა მუშებისა და მშრომელი გლეხის ხმა.

ასეთი შემადგენლობის ერობები, ისე, როგორც მენშევიკური მთავრობა, უფო ლაყობაში და კომუნისტური ელემენტების დევნაში ატარებდა დროს. სოფელი კი მიტოვებული იყო ყოველივე ყურადღებისა და აღმშენებლობის გარეშე.

მთელი თავისი არსებობის განმავლობაში ერობას სოფლისათვის სრულიად არაფერი არ გაუკეთებია, არ გაუკეთებია არც ერთი გზა, არც ერთი შკოლა, არ გააუმჯობესებია არაფრით სოფლის ჯანმრთელობის დაყენების საქმე. მშრომელი გლეხობა ისევ ძველებურად მღვდლისა, მემამულისა და ჩარჩ-სპეკულიანტის გავლენის ქვეშ იმყოფებოდა.

მხოლოდ გასაბჭოების და მთელი ძალაუფლების მუშათა, გლეხთა საბჭოების ხელში გადასვლის შემდეგ, დაიწყო სოფლის აღორძინება, გასაბჭოე-

ბის შემდეგ სოფლისა და მავრის ცხოვრების ხელმძღვანელნი და მესვეურნი შეიქმნენ მუშათა, გლეხთა და წითელ-არმიელთა საბჭოები. საბჭოების შემადგენლებში მონაწილეობიდან განდევნილნი არიან ყოფილი მღვდლები, ვაჭრები, პოლიციელები და ყოველი დარგის ჩარჩ-სპეკულიანტები. მართვაგამგეობა გადავიდა მუშებისა და მშრომელი გლეხობის ნამდვილი წარმომადგენლობის ხელში.

საბჭოებმა და მათმა აღმასრულებელმა კომიტეტებმა ბევრი რამ გააკეთეს სოფლის ცხოვრებისათვის ამ შეიდი წლის განმავლობაში. გაკეთდა გზები, ხიდები. აშენდა ბევრ თემში სახალხო სახლები, შკოლები და სხვა კულტურული დაწესებულებები: კერძოთ ქუთაისის მავრაში კეთდება გუბის წყლის ხიდი, სწარმოებს გამოკვლევა ყვირილის ხიდის გასაკეთებლად, გაკეთდა და გაკეთდება ხიდები ვანის რაიონში, გაკეთდა ხიდი ცხენის წყალზე—ბუმბუას ხიდთან. აშენდა სახალხო სახლები ბევრ თემში, აშენდა და შენდება შკოლები; შეკეთდა გელათის გზა, კეთდება ცხუნკურის გზა და სხვა. საბჭოებისა და მათი აღმასრულებელი კომიტეტის მეოხებით სოფელი განთავისუფლდა ყოველივე მისი გამპარცველ და დამაბეჩავებელ ელემენტებისაგან.

საბჭოები მაგრად დგანან მშრომელი გლეხის ინტერესების სადარაჯოზე და იცავენ მის ინტერესებს ყოველივე ანტიგლეხური და ანტისაბჭოთა ელემენტების გავლენისაგან.

საბჭოების მუშაობის მეოხებით, რომელსაც ხელმძღვანელობს კომუნისტური პარტია, ჩვენი სოფელი ნამდვილი აღორძინებისა და აღმშენობლობის გზას დაადგა. გლეხი თანდათანობით მიხვდა, რომ მისი ნამდვილი მოამაგე და მისი ნამდვილი ინტერესების დამცველი არის საბჭოთა ორგანოები და მისი ხელმძღვანელი კომუნისტური პარტია.

შეიდი წლის საბჭოების მუშაობამ დაარწმუნა გლეხი, რომ ერთად ერთი ხელისუფლება, რომელმაც ნამდვილად იზრუნა მის კეთილდღეობაზე, არის საბჭოთა მთავრობა და მისი ადგილობრივი მმართველობის ორგანოები სამაზრო და თემის საბჭოები.

თუ გასაბჭოების პირველ წლებში გლეხთა შეუგნებელ მცირე ნაწილში კიდევ რაიმე გასავალი ქონდა მენშევიკურ პროვოკაციას, ესლა ეს უკვე შეუძლებელი არის. დღეს ვერავითარი ჯურის პროვოკატორი ჩვენს სოფელს, ჩვენს გლეხს ვერ დაარწმუნებს საბჭოთა მთავრობის საწინააღმდეგოთ.

განვილომა შეიღმა წელმა საქართველოში და ათმა წელმა საბჭოთა კავშირში საბოლოოდ განამტკიცა გლეხების რწმენა, დამოკიდებულება და ურთიერთობა საბჭოებთან. საქართველოს მუშები და გლეხები, დარაზმული საბჭოებში, საქართველოს გასაბჭოების მერვე წელიწადს, ეგებებიან მტკიცე და შეურყეველი რწმენით, რომ მომავალი წლების განმავლობაში დაძლეული იქნებიან ყველა, როგორც გარეშე, ისე შინაური დაბრკალებანი და სოციალიზმის აღმშენებლობის საქმე უფრო მეტი სწრაფი და შეუჩერებელი ნაბიჯით წავა წინ.

სტამბის მუშა კალისტრატე ბასილაძე.

საქოთა საქართველოს არსებობის შვიდი წელი.

შვიდი წელი შესრულდა მის შემდეგ, რაც საქართველოში საქოთა წყობილება არსებობს.

შვიდი წლის წინათ ისტორიას ჩაბარდა ქართველი მენშევიკების „სახელოვანი დემოკრატიული რესპუბლიკა“ და მის ნანგრევებზე აეგო საქართველოს სოციალისტური საქოთა სახელმწიფო.

საქართველოს რევოლიუციონურმა მშრომელმა მასებმა, მეზობელ ქვეყნებისა და ბრძოლაში გაკაცებულ რუსეთის რევოლიუციონური პროლეტარიატის აქტიური დახმარებით, შესძლეს დაემარცხებიათ ევროპის ბურჟუაზიის ლაქი-აგენტები, საქართველოს მენშევიკები და მათი მოკავშირე სხვადასხვა ნაციონალისტური ჯგუფები და გამოეცხადებიათ აქ მუშებისა და გლეხების ხელისუფლება.

მაშინ, როდესაც ეს დიდი ისტორიული ამბები ხთებოდა, მენშევიკები ურს უქედადედნ მთელ ქვეყანას, რომ საქართველოში შემოვიდა ანარქიული რუსეთიდან — არამკითხე უპასუხისმგებლო ხალხი, — რომელსაც სურს ქართველი ერი რუსეთის მონათ აქციოს ისევ. მენშევიკები ფიქრობდენ ნდობა მოეპოვებიათ ევროპის მუშათა კლასში; აგრეთვე იმპერიალისტური ძალების დახმარებით გამოელაშქრებიათ საქართველოს მუშებისა და გლეხების წინააღმდეგ. მაგრამ უმტყუნა მათ ზედმა: ვერც ერთ მიზანს და ვერც მეორეს მენშევიკებმა ვერ მიაღწიეს.

მენშევიკებმა 1924 წელს, აგვისტოში, ავანტიურა მოაწყვეს იმ იმედით, რომ მათ, საქართველოს საქოთა ხელისუფლების წინააღმდეგ ბრძოლაში, დაეხმარებოდენ შეიარაღებული ძალებით, ევროპის ბურჟუაზიული სახელმწიფოები.

ვერ მოისაზრეს რომ საქოთა საქართველოს წინააღმდეგ ბრძოლა ნიშნავდა, ბრძოლას საქოთა სოციალისტური რესპუბლიკების მთელ კავშირთან. მენშევიკების ავანტიურაც სასტიკი დამარცხებით დამთავრდა, რამაც სასებით და საბოლოოდ გახრწნა მენშევიზმი.

მენშევიკების დროს ქართველი ხალხის, როგორც ნივთიერი, ისე პოლიტიკური მდგომარეობა არ იყო სახარბიელო.

განიავებული და გაპარტახებული, ნაციონალიზმითა და შოვინიზმით მოწამლული ქვეყანა მივიღეთ ჩვენ.

ამ დროს, მარტო სათავეში მოქცევა კი არ იყო საჭირო, არამედ, რაც უმთავრესია: მშრომელთა ნივთიერად აღდგენა, წელში გამართვა და სახალხო მეურნეობის ფეხზე წამოყენება.

მართლაც, საქარ. მუშებმა, გლეხებმა და მისმა წინამძღოლმა კომუნისტურმა პარტიამ, 25 თებერვლის გადატრიალების დღიდან, გააჩაღეს თავგანწირული ბრძოლა სამეურნეო ფრონტზე. როგორც ვიცით საქართველოს მუ-

შებმა და ღარიბმა გლეხებმა სახელმწიფო ძალაუფლება სწორედ იმ ნაწილში აიღეს ხელში, როდესაც რუსეთში დაიწყო უშუალო სამეურნეო აღმშენებლობა, რისთვისაც სამეურნეო ცხოვრების აღდგენის და მის სოციალისტურად მოწყობისათვის დაიწყო სწრაფათ განვითარება სოციალისტური მშენებლობის ყოველ დარგში.

დღეს ყველასათვის აშკარაა ის დიდი მიღწევანი ეკონომიურ ფრონტზე, რომელიც მოიპოვა გასაბჭოების წყალობით საქართველოს მუშათა კლასმა; იმდენათ თვალსაჩინოა ეს მიღწევები, რომ თითქმის ზედმეტი ხდება ციფრობრივი მასალით მტკიცება მისი, რა იყო წინეთ და რა გვაქვს ახლა.

მოდის მერვე წელი, რომელიც აღინიშნება საქართველოს მუშების სოციალისტებისთვის ბრძოლის ისტორიაში ახალი მიღწევებით და დიდი წინწაწევით მეურნეობის დარგში. აი აქ უნდა ეძიონ ჩვენმა მტრებმა საქართველოს გასაბჭოების აუცილებლობა.

ბევრი შევასრულეთ, დიდი ნაყოფიც გვაქვს, მაგრამ კიდევ ბევრია გასაკეთებელი და ძალ-ღონე არ უნდა დავშუროთ ახალ მიღწევათ დასაპყრობათ, მშრომელთა საკეთილდღეოთ.

ბარ. ძველია.

საქმი სოფელს.

(გასაბჭოების 7 წლის თავზე).

იყო დრო, როცა სოფელს არ ექცეოდა ჯეროვანი ყურადღება.

გლეხკაცობას უყურებდნენ, როგორც მონას, სოფელს,—როგორც ტყეს. ქალაქი მედიდურათ გადაყურებდა სოფელს. სოფელსა და ქალაქს შორის არ იყო მთლიანობა და მჭიდრო კავშირი.

რასაკვირველია, ეს არა ნორმალური მდგომარეობა უნდა გამოსწორებულყო, ეს ასეც მოხდა.

ოკტომბრის რევოლიუციამ სათავეში მოაქცია მუშებისა და გლეხების მთავრობა, სოფელსა და ქალაქში გაიბა მჭიდრო კავშირი, როგორც ეკონომიური, ისე კულტურული.

ახლო წარსულში სოფელს ფლობდა მემამულე, აზნაური, თავადი, მღვდელი. წარსულში ინტელიგენცია სოფლისათვის უცხო ხილი იყო.

სოფლის ფეოდალებს მონობაში ყავდა გლეხკაცობა.

ოკტომბრის რევოლიუციამ სამუდამოდ წესი აუგო მუქთახორობას.

სოფლად ფართე ასპარეზი მიეცა გლეხკაცობის დამხმარე მშრომელი ინტელიგენციას—მკოდნეთა და გამოკდილებს. ინტელიგენცია დახმარებას უწევს გლეხკაცობას მეურნეობის განვითარებაში, სწავლა-განათლების გავრცელებაში ჯანმრთელობის აღდგენაში. დღეს სოფლის ზშირი სტუმარია აგრონომი, ექიმი, მასწავლებელი, გლეხკარი, სტატისტიკოსი, პროპაგანდისტი და სხვა.

მომავალი კიდევ უკეთესს უქადის სოფელს. გლეხკაცობის წიაღიდან გამოსული ახალგაზრდები, უმაღლეს სწავლა-განათლებით აღჭურვილნი, დაიქსაქსებიან სოფლად და დაეხმარებიან ბუნებასთან ბრძოლაში გლეხკაცობას.

სოფლად მკითხავეების ადგილს დაიჭერს საღი გონება.

სოფელი უნდა აყვავდეს.

ის ფართე ქალაქად უნდა გადაიქცეს. უნდა აღინიშნოს ერთი სამწუხარო ფაქტი, რომელიც წარსულ მემკვიდროებით გვაქვს დარჩენილი.

გლეხის შვილი, რომელსაც საბჭოთა ხელისუფლების მეოხებით გაადვილებული აქვს საშვალა და უმაღლესი სწავლა განათლების მიღება, სკოლაში შესვლისთანავე მშობლებისაგან ღებულობს შემდეგ რჩევა-დარიგებას: „წადი შვილო, ისწავლე, გახდი დიდი კაცი. ქალაქში განათლებულ ხალხთან იცხოვრე. სოფელს ნუ დაუბრუნდები, თორემ ჩემსავით მაჩანჩალა იქნებიო“.

ამ რჩევა-დარიგებიდან ლოლიკურად ის დასკვნა გამოდის, რომ სწავლის გათავეების შემდეგ ის უნდა გახდეს მოხელე.

ასეთი მშობლიური დარიგება ახალგაზრდობას გულში ენერგება და ისიც იმის მისწრაფებაშია, რომ სამუდამოდ განშორდეს სოფელს—ავად თუ კარგად ქალაქში მოთავსდეს.

დღეს ქალაქის ქუჩებში ბლომად დასეირნობს უსაქმოდ-საშვალა განათლება მიღებული ახალგაზრდობა.

ყველა მიჩერებია ადგილის შონას ქალაქში.

დაწესებულებანი კი ამდენ ვერ იტევენ.

სოფელს არ უბრუნდება ახალგაზრდობა.

მომავალში თუ ასე გაგრძელდა—სამწუხარო შედეგს მივიღებთ. ჩვენი გართულებული ცხოვრება მოითხოვს მეტი ენერჯის დახარჯვას ღირებულების შექმნისათვის.

მიყრუებული კუთხე სოფლისა ბალად უნდა ვაქციოდ,

იქ უნდა აღმოვაჩინოთ შემოსავლის წყარო. მეტი ყურადღება სამეურნეო ცოდნას; თეორიული და პრაქტიკული მცოდნე მეურნე უნდა გავხდეთ.

ამას მოითხოვს ჩვენი მომავალი კეთილდღეობა.

მასთან ახლო მჭიდრო კავშირში უნდა ვიყოთ ყოველთვის.

ალ. სტურუა.

კომპარატივის ირვლივ.

... ვლადიმერის ჩვენს პარტიულში

პარტიულ მდივანს სთვითაღიშნისა.

ლ 1916 წ.

რობერტ ოუენი და, მის შემდეგ, სენ-სიმონი და ფურიე დიდ იმედებს ამყარებდნენ თავიანთ კოოპერაციაზე.

ისინი ოცნებებდნენ კაპიტალისტური საზოგადოების მშვიდობიანი გზით სოციალისტურ საზოგადოებათ გარდაქმნაზე.

ისინი ანგარიშს არ უწყევდნენ დიდ მტკივნეულ საკითხებს, როგორცაა კლასთა ბრძოლა, პროლეტარიატის მიერ ძალა-უფლების ხელში აღება, ექსპლოატატორთა კლასის განიარაღება და სხვა.

ასეთი ოცნებით იყვნენ გამსჭვალული რუსეთში, მე-XX საუკუნის დასაწყისში, სოციალისტები, განსაკუთრებით „ხალხონები“ და მათი აფან-ჩავანი, რომლებსაც მაშინდელი არტელები და კოოპერატივები წარმოედგინათ, როგორც ელიქსირი—გლეხის და მუშის სილატაკისგან გამკურნებელი.

ჩვენი ბელადი კოოპერაციას უყურებდა, როგორც დამხმარე ძალას პროლეტარიატისა კლასობრივ ბრძოლაში, ცხადია კაპიტალიზმის პირობებში (იხ. „კოოპერაცია და მუშათა მოძრაობა“ ლენინი). სოციალისტურ საერთაშორისო კონგრესზე კოპენჰაგენში 1910 წ. ჩვენმა მასწავლებელმა ლენინმა შეიტანა რეზოლიუცია, რომელშიაც შემდეგს ამბობს: „მომხმარებელთა ამხანაგობათა დახმარებანი მანამ უმნიშვნელო იქნება, სანამ საწარმოო საშუალებანი დარჩება იმ კლასის ხელში, რომლის უექსპროპრიაციოთ სოციალიზმის განხორციელება შეუძლებელია“.

როდესაც ეს ექსპროპრიაცია მოხდა. 1917 წ. ოკტომბრის რევოლიუციით, კოოპერაციის მნიშვნელობა ძირიან-ფესვიანად შეიცვალა ჩვენიში.

სამხედრო კომუნისმის ხანაში არსებობდნენ სამხედრო მეთოდები და მეურნეობა ეწყობოდა კომუნისმის პრიციპებზე, რაც შესაძლო იყო მაქსიმალური თანასწორობით, რისთვისაც კოოპერაციის წესდებს საფუძვლად ედგოარი. პრინციპი: 1) იძულებითი გაწევრება და 2) განსაზოგადოებითი წევრობა, ე. ი. მასის ანგარიშზე აყვანა და მათ შორის განაწილების კანტროლი.

სამოქალაქო ომის ვათავებისას და ახალი ეკონომიური პოლიტიკაზე გადასვლით—დგება განვითარება წვირლ საქონლის მწარმოებლის. აქ ჩვენი კოოპერაცია გადადის ახალ რელსებზე იმ დიადი როლის შესასრულებლად, რომელზედაც ჩვენი ბელადი მიუთითებს (თავის სტატიაში „კოოპერაციაზე“), როგორ საშუალებაზე გლეხის მეურნეობის განსაზოგადოებისთვის.

ამ რიგათ კოოპერაციის ამოცანას შეადგენს ფეხდაფეხ სახალხო მეურნეობის მთავარ სექტორების დაპყრობა, როგორცაა: ნაწარმოები, კრედიტები და განაწილება; მოგუდვა კერძო კაპიტალისა მისი მრეწველობით და გარდაქმნა სოციალისტურ საფუძვლებზე.

ცხადია ჩვენი კოოპერაცია ვერ შეასრულებს თავის როლს საკუთარი აპარატით, საზოგადოების ჩაუბმელათ კოოპერატიულ მოძრაობაში.

კოოპერატიული საზოგადოებრივობა, განსახიერებელი პროლეტარიატის დიქტატურის მიერ, მოწოდებულია შეიქნეს მის მემკვიდრეთ, ე. ი. გადიტეს თავისუფალ საერთო კომუნად მომხმარებელთა და მწარმოებელთა მხრივ.

5

ქუთაისის საპარტიო ბიუროს უპირისპილესი წლის თავზე.

ლ. გრიგოლია.

კველი და სხალი ქუთაისი.

როგორც თვითმპყრობელი მთავრობის, ისე მენშევიკური ხელისუფლების დროს ქუთაისი ამიერ-კავკასიის მოზრდილ ქალაქთა შორის ერთი ჩამორჩენილი ქალაქთაგანი იყო.

მეცხრამეტე საუკუნის მესამოცდაათე წლებში, ამიერ-კავკასიის რკინის-გზის გაყვანის დროს, ქუთაისი მაშინდელი ქალაქის მესვეურთა სამარცხვინო დაუდევრობის გამო მთავარი ლიანდაგის გარეშე დარჩა.

ქალაქის მაშინდელ მამებს სულ მცირე მსხვერპლი უნდა გაელოთ-ქალაქის ადგილების რკინის-გზის ლიანდაგისათვის უფასო დათმობით, რომ რკინის-გზის მთავარ ლიანდაგს ქუთაისზე გამოეცვლა.

ქალაქის მაშინდელი მესვეურნი, ქალაქზე რკინისგზის გამოვლაში ვერაერთარ სარგებლობას ნახულობდენ; პირიქით, მათი შეხედულებით რკინის-გზის ქალაქში შემოსვლა ხელს შეუწყობდა ზნე-ჩვეულების შეცვლასა და დაცემას.

მესამოცდაათე წლების ქუთაისი ამ საკითხს მეტად გულგრილად შეხვდა და რკინის-გზის მთავარი ხაზი ასცდა ქუთაისს, რაც ერთი მთავარი მიზეზთაგანი იყო ქუთაისის ზრდა-განვითარების შეფერხებისა უკანასკნელი ორმოცდაათი წლის განმავლობაში.

მეფის მთავრობა წინაღმდეგი იყო განაპირა ქვეყნებში, განსაკუთრებით ამიერ-კავკასიაში, თუნდ მცირე წარმოება-მრეწველობის განვითარებისაც კი.

ის არ აძლევდა ნებას როგორც რუსეთის, ისე უცხოეთის კაპიტალისტებს აეგოთ ამიერ-კავკასიის და, განსაკუთრებით, კი საქართველოში ფაბრიკა-ქარხნები.

მზგავსი შუამდგომლობა მთავრობის მიერ მუდამ უარყოფილი იყო.

ასეთ პირობებში ვერც ქუთაისი განვითარდებოდა წარმოება-მრეწველობის.

ქუთაისი ამ მხრით, თებერვლის რევოლიუციამდე, წარმოადგენდა ჩამორჩენილ წვირილ-ბურჟუაზიულ მეშჩანურ ქალაქს. არც ერთი ქარხანა, ფაბრიკა ან რაიმე მნიშვნელოვანი საწარმოო ქუთაისში არ მოიპოვებოდა.

არაფრით წაწეულა ქუთაისი წინ მენშევიკური ხელისუფლების დროსაც. პირიქით, ის ამ დროს ყოველივე განვითარების გზას მოკლებული თან და თან დაქვეითებისა და დაცემისაკენ მიდიოდა, — როგორც თვით სოციალ-გამყიდველები.

ქუთაისი ამ დროს სამაზრო ქალაქად გადაიქცა.

მენშევიკების დროს ყველაფერი ტფილისში იყო გადატანილი და ყოველივე ტფილისისათვის კეთდებოდა.

ქუთაისის ასეთმა დაქვეითებამ გამოიწვია მენშევიკების დროს ქუთაისლების ლტოლვა ტფილისისაკენ.

ქუთაისის ინტელიგენციისა და საზოგადოების სხვა წრეების აქტიურე წევრების საგრძნობი ნაწილი ტფილისში გადასახლდა.

ამ გარემოებამ კიდევ უფრო მეტად დააქვეითა ქუთაისი.

საბჭოთა ხელისუფლებამ 1921 წლის მარტში ჩაიბარა ქუთაისი ყოველმხრივ განადგურებული.

ქუთაისი ამ დროს ყოფილ ქალაქს წარმოადგენდა, თანამედროვე ქალაქის ცხოვრების ნიშანწყალიც კი არსად ხსანდა.

საბჭოთა ხელისუფლების შვიდი წლის ვულმოდგინე და დაუღალავმა მუშაობამ ქუთაისი გამოიყვანა ამ დაცემული მდგომარეობიდან. ეს ქალაქი ამჟამად მხურვალე აღმშენებლობისა და განვითარების გზაზე დამდგარი.

მუშურ-გლეხური მთავრობის პირველ წლებშივე აშენდა ქუთაისში მაუდის ქარხანა, რაც ქალაქისათვის მეტად დიდ საქმეთ უნდა ჩაითვალოს.

გაკეთდა ქუთაის-წყალტუბოს გზატკეცილი, რომელიც ქუთაისლების ითვისული წლების ოცნებას შეადგენდა—ამ გზის გაყვანას და თვით კურორტის კეთილ-მოწყობას, რასაც ჩვენ დროს აქვს მხოლოდ ადგილი, დიდი მნიშვნელობა აქვს ქუთაისისათვის.

შენდება ქუთაისში ბარიტის საფქვავეი და აბრეშუმის ძაფ-სახვევი ქარხნები, რომლებშიაც რამდენიმე ათასი მუშა იმუშავებს; უკვე განხორციელების სტადიაშია ქუთაისში წყალსადენის გაკეთების საქმე, რასაც ქუთაისის მოქალაქენი ამაოდ ესწრაფოდენ მთელი ორმოცი წლის განმავლობაში, მაგრამ რაც ყველაზე უფრო დიდი და მნიშვნელოვანია—შენდება რიონის ჰიდრო-ელექტრონული სადგური, რომელიც სამი წლის შემდეგ რეალურ ფაქტად იქცევა.

რიონპესის დამთავრება კი დავვირგვინება იქნება ქუთაისის განვითარებისა და აღორძინების საქმის.

რიონპესი მისცემს ქუთაისსა და მის მიდამოებს იაფფასიან ენერჯის, რაც ხელს შეუწყობს, როგორც არსებული ქარხნების ნაწარმოების გაიაფებას, ისე ახალი ფაბრიკა-ქარხნების აგება-განვითარებას.

მოხსენებულის გარდა კეთდება სხვა ბევრი წვრილმანი საქმე, რაც, მთავარ აღმშენებლობასთან ერთად, ხელს უწყობს ქუთაისის სასწრაფო აღორძინება-წინსვლას.

თუ ყოველივე ამასთან ერთად, განხორციელდა განზრახვა რკინის-გზის მთავარი ხაზის ქუთაისზე გამოსვლისა, ეს კიდევ უფრო მეტ მოძრაობას შემატებს სოციალისტური მშენებლობის გზაზე მტკიცედ დამდგარ ქუთაისის ცხოვრებას.

ახლა აიღეთ კულტურული ფრონტი. ამ მხრივაც ქუთაისში გაცხოველებული მუშაობაა.

მართლაც, აბა ნახეთ: ქუთაისში რამდენიმე კინო მუშაობს, ქუთაისის ყავის საკუთარი დასი, რომელიც წელს განსაკუთრებულის ნაყოფიერებით მოღვაწეობს და დიდძალ საზოგადოებას იზიდავს ყოველ საღამოს.

ქუთაისში არის რამდენიმე შრომის სკოლა, ხუთი სპეციალური სასწავლებელი—ტეხნიკუმი.

აქვე მუშაობს ინტელიგენციის პაქტივი, რომელიც სისტემატიურად
გასამართლებას, დისპუტსა სალ. საღამოებს და სხვა. აქედან ნათელია ის გა-
რემოება, რომ ქუთაისის სინამდვილეში ნაყოფიერია კულტურული შაჯის
ცემატ.

ერთი სიტყვით, დღევანდელი ქუთაისი აღარ არის მარტო ძველი მეშხა-
ნური და ძველი ტრადიციების მატარებელი ქალაქი.

ის აღარაა საქები მარტო მისი კეკლუცი ბუნებითა და ძველი ისტორიუ-
ლი ნანგრევებით.

ის აღარ არის ახლა მარტო „სავარდო და სამაისო“ ქალაქი. ქუთაისი დღეს,
ყველა თავისი ბუნებრივ მშვენებასთან ერთად, უკვე მეტად სერიოზულ საწარ-
მო-სამრეწველო აღმშენებლობის ფერხულში ჩაბმული ქალაქია. სულ ახლო
მომავალში კი, საბჭოთა ხელმძღვანელების მეოხებით, ის ფრიალ მნიშვნელო-
ვან საწარმოო ცენტრად გადაიქცევა.

კ. კალანდაძე.

წითელი პარტიის ათი წლისა და საქართველოს მსახურების დღიდან შვიდი წლის თავზე.

1928 წლის თებერვალი განსაკუთრებულ შთაბეჭდილებას დატოვებს ჩვენი ქვეყნის მუშებსა და გლეხებზე.

ამ თვეში ტარდება ორი დიდი დღესასწაული, საკავშირო წითელი ჯარის ათი წლის არსებობასა და საქართველოს გასაბჭოების შვიდი წლის თავი.

წითელი ჯარის სახით ჩვენ გვაქვს საქმე მშრომელი კლასის იმ საუკეთესო ნაწილთან, რომელიც, როგორც დღემდე, ისე კვლავ მზად არის იარაღით ხელში საკადრისი და სამართლიანი პასუხი გასცეს ყველა იმ შინაურსა და გარეულ „კუზნიანებს“, რომელთაც მხოლოდ საფლავი გაასწორებს.

ეს ხომ პირველი არ იქნებოდა, ვინაიდან ჩვენ გვაქვს ხელთ აუარებელი მასალა წითელი ჯარის ბრძოლისა და გამარჯვების მის არსებობის ხანაში; გავიხსენოთ იმპერიალისტების ინტერვენცია საბჭოთა კავშირის წინააღმდეგ, სამოქალაქო ომი და მთელი ხროვა გენერლების—დენიკინის, კოლჩაკის, ვრანგელის, იუდენიჩის და სხვების კონტრევოლუციონური გამოსვლები—ყველა ამის სათანადო და ღირსეული პასუხი გასცა, პროლეტარიატთან ერთად—წითელმა ჯარმა.

ჩვენ გვახსოვს აგრეთვე მუსავატებისა და დაშნაკების ვერაგობა მშრომელთა ხალხთა ამოკლეტაში.

„დემოკრატიულ“ სახელმწიფოს და „სამშობლოს ინტერესების“ დამცველ მენშევიკების „დამსახურებანიც“ ქართველ მშრომელ მასების წინაშე, —მეზობელ ერებს შორის განუწყვეტელი სისხლის ღვრა, მუშებისა და გლეხების დამონება, 1924 წლის ავანტიურა და სხვა ამ მხრივ, —გავიხსენოთ ყოველივე ეს და ნათელი გახდება კიდევ უფრო მეტის სიღიადით საქართველოს შვიდი წლის თავი.

ამ ორი დღესასწაულის ჩატარებისას ვიამაყებთ იმით, რომ საკავშირო ხელისუფლებამ მოიგერია გარედან შემოსეული მტრები—ინგლისელები გერმანელები და სხვები;

სათანადო პასუხი გასცა სამოქალაქო ომში ჩაბმული შავ გენერლებს, ააქუშავა ახალი ფაბრიკა-ქარხნები, მთავარი ყურადღება მიაქცია ჩვენი ქვეყნის ელექტროფიკაციას, ახალ პირობებში ჩააყენა ჩვენი სოფლის მეურნეობა მტკიცე საფუძველზე დამყარებით, და, უკანასკნელად, სასტიკი პასუხის მოთხოვით, ბურჟუაზიის სანაგვეზე გადარეკა მუსავატისტ-დაშნაკურმენშევიკური მთავრობები იმ დღიდან დაწყებული, ვიდრე დღემდე ენერგიული მუშაობა სწარმოებს, როგორც საქართველოს მასშტაბით, აგრეთვე ქუთაისის მაზრაშიც და თვით ქალაქ ქუთაისშიაც.

ქართლის სასულიერო უბრალო მიწვევები.

ფაბრიკა ამ ხანად შესდგება ცხრა ძირითადი და ოთხი დამხმარე ცეხისაგან.

ძირითადი: 1) მატყლის განმახარისხებელი (სარჩევი) ცეხი, 2) მატყლის სარეხი, (აქვე ხდება მატყლის გაწურვა-გაშრობა), 3) მატყლის შესაღები, 4) ხელოვნური მატყლის დამამზადებელი ცეხი (აქ მუშაობს მოსკოვიდან ვადმო-გზავნილი ახალი სისტემის მანქანა მუშავდება ნართის ბოლოები, ანაჩეგები, ანათელი და სხვა), 5) შემაზავებელი განყოფილება, 6) სააპარატო-სართავი, რომელიც იძლევა წინა განყოფილების მიერ შეზავებულ მატყლს, 7) საქსელი ცეხი, რომელიც დაქსელილ მასალას აძლევს სხვა ცეხებს, 8) საქსოვი ცეხი, რომელიც ამზადებს დაუმუშავებელი შალს ეგრედწოდებულ „ხამს“ და მე 9) სააპრეტურო ცეხი, რომელიც საქსოვიდან მიღებულ ხამს ამუშავებს, (რეცხავს) თელავს, ღებავს, აშრობს, პარსავს, აუთოვებს) და ამრიგათ იძლევა მუდს.

დამხმარე ცეხი: 1) სამანქანო განყოფილება, 2) საორთქლე განყოფილება წვდის ძირითად ცეხს ორთქლს სოველი მატყლისა და შალის გამოსაშრობათ, ყველა საწარმოო ცეხს აძლევს სითბოს 3) წყალსაქაჩავი, 4) მექანიკური სახელოსნო, რომელიც აწარმოებს ფაბრიკის კაპიტალურსა და მიმდინარე შეკეთებას.

ფაბრიკის წარმოებაში ჩაბმულია სულ 175 მუშა.

მუშაობას ხელმძღვანელობს გამგე, მოსკოვიდან ახლად ჩამოსული ინჟინერი-მექანიკი ვასილ კურენკოვი და კერძოთ საწარმოო ცეხებს—სპეციალური ხელოსნები, აგრეთვე ჩამოყვანილი მოსკოვიდან.

ფაბრიკის არსებობის პირველ ხანებში, ე. ი. 1924 წლის ივნის—სექტემბრის განმავლობაში იყო მხოლოდ ეგრე-წოდებული სანიმუშო წარმოება—ცდა, რომ მანქანები შემდეგ გადაგვეყვანა სრულ დატვირთვაზე. ამასთან ერთად ამ ხნის განმავლობაში მიღებული იყო ზომები ადგილობრივ მშრომელთა მოსამზადებლად ქარხანაში სამუშაოდ.

1926—27 წელს ფაბრიკამ 100 პროცენტით გაამართლა წინასწარ გეგმით გათვალისწინებული იმედები.

ფაბრიკა წინ მიიწევს, იგი ჯანსაღდება, თუ რომ 1924—25 წლ. გამო-მუშავებული პროდუქციის საზომისათვის მივიღეთ 100 პროცენტი, იმ შემთხვევაში 1926—27 წლის გამომუშავებული პროდუქცია აღწევს: ნართი 279 პროც. ხამის 244 პროც. და დამზადებული მუდის 423 პროც. ე. ი. ფაბრიკის უქანასკნელი (1926—27 წელი) დროის მუშაობა, შედარებით 1924—25 წელთან, გაიზარდა სამჯერ-ოთხჯერ მეტად.

ფაბრიკამ აამოქმედა თითქმის ყველა მის განკარგულებაში უმოძრაოდ მყოფი მანქანა, ორი-სამი წლის განმავლობაში შეიქნა მუშათა კვალიფიკაცია, მოეწყო ტექნიკური და საწარმოო თათბირები, მომპირნეობის რეჟიმის გამტარებელი კომისია და სხვა.

ფაბრიკაში ჩამოთვლილი კომისიათა საშვალებით გამოსწორდა მრავალი დეფექტი, გატარდა სანარდო მუშაობა, აიწია შრომის ნაყოფიერება და სხვა.

1926—27 წლ. საწარმოო გეგმით გათვალისწინებული იყო დაგეგმული ფაბრიკის წარმოება 113,650 ტონა, ხამი 127.050 მეტრი და დამზადებული 108.600 მეტ., რაც თითქმის შესრულებულია.

ამასთან ერთად სწარმოებს მუშაობა პროდუქციის გასაიფებლად, მისი ღირებულების გასაუმჯობესებლად, ამ მიმართულებით მიღებულია მთელი რიგი პრაქტიკული ზომების.

წარმოების მიღწევები გვეუბნება, რომ ფაბრიკა სდგას მტკიცე საფუძველზე და მას აქვს მომავალი.

მაგრამ, ამავე დროს, საჭიროა ყურადღება მიექცეს მუშა ხელის უფრო რაციონალურად გამოყენებას, რასაც ზოგიერთ შემთხვევაში აღვლილი არ აქვს; სამუშაო დროის უკლებლივ გამოყენებას და შრომის დისციპლინის სრულ დაწესებას; მუშა-მოსამსახურის ხელის შეწყობას ამა, თუ იმ გამოვლენაში, სავაჭრო დარგში უშუალო დამოკიდებულებას ბაზართან, კოოპერატიულ, სახელმწიფო და სხვა ორგანიზაციათა საშვლებით საწარმოო თათბირზე დეფექტის გამოსასწორებლათ დასახულ ღონისძიებათა დაუყარებლივ განხორციელებას და სხვა.

ყოველივე ამის გატარება შექმნის პირობებს, რომლის დროს ფაბრიკა კიდევ უფრო მეტის ნაყოფიერებით იმუშავებს.

რ რ ა ლ ი ბ ა ც ი ა.

ფაბრიკა, უკანასკნელ საანგარიშო წელში, თავის ნაწარმოებით, დაუახლოვდა ბაზარს. ტრესტ „მილომას“-მა წინასწარ გაითვალისწინა ბაზრის მოთხოვნილება და ამის მიხედვით ფაბრიკამ დამზადა სათანადო ფერის შალეები.

ფაბრიკამ, 1926 წლის დარჩენილი შალეულობა 17.376 მეტრი და საანგარიშო ხნის განმავლობაში დამზადებული 104.224 მეტრი—სულ კი 121.600 მეტრი, უმნიშვნელო ნაწილის გარდა, სეზონის დადგომამდე სავსებით გასალა ამიერ კავკასიისა და, უფრო მეტი კი, რუსეთის ბაზარზე.

მუშა ხელის მოძრაობა.

ამ ხანათ ფაბრიკაში ირიცხება 198 მუშა მოსამსახურე მამაკაცი და ქალი. (იხილე აქვე დართული ნუსხა).

№№ რიცხვ.	1926 წ. 1/10		1927 წ. 1/10		1927 წ. 1 ოქტომბ. მუშა-მოსამსახურეთა რიცხვი				
	მუშა-მოსამსახურეთა რიცხვი	%/0/0	მუშა-მოსამსახ. რიცხვი	%/0/0	მამაკაცი		ქალი		
					მოზრდილ	მოზრდ.	მოზრდილ	მოზრდ.	
1	მუშები	182	89,2	175	88,4	9	87	3	74
2	მოსამსახურ.	18	8,9	19	9,5	—	17	—	2
3	უმეტრ. მოს.	4	1,9	4	2,1	—	4	—	2
	სულ	204	100	189	100	9	108	3	78

უნდა ვიცოდეთ, რომ უკანასკნელ დროს მუშა-მოსამსახურეთა შემცირება, გამოწვეულია წარმოების ნაწილობრივი რაციონალიზაციით, რასაც შედეგათ მოყვა (სადაც საჭირო იყო) მუშა ძალთა შემცირება.

კულტურული მუშაობა.

ფაბრიკაში ნაყოფიერად მიმდინარეობს კულტურული მუშაობაც.

ფაბრიკას აქვს საკუთარი კლუბი, სადაც ეწყობა ლექციები სხვა და სხვა თემაზე, მოწყობილია სამკითხველო, იცემა ხოლმე კედლის ორ კვირეული გაზეთი, რომელშიაც თანამშრომლობენ მუშები და იწოდებიან მომავალ მუშაობაზე და სხვა.

მოწყობილია: 1) სამხედრო წრე, 2) ლიტერატურული, 3) ფიზკულტურის, 4) მუშკორთა, 5) „წერაკითხვის“ საზ. წრე და სხვა, დაიდგა საკუთარი რადიო, ეწყობა აგრეთვე ექსკურსიები, არის კომუჯრედი, სადაც ითვლება წევრების საკმაო რიცხვი, გვაქვს საკუთარი ამბულატორია; აგრეთვე ფაბრიკაში არსებობს პიონერთა კოლექტივი, —ავიოქიმი, წითელი ჯვრის, რემედისის, საშეფო და სხვა საზოგადოება.

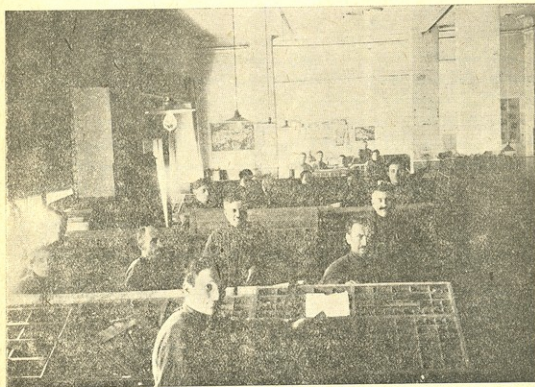
ნოა. ფარაძე.

ქუთაისის კავისკომის კომუნალურ მუხრანობის სტამბა.

საქართველოს გასაბჭოებამდი ქუთაისში არსებობდა ხუთი სტამბა. საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების შემდეგ ქუთაისში დაარსდა ბეჭედიანი სიტყვის კომისარიატი, რომელიც განაგებდა ყველა ნაციონალიზაცია ქმნილ სტამბებს. ამ დროიდან ჩაეყარა საძირკველი დაქსაქსულ სტამბებთან თავის მოყრა-გაერთიანებას და ერთ მძლავრ წარმოების შექმნას.

ქუთაისის რევკომის 1921 წ. ოქტომბრის დადგენილებით, უნდა მომხდარიყო ყველა სტამბის ცენტრალიზაცია, მაგრამ ამას ხელს უშლიდა შესაფერისი შენობის უქონლობა, რის გამოც ეს გადაწყვეტილება საეგზეთ ვერ იქნა პირველ ხანებში განხორციელებული. კაპიტალური რემონტის და გადაკეთების შემდეგ საგრძნობლად გაფართოვდა პირველი (ყოფ. ერობის) სტამბა, და აქ გადავიტანეთ რამდენიმე საბეჭდავი მანქანა და სხვა საჭირო მასალა დანარჩენი სტამბებიდან, რომლებიც დაიხურენ.

ამავე დროს გაფართოვდა სტამბის ელ-სადგურის შენობა, გვერდზე ოთახის მოშენებით; აგრეთვე საწვავ და საცხებ მასალების საწყობი ახალ, სავსებით დამაკმაყოფილებელ ადგილს მოეწყო.

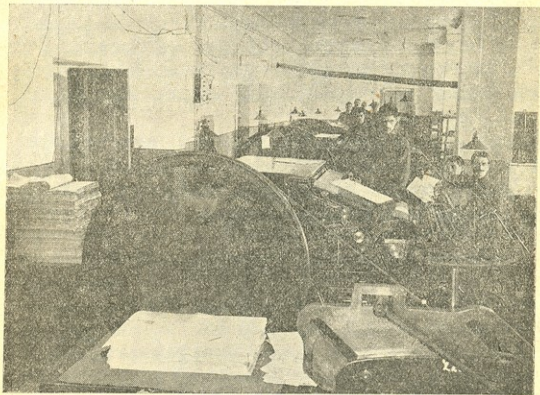
საათამაშეობო განყოფილება.

ამაირად დაწყებული წვრილი დაქსაქსული სტამბების თავის მოყრა-გაერთიანება სრულიად განხორციელდა მხოლოდ 1923 წ., როდესაც შესაძლებელი შეიქნა სტამბის გვერდით მოთავსებულ ქიმიური ლაბორატორიის და ეპიდემიურ რაზმის სხვა ბინაზე გადაყვანა; ხოლო მათ მიერ განთავისუფლებული ორი დარბაზი, სტამბისათვის შეეერთდა.

ამით სტამბის ბინა საკმარისად გაფართოვდა და აქ გადმოვიტანეთ ყველა დანარჩენი სტამბებიდან მთელი ინვენტარი.

სტამბების ცენტრალიზაციის დროს სწარმოებდა აგრეთვე, ძველი შრიფტის განახლება და ამჟამად სტამბას აქვს თითქმის სრულიად ახალი, თავის მიერ შექმნილი შრიფტი.

სტამბას აქვს თავისი საკუთარი ელ-სადგური, რომელიც აწვდის სტამბას, როგორც სინათლეს, ისე ელდენს საბეჭდავი მანქანების ასამოძრავებლად. სტამბას ახალს აგრეთვე საკუთარი სამკინძველო, რომლის გასაფართოებლათ უკვე შეკვეთილია გერმანიაში ერთი სახაზავი მანქანა და, განზრახულია აგრეთვე, ქალაქის საკეცი მანქანის შექმნა.

სამანქანო განყოფილება.

სტამბასთან აგრეთვე არის, კაუჩუკის და თითბრის შტამპებისა და ბეჭდების სახელოსნო.

ამ ჟამად სტამბაში მუშაობს 42 მუშა-მოსამსახურე, სტამბის შენობაშივე მოთავსებულია მუშებისათვის ცალკე მოწყობილი ოთახი, სადაც დასვენების დროს მუშებს ეძლევათ ჩაი.

სტამბა უზრუნველყოფილია შეკვეთებით, რომელსაც ღებულობს, როგორც ქუთაისის ორგანიზაცია-დაწესებულებებიდან და კერძო პირთაგან, ისე დასავლეთ საქართველოს ყველა კუთხიდან და აგრეთვე ტფილისიდანაც.

სტამბა ყოველთვის მომარაგებულია სხვადასხვა ხარისხის ქაღალდით და სხვა საჭირო მასალით და ამ მხრივ ნაკლებოვანებას არ განიცდის; სტამბის საქმიანობის საილიუსტრაციოთ მოგვყავს შემდეგი ცხრილი.

	შემოსავალი		გასავალი		წმინდა მოგება		მუშა-მოსამსახურეთა რიცხვი.
	მან.	კ.	მან.	კ.	მან.	კ.	
1924/25 წ.	50.171	89	45.538	94	4532	95	35
1925/26 წ.	63.787	52	57.486	09	6301	43	38
1926/27 წ.	68.767	60	64.239	39	4528	21	40
1927/28 წ. ოქტომბერი-იანვარი	29.241	60	25.465	19	3.776	41	42

როგორც ვხედავთ სტამბის ნაყოფიერება თანდათანობით იზრდება, რაც ჩვენს წინაშე სვამს მორიგ ამოცანას: სტამბის შემდგომ გაფართოებას; მაგრამ ამას წინ ეღობება ისევ ის მიზეზი, რომელთანაც ჩვენ პირველადვე გვჭონდა საქმე: ეს არის შენობის სიღიწროვე. ამისათვის ჩვენ წინაშე სდგას გადაუღებელ ამოცანად სპეციალური შენობის აგება, რომელიც სახსრებით დააკმაყოფილებს სტამბის ყველა მოთხოვნილებას, როგორც ტექნიკური, ისე სანიტარულ-ჰიგიენური მხრივ.

ამისათვის უკვე გადადგმულია შესაფერისი ნაბიჯები და იმედი უნდა ვიქონიოთ, რომ არც ისე შორს არის ის დრო, როდესაც საბჭოთა ხელისუფლების საქმიანობა, ჩვენი ქვეყნის აღდგენა-აღორძინებისაკენ მიმართული, ამ საქმეშიც გამოიღებს თავის მნიშვნელოვან ნაყოფს.

მე. ლოსაბერიძე.

პარტიზები ქუთაისის მაზრაში.

დას. საქართველოს სხვა მაზრათა შორის—ქუთაისის მაზრა შედარებით უფრო ბედნიერ პირობებშია. მას მრავალგვარი ბუნებრივი სიმდიდრე ახასიათებს.

ამ სიმდიდრეთა შორის მინერალურ წყლებსა და საკურორტო ადგილებს უმთავრესი ადგილი უჭირავს. ყველაზე უფრო დიდი და შესანიშნავი მინერალურ წყლებში წყალტუბოა.

წყალტუბო ქუთაისიდან ჩრდილო დასავლეთით 13 ვერსის მანძილზე მდებარეობს. თვით ეს ადგილი წარმოადგენს ქვაშოვან ადგილს შემოზღუდულს ჩუნენის, ცხენკურის, ხომულის და სხვა მოსაზღვრე სოფლების გორაკებით და ირწყვება პატარა მდინარე—წყალტუბოთი. უკანასკნელის კალაპოტი, კურორტის ადგილას, ჩაწეულია და მიხვეულ-მოხვეული, რაც მის მიმდინარეობას ანელებს, აგუბებს და ადგილების დაჭობიანებას უწყობს ხელს.

შეგუბება განსაკუთრებით წვიმიან ამინდებში და წყალდიდობის დროს მატულობს...

თვით მინერალური წყლების აქ 12 წყაროა, რომლებიც ჩრდილო-აღმოსავლეთიდან დასავლეთისაკენ არიან მიმართული. გეოლოგების ფიქრით ამ წყლების სათავე სადღაც შორს დასავლეთისაკენ მდებარე გორაკებში ღრმათ არის, იქიდან ჩრდილო-აღმოსავლეთისაკენ მიმდინარობს წყალი, ღრმათავე ქვების ფოროვებში ამოხეთქავს და ამოდის ზევით. ამით აიხსნება ის გარემოება, რომ წყლის (წყაროების) ტემპერატურა უფრო მაღალია დასავლეთით, ვიდრე აღმოსავლეთისაკენ.

თვისებით ეს წყლები რადიაქტიურია და ეს კი დიდ ღირსებას აძლევს მათ.

ჯერ კიდევ მანამდე, სანამ წყალტუბოს წყლების ნამდვილ ქიმიურ შემადგენლობას და რადიაქტივობას გაიგებდნენ, სანამ მის მნიშვნელობასა და ზეგავლენას მეცნიერულად შეისწავლიდნენ, ხალხს, როგორც ეს ყოველთვის არის, უბრალო ყოველდღიური დაკვირებით, მისი მნიშვნელობა კარგად ჰქონდა შეგნებული. ამიტომ ავადმყოფი ბლომათ მოდიოდა აქ და ბევრიც ღებულობდა ტკივილების შემსუბუქებას.

ამ მხრივ კერძოთ წყალტუბოს წყლებს დიდის მამუტაბით და საზოგადოთ მინერალურ წყლებს „აბანოებს“ ჩვენში დიდი ჰიგიენურ-სანიტარული მნიშვნელობა ჰქონდა და დღესაც აქვს, რადგან ჩვენს ხალხს სხეულის სისუფთავის დაცვა, მაინც და მაინც, არ უყვარს და მთელის წლობით დაგროვილ წვირეს აქ მხოლოდ იშორებს, რითაც მისი კანი სუფთავდება, ხალისდება და სხეულში ნივთიერებათა გატლა-გამოცვლა უფრო ენერგიულად სწარმოებს.

როგორც ვთქვით, წყალტუბო ძველადვე დიდძალ დაავადებულებს იზიდავდა. მაგრამ ეს ხალხი მოდიოდა აქ უმთავრესად პირველ გაზაფხულზე და 15 აგვისტოს შემდეგ (ძველი სტილით), რადგან მისი დაკვირვების თანახმად სხვა დროს წყალტუბო მავნებელია ადამიანის, ჯანმრთელობისთვის. უნდა,

ესთქვათ, რომ ხალხის ასეთი დაკვირვება მეცნიერულადაც მართლდება. სახელ-
დობრ: წყალტუბო შედარებით ჭაობიანი ადგილია. აქ კოლოები ბლომად არიან, რომლებიც დაახლოებით მისის დამლევადან გამოდიან და ადამიანს კბენენ. ამ კბენის დროს მას მალარიის წარმოშობა „პლასმოდუმები“ გადასცემენ, რაც შემდეგ სისხლში ვანვითარებას იწყებენ და ციებ-ცხელებას იწვევენ. ასეთი შემთხვევები იქ უფრო ხსენებულ დროიდან პირველ შემოდგომამდეა ხშირი, შემდეგ კი კოლოების სიმრავლე კლებულობს და კლებულობს მალარიაც.

იყო დრო, როდესაც აქიმები წყალტუბოს მიწა და მიწა დიდ ყურადღებით არ ეპყრობოდნენ.

მისი სამკურნალო ძალა არ იცოდნენ და მას მნაშენელობას არ აძლევდნენ. ეს დრო ჩვენგან მიწა და მიწა არც ისე შორს არის.

ისეთი აქიმებიც იყვნენ, რომლებიც რამდენიმე ათეული წლით აქ, ქუთაისში ისხდნენ, ფართო პრაქტიკა ქონდათ, წყალტუბო არ ენახათ, მასზე ერთობ ბუნდოვანი წარმოდგენა ჰქონდათ და თავის ავადმყოფებს ხშირად საზღვარგარეთის უფრო დაბალი ღირსების წყლებს ურჩევდნენ და იქით აგზავნიდნენ.

ამათში მხოლოდ დ. ა. ნაზაროვი, ერთად ერთი აქიმი იყო, რომელსაც ამ წყლების სამკურნალო თვისება და ქიმიური შემადგენლობაც კარგად ჰქონდა შესწავლილი, მისი დიდი მნიშვნელობა კარგად ესმოდა, იცოდა, რომ მის უკეთესს პირობებში ჩაყენებით, იგი ჩვენი ხალხის ჯანმრთელობის განამარტოებლად, ეკონომიური კეთილდღეობის გასაზრდელად შეიძლებოდა გადაქცეულიყო და ამიტომ სიტყვით და საქმით ცთილობდა ამ წყლებისათვის მთავრობის ყურადღება მიექცია და კაპიტალი აქეთ მოეზიდა.

ის მომხრე იყო, რომ წყლები მის მრავალრიცხოვან მებატრონეებს, რომელთაც საკურორტო მოთხოვნებიდან წარმოდგენაც არ ქონდათ, ძალით ჩამორთმევედათ და ქუთაისის ქალაქის თვითმართველობას გადაცემოდა.

ის ამტკიცებდა, რომ ეს წყლები მსოფლიო მნიშვნელობის არიან, ის წმინდა სახალხო კურორტია და მთავრობა ვალდებულია ყურადღება მიაქციოს მას.

ომის დროს, ცდილობდა, მთავრობა დაეჯერებია, რომ წყალტუბო შესაძლებელია დაავადებულ ჯარისკაცთა გამოსაკეთებლად იქნეს გამოყენებული, თუ მთავრობა ამ საქმეს ხელს მოკიდებს, მებატრონეებისაგან აბანოების ნახევარს მიწა იღებს და იქ ბარაკებს გააშენებსო. ეს მისი ცდა დიდმა რევოლუციამ შეაჩერა.

ამ წყლების შესახებ მოკლე გეოგრაფიული ცნობები 1855 წ. გრუმის აქვს მოყვანილი, 1864 წ. ტაროპოვის, 1899 წ. ვ. მილერს. 1898 წ. ქიმიკოსმა სტრუვემ მათი გამოკვლევა მოახდინა და ამბობს, რომ „წყალტუბოს მინერალური წყლები ჩვენი დროის ბალნეოლოგიურ მოთხოვნებიდან შეგუება, ზედმეტად საჭიროა და სასურველია, რომ ახლო მომავალში ამის განხორციელებას შეუდგებოდნენ“.

ინჟინერი კონშინი, რომელმაც დაახლოებით ამავე წლებში სამთომადნო სამმართველოს მინდობით წყალტუბოს გეოლოგიური რუკა შეადგინა, მათ

დიდ სახელმწიფოებრივ მნიშვნელობას აძლევს და პირდაპირ გაკვირვებულნი ვართ, რომ ეს წყლები დღემდე ცნობილი არ არიან და რომ მთავრობას მისი მნიშვნელობა თანადრო ყურადღება არ მიუქცევია. მაგრამ ამ წყლების მეცნიერულად შესწავლა მხოლოდ 1910—1912 წლიდან იწყება, როდესაც, უკვე ხსენებულმა ნაზაროვმა, ამიერ-კავკასიის აქიმთა ყრილობაზე, ტფილისში, ცალკე მოხსენება წაიკითხა, რითაც ამ წყლებზე მთავრობის ყურადღება მიაქცია.

1913 წელს, უკვე ქიმიკოსი კუბცისი და სხვები იქნენ მის მიერ გამოგზავნილი ამ წყლების უფრო სრულად შესასწავლად. ამ კომისიის დასკვნები ერთობ უნაყოფო დარჩენ წყალტუბოსათვის, რამაც, იმავე აქიმ ნაზაროვს, შეძლება მისცა, ამ ადგილის კურორტათ გადაქცევისათვის კიდევ უფრო დიდს ენერჯით ებრძოლა.

როგორც ვთქვი, რევოლიუციამ შეაჩერა ეს ბრძოლა, მაგრამ წყალტუბოზე, მის წინ წაწევაზე ზრუნვა მერეც არ შეჩერებულა. რევოლიუციის შემდეგ, წყლები, კერძო მეპატრონეების ხელიდან ერობის ხელში გადავიდა.

აქ უკვე საქმის მეცნიერულ ნიადაგზე დასაყენებლად ერთნაირი ცდა დაიწყო, მაგრამ უსახსრობისა გამო არაფერი გამოვიდა.

სხვათა შორის ამ დროს იყო დაწყებული ქუთაისს-წყალტუბოს რკ. გზა, რომელიც ქალაქის უბნის გასათავარში ჩაკვდა. თვით კურორტის გამშენება-გაჯანსაღებისათვის, ერთის მხრით ისევ აქიმი დ. ნაზაროვი, როგორც ერობის ხმოსანი, ცდილობდა და მეორეს მხრით კი ერობის სანიტარული აქიმი, რათაც იმ დროს ამ სტრუქტურების ავტორი ვახდათ.

უკანასკნელის აზრით—წყაროების კაპტაჟი უნდა მომხდარიყო, ახლანდელი საერთო აუზების ნაცვლად ცალკე ვანები-კიბინები უნდა გაკეთებულიყო, ეზოში ნიადაგი უნდა ამომშრალიყო, გარშემო მყოფი ყანები უნდა აღებულყო, ბალახ-ბუღაჩი მომსპარყო, მდ. წყალტუბოს კალაპოტი გამართულიყო და ამოკემენტებულიყო, სადგომი სახლები ეზოდან მახლობელ გორაკებზე უნდა ყოფილიყო გადატანილი, საიდანაც ვანების შენობებთან კარგად მოწყობილი გზით უნდა შეერთებოდნენ, სამთო-სასანიტარო დაცვის ხაზი შამოვლებოდა და სხვა მრავალი. მაგრამ, როგორც უკვე ვთქვით, ამას განხორციელება არ ეღირსა.. მხოლოდ გასაბჭოების შემდეგ იწყება, ამ წყლების უფრო სრული და უფრო სისტემატიური მეცნიერული შესწავლა, რასაც პირველ ხანებში იგივე აქიმი დ. ნაზაროვი უდგა სათავეში, როგორც ჯანმრთელობის განყოფილების საკურორტო სექციის თავმჯდომარე და ხელმძღვანელი.

შემდეგ წლებში ეს წყლები, მთავრობის დეკრეტით, სახელმწიფო მნიშვნელობის კურორტად გამოცხადდა და საკურორტო სამმართველოს ხელში გადავიდა, რამაც იქ მეცნიერული მუშაობა და საკურორტო აღმშენებლობა ფართოდ დააყენა. დაღმულია კურორტისათვის სამთო-სასანიტარო საზღვარი, დამშრალია ნიადაგი, გამშენებულია ეზო, გაკეთებულია შენობები აუზებზე და ნაწილობრივ გადაკეთებულია თვით ეს აუზებიც, აშენებულია ახალი შენობა კოდის წყაროზე და ტბასთან, შენდება სასტუმრო, მოწყობილია ელსადგური, გაკეთდა გზა ქუთაისიდან წყალტუბომდე და გაიმართა ავტომობილე-

ბით მიმოსვლა. დაზ. სალოროსაგან აშენდა აქ ვებერთელა დასასვენებელი სახლი მუშა-მოსამსახურეთათვის. მოხდა ამ მიდამოების გეოლოგიური გამოკვლევა და სხვა.

ყოველ წლიურად რამდენიმე სპეციალისტი აქიმი მუშაობს აქ, სწარმოებს დაკვირვებები ავადმყოფებზე და წყლების სამკურნალო თვისებების შესწავლა, გამოკვლეულ იქნა ტბის ტალახი და გამოყენებულია იგი სამკურნალო მიზნით და სხვა მრავალი.

ერთი სიტყვით საკურორტო სამმართველო აქ ბეჯითად ცდილობს. მაგრამ საჭიროა მისი ყურადღება ამხ. ბ. მიქელაძისაგან წამოყენებულ პროექტს მივაქციოთ, რომელიც ჟურნალი „გრდემლის“ ოქტომბრის საიუბილეო ნომერშია მოთავსებული.

ამხ. მიქელაძე რიონჰესის მშენებლობის ხელმძღვანელია. ის ამბობს: — რიონჰესის მოთავეების შემდეგ ქუთაის-წყალტუბო უნდა შეერთდეს ტრამვაის ხაზით. ეს ადვილი საქმეა და შესაძლებელ ჰყოფს, რომ ავადმყოფებმა თვით ქუთაისიდან იარონ, ამით ქუთაისი ეკონომიურად ბევრს მოიგებს და არც საკურორტო სამმართველო წააგებს, რადგან მას შეუძლია სადგომ სახლების შენობაში დაბანდებული თანხა თვით წყლებზე ვანების გაკეთებას მოანდომოს, გაამშენიეროს და ევროპიული სახე და მოწყობილება მისცეს მათ-ო და სხვა.

ჩვენ ვფიქრობთ, რომ ამხ. მიქელაძის აზრი სწორია და ამიტომ მხარი უნდა დაუჭიროს მას როგორც ქუთაისის სამალმასკომმა და საბჭომ, ისე საკურორტო სამმართველომ, პრესამ და ყველა შეგნებულმა მუშა და გლეხმა.

წყალტუბოს წყლების ტემპერატურა (სითბო) და რადიაქტივობა 1913 წ. ქიმიკოს რ. დ. კლუპცისის გამოკვლევით შემდეგია:

	ტემპერატურა.	დღე და ღამის რადიაქტივობა მახ-ის ერთეულში.
ძველი აბანო	34° (33) ცელს	4,23
კოდის წყალი	32°	6,79 (551-8,06)
„გუბერნატორის“ აბანო	33°	4,31
„ფისიკოპოსის“ აბანო	32°	5,42
კუჭის წყარო	30°	6,71 (5,82-7,41)
ახალი აბანო	32°	3,92
არკორელას წყარო	33°	5,98
წისქვილის წყარო	33°	3,76
დიდი აბანო	33°	3,28
ცივი სასმელი წყარო	14°	0,62
თვითონ მდ. წყალტ. წყალი	10°	1,35
იგივე თბილი წყარ. რაიონში	17°	1,79

ამ წყლების ქიმიური შემადგენლობა, ტემპერატურა და შედარებით დიდი რადიაქტივობა ხდის მათ სამკურნალო და ფრიად სასარგებლო წყლებად, რომლითაც მშრომელი ხალხის გაჯანმრთელების საქმეში უსათუოდ დიდი როლის ასრულება შეუძლიათ თავის შემადგენლობით და სამკურნალო თვისებით

ეს წყლები გვანან საზღვარ გარეთის ვილდ ბადის წყლებს, სჯობნის რა მათ თავისი დებეტით. (დღე და ღამეში 2 მილიონ ვედრო წყლამდე იძლევა)

ეს წყლები გამოსადევია სხეულის მრავალგვარი დაავადების დროს: სახსრების და კუნთების ქრონიკული ქარების (რევმატიზმის), სხვა და სხვა ანთებითი მოვლენები, სხეულის გარე და შიგნი ორგანოების შარდსადინარის და თირკმლების დაავადების, ზოგიერთ ნერვული დაავადებანი, ქალთა სნეულეზბათა, კანის და სხვების დროს. ამიტომ არის, რომ მათ დიდი სახელი აქვთ მოხვეჭილი და უამრავი ხალხიც ეტანება მათ.

წყალტუბოს შემდეგ ჩვენს მაზრაში არსებულ მინერალურ წყლებში, სამხრეთ დასავლეთიდან სამხრეთ აღმოსავლეთისაკენ, მოყოლებით პირველი ადგილი **ღვალიშვილების** თემში არსებულ სამკურნალო წყლებს უნდა მივაკუთვნოთ.

ღვალიშვილების (ისრითის) სამკურნალო წყლები ან „აბანო“, როგორც მას ჩვენში ეძახიან, მდებარეობს ხსენებულ თემში, მდინარე სილორის (სულორის) მარჯვენა ნაპირზე, ე. წ. „აბანოების“ მიდამოში, იქ სადაც ხსენებულ მდინარეს ერთვის მთის ნაკადი შაშქანი, — ქვაშეთის მთის ძირში. სოფ. ღვალიშვილებიდან ის დაშორებულია $2\frac{1}{2}$ ვერსით. სიმაღლე მისი ზღვის დონედან 275 მეტრია.

ეს ადგილი გორაკებითაა შემოზღუდული, რის გამო ქარი ცოტა იცის. გორაკები თითო, ორ-ორი ხითაა დაფარული. თოვლი მოდის ხოლმე ბლომით და სძვეს ნოემბრიდან აპრილამდე. ზაფხული აქ ძალიან ცხელია. აქ არის სულ ხუთი სხვა და სხვა სიძლიერის წყარო. აქავე არის თემამასკომი. მისვლა შეიძლება აქ სამტრედიიდან ვანამდე ეტლით და მერმე კი ცხენით, ან ურმით. მანძილი სამტრედიიდან ღვალიშვილებამდე 28 ვერსია. აქვე არის 4 სახლი მოაბანავეთათვის და 2 ღუქანი. სეზონი აგვისტოდან შუა ნოემბრამდია. მოდის ყოველ წლიურად 800—1000 კაცი — უმთავრესად გურია-სამეგრელოდან.

ამ წყლების სამკურნალო თვისებები ძველის დროიდანვე არის ცნობილი. თუმცა ბატონიშვილი ვახუშტი თავის „საქართველოს გეოგრაფიაში“ არ იხსენიებს მათ.

ადგილობრივი მცხოვრებლების მტკიცებით ისინი ადამიანს ისეთ შემთხვევაშიც კი რგებენ, სადაც წყალტუბოს წყლები მის დახმარების საქმეში უძლური აღმოჩენილან.

ამ წყლებში ბანაობა ერთობ სასიამოვნო გრძნობას იწვევს. ქიმიკოსი კუპცისი ამბობს: „მე ბევრ წყალში მიაბანავია, მაგრამ ისეთი სიამოვნება (ნეტარება) არ მიგრძენია, როგორც ამ წყლებში ბანაობის დროს“-ო.

ამ წყლების გამოკვლევა მოხდა ხსენებულ კუპცისის მიერ 1925 წლის ნოემბერში, როცა ის ქუთ. ჯანმრთელობის განყოფილების მიერ იყო ამისთვის ტფილისიდან მოწვეული. მისი აღწერით აბანოს ერთი წყარო № 1 წარმოადგენს აუზს — სიგრძით 3 არშინს და 8 ვერშოკს და განით კი 3 არშინს და 1 ვერშოკს, სიღრმით 1 არშინს. აუზიდან ცოტა დაშორებით აგებულია ქვის შენობა მოაბანავეთათვის. მანძილი აუზსა და შენობის შუა არაფრით არ არის

საა და სხვა გარემოებისა გამო, მათ დიდი მომავალი და დიდი მნიშვნელობა არ აქვს.

შემდეგი მინერალური წყლებით მდიდარი ადგილი არის **ზეკარი**.

ზეკარი მდებარეობს ბაღდათიდან 16—20 ვერსის მანძილზე, თვით სოფ. ზეკარიდან 4 ვერსის დაშორებით აბანოს ღელეს ხევში, პატარა მდინარე ქარშავეთის მარჯვენა ნაპირზე. ეს წყლები დიდი ხანია იქცევენ მოსახლეობის ყურადღებას. ხალხი იქ ბლომით დაიარება სხვა ადგილებზე უფრო მოწყობილიც არის. კუპცისის გამოკვლევით, მისი შემადგენლობა შემდეგია: მკვრივი ნივთიერება ერთ ლიტრა წყალში 0,144 გრამი, რადი აქტივობა მახ—ის ერთეულით 0,16, ემანის 0,58. ტემპერატურა (გარეთ ჰაერის ტემპ. 5⁰ C. დროს) 34⁰ C. დებეტი 22 ათასი ვედრო დღე-ღამეში. თავის შემადგენლობით ის ეკუთვნის ტუტე-გოგირდიან თბილ წყალთა ჯგუფს. ასეთი შემადგენლობისა და დიდი დებიტის გამო, მათ დიდი სარგებლობის მოტანა შეუძლიათ ჩვენი მაზრის მცხოვრებლები დარღვეული ჯანმრთელობის და შრომის უნარიანობის აღდგენის საქმეში.

ამავე მიმართულებით არსებულ წყალთა შორის აღსანიშნავია **ჩირგეთის** მინერალური წყლები.

ჩირგეთი მდებარეობს ბაღდათიდან სამი ვერსის მანძილზე, ზეკარის გზიდან ცოტა მოშორებით, მდ. ჩირგეთის მარცხენა ნაპირზე.

ადგილმდებარეობა მთავარიანია, რომელიც ფოთლიანი მცენარეებით არის შემოსილი. ქარები არ იცის. გზა შხოლოდ საცხენოსნოა. სეზონი მაისიდან ოქტომბრამდე გრძელდება. ავადმყოფთა რიცხვი აქ 1500 კაცამდე აღწევს. მოდიან უმთავრესად ქრონიკული რევმატიზმით და სიფილისით შეპყრობილები. აქ რვა წყაროა. ქიმიკოსმა კუპცისმა გამოიკვლია ერთი იმათანი, რომელიც 20,000 ვედრო წყალს იძლევა დღე-ღამეში. გამოკვლევამ გვიჩვენა, რომ ერთ ლიტრ წყალში მკვრივი ნივთიერება არის 0, 274 გრამი. რადი-აქტივობა მახ—ის ერთეულით 3,3. ემანისა კი 12. ტემპერატურა (გარეთ ჰაერის 15⁰ C, დროს) 34⁰ C. დებიტი 20,000. ვედრო. ის ეკუთვნის გოგირდ-ტუტე თბილ წყალთა ჯგუფს და ისეთივეა: როგორც თბილისის გოგირდის აბანოების წყალი.

ამავე მხარეზეა კიდევ მტუტე, გოგირდიანი ცივი წყლები **საკობაძეთის** და **ზედა და ქვედა მერესი**, ვანის ახლო მაგრამ მათ რაიმე ღირშესანიშნავი მომავალი და ვნიშვნელობა არა აქვთ და მათზე აღარ ვაგჩერდები.

ამ მიმართულებით არსებულ მინერალურ წყლებში და საკურორტო ადგილებში ყველაზე უფრო მნიშვნელოვანი და ყურადღება მისაქცევია **საირმე**. საირმე ზეკარის უღელტეხილის მიდამოებში მდებარეობს. წაბლარის ხევის გადაღმა, ამავე სახელწოდების მდინარეში მდინარე ბეთანიას, ლაშეს ღელე, მამანეთის ღელეს შესართავ ადგილას. ეს ადგილი მაღალი მთიანი, წიწვოვანი ხეებით დაფარული და მშვენიერია. აქ ორი გზა მოდის. ერთი დვალისივილებიდან და მეორე კი წაბლარას ხევის წყლის ნაპირებზე. ორივე გაუკეთებელია და ძნელი მისასვლელი. მიუხედავად ამისა ეს წყლები ბლომით

იზიდავს ჩვენი მაზრიდან დაავადებულ ხალხს, უმთავრესად გლეხობას. წყლები კაპტაჟი არა აქვს. მოწყობა პრიმიტიულია. საცხოვრებელი ბინები თითქმის არ არის. სურსათ—სანოვავით უზრუნველყოფის საქმეც ცუდად არის დაყენებული.

აქ ოთხი წყაროა. უმთავრესი იმათგანის შემადგენლობა კუპცისით შემდეგია: ერთ ლიტრა წყალში მკრივი ნივთიერება 2,274 გრამი. რადიო-აქტივობა და თავისუფალი ნახშირ-მჟავა გამოკვლეული არ არის. ეს წყლები ეკუთვნის მტუტე-ნახშირ-მჟავიან წყალთა ჯგუფებს, რომელშიაც კალციუმის დიდი რაოდენობაა შერეული.

ასეთი წყლები გამოსადგვია: საქმლის მომწოდებელი ორგანოების დაავადების დროს—წვრილი და მსხვილი ნაწლავების კატარი, კატარალური სიყვი-თლე, ნადვლის ქვები, სასუნთქავი ორგანოების ზემოთა ნაწილის კატარი, ნივთიერებათა გაცვლა-გამოცვლის და შეთვისების დარღვევა, ნეკროსის ქარები და სხვანი.

ამ მხრივ საირმეს შეუძლია მეტაქეობა გაუწიოს ბორჯომს, მით უფრო, რომ ქუთაისიდან ის შედარებით უფრო ახლოს არის, მშვენიერი ადგილმდებარეობა და საუცხოვო მთის სუფთა ჰაერი აქვს. საქიროა მხოლოდ სერო-ზული ყურადღება მიექცეს მას და გზის გაყვანას, საცხოვრებელი ბინების აშენებას, სურსათ სანოვავით უზრუნველყოფას და ექიმის დანიშვნას ბეჯითად შეუდგენ... შესაძლებელია მოეწყოს ამ წყლის ექსპორტიც, რაც დრო არის რომ დაწყებული იქნეს. ხელშემწყო პირობების დროს მაზე გაწეული ხარჯები ადვილად იქნება დაფარული.

მაზრაში არსებულ სხვა სამკურნალო წყლებში—**ქიშურას**, რომელიც ქუთაისიდან აღმოსავლეთით 7-9 ვერსის მანძილზე მდებარეობს ძველი თბილისის საქართველოს გზაზე, ჰოვანარის თემში, თავის ტკივილის დროს ხმარობენ. ხალხი შედარებით ბლომათ დაიარება იქა ქიმიურად გამოკვლეული არ არის, გამოდის კლდეში პატარა ძარღვით—მდინარე ქიშურას მარჯვენა ნაპირზე. წინეთ აქ მაღალი ტყით (მუხნარით) დაფენილი მიდამოები იყო, ახლა კი გადატიტვლებულია, არ ვფიქრობ რომ რაიმე მნიშვნელოვანი მომავალი ექნეს.

ამას გარდა ტყიბულის რკ. გზის ხაზზე, ქუთაისიდან 12 და 22 ვერსის მანძილზე არის კიდევ **კურსებისა** და **ხრესილის** გოგირდიანი ცივი წყლები. ორივეგან საბინაო აუზები უხეიროთ არის მოწყობილი, წყალს ათბობენ და ისე ხმარობენ. ხალხი ბლომად დაიარება აქ, რასაც ხელს უწყობს ქუთაისიდან ახლოს ყოფნა და რკ. გზა. ამ წყლების მიდამო შედარებით მაღლობია და ჯანსაღი, ბინებსაც არაფერი უშავთ, მაგ. კურსებში ისინი მშვენიერ დასასვენებელ სახლად შეიძლება იქნეს გამოაყენებული, თუ მათ სათანადო ყურადღებით მოეკიდებიან და გაუმჯობესებას შეიტანენ. თვით წყლების შემოსავალი მათზე გაწეულ ხარჯებს გამოიყიდის.

ყველა აქ ჩამოთვლილ მინერალურ წყლებიან ადგილებს გარდა, ჩვენს მაზრაში ყურადღების ღირსია, **საწირე**, რომელიც ტყიბულის რკ. გზის ხაზზე მდებარეობს და ძალიან მაღალი ადგილია. ის კარგია—მაღარით, თიადორათი

და სისხლნაკლულებით შეპყრობილთათვის, კარგად მოქმედობს ბავშვებისა და
 შედარებით, ნერვიულ ადამიანებზე, დაღალულ და დაქანცულთათვის აქ მშვე-
 ნიერი დასასვენებელი ადგილია, სამწუხარაა მხოლოდ. რომ მოსახლეობის
 უკიდურესი სიღარიბის გამო აქ სურსათ სანოვავე არ იშოვება და რძის, ვარ-
 და, ყველაფრის მოზიდვა ქუთაისიდან არის საჭირო, მიუხედავად ამისა, ხალხი
 ყოველ ზაფხულობით ბლომით მოდის აქა. კარგი იქნება კოოპერაცია გაუწყვე-
 დეს ამას ანგარიშს და გახსნიდეს აქ ხეირიან ღუქანს. 2. გორდი—თავისი მა-
 ლალ მდებარეობით და მთის მშვენიერი ჰაერით. ყოფ. სამეგრელოს მთავრის
 საზაფხულო სამყოფი და სასახლე. ის უკვე დიდი ხნიდან არის ცნობილი რო-
 გორც საკურორტო ადგილი, სადაც ბლომით მიდის, მალარიით, სისხლნაკლუ-
 ლებით და ფილტვების სისუსტით დაავადებული ხალხი. 3. კიკნაველეთი მა-
 ლალი, მთიანი და წიწვიან ტყეებიანი ადგილი—ფრიად გამოსადეგი ფილტვებ-
 სუსტ და სისხლნაკლულ ხალხისათვის. საჭიროა ყურადღება მიექცეს ამათ. ამ
 გვართ ქუთაისის მიზრაში ბევრი სამკურნალო წყალი და ადგილია. მშრომელ-
 თა ჯანმრთელობის გასამტკიცებლად მათი გამოყენება შესაძლებელია. საქარ-
 თველოს გასაბჭოების შემდეგ ჩვენ ამ წყლების კერძო მებატრონეთაგან ჩამორ-
 თმევა და ცოტაოდნათ მათი მოწესრიგება შევძელით. ბევრი იმათგანი ახლა
 პირველად იქნება მეცნიერულად გამოკვლეული, ბევრგან ბინების შეკეთება და
 სხვა წვრილმალნი მუშაობა ჩატარდა. დღეს ისინი საქსპლოტაციით თემალმას-
 კომების განკარგულებაშია გადაცემული.

საჭიროა სამაზრო ჯანმრთელობის განყოფილებამ თვით მოჰკიდოს ამ სა-
 კმეს ხელი, მაშინ მუშაობა უფრო გეგმიანი იქნება და მიზან შეწონილი.

ამით ავადმყოფებს იქ მისვლა და სარგებლობა გაუადვილდებათ. ეს კი მის
 სისალეს და კეთილდღეობას აღადგენს და განამტკიცებს. თუ ჯანმრთელობის
 განყოფილება ამ მოკლე მომავალში ამას შესძლებს, ეს საქართველოს გასაბ-
 ჭოების 7 წლის თავზე ჩვენი მაზრისათვის დიდი სამსახურის გაწევა იქნება.

ქუთაისის ელექტროტენიკუმი.

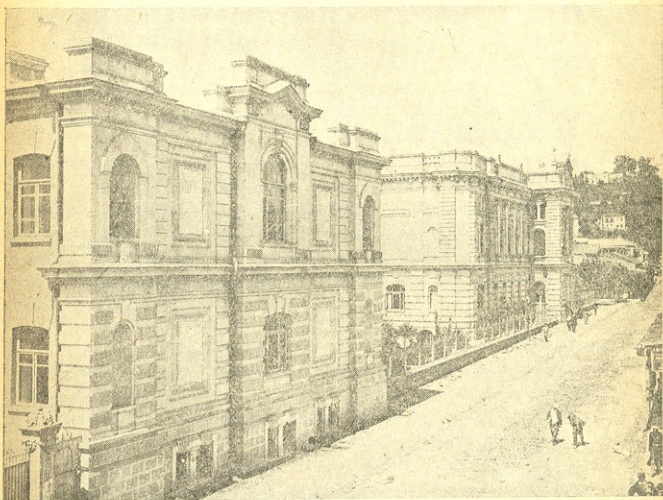
დღეს არავისათვის სადავო არაა, რომ საქართველოში ელექტროფიკაციას განსაკუთრებული ყურადღება ექცევა.

თეთრი ნახშირის გამოყენება და იაფი ენერჯის მიღება—სწორი და უმოკლესი გზა ჩვენი ქვეყნის ეკონომიურისა და კულტურული აღორძინებისაკენ.

ეს ძალიან კარგათ აქვს გათვალისწინებული საბჭოთა ხელისუფლებას, რომელიც ყოველმხრივ ხელსუწყობს ელექტროფიკაციის განხორციელებას.

მხოლოდ ამით აიხსნება ისიც, რომ ქუთაისში 1925 წელს გაიხსნა ელექტროტენიკუმი.

უკანასკნელი წარმოადგენს სპეციალური ტიპის სასწავლებელს, რომლის დანიშნულებაა—ელექტროტენიკოსების მომზადება.

ქუთაისის ელექტროტენიკუმი. მთავარი ფასადი.

ეს სასწავლებელი ერთად-ერთია მთელ საქართველოში ტიპის მიხედვით, თუ არ მივიღებთ მხედველობაში ტფილისის ინდუსტრიალური ტენიკუმის ელექტრო-ტენიკურ განყოფილებას.

ამიტომ მისი მნიშვნელობა ჩვენი ქვეყნისა და, განსაკუთრებით, დასავლეთ საქართველოსათვის ძალიან დიდია.

იმ დროს, როდესაც მნიშვნელოვანი სიმძლავრის ჰიდრო-ელსადგურების აღმშენებლობა საქართველოში ფართო მასშტაბით სწარმოებს, ჩვენს დროს გვეყავს ინჟინერ-ტექნიკოსთა საკმაო კადრი, განსაკუთრებით, ელექტროფიკაციის დარგში.

ამავე დროს ჩვენი უმაღლესი სპეციალური სკოლები ვერ იტყვენ თავის ფარგლებში ყველას, ვისაც აქვს სპეციალური სწავლა-განათლების მიღების სურვილი.

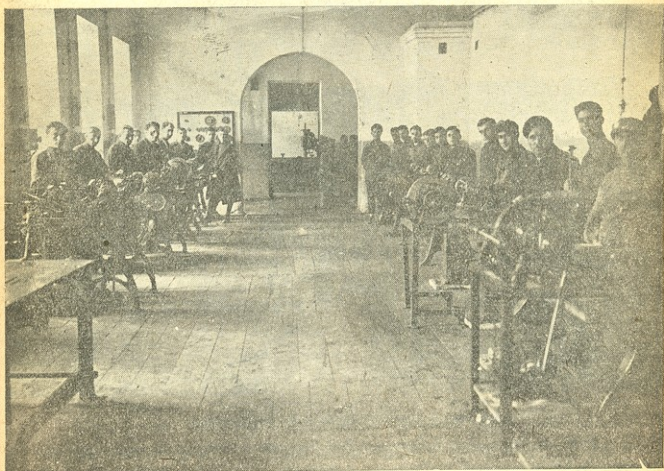
ზემოაღნიშნულ გარემოებათა მიხედვით, ელექტრო-ტექნიკუმის გახსნა ქუთაისში აუცილებელ საჭიროებას წარმოადგენდა, რასაც ნათლად ადასტურებენ ის აუარებელი განცხადებანი სასწავლებელში მიღებაზე, რომლებიც ყოველ წლიურად ბევრათ აღემატება მსმენელთა მისაღებ რიცხვს.

ქუთაისის ელექტრო-ტექნიკუმის გახსნას ბევრი სკეპტიკურათ უყურებდა. მისი მოწყობა ტექნიკურად, გაფართოება და სათანადო დონეზე დაყენება—ბევრს საეჭვოთ მიიჩნდა.

მაგრამ სინამდვილემ სულ სხვა დაგვანახა.

ელექტრო-ტექნიკუმს სამი წლის ისტორიაც არა აქვს და ის უკვე მეტოქეობას უწევს ბევრ სხვა სპეციალურ სასწავლებელს.

ამ ეპოქათ ამ სასწავლებელში 152 მსმენელია.

ქუთაისის ელექტროტექნიკუმი. სამგჰანიკო სახელოსნო.

სასწავლებლის კურსის დასრულება ხდება ოთხი წლის მეცადინეობის შემდეგ—ელექტრო-ტექნიკოსის წოდების მიღებით.

ელექტრო-ტექნიკუმში მოწყობილია: ელექტრო-ტექნიკური ლაბორატორია, მექანიკური სახელოსნო, საშენიკლო, სადურგლო სახელოსნო, ზეპირი და ქიმიური კაბინეტები, სამზაველო და სხვა.

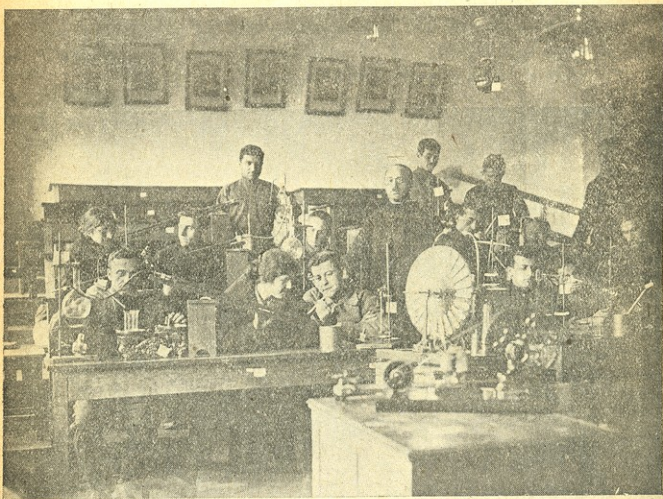
ყველა შემოხსენებულ ლაბორატორიის და სახელოსნოების განკარგულებაში იმყოფება საუკეთესო ხელსაწყოები, ჩარხები, დაზგები და იარაღები.

სახელმწიფო ელექტრო-ტექნიკურ ტრესტს („I მ T“) ლენინგრადში შეკვეთილი აქვს სასწავლებლის ელ.-ლაბორატორიისათვის სუსტი და მძლავრი დენის მთელი მოწყობილობა.

რადიო-ტექნიკას სასწავლებლებში განსაკუთრებული ადგილი უჭირავს.

ელექტროტექნიკუმის მიერ ბევრ ადგილობრივ დაწესებულებაში და მაზრაშიც დადგმული იქნა რადიო—მიმღები აპარატები.

ლაბორატორიებსა და სახელოსნოებში, მეცადინობის გარდა, მიმდინარეობს სხვადასხვა სახის შეკვეთების შესრულება.

ქუთაისის ელექტროტექნიკუმში. ფიზიკური კაბინეტი.

„I მ T“-ის ტფილისის განყოფილების შეკვეთა—სოხუმის ჰიდრო—ელსადგურის საპროექტისათვის საბურღო იარაღებზე—ელექტრო-ტექნიკუმის მიერ შესრულებული იქნა სრული სისწორითა და სიზუსტით, რისთვისაც ტექნიკუმის ადმინისტრაციამ ოფიციალურად მადლობა მიიღო „I მ T“-ის რწმუნებულისაგან.

ქუთაისის განათლების განყოფილებისათვის ელექტროტექნიკური ამზადებს ყოველგვარ ხელსაწყოსა და იარაღებს ახალი ფიზიკური ბისათვის.

განსაკუთრებული ყურადღების საგანია ის შეკვეთა, რომელიც გამოუგზავნა ქუთაისის ელექტროტექნიკუმს მოსკოვის განათლების განყოფილებამ.

ეს შეკვეთა გამოიხატება ელექტროფორის მანქანების, სასკოლო დინამო—მანქანებისა და ჰაერის შემწოვი ზეთის ტუმბოების დამზადებაში. ასეთი ხელსაწყოთა დამზადება საქართველოში არ სწარმოებდა დღემდე. პირველი ცდა გააკეთა ქუთაისის ელექტროტექნიკუმმა და ეს ცდა სრული გამარჯვებით დაგვირგვინდა.

ზემოაღნიშნული ხელსაწყოების ნიმუშები წარდგენილ იყო სახალხო განათლების კომისრიატში—ტფილისში, სადაც სათანადო სპეციალისტთა კომისიის მიერ მოწონებული იქნა ფიზიკური კაბინეტებისათვის.

ეს ნიმუშები მოიწონა მოსკოვის განათლების განყოფილებამაც, რომელიც ამ უამათ მოლაპარაკებას აწარმოებს ელექტროტექნიკუმის ადმინისტრაციასთან აღნიშნული ხელსაწყოების დიდი რაოდენობით დამზადების შესახებ.

ამ რიგათ, ჩვენ ვხედავთ, რომ ელექტროტექნიკუმის ლაბორატორიათა და სახელოსნოების ფუნქციები მსმენელთა მართო პრაქტიკული მეცადინეობით არ ისაზღვრება.

აქ კიდევ ხდება საკუთარი ძალების მაქსიმალური გამოყენება ახალი ტექნიკური მიღწევების განსახორციელებლათ.

მსმენელთა ტექნიკური განვითარების მიზნით სასწავლებელში დაარსებული სამეცნიერო წრეები, სადაც სპეციალისტების ხელმძღვანელობით იმართება მოხსენება—რეფერატები.

ასეთ მოხსენებებსა და რეფერატებს საფუძვლათ უდევს ჩვენი ქვეყნის ტექნიკური დაწინაურება, მრეწველობის განვითარება, წარმოებისა და შრომის მექანიზაცია.

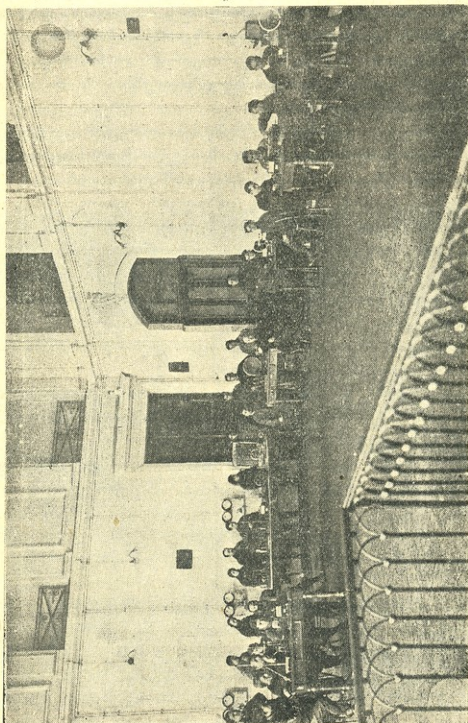
სულ მოკლე ხანში ელექტროტექნიკური ააგებს საკუთარ ელექტროსადგურს, რისთვისაც ძრავი და მანქანები თავისი ნაწილებით მას უკვე შეძენილი აქვს.

აქ უნდა აღვნიშნოთ, რომ ტფილისის აღმასკომმა უსასყიდლოთ დაუთმო ქუთაისის ელექტროტექნიკუმს ძრავი და დინამო-მანქანა.

ზემო აღნიშნული ელსადგურის დანიშნულება იქნება—მისცეს ელექტრონის ენერგია სახელოსნოებსა და ლაბორატორიებს და იმავე დროს ელ.-ტექნიკუმის მსმენელებმა პრაქტიკულათ შეისწავლონ სადგურის ექსპლოატაცია.

სპეციალური საგნებიდან, რომლებსაც ასწავლიან ტექნიკუმში სათანადო სპეციალობის ინჟენრები აღსანიშნავია: ელექტროტექნიკა, ელექტროქიმია, ელექტრომეტალურგია, შიდა წვის ძრავები, ორთქლის ქვაბები, ორთქლის მანქანები, მასალათა სიჯიქე, მასალათა ტენოლოგია, სააღმშენებლო ხელოვნება, ჰიდრაულიკა, ტექნიკური და სახუროთმოძღვრო ხაზუა.

სათანადო ყურადღება ექცევა პრაქტიკულ ვარჯიშობას ლაბორატორი-
ებში და სახელოსნოებში და აგრეთვე საზაფხულო პრაქტიკას, როგორც საქართველოში,
ქართველს, აგრეთვე საკავშირო რესპუბლიკების სხვადასხვა ფაბრიკა-ქარბ-
ნებსა და წარმოებაში.

ჭუთაისის ელექტროტექნიკუმში: ელექტროტექნიკური ლაბორატორია.

წარსულ ზაფხულს, მაგალითად, ელტექნიკუმიდან გაგზავნილი იყვნენ
პრაქტიკაზე მოსკოვში, როსტოვსა და ტფილისში ის მსმენელნი, რომლებიც
სათანადოთ მომზადებულნი იყვნენ ცოდნის მხრივ.

ასეთია მოკლეთ ჭუთაისის ელექტროტექნიკუმის მუშაობის მიმოხილვა
მისი არსებობის მესამე წელში.

მიუხედავად ასეთი მცირე დროისა, ელექტროტექნიკუმმა სავსებამაგრილებით ამაღლოა ის იმედები, რომლებსაც ამყარებდა მასზე, გახსნის დროს, ადგილობრივი ხელისუფლება.

დღევანდელ პირობებში, როდესაც ძველ ნანგრევებზე შენდება ახალი სოციალისტური ქვეყანა, ჩვენი ელექტროტექნიკუმი აძლევს მოსწავლე ახალგაზრდობას ისეთ დასრულებულ ცოდნას, რომელიც სავსებით დაკავშირებულია პრაქტიკულ ცხოვრებასა და მის საჭიროებასთან.

ასეთი ცოდნით აღჭურვილი ახალგაზრდა გვერდში ამოუდგება უმაღლესი კვალიფიკაციის სპეციალისტ-ინჟინერს და უკანასკნელთან ერთად თავის წვლილს შეიტანს ჩვენი ქვეყნის სოციალისტურ აღმშენებლობის საქმეში.

ჩვენი მოვალეობაა—არ ჩამოვრჩეთ ტექნიკურათ მოწინავე ქვეყნებს და ფართო ასპარეზი მივსცეთ თვითმოქმედებასა და ინიციატივას.

ვინაიდან დღეს ელექტროფიკაცია მთელ მსოფლიოში გიგანტიური ნაბიჯებით მიისწრაფის წინ, ამიტომ, საბჭოთა მთავრობა საქართველოს ელექტროფიკაციას უმთავრეს ყურადღებას აქცევს.

ამ მზრივ ქუთაისის ელექტროტექნიკუმს დიდი მოვალეობა აქვს დაკისრებული და ამ მოვალეობას ის ღირსეულათ შეასრულებს.

ელექტროტექნიკუმის დროაზე ოქროს ასოებით არის დაწერილი **ლენინის** სიტყვები:

„საბჭოები + ელექტროფიკაცია = კომუნიზმი.“

ამ დროში, ქუთაისის ელექტროტექნიკუმში მოსწავლე ახალგაზრდობა წინ მიემართება ტექნიკური კულტურისაკენ მშრომელთა მასების საკეთილდღეოდ.

მევენახეობა და მეღვინეობა ქუთაისის მაზრაში კვლავ და სპარტაკულს განსაკუთრების უშიშროების წინაშე.

ქუთაისის მაზრაში, მევენახეობა-მეღვინეობა უხსოვარ დროიდან მომდინარეობს და, ეს დარგი სასოფლო მეურნეობისა, თავისი მაღალი შემოსავლიანობით, მუდამ მთავარი დარგი იყო და უმაღლეს კულტურად ითვლებოდა, ვინაიდან სოფლის მშრომელ გლეხობის საარსებო სახსარი, მევენახეობა-მეღვინეობის ნაწარმი-ღვინო იყო და არის ახლაც. ღვინის საფასურით იცვამდა და იხურავდა სოფლის გლეხი, იხდიდა ყოველგვარ სახელმწიფო გადასახადს და ღვინითვე იცილებდა ღვინისა და ჯირს.

როგორც კლიმატიური, ისე მიწის და ადგილმდებარეობითი პირობები, ხელს უწყობენ ქუთაისის მაზრაში მევენახეობა-მეღვინეობის სრულ განვითარებას და ეს დარგი სასოფლო-მეურნეობისა, რაციონალური წარმოებით, მიაღწევს უმაღლეს საფეხურს და საბოლოოთაც უმაღლეს კულტურად დარჩება.

ქრისტეს დაბადებამდე ცირკეთა გაუმასპინძლდა ულისს და მის თანამგზავრებს აქაური ღვინით და უუძველეს დროის მწერლები, უმღერდნენ და დიდის ხოტბით იხსენიებდნენ კოლხეთის მაღალ ღირსების ღვინოს. უცხო მოგზაურები კავკასიაში, შარდენი, დიუმბუა და მონპერე—პირველი—მეჩვიდმეტე საუკუნეში და მეორე—მეცხრამეტე საუკუნის პირველ ნახევარში, ამოწმებენ, თუ რა დიდ როლს ასრულებდა იმერეთში, სოფლის მშრომელ გლეხობის ეკონომიკაში მევენახეობა-მეღვინეობა. უდიდესი ნაწილი ქუთაისის მაზრის ტერიტორიისა ვენახებით იყო დაფარული. ვაზი იყო გაშენებული დაბლარად და მაღლარად. ათას რუკას ოთხმოციან წლებში, უცხოეთიდან იქნა შემოტანილი, ვაზის უდიდერი სენი-ნაცარი (ოიდიუმი), რომელმაც სულ მოკლე ხანში მოსპო და განადგურა ქუთაისის მაზრის, ვაკე იმერეთის ვენახები, როგორც დაბლარი, ისე მაღლარი და საგრძნობი ზარალი მიაყენა მაღალ ადგილების ვენახებსაც, განსაკუთრებით კი მაღლარათ ნაშენს. ამავე დროს ნაცარს თან მოყვა მეორე, კიდევ ზედმეტად განმანდგურებელი სენი—ქრაქი (მილიდიუ). მაგრამ ამ უკანასკნელ სენტან საბრძოლველი საშუალება მალე იქნა გამოჩახული და იმდენად სასაშიშო აღარ შეიქნა. თითქმის ამავე დროს მოგდო იმერეთის ვენახებს ფილოქსერა და მთლად ერთიანად განადგურა ვენახები. ფილოქსერას გაჩენამ კი მთელი გადატრიალება მოახდინა ჩვენს მევენახეობა-მეღვინეობაში. აი, სწორედ აქ შეიძლება ითქვას სიმართლით: — „ზოგი ქირი მარგველია“ -ო!

ფილოქსერამდე რას წარმოადგენდა ჩვენი ვაზის კულტურა? სავენახეთ ამორჩეულ ადგილში, 4—5 საენის მანძილის დაშორებით, გაავლებდნენ კავით კვალებს, წააწვედნენ შიგ ხშირ-ხშირად ვაზის ლერწმს, წაყრიდნენ თოხით მიწას და ამოაჩენდნენ მიწის პირის ზევით 2—3 კვირტს და მოტკეპნიდნენ ფეხით კარგად. ჩაყრილ ლერწმების ბჭკარსა და ბჭკარს შუა აწარმოებდნენ სხვა და სხვა კულტურას—თესდნენ სიმინდს, პურს და სხვა ნათესებს. მესამე მეთოხე

წელიწადს იწყებდნენ ვაზების გადაწიგვანას (გადაბარვას) და ამ ნაირი წესით, ამ რავლებდნენ ვაზებს და უახლოვებდნენ ერთი მეორეს. არ იყო დაცული ვაზები და ვაზს შორის მანძილი და არც მწკრივობა და სრულ მოსავალს ვენახიდან ლებულობდნენ, მე-9—10-თე წელიწადს, ფილოქსერის შემოსევის შემდეგ, სულ ახალი ტექნიკა განვითარდა ჩვენს მევენახეობაში. მიწის გადაბრუნება „პლანტაჟით“ 1 არშინ სიღრმეზე, ნამყენი ვაზები, დაბლარად ნაშენი, დარგული სწორი ბუჩარებით, ან ოთხკუთხედათ, ან ქადრაკულად, რამაც დიდათ გაადვილა ვენახების დამუშავების ხერხები. ღრმად დამუშავებულ და გაფხვიერებულ მიწაში დარგულმა ნამყენმა, ან ლერწმა (რქამ), ვინაიდან ნიადაგის პირობებმა ხელი შეუწყო, ძლიერი ზრდა-განვითარების უნარი გამოიჩინა მეორე წელიწადსვე, წაყოფის ნიშანი მოგვცა, მესამეს გვარიანად მოიხსნა და მე-4—5-თე წელს სრული მოსავალი მოგვცა.

ჩვენი სოფლის გლეხი, სრული ენტუზიაზმით შეუდგა ამ წესით ვენახების აღორძინებას და სულ რამდენიმე წლის განმავლობაში, ფილოქსერისაგან მოსპობილი ვენახები, თითქმის, ერთი-ორად აღსდგა და უკეთესად აყვავდა ჩვენი მევენახეობა, ვიდრე ფილოქსერის გაჩენამდე იყო. სივრცით ვენახები, მაზრაში ფილოქსერამდე ირიცხებოდა 6—7000 დესიატინამდე. მსოფლიო ომის დაწყებისას კი, 10.000 დესეტინას მიაღწია. ღვინის ღირსების მიხედვით ქუთაისის მაზრაში არის პირველ ხარისხოვანი, მეორე ხარისხოვანი და მესამე ხარისხოვანი რაიონები. აჭარა-აბაღციხის მთის კალთები დაწყებული ს. სვირიდან სოფელ საჩინომდე, ე. ი. სოფლები: სვირი, ობჩა, როდინოული, ცხენთაო, დიმი, ბაღდათი, საღმეტრაო, სალომინაო, გორა, ზეინდარი, ფერსათი, ბზუანი და ამაღლება პირველ ხარისხოვანი რაიონია, ამას მიემატება ქუთაისის მაზრის აღმოსავლეთ მხარის ნაწილი: ეწერი და სიმონეთი. მეორე ხარისხოვანი რაიონია საჩინო და მის ირგვლივ მდებარე სოფლები თვით საჯევახომდე და ოკრიბის მხარის დიდი ნაწილი. ს. კურსებში, ნაბოსლევში და კოკაში შეხვედებით ფრიალ მაღალ ღირსების ღვინოებს, განსაკუთრებული ნაზავობითა და კეთილსუნუნევენებით, როგორც წითელს, ისე თეთრს. მუდამ სანაქებო და ცნობილი იყო ქუთაისის ბაზარზე, კურსებიდან იამანიძეებისა და გიორგაძეების „ოცხანური საფურე“. მეორე ხარისხოვან რაიონს ეკუთვნის აგრეთვე ქუთაისის ირგვლივ მდებარე სოფლები: გეგუთი, მესხეთი, ფარცხანაყანები, მაღლაკი და სხვა. პატრიეტში და ფარცხანაყანეში შეხვედებით სრულიად დამაკმაყოფილებელ, ყოველ ღირსების სუფრის ღვინოს. მესამე ხარისხოვან რაიონათ ირიცხება ქუთაისის მაზრის ჩრდილოეთ-დასავლეთის მხარე ე. ი. ბანოჯიდან დაწყებული ჩუჩუხ-ცხუნკურამდე—ყუმის თავი, ხომული და სხვა. ქუთაისის მაზრაში, ვაზის ჯიშების რიცხვი 60—70-მდე აღწევდა. ხშირად ერთი და იგივე ჯიშში, სხვა და სხვა სოფლებში და რაიონში, სხვა და სხვა სახელწოდებით იხსენიებოდა.

ამ მრავალ რიცხოვან ჯიშებში, ზოგს დიდი გავრცელება ქონდა და დიდი ადგილი ეჭირა და ზოგს კი უფრო მცირე. სვირსა და ბაღდათის რაიონში დიდათ იყო გავრცელებული შემდეგი ჯიშები: ანდასაური (მაღლარი), რკო,

აკილო, ალადასტური-მალლარად, დაბლარად: კრახუნა, ცოლიკაური, მწვანე ციკქა, დონდლაბი; შავებში: ოცხანური, საფერე, „ოლიხნარად“, ძველ-მეფის მაჩანოური, სამაქრე (ქველოური) და სამაქაჟა.

ვაკე იმერეთში სიმონეთისა და ოკრიბის მხარეებში, თეთრ ჯიშებში ყველაზე მეტი ადგილი ეჭირა მწვანეს, წითლებში სამაქაჟას, ოცხანურ საფერეს და ღიბრაძის წითელს.

საჩინოსა და საჯავახოს მხარეზე იყო გავრცელებული „კაპისტონი“, მწვანე, მალლარი და იქა-აქ, ბოლო დროს, ადესა (იხაბელა).

ფილოქსერასთან საწინააღმდეგოდ, ვაზის მყნობის შემოღების შემდეგ, როგორც თვით ტუხნიკა გაუმჯობესდა მევენახეობის, ვაზების ჯიშების შერჩევა ცამოიჭრა ყველა სავენახე რაიონებისათვის. ზოგიერთი ჯიშები, უფრო მეტად წითლები და კრახუნა, დიდის სისწრაფით მოსპო ფილოქსერამ, ზოგამა კი გამძლეობა გამოიჩინა: მაგალითად—ციკქამ და დონდლაბმა. შეამჩნია რა ეს მოვლენა სოფლის გლეხობამ, იწყო გადაბრუნებულ მიწაზე, ციკქისა და დონდლაბის რქების რვეა, ვინაიდან უფრო იაფად ჯდებოდა ასეთი ვენახის გაშენება, ვიდრე ნამყენი ვაზებით და მესამე მეოთხე წელიწადს სრულ მოსავალს ლეზულობდენ ვენახებიდან.

ამ ჟამათაც ბევრს შეხვდებით, ყველა სავენახე რაიონებში, დაუმყენლ ციკქასა და დონდლაბის ვენახებს. მიუხედავად იმისა, რომ ფესვებზე მტვერივით აყრიათ ფილოქსერა, კარგის მოვლით და პატივით, უძლებენ და საკმაო მოსავალსაც იძლევიან.

პირველ ხარისხიან რაიონებში და თითქმის ყველგან, ქუთაისის მაზრაში, მთელი დამყნობი ვენახების სივრცის $\frac{1}{5}$ ნაწილი ცოლიკაური და ციკქას უჭირავს, $\frac{1}{5}$ ნაწილი კი, დანარჩენ ჯიშებს. სეზონის დროს, ქუთაისის ბაზარია ამის სარკე. ბაღათის და ვაკე იმერეთის მხრიდან, შემოდის გასაყიდლად დიდძალი ცოლიკაური, სიმონეთიდან კი მხოლოდ და მხოლოდ ციკქა და დონდლაბი. წითლებში—დიდძალი „მალობლიშვილი“ და მცირეოდენი „ოცხანური საფერე“ და სამაქაჟა. ჯიში მალობლიშვილი დიდ გავრცელებაშია, როგორც დიდ მოსავლიანი. როგორც სჩანს, ეს ჯიში ვინმე, გვარად მალობლიშვილს, შემოუტანია აქ ყუბანის ოლქიდან და მისთვის დაურქმევიათ ეს სახელწოდება.

ნამდვილად კი, იქ, ყუბანის ოლქში, ამ ჯიშს უწოდებენ „ა.ს.ი.ი.“¹⁾. ეს სახელწოდება შესაფერისიც არის, ვინაიდან, როცა სრულიად დამწიფდება ყურძენი, აგურის ფერს იკრავს და ღვინოც, არა ინტენსიური შეფერვით გამოდის. ბაღათის უბანში, გავრცელებულია აგრეთვე, ჯიში ძველშავი, მოსავალი ძლიერ დიდი იცის, მაგრამ ღვინოს მეტად მდარეს იძლევა.

სახალხო მამულების ტრესტის ცდებმა ნათლად დაგვანახა, რომ ქუთაისის მაზრაში რჩეული ევროპიული ჯიშებიც ხეირობენ. შამპანიურის მასალათ: „პინოფრანი“, „პინომეინი“, „პინოდაი“, „პინოშარდონე“, „კრამანი“ და სხვა. თეთრ სუფრის ღვინისთვის: „რისლინგი“, „სემილიონი“, „სოვინიონი“

1) ვარდის ფერი.

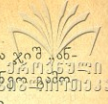
და „ალიგოტე“. ეს უკანასკნელი ჯიში მართლაც ღირსია დიდი გავრცელების—იძლევა მაღალ და საუცხოვო ღირსების თეთრ, სუფრის ღვინოს ნაც უხვმოსავლიანია, დასეტინაზე 1000 ფუთზე მეტი მოდის. ვარდციხის სახალხო მამულში და ზოგიერთ კერძო პირთ, აქვე გაშენებული ბორდოელი ჯიში „კაბერნე“. ეს ჯიში, თუ შეიძლება ასე ითქვას, მეფეა ყველა წითელი ჯიშების, მხოლოდ მცირე მოსავლიანია და კერძო პირებმა აჩვენეს და მოსპეს. ფრანგი მარტო კაბერნეს არ რგავს, მასთან ერთად დარგავს ჯიშ „მერლოს“ და „მალბეკს“, რომლებიც მეტ მოსავალს იძლევიან. მოკრფვის დროს ყურძენს ერთმანეთში აურევის და აყენებს მსოფლიოში სახელგანთქმულ ღვინოს „ბორდოს, „ლაფიტს“. ჩვენც ეს წესი უნდა შემოვიღოთ.

მევენახეობა-მელვინეობის დარგში 30 წლის მუშაობამ, დაკვირვებამ და გამოკვლილებამ, ნათლად დამანახა, რომ ადგილობრივ ჯიშებში, საექსპორტო და ნამდვილ იმერულ თეთრ, სუფრის ღვინის ტიპის მომცემ ჯიშებათ, ციკქა და ცოლიკაური უნდა ჩითვალოს. კრახუნა კარგია მაგარ ტკბილ ღვინოების მასალად, როგორც მდიდარ შაქროვან ტკბილის მომცემი. ტკბილის ანალიზმა დაგვამტკიცა, რომ ციკქისა და ცოლიკაურის ტკბილში, შაქრის რაოდენობა, იშვიათად აღემატება, თუ გინდ პირველ ხარისხოვან სავენახე რაიონებში, 20—22% -ს. სვირში, ოზჩაში და ფერსათში კრახუნის ტკბილში ხშირად არის 24% შაქარი. საერთოდ სოფ. ფერსათი განსაკუთრებულ მაგარ ღვინოებს იძლევა.

ზევით აღნიშნული შაქრის პროცენტული რაოდენობა, ტკბილის სრული დაღუღების და დაღვინების შემდეგ, სიმაგრით რომ გადაეყვანოთ—ციკქასა და ცოლიკაურში 12—13% სიმაგრეს შეიცავს და კრახუნა კი 14,5% -ს, რაც უმაღლესი ნორმაა ქუთაისის მაზრაში ბუნებრივ ღვინის სიმაგრისა. სამწუხაროთ მაზრაში, არ მოგვეპოვება, მაღალი ღირსების და ინტენსიური შეფერვით წითელი ღვინის მომცემი ჯიშები, ვარდა „ოცხანურ საფერისა“, და ამ უკანასკნელს მეტად მცირე მოედანი უჭირავს.

მაშ, ნებას მივცემ ჩემ თავს, თამამად წარმოვსთქვა, რომ საზოგადოთ იმერეთში და კერძოთ ქუთაისის მაზრაშიაც, რაციონალურ მოქმედებით და გაძლოლით, გაუმჯობესებულ ტექნიკით და ღვინის დაყენების ყოველგვარ წესების სწორი დაცვით, არის სრული შესაძლებლობა დედაყენოთ, მაღალი ღირსების, როგორც სუფრის ღვინო, ისე სხვა სახეები—მაგალითად: შამპნიური, პორტვეინი, მადერა, ხერესი და სხვა.

მსოფლიოში ცნობილია ფერმერმა, სპეც მელვინე-ტექნიკოსმა, გიორგი ზეიტცმა, ჩემის თანდასწრებით, დააქაშნიკა ღვინოები 1926 წელში, როგორც ქუთაისის სახელმწიფო მარანში, ისე ვარდციხის სახალხო მამულში და განცვიფრებაში მოვიდა ჩვენი ღვინოების მაღალი ღირსებით. ვარციხის შამპანიური, „რედერერის“ შამპანიურზე უკეთესად სცნო. უფრო მეტად განცვიფრდა, როდესაც ფერსათელმა გლეხმა, ქურისთავზე მიგვიწვია, დახადა ქურები და ამოიღო კრალა, გამჭვირვალე, თეთრი ღვინო, სრული დამაკმაყოფილებელი გემოვნებით და ყოველივე ღირსებით. ქუთაისის მაზრაში ცნობილია

ფრანგ მევენახე—მელვინე, ვიქტორ ტიებომ, 1808 წელში დაამზადა ჯიშის დასაფორიდან “ შამპანიური და გადაგზავნა პარიზის სასოფლო-სამეურნეო-მეცნიერ ფენაზე, რაზედაც, მან ტიებომ, უმაღლესი ხარისხის ჯილდო მიიღო.

მეფის მთავრობის დროს, ჩვენ ღვინოს გარდა ადგილობრივად გასაღები-სა, შორე და ფართე ბაზარი არ ქონდა.—დასავლეთით ბათომს და ფოთს არ სცილდებოდა, და აღმოსავლეთით, თბილისს და ბაქოს, მხოლოდ და მხოლოდ „სვირის ღვინის“ სახელწოდებით. არც იყო გასაკვირვი; ვინაიდან ამ, დასა-ბამიდან ღვინის ქვეყანაში, თვით ვაზის კულტურა და ღვინის დაყენების წე-სები, სოფლის მშრომელ გლეხობაში მეტად ჩამორჩენილი იყო და ოდნავი გაუმჯობესებაც არ ემჩნეოდა. ჩვენი გლეხის მარანი, თავის მარტივი წყობი-ლებით და ჭურჭლეული ხელსაწყო იარაღებით, ისევ ბიბლიური ნოე ეპის იყო. იტალიაში, ქრისტეს დაბადებამდე, პირველ საუკუნეში ჩანგრეულ ქალაქ პომპეის, არქეოლოგიურ მიზნით კვლევის დროს, მე-XIX საუკუნეში, იპოვეს ღვინის მარნის წყობილების ნაშთები ისეთივე, როგორც ჩვენ გლეხს ქონდა და უმრავლესობას ახლაც აქვს. ძველ და უღმობელ მთავრობის რეჟიმს, არ უნდოდა გაუმჯობესება შეეტანა ჩვენი სოფლის მეურნეობაში და ეკონომიუ-რად აქმედებდა სოფლის მშრომელი გლეხობა. სიბნელით მოკულის და ღა-რიბ-ღატაკ სოფლის მასას, უფრო ადვილად ლაგმავდა და იმონავებდა.

მაგრამ, როდესაც თვით მშრომელი მასა გახდა ხელის უფლების პატ-რონ-პატონი, მან განსაკუთრებული ყურადღება მიაპყრო, სხვა დიად აღმშენებ-ლობასთან ერთად, სასოფლო-მეურნეობის გაუმჯობესობა-განვითარებას. შემო-ზიდა სხვადასხვა, უკანასკნელი მეცნიერული ტენიკის გაუმჯობესებული ხელ-საწყო იარაღები და მანქანები, დაარსა სასოფლო-სამეურნეო ტენიკუმები და გლეხთა ახალგაზრდობის დაბალი საფეხურის სასოფლო სამეურნეო სასწავლებ-ლები, მაზრაში დაფანტულია სასოფლო-სამეურნეო ცოდნით აღჭურვილი აგ-რონომები, თავის აგრო-პუნქტებით და საჩვენებელ ნაკვეთებით; აჯამეთის სა-ცდელი მინდორი, თავის კვლევა-ძიებით და ცდებით, საკრედიტო ამხანაგობა-ნი, —სვირის, ბაღდათ-დიმის და ქუთაისის, ღვინის საწარმოო ქარხნებით.

ვარციხის სახალხო მამული, სუფრის, მაგარ-ტკბილ ღვინოების, შამპა-ნიურის, კონიაკის და სპირტის სარეკტიფიკაციო ქარხნებით; საქართველოს სახელმწიფო ვაჭრობის ქუთაისის მარანი.—ყველა ესენი თავდებია, ხელისუფ-ლების გამარჯვების, პოლიტიკურად განმტკიცების და სოფლის მშრომელ გლე-ხობის და მუშის ეკონომიურად ამაღლების. ზევით აღნიშნული საწარმოო და-წესებულებანი ხელისუფლებას დახვდა საქართველოს გასაბჭოების დროს, ზოგი სრულიად განადგურებული და ზოგიც ნახევრად. მაგრამ, როგორც ყველგან და ყოველთვის, მან დაკვირთი წესით აღადგინა ყოველივე, შრომისა და ხარ-ჯის დაურიდებლად და ქუთაისის მაზრას ამშვენებს რამდენიმე, ნამდვილი შრომის ვიოლა.

ყოფილი პრინც ოლდენბურგის მარანი აიღო საქართველოს სახელმწიფო ვაჭრობამ 1924 წ. 1 აგვისტოს. მარანი ნახევრად განადგურებული იყო 1918 წლის მენშევიკურ მთავრობის დროს, ორჯერ დარბევით. მარტო შენობებისა

და სარდაფის შეკეთებას დასჭირდა 26.000 მანეთამდე. არ მოიძებოდა არაერთარი ხელსაწყო-იარაღ-მანქანები და საჭირო ინვენტარი—ერთი კასტორის რეზინის რეზინი და სულ ერთი თვის განმავლობაში, ყოველივე წესიერად მოეწყო და შეესძლო ღვინის დამზადების დაწყება. ამ ემად, მარტო ინვენტარი აქვს მარანს 120.000 მანეთზე მეტი საღირსი და თავის წყობილებით, ერთ დიდ კულტურულ მარანს წარმოადგენს. მარანი ყოველ წლიურად ამზადებს საექსპორტოდ 60-70 ათას ვედრო სხვა და სხვა ტიპის ღვინოებს, როგორც სუფრის ღვინოს, ისე გამაგრებულ ტკბილს: პორტვინის, მადერის, ხერესის, მასლას და კაგორს. აგრეთვე ხდის თავის საკუთარ ქაქით, 60-100.000⁰-მდე არაყს.

ქუთაისის მარანი ასაღებს უმთავრესათ, როგორც ბაღდათის უბნის ყურძენსა და ღვინოს, ისე სიმონეთის და ვაკე-იმერეთისას. მარანი შეიქრა აგრეთვე, ისეთ რაიონებში, რომლის ღვინოს ნაკლებათ იცნობს ბაზარი—წყალტუბოსა და ოკრიბის მხარეშიაც. მაზრაში, სხვა ღვინის საწარმოო დაწესებულებებთან ერთად, ჩვენი მარანიც ხელს უწყობს, სოფლის მშრომელ გლეხების ეკონომიურ წარმატებას. რაც შეეხება პროდუქციის გაუმჯობესებას და ღირსებას, საბჭოთა საქართველოს ფარგლებში, თუ კი სადმე მზადდება მაღალი ღირსების, როგორც სოფლის, ისე გამაგრებული ტკბილი ღვინოები, არა ნაკლები მარანში მზადდება. მარანი აგრეთვე აწარმოებს ცდებს სხვა და სხვა სახის ღვინოების გამოუმუშავებაში. მარანმა შესძლო უკვე, თავისი ცდით, ადესიდან (იზაბელაიდან) საუკეთესო ღირსების დესერტიულ ღვინის დაყენება და ამით შეიძლება მეორე გადატრიალება მოხდეს ჩვენს მევენახეობა-მეღვინეობაში.

მაშ, აშკარაა, რომ ქუთაისის მაზრა, ერთი საუკეთესო კუთხეა საბჭოთა საქართველოში, როგორც მდიდარი მევენახეობა-მეღვინეობის რაიონებით და აქ არის შესაძლებლობა მიადვილოს ამ ფრიად სამნიშვნელო სასოფლო-სამეურნეო დარგმა, მევენახეობა-მეღვინეობამ, უმაღლეს საფეხურამდე და თუ ევროპის ბურჟუაზიული სახელმწიფოები ამაკობენ თავის ღვინის მაღალი ღირსებით, სულ ახლო მომავალში, შორეულ და ფართე ბაზარზე გასვლით, ჩვენი ღვინოებიც არ ჩამორჩება მათ ღვინოს.

კიდევ გავიმეორებ, რომ ჩვენ ღვინოს, მეფის მთავრობის დროს, ბაზარი არ ქონდა და ვერც ვერავინ იცნობდა მას. საბჭოთა ხელისუფლებას პირველად მრავალი საჭირო-ბოროტო საკითხი აწვა თავზე, მაგრამ მან ყოველივე გადალახა და შესძლო ჩვენი ღვინის ბაზრის მოპოება. საბჭოთა კავშირის, თითქმის ყველა რესპუბლიკა იცნობს ამ ემად ჩვენ ღვინოს. რუსეთის, როგორც ცენტრალურ დიდ ქალაქებში, ისე სხვა ქალაქებშიაც, უკვე კარგად იცნობენ ჩვენს, იმერულ ციკქას, კოლიკაურს, პორტვინს, მადერას, ხერესს, კაგორს და სხვას. შორე-აღმოსავლეთში და უზბეკების ქვეყანაში, სამარყანდსა და ტაშკენტშიაც გავიდა ჩვენი ღვინო. სახალხო მამულების ტრესტმა გაიტანა ღვინო ქ. ხარბინში და დიდის წარმატებით დამთავრდა ეს მისია. ტრესტი ხსნის ხარბინსა და ვლადივასტოკში ღვინის დიდ საწყობებს. საერთოდ ყველგან დიდ მოწონებაშია ჩვენი ღვინო, განსაკუთრებით კი—უკრაინაში.

მაშ, ქება და დიდება საბჭოთა ხელისუფლებას, რომ მან, სხვა დიდგვარულნი მდგარ აღმშენებლობასთან და საქირ-ბოროტო საკითხებთან ერთად, შესძლო ჩვენი ღვინისათვის შორეულ და ფართე ბაზრის მოპოება და ამით დიდათ აამაღლა სოფლის მშრომელ გლეხების, და მუშის გკონომიკა.

ჩვენი მევენახეობა-მელვინეობის პერსპექტივები დიდია: დაარსებაჲ საკრე-დიტო-ამხანაგობის სოფლად, ღვინის საწარმოო ქარხნებით და დამყნილ ვაზე-ბის სანერგეებით, გაფართოება ვენახების რჩეულ და უმაღლეს ღირსების ღვინის მომცემ ჯიშებით, ღვინის დამზადება, უკანასკნელ და გაუმჯობესებულ ტექნიკის ყოველგვარ წესებით და, თანაც, ისეთი ტიპებისა, რომელსაც უცხო ბაზარი მოითხოვს და შორეულ ტრანსპორტსაც გაუძლებს. სულ რომ ვენახე-ბით დაიფაროს ჩვენი სოფლის მიწა-წყალი, ბუმბერაზ საბჭოთა კავშირის ტერი-ტორიის მცხოვრებთ, მაინც ვერ დააკმაყოფილებს ღვინით. მხოლოდ უცხო ბაზრის მოპოებასთან ერთად ადგილობრივ ბაზარზედაც უნდა ვიფიქროთ. ჩვენ-ში ღვინო სახალხო სასმელია, მას სვამს ყოველდღიურად—მოხუცი, ახალ-გაზრდა, ქალი და ბავშვიც კი. უნდა შევქნათ, ადგილობრივად გასასაღებლად, იაფ ფასიანი და ყველასათვის ხელმისაწვდომი ღვინოც, არა უმეტეს 10-11⁰ გრადუსისა სიმაგრით. სამწუხარო მოვლენაა, რომ ქ. ქუთაისში, ბოთლი ღვინო ფასობს 50-70 კაპ., 15-20 კაპ. არ უნდა აღმატებოდეს.

საქართველოს გასაბჭოების შეიდი წლის თავი ქუთაისის მაზრაში, მელვი-ნება-მევენახეობის დარგის წინსვლა განვითარებით, მით დაგვირგვინდა, რომ ბაღდათის და დიმიჯ საკრედიტო ამხანაგობის მიერ დამზადებული გამაგრებული ტბილი, ზაქ-გოსტრახის საშვალეებით იგზავნება გერმანიაში. ეს პირველი მა-გალითია, ევროპის ბაზარზე ჩვენი ღვინის გამოჩენის. ესეც დიდი გამარჯვება და უნარიანობაა ხელისუფლების.

(ქუთაისის სამაზრო განყოფილება საქ. გასაბჭ. 7 წლის თავზე).

მასწავლებელთა შეკავშირების საქმე ჯერ კიდევ 1905 წ. იწყება.

1906 წლიდან, რეაქციის ზეგავლენით, შენედა მუშაობა და ამ მიზეზით არც მასწავლებელთა შორის ჰქონია ადგილი სათანადო კავშირის შექმნას. მხოლოდ 1917 წლიდან, საქართველოს ყველა მაზრაში, ჩამოყალიბდა მასწავლებელთა ვიწრო პროფესიონალური კავშირები—რაიონებში ფილიალების დაარსებით.

თანდათანობით განვითარების პროცესში, დაარსდა დასავლეთისა და აღმოსავლეთ საქართველოს საგუბერნიო ცენტრები და, შემდეგ კი, სრულიად საქართველოს გაერთიანებული კავშირი.

ამ კავშირებს ახასიათებდა მთლიანი პროგრამის უქონლობა და ორგანიზაციული მოუწესრიგებლობა და, ცხადია, ასეთ პირობებში მათ მუშაობას არ ქონდა თვალსაჩინო, მიზანშეწონილი შედეგები.

ორგანიზაციულად მტკიცე ნიადაგზე და იდეურად გარკვეული პროგრამით მუშათა კლასის ინტერესების დაცვასთან დაკავშირებით, განათლების დარგში მომუშავეთა კავშირი საწარმოო პრინციპებზე ჩამოყალიბდა მხოლოდ საქართველოს გასაბჭოების შემდეგ. დაარსდა სრულიად საქავშირო ცენტრალური ხელმძღვანელი ორგანო,—რესპუბლიკანური ცენტრი.—სამაზრო განყოფილებანი, ძირითადი უჯრედები—ადგილკომები და ამასთან ერთად დაიწყო გეგმიანი მუშაობა.

გასაბჭოების პირველ ხანებში, განათლების მუშაკთა დიდ ნაწილს ეტყობოდა გულგრილობა; ისინი მასიურად ვერ ჩაებნენ ახალ პრინციპებზე აგებულ კავშირის საქმიანობაში; მაგრამ შემდეგ მოხდა მათში რადიკალური გარდატეხა, გულგრილობა მოისპო, და ამ ჟამად განათლების მუშაკთა კავშირს ყვეს, პროფესიონალური ხაზით, კარგად მომზადებული ამხანაგები, გაძლიერებულია მასიური მუშაობა და ამ მიმართულებით წინსვლა დღითი დღე მატულობს.

თანდათანობითი განვითარების პროცესში, განათლების მუშაკთა კავშირმა დაისახა მიზნათ აპარატის დაახლოება მასსთან, მათი ჩაბმა ნაყოფიერ მუშაობაში პროფკავშირის გეზით განათლების მუშაკთა ეკონომიური მდგომარეობის გაუმჯობესება, მათი კულტურული დონის ამაღლება ლენინიზმის საფუძვლებზე, მასიურად საწარმოო მუშაობის გაჩაღება, გ. მუშაკის შრომისა და უფლების დაცვა.

ყოველივე ამას ემსახურება და ატარებს ცხოვრებაში განათლების მუშაკთა კავშირის ქუთაისის სამაზრო განყოფილებაც.

ეს უკანასკნელი ორგანიზაციულად აერთიანებს 33 ადგილკომს, 9 პროფრწმუნებულს და ერთ პროფკომს, რომელთაგან ქუთაისში ირიცხება 13 ადკო-

მი, სამი პროფ-რწმუნებული და ერთი პროფ-კომი; ხოლო მაზრაში 20 კომუნისტური
 კომბრევი კომიტეტი და 6 პროფ-რწმუნებული.

ყველა ერთეულში არსებობს საკონფლიქტო შემფასებელი, შრომის და-
 ცვისა და კულტ-კომისიები.

ამგვარად აპარატის მასასთან დაახლოება მიზანშეწონილად მიმდინარეობს,
 მუშაობაში ჩაბმულია წევრთა 50⁰/₁₀₀, მაზრის ცენტრში დაარსებულია განათლე-
 ბის მუშაკთა სახლი. იგი აწარმოებს საკლუბო მუშაობას და იდეურათ ხელმ-
 ძღვენელობს ქალაქისა და მაზრის ადგილკომების კულტურულ საქმიანობას.
 კულტ-მუშაობის დარგში, ხსენებული სახლი მიზნად ისახავს განათლების მუ-
 შაკში მარქსიზმისა და ლენინიზმის ნიადაგზე მთლიანი სოფლ-მხედველობის
 გამომუშავებას, მათი ჩაბმა პოლიტიკურ, საწარმოო, პროფესიონალურ და მეც-
 ნიერული ცოდნის ამაღლებას, და გონივრულ გართობა-დასვენებას. მაზრაში
 არსებულ ადგილკომებში ჩამოყალიბებულია პოლიტიკური, პროფესიონალურ-
 რი, ლიტერატურული, დრამატიული და პედაგოგიური წრეები. ყველგან არის
 სათანადო მუშაობა და ასეთი წარმატებით მიმდინარეობს. მაზრაში ვერ ნახავთ
 ისეთ საზოგადოებას, რომელშიაც ადგილობრივი მასწავლებელი არ იყოს ჩაბმუ-
 ლი და აქტიურ მუშაობას არ ეწეოდეს.

თვალსაჩინო მიღწევად უნდა ჩაეთვალოს კავშირს, აგრეთვე, კოლ.-ხელშეკ-
 რუ ლებათა დადება. ამ მიმართულებით მუშაობა განვითარების პროცესშია და
 უტყუარ გაუმჯობესების პერსპექტივებს იძლევა.

სამტრედიის და ქალაქური მემორიალზე სახმარაგოს რაიონში.

სამტრედიის რაიონი დასავლეთ საქართველოში წარმოადგენს ერთ ეკონომიურ ცენტრთაგანს.

თვით ქალაქი ტრანსპორტით შემეერთებელი პუნქტია დასავლეთ საქართველოს უმრავლეს მახრებისა და რაიონების. თვითმპყრობელობის ბატონობის დროს სამტრედიის რაიონი წარმოადგენდა მეფის ეანდარმერისა და თავადასათარეშო რაიონს. მიუხედავად იმისა, რომ ამ რაიონის მომავალი პერსპექტივების მთავარი ნიშნები იყო, მაინც მასზე ზრუნვა არავის ფიქრათ არ მოსდიოდა. ამ დროს სამტრედიის ქალაქსა და მის რაიონში არც ერთი მთავარ წამოწყებაზე არავინ ზრუნავდა, არსებობდა მხოლოდ ერთ-ერთი საწარმოო დარგი რ/გზის საყუდი (დუპო). 1917 წ. თებერვალში დაემშო თვითმპყრობელობა. საქართველოში გაბატონდნ, მუშათა კლასის მოსისხლე მტრები და ბურჟუაზიის ერთგული დამცველნი სოციალ-გამცემელი-მენშევიკები.

საქართველოს სინამდვილეში თუ სადმე მაგრათ დაბინავდა მენშევიკთა ხროვა, — ყველაზე უფრო თითით საჩვენებელი ადგილი იყო სამტრედია.

მენშევიკური პარტიისა და ნაციონალ-დემოკრატების, თავდაზნაურობასთან და ბერ-მონაზვნებთან, ლოცვა-კურთხევით შექმნილ „დემოკრატიულ მთავრობას“ თავისი 3 1/2 წლის ბატონობის განმავლობაში არა თუ მნიშვნელოვანი წამოწყება დაეწყოს და დამთავრების, არამედ ასეთზე ფიქრიც არ მოსვლია. აბა ამისთვის სად ეცალა მენშევიკების „ბრწყინვალე მთავრობას“ „მაღალ წოდებათა“ წრიდან შემდგარს?

მენშევიკების ბატონობის დროს ქ. სამტრედიაში, ქალაქის საერობო გამგეობამ ვერ შესძლო აემუშავებია მეფის დროიდან დატოებული, ძაფის ამოსაღები დანგრეული ქარხანა.

დამყარდა თუ არა საბჭოთა ხელისუფლება საქართველოში, როგორც საბჭოთა კავშირის ყველა კუთხეები, ისე სამტრედიაც გაიმართა წელში. სწორედ გასაბჭოების დღიდან დაეტყო სამტრედიას, რომ ის მართლაც მუშური რაიონია და ეკონომურ ბაზას წარმოადგენს მთელ დასავლეთ საქართველოსათვის.

გასაბჭოების დღიდან 7 წლის განმავლობაში, ამ რაიონში მიდის დიდი აღმშენებლობითი მუშაობა, მაგ.: აგებულია აგურის ქარხანა, სადაც 60 მუშა მუშაობს და დღეში მზადდება 10.000 ცალი აგური. ეხლა მიდის აგურხანის მექანიზაცია, სადაც მაშინალორათ დამზადდება დღეში 25.000 ც. აგური. აშენებულია მეორე ძაფ-საღები ქარხანა, სადაც 189 მუშა ქალი მუშაობს, ორივე ქარხანაში კი 345 ქალია. ამრიგად უმუშევრობა ორივე სქესის შორის თანდათანობით საგრძნობლათ მცირდება. შენდება საცივებელი სადგური, ხილისა და სხვა საქონლისათვის, რომელიც მოკლე ხანში იქნება დამთავრებული და დააკმაყოფილებს მთელ დასავლეთ საქართველოს მოთხოვნილებას. (აგრე-

თვე) წარმატებით მიმდინარეობდა ამ ხნის განმავლობაში ყველა იმ ხიდ-ბოლოებისა და სხვათა აღმშენებლობა, სადაც ამის საჭიროებას თხოულობდნენ მოსახლეობის ინტერესები. დაბეჯითებული ყურადღება ექცევა აგრეთვე ქალაქის და სოფლის კეთილ მოწყობის საქმეს.

ამასთანავე ხიდების დიდი აღმშენებლობა მიდის სამტრედიის რაიონის გასწვრივ რ/გზის ხაზზე, შენდება საჯგვახოს ხიდი მდ. რიონზე; დამთავრების პროცესშია მდ. ხევის წყლის ხიდი, რომელიც სად. საჯგვახოს ახლოს მდებარეობს. იწყება სად. იანეთთან მდ. გუბის წყლის დაზიანებულ ხიდის ნაცვლად ახალი ხიდის აგება და სხვა.

წარმატებით მიმდინარეობს რაიონის ყველა თემებში გზებისა, ხიდ-ბოლოებისა და სხვათა კაპიტალური შეკეთება და აღმშენებლობა. ქალაქში ეწყობა ახალი საბაზრო მოედანი, გაშენებულია ძველი ეკლესიის ნანგრევებზე ქალაქისათვის ბაღი, ახალი საბაზრო მოედნისაკენ ყოველ მიმართულებით გაყვანილია გზები, რომლითაც საშვალეობა ეძლევა მოსახლეობას თავისუფლად შესვლა სავაჭრო მოედანზე.

გარდა ამისა თემებში მიდის მუშაობა სხვა და სხვა აღმშენებლობის მიზნით. დიდ ჯიხაიში აგებულია 9 წლედისათვის შესაფერისი შენობა. ასეთი შენობები აგებულია გამორჩინებულის, გომის, ეწერის და სხვა თემებშიც.

თვითმპყრობელობის დროს სოფლის მოსახლეობის უდიდესი ნაწილი მოკლებული იყო წერა-კითხვის ცოდნას, ის წიგნის და საერთოდ ბეჭდვითი ნაწარმოების საშვალეობით ვერ გებულობდა იმას, თუ რა ამბები ხდებოდა მის გარშემო. მაშინ მოსახლეობის კულტურული დონის ამაღლებაზე კრინტსაც არავინ დასძრავდა. ეს ასედაც უნდა ყოფილიყო, ვინაიდან მეფის მთავრობას გაუნათლებელი და ცრუ მორწმუნეობით დაბეჯავებული ხალხი სჭიროდა თავისი შავნელი ზრახვების შესასრულებლათ. არ მენშევიკების მთავრობა ზრუნავდა მშრომელ მოსახლეობის გათვითცნობიერებისათვის, ვინაიდან მენშევიკური პარტია სასტიკი მტერი გახდა მუშათა კლასისა. მუშისა და ღარიბ გლეხის შვილის სწავლა-განათლების მიღების საშვალეობებზე, თვით მპყრობელობის დროს ლაპარაკიც ზედმეტია. მაგრამ მენშევიკების ბატონობის დროსაც არ ქონდა არავითარი ვასაქანი და საშვალეობანი სწავლა განათლების მიღებისა ამ უკანასკნელთ. საბჭოთა ხელისუფლებამ ძველი წესწყობილებიდან მემკვიდრეობით მიიღო მშრომელ მოსახლეობაში გამეფებული სიბნელე, გაუნათლებლობა და ცრუმორწმუნეობა

საუკუნოების განმავლობაში სიბნელითა და ცრუმორწმუნეობით იყო დატვირთული და დაბული გლეხობის გონება. მშრომელ მოსახლეობის მტანჯველი კედელი—საბჭოთა ხელისუფლებამ შეიანგრა და ნაცარ-მტვრათ აქცია.

დამყარდა რა საბჭოთა ხელისუფლება საქართველოში, მშრომელ მოსახლეობის კულტურისა და განათლების საქმე ჩქარი ტემპით წავიდა წინ. გასაბჭოებამდე სამტრედიის რაიონში სკოლებისა, მასწავლებლებისა და მოწაფეთა რიცხვი თითზე ჩამოსათვლელი იყო. თუ სადმე არსებობდა სკოლა უმწეო მდგომარეობაში იყო და მის მოვლა პატრონობას არავინ ფიქრობდა. გასაბ-

კოების დღიდან, როგორც ყველგან, ისე სამტრედიის რაიონშიც მთავარეულ რაღღება მიექცა იმთავითვე სწავლა-განათლების საქმეს. თითქმის რაიონის მუშების არც ერთი მთავარი უბანი არ არის დარჩენილი, რომ იქ არ არსებობდეს 4 წლოვლი.

აგრეთვე თემებში არსებობს თითო 7 წლოვლი და ზოგიერთ დიდ თემში როგორიცაა კულაში, დიდი ჯიხაიში, გამოჩინებული და სხვა ორ-ორიც. ამასთანავე რაიონში არსებობს ორი ცხრაწლოვლი, ერთი ქალაქში და ერთიც ჯიხაიში. სოფ. დიდი ჯიხაიშისა და კულაშიში არსებობს თითო სასოფლო სამეურნეო სკოლაც. სულ რაიონში ითვლება 248 მასწავლებელი და 7.371 მოწაფე.

თუ გასაბჭოებამდე სკოლების რიცხვი ძალიან მცირე იყო და ისიც მინგრეთული, დღეს, გასაბჭოების 7 წლის თავზე, სკოლების, მასწავლებელთა და მოწაფეთა რიცხვი საზღაპროთ გაიზარდა და დაბეჯითებით შეიძლება ითქვას, რომ დღევანდელი ჩვენი სკოლების მდგომარეობა, შედარებით წარსულთან, ჩინებული და სამაყაა.

აგრეთვე აღსანიშნავია ის ვარემოებაც, რომ დღევანდელ ჩვენს შრ. სკოლებში სწავლა განათლებას იძენენ უმთავრესად მხოლოდ მშრომელი მოსახლეობის შვილები. ვარდა შრ. სკოლებისა, სოფლის კულტურულ დაწესებულებათ, რომლის გარშემო თავს იყრის მთელი კულტურულ საგანმანათლებლო მუშაობა, არის ქობ-სამკითხველო. თემის ქობ-სამკითხველო თავის მიზნით ისახავს სოფლის საერთო კულტურული დონის ამაღლებას—წიგნის, ჟურნალ გაზეთის და საწრეო მუშაობით. რაიონში სულ მოწყობილია სამკითხველოებთან დაარსებულია შემდეგი წრეები: ლიტერატურული, დრამატული, ფიზკულტურის და სხვა.

წრეების მუშაობის დაბეჯითებით ეპყრობა სოფლის მშრომელი მოსახლეობა სოფლად და ქალაქათ სწარმოებს საკლებო მუშაობა საკმაო წარმატებით, ქალაქში არსებობს მუშათა ორი კლუბი. კლუბები საესებით აკმაყოფილებენ მუშათა და საერთო მოსახლეობის მოთხოვნილებებს. საწრეო მუშაობა კარგ დონეზე დაყენებული აგრეთვე თემებშია, როგორიცაა დიდი ჯიხაიში, დანიჩკავანი, კულაშის თემი, ნაბაკების სოფელი, რომელთა გარშემო შემოკრებილია მოსახლეობის 90%. კლუბები ქალაქად აწარმოებენ როგორც საკლებო, ისე მასიურ და სხვა კულტურულ-საგანმანათლებლო მუშაობას.

სოფლის საგანმანათლებლო მუშაობაში უაღრესი მნიშვნელობა აქვს აგრეთვე წერა-კითხვის უკოდინარობის მოსპობას. ამ მიზნით დღეს დაარსებულია საზოგადოება ე. წ. „წერაკითხვა“, რომლის დანიშნულებას შეადგენს დაუნდობელი ბრძოლა წერა-კითხვის უკოდინარობის მოსასპობათ. სამტრედიის რაიონში დაარსებული იქნა თავიდანვე წერა-კითხვის სალიკვიდაცო სკოლები, რომელშიაც დღევანდლამდე წერა-კითხვა შეისწავლა 2.306 კაცმა. მდგომარე წელში დაარსებულია რაიონის მაშტაბით სულ 17 წერაკითხვის უკოდინართა და მცირე მკოდნეთა სკოლა.

მთავარი ყურადღება აქვს, აგრეთვე, მიქცეული გლახობისათვის აგრანომიულ დახმარების აღმოჩენას. რაიონში ოთხი ადგილას არსებობს აგრანომიუ-

ლი პუნქტი: სამტრედიაში, დიდ ჯიხაიშში, გამოჩინებულსა და აღნიშნულ ადგილებზე და მის მიდამოებში სისტემატიურად იმართება სასობო-ბი გლეხობის ფართო მასაში. აგრეთვე, აღნიშნულ პუნქტებს გადააქვთ მუშაობა მათ მეზობელ თემებშიაც—გლეხობისათვის აგრონომიულ დახმარების გაწევის მიზნით.

ყველა წამოწყებას და ხელისუფლების მიერ გადადგმულ ნაბიჯებს, მშრომელი მოსახლეობა დიდი კმაყოფილებით ეკიდება და თავის მხრივ მოსახლეობის ინტერესი და მონაწილეობა აღნიშნულ საქმიანობისადმი ძალზე დიდია. ხელისუფლების ყოველ დამახილისთანავე ის მზადაა ხელი მოკიდოს ნაკარნახევ საქმეს. ეს იმიტომ, რომ ის წინასწარ დარწმუნებულია, რომ ამით კეთდება თავით მისი საქმე. ეს იმიტაც აიხსნება, რომ დღეს მუშათა და გლეხთა ფართო მასა ეკონომიურათ უკვე მოღონიერებულია. არ არის ის მდგომარეობა დაპირობები, როცა მუშა და გლეხი მშვიერი და ტიტველი გზა-შარაზე იყო ამდგარი ლუკმა პურის საძებრათ.

ამგვარათ სავსებით უმჯობესდება ჩვენი ქვეყნის მოსახლეობის ეკონომიური მდგომარეობა, ლენინიზმის ღიანდაგზე ჩქარი ტემპით მიდის სოციალისტური აღმშენებლობა, მალდდება მოსახლეობის კულტურული დონე, იღვევება სიბნელე, ცრუმოწმუნეობა, უვიცობა და მაგარ-ურყვე ფუნდამენტზე შენდება მშრომელი ხალხის შრომის სამეფო-სოციალიზმი.

ლ. ნადარეიშვილი.

ხონის აკონომიური და კულტურული მიღწევები საქართველოში
მასშტაბების 7 წლის თავზე.

შესრულდა საქართველოს გასაბჭოების 7 წლის თავი.

შვიდი წელი არც ისე დიდი დროა, რომ სასწაულისებური ცვლილება მოხდარიყო ჩვენს რაიონში, მით უმეტეს, ვიცით—რა საშინელ მდგომარეობაში იყო დატოვებული ქვეყანა მენშევიკების შემდეგ.

მიუხედავად ამისა, თუ მივიღებთ მხედველობაში იმ განუწყეტლოვ და გამუდმებულ მუშაობას, ეკონომიურსა და კულტურულ დარგებში, რომელსაც საბჭოთა ხელისუფლება აწარმოებს ამ 7 წლის განმავლობაში, ჩვენ დავინახავთ ისეთ მიღწევებს (ჩვენ ვლაპარაკობთ ხონის რაიონის შესახებ), რომელზედაც ოცნებაც კი არ შეიძლებოდა საბჭოთა ხელისუფლებამდი. ავიღოთ მაგალითისათვის ახალი აბრეშუმის ძაფ-საღები ქარხანა, ელსადგური, კინო-თეატრი და სხვა. განა ძველად, მეფისა, ან მენშევიკების დროს ვინმე იოცნებებდა მეორე, ახალი აბრეშუმის ქარხნის აგებაზე?

ცხადია—არა.

რომ ნათელვყათ საბჭოთა ხელისუფლების მუშაობის შედეგი ამ 7 წლის განმავლობაში, ავლაპარაკოთ თვით ფაქტები, ე. ი. დაახლოებით, მოკლეთ, ჩამოვთვალოთ ის მიღწევები, რომლებიც სრულიად სამართლიანათ აგვირგვინებს 7 წლის თავზე საბჭოთა ხელისუფლების აღმშენებლობას ჩვენს რაიონში. ეს მიღწევები ასეთია

ქ. ხონის აბრეშუმის ძაფ-საღები მანქანა.

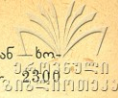
ხონი და მისი რაიონი ცნობილია მეაბრეშუმეობით.

მოსახლეობა აქ დიდი ხანია ეწევა, როგორც პარკის მოყვანას, ისე შინაური წესით ძაფის ამოღებასა და ქსოვილების მზადებას. მიუხედავად ამისა, არც მეფისა და არც მენშევიკების დროს არ მიქცევია ამ საქმეს სათანადო ყურადღება.

მართალია, იყო ცდები ძაფ-საღებ ქარხნის აშუშავებისა, მაგრამ მათ ხელში ეს საქმე სრულიად ჩაკვდა.

საბჭოთა ხელისუფლებამ კი დიდი ყურადღება მიჰქცია თავიდანვე მრეწველობის ამ დარგს და, ამუშავა რა ძველი ქარხანა, დაკვირვითი წესით ააგო ვებერთელა ახალი შენობა—ახალი ძაფ-საღებ ქარხნისათვის.

ქარხანამ მუშაობა დაიწყო 1926 წ. 1 აგვისტოდან. 1-ლ ხანებში ქარხანა მუშაობდა ერთ წყებათ და მუშაობაში ჩაბმული იყო 111 მუშა-მოსამსახურე. 1926 წ. 1 სექტემბრიდან ქარხანამ დაიწყო მუშაობა ორ წყებათ და მუშა მოსამსახურეთა რიცხვიც თითქმის გაორგვამებულ იქნა. ამჟამად მუდმივი მუშა-მოსამსახურე არის 254. წელიწადში მუშავდება ხმელი პარკი დაახ-

ლოებით 3200 ფუთამდე. პარკს ღებულობდა ქარხანა ხონის რაიონიდან — ხონის დამამზადებელ სააბრეშუშო პუნქტიდან წელიწადში დაახლოებით 2300 ფუთამდე.

1926/27 წ. გადამუშავა პარკი	55,400 კლ.
„ მიღებულია გრეცა	15,582 კლ.

ს. მ. უ. ს. ხონის აბრეშუშის ძაფ-საღები ქარხანა.

ძაფი თანდათანობითი უმჯობესდება ხარისხის მიხედვით, მუშა-ქალებს უკვე აქვს 1¹/₂ წლის სტაჟი და კვალიფიკაცია თანდათან იწვევს ზევით.

1926/27 წ. ოქტომბ. ამოღებული არის ძაფი	1,305 კლ.	სამუშაო დღე იყო	26
1927/28 წ. „ „ „ „	1,511 „	„	27
1926/27 წ. ნოემბერი „ „ „	1,320 „	„	26
1927/28 წ. „ „ „	1,324 „	„	23
1926/27 წ. დეკემბერი „ „ „	1,288 „	„	26
1927/28 წ. „ „ „	1,294 „	„	25

(სიცოცხის ღროს ჯარათა ბრუნვა უდრის 80-ს, სითბოს ღროს კი—100

და მეტს).

1 აუზის ნაყოფიერება დღეში საშუალოთ	1926/27 წ.წ.	1927/28 წ.წ.
ოქტომბერში	519 გრამი	603 გრამი
ნოემბერში	590 „	627 „
საერთო პროდუქცია ჰერონულ მანეთებში	1926/27 წ.წ.	1927/28 წ.წ.
ოქტომბერში	54,100 მან.	73,300 მან.
ნოემბერში	61,500 „	64,080 „
დეკემბერში	57,000 „	63,100 „

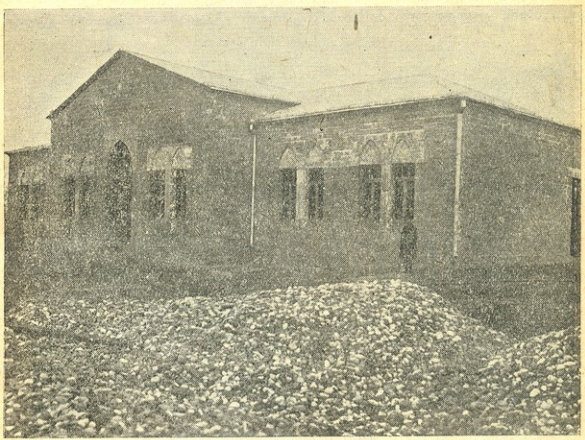

გამომუშავებული დაფი „ტისაყური“, „გრეჯა“, „ფრიზონი“, „ფრიზონეტი“ და „ბასინეტი“ იგზავნება მოსკოვში „Шелкотрест“-ში. 1-ლი ხარისხის დაფი იგზავნება ოზურგეთის საგრებ ქარხანაში.

მუშა-მოსამსახურეებზე გაცემულია ხელ-ფასი 1926/27 წ.წ.	1927/28 წ.წ.
ოქტომბერში	8372-22 კ 9698-78 კ.
ნოემბერში	8201-29 „ 9902-55 „
დეკემბერში	8367-37 „ 10,476-98 „

ქ. ხონის აბრეშულის ბაყ-საღუბი ახალი ქარხანა.

აბრეშუმის დაფ-საღების ახალი ქარხნის აგების საკითხი კონკრეტულად დაისვა სათანადო ორგანოების წინაშე 1926 წლის დამლევს. იმავე წლის 11

ქ. ხონის აბრეშუმის დაფ-საღები ახალი ქარხანა.

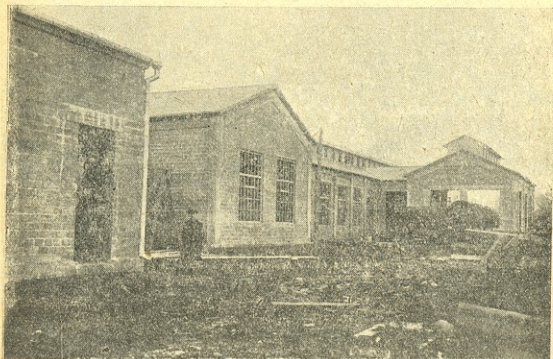
ნოემბრის სხდომაზე, ხონის აღმასკომმა დაუთმო აბრეშუმის ტრესტს ახალი ქარხნის ასაშენებელი ადგილი, ზომით ორ დესეტინამდე—მე-III ინტერნაციონალის ქუჩაზე. ქარხნის აშენებას საქართველოს მერნობის უმაღლესი საბჭოს ახალშენთა კომიტეტი შეუდგა აპრილის დასაწყისში და ივლისამდე ყველა წინასწარი სამუშაოები დამთავრებული იყო.

საზეიმო საძირკველის ჩაყრის შემდეგ 17 ივლისს, იწყება ქარხნის მთავარი შენობის დაკვრითი წესით აგება, რომელიც 7 თვის განმავლობაში, არ შეწყვეტილა. ამჟამად ქარხნის სააღმშენებლო სამუშაოები დამთავრებულია და

დაიწყო მანქანების აწყობა, ქარხნის კედლები აშენებულია ხელოვნური ქვიშის ტანცარიელი ქვებით—რკინა-ტინობის სვეტებს შუა. აღსანიშნავია ფანჯრებიც კი ტინობისაგან არის ჩამოსხმული.

ახალ ქარხანაში დაიდგმება 96 ტაუტი და იმუშავებს ექსპლოატაციის დროს ორ ცვლაში (წყებათ) 400-მდე ქალი. წლიური პროდუქცია ქარხნისა 2 ცვლის მუშაობის ანგარიშით უდრის აბრეშუმის ძაფის 27.500 კილოგრამს—რისთვისაც საჭირო იქნება დაახლოებით 17.500 ფუთი ნედლი აბრეშუმის პარკი. მთელი ქარხნის აგება თავის მოწყობილობით, ხარჯთაღრიცხვის მიხედვით, უნდა დაჯდეს 325.000 მანეთი. ქარხანა ამუშავდება ა/წ I-ლ ივლისისათვის.

მეტია იმაზე ლაპარაკი, თუ რა დიდი მნიშვნელობა აქვს ქ. ხონში ამ ახალი ძაფ-საღებ ქარხნის ამუშავებას. საყურადღებოა მისი მნიშვნელობა, არა მარტო იმ მხრივ, რომ აქ აუარებელი მუშა ხელი იშოვის სამუშაოს და თავს დაიკმაყოფილებს, არამედ იმ მხრითაც, რომ ეს მუშა ხელი ჩაბმული იქნება დიდი ქარხნის კოლექტიურ მუშაობაში, სადაც იქედება და შწიფდება ნამდვი-

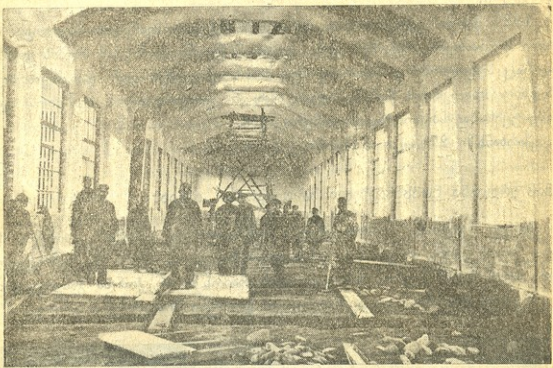
ხონის აბრეშუმის ძაფ-საღები ახალი ქარხანა.

ლი მუშური შეგნება, რომელსაც დღევანდელ სოციალისტური მშენებლობის საქმეში გადამჭრელი მნიშვნელობა აქვს.

მართალია, ხონი და მისი რაიონი დიდი ხანია არის ცნობილი მეაბრეშუმეობით, მაგრამ ახალი ქარხნის ამუშავება კიდევ უფრო შეუწყობს ხელს ამ დარგის განვითარებას ჩვენს რაიონში. უნდა ვიფიქროთ, რომ პარკის მოწყვის საქმე ერთი ორად და მეტად გაიზრდება და ეს კიდევ უფრო შეუწყობს ხელს ხალხის კეთილდღეობის გაზრდას. 7 წლის თავი ამ მხრივ სრული გამარჯვებას წარმოადგენს საბჭოთა აღმშენებლობის ჩვენ რაიონში.

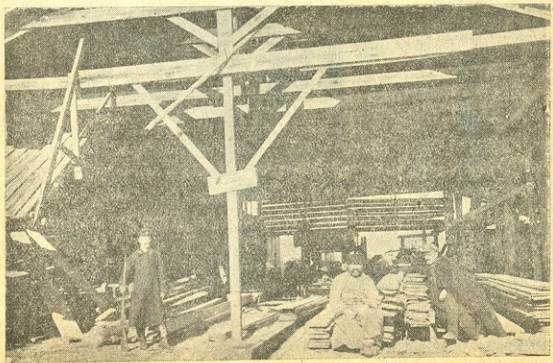
ქალ. სონის აღასჯომის სე-ცყის სასჯონი ქარხანა.

1921 წ., ქარხნის ნაციონალიზაციის შემდეგ, ქარხანა იქნა იჯარით გადაცემული უ. ს. ს.-გან ივანე ჩხენკელზედ, რომელსაც უნდა დაემუშავებია ნაციონალიზაციამდე დაუმუშავებული 130,000 კუბიკური ფუტი სააღმუშავე

სონის აბრეშუმის ძაფ-საღები ახალი ქარხანა.

ლო მასალა. ამავე წელს ქარხანა, პირობების აუსრულებლობის გამო, ჩაიბარა მოიჯარადრისგან სატყეო ტრესტმა, რომელმაც აღნიშნული ხეტყე დაამუშავა

სონის ხე-ტყის ქარხნის შენობა.

1921/22 წლების განმავლობაში. ხოლო 1924 წლის 20 აგვისტოს ქარხანა გადმოვიდა ადგილობრივ აღმასკომის ხელში.

1925 წელში აღმასკომმა დაამუშავა სახალხო სახლისათვის საჭირო სააღმშენებლო მასალა 50,000 კუბიკური ფუტი.

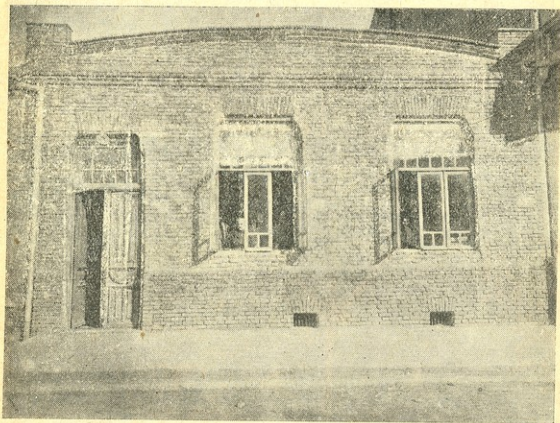
1926 წელში ადგ. აღმასკომმა დაამუშავა ხსენებულ ქარხანაში 95,000 კუბ. ფუტი.

1927 წლის სექტემბრიდან აღმასკომი შეუდგა სვანეთის ნაკვეთებში მომავალი წლისათვის 100,000 კუბ. ფუტი წიწვიანი ჯიშის მორების დამზადებას, რაც ადგილობრივ მოსახლეობის მოთხოვნილებას ვერ დააკმაყოფილებს, რის გამო აღმასკომის წინაშე სდგას ამოცანა გააფართოვოს სვანეთის ავარაკში ხე-ტყის საექსპლოატაციო ოპერაციები.

ქარხანაში 27 კაცი მუშაობს.

სონის ურთიანი მომხმარებელი საზოგადოება „იმედი“.

ხონის მთლიანი მომხმარებელი საზოგადოება „იმედი“ დაარსდა 1915 წელს. ხუთი წლის არსებობის განმავლობაში, ე. ი. 1920 წ. საზოგადოებას ყავდა სულ 2200 წევრი, საზოგადოებას რაიონში არ ქონდა განყოფილებები და არც იყო რაიონთან დაკავშირებული. წლიური მისი ბრუნვა აღიოდა 30000

ხონის მთლიანი მომხმარებელ საზოგ. „იმედი“-ს კანტორა.

მანეთამდე. გამგეობა შესდგებოდა 3 წევრისაგან, ხოლო თანამშრომლები ყავდა სულ 4 კაცი, საწარმოო. სახარაზო საზოგადოებას ქონდა ერთი, სააღ

მუშაობდა 7 კაცი. 1920 წელს ცნობების მიხედვით საზოგად. საკუთარი თანხა ბრუნვაში ქონდა 7000 მანეთამდე.

1920/21 საოპერაცია წელში, ფულის კურსის დაცემის გამო, საზოგადოების მდგომარეობა კატასტროფიული იყო. ასე რომ 1922 წ. საქირო ხდება მისი ლიკვიდაცია და ხელახალი მრავალ დუქნიანი ერთიან მომხმ. საზოგადოების დაარსება. ეს მოხდა 1922 წ. მარტის თვეში. ამ თვიდან საზოგადოება აფართოვებს თავის ოპერაციებს მთელ რაიონში, სადაც დღემდე დაარსებულია 18 განყოფილება სხვადასხვა თემში. გარდა იმისა, რომ ქ. ხონში 8 განყოფილებაა დაარსებული ე. ი. სულ 26 განყოფ. ქ. ხონში დღეს-დღეობით არსებობს 1 საფართლო, 1 ტყავეულობის, 1 რკინეულობის, 1 ღვინის სარდაფი, 1 მარილ-ნავთის, 1 წიგნის მაღაზია და ორი უნივერსალური. ამგვარად დღეს მთელი რაიონი უზრუნველყოფილია მომხმარ. კოოპერაციის დახმარებით და მისი ოპერაციები მქიდროთ არის დაკავშირებული ხალხის მოთხოვნილებასთან.

გამგეობაში დღეს არის 3 აქტიური წევრი და 4 პასიური.

საზოგადოებას დღეს უყავს 5679 წევრი, საპაიო თანხით 17404 მან. წლიური ბრუნვა აღწევს 800000 მან. საზოგადოებას აქვს დღეს დღეობით 132,944 მან. საკუთარი თანხა.

გარდა სავაჭროებისა, საზოგადოებას აქვს საწარმოო დარგები: 1 სახარაზო, 2) ორი ფურნე, 3) სასადილო და 4) საყასბო მთელი საწარმოო წამოწყებების აქვს ერთი მთავარი საწყობი. საზოგადოების მუდმივი თანამშრომლების რიცხვი უდრის—სავაჭროებში—44 კაცს, ხოლო საწარმოოში 26 კაცი, სულ 70 კაცს.

7 წლის თავზე ჩვენ შეგვიძლია თამამად ვსთქვათ, რომ კოოპერაციამ ღირსეულად შეასრულა თავისი დიდი დანიშნულება. ის, თითქმის არაფრისაგან, რამდენიმე წლის განმავლობაში, იქცა უდიდეს ორგანიზაციად, რომელმაც შეაკავშირა მთელი რაიონის სხვადასხვა კუთხე, მოფინა რაიონი განყოფილებებით, სადაც საქონელზე ფასები ისეთივეა, როგორც თვით ხონში, დაუახლოვა მშრომელ მასსა კოოპერაცია და შეაგუნებია, რომ კოოპერატიული მუშაობა ხალხის კეთილდღეობისათვის წარმოადგენს აუცილებლობას. დიდი ხანია წავიდა ჩვენში ის დრო, როგორც ეს მენშევიკების ბატონობისას იყო, როდესაც გლეხი ათვალისწინებული უყურებდა კოოპერაციას. დღეს გლეხი და მშრომელი მასსა კოოპერაციას უყურებს სრული ნდობით, როგორც თავის ნამდვილ ორგანიზაციას და ასეთი შეხედულების განმტკიცებას, ასეთი შეგნების გაღრმავებას დიდად შეუწყობ ხელი საბჭოთა ხელისუფლების დროს ჩვენი მომხმარებელი საზოგადოების მუშაობამ, რომელიც გამოიხატება, როგორც ეკონომიური, ისე კულტურულ დარგში.

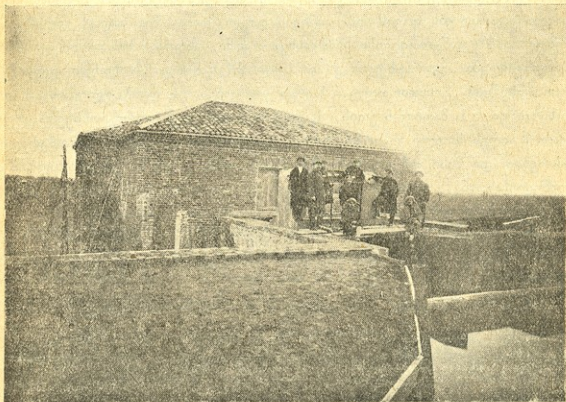
სიონის აღმასკომისის ელსადგურით.

ელსადგურის აგებას 1924 წელს შეეუდეთ.

უნდა ითქვას, რომ ადგილობრივ მოსახლეობამ მეტად მხურვალე მონაწილეობა მიიღო ამ საქმეში, რის შედეგი იყო ის, რომ ჩვენ უკვე 1926 წელ-

ში განათება გვექონდა ხონში. ხონის ელსადგურის აწყობა და მანქანების დადგმა აღებული ქონდა, აღმასკომთან დადებული პირობის ძალით, სახელმწიფო ელექტ. ტენ. ტრესტს „ქაქ“-ს მისვე მიეწეოდა ხაზის მოწყობის საქმე.

დღეს ხონში ყოველივე ეს დასრულებულია და დადგმულია 80-ძალიანი პროჩონტალური ტურბინა, რომელიც, ჯერ-ჯერობით, სახსებით უზრუნველ-

ქ. ხონის ელსადგური.

ყოფს ადგილობრივ მოსახლეობასა და დაწესებულებათ განათებით. ელსადგურის ასაგებათ და საერთოთ განათლების მოსაწყობათ გაწეულია შემდეგი ხარჯები: მიწის მუშაობა, არხები და სხვა (გაწეულია ყოველივე ეს, როგორც შრომის ბეგარა, მოსახლეობის მიერ) 17058 მან. 41 კაპ. სადგურის შენობა 21773 მან. 83 კაპ. მანქანების დადგმა და ხაზის გაყვანა 28.000 მან. სულ 66.832 მან. 24 კაპ.

აღსანიშნავია, რომ აღნიშნული თანხის საგრძნობი ნაწილი ადგილობრივი საშვალეობათაგან იქნა დაფარული.

სტინის რაიონის პრიალ-კავშირები.

მენშევიკების დროს მუშა-მოსამსახურის პროფესიონალური შეკავშირება თითქმის არ არსებობდა, თუ არ მივიღებთ მხედველობაში რამდენიმე გამოწვევის.

სამაგიეროთ სურათი რადიკალურათ შეიცვალა გასაბჭოების დღიდანვე.

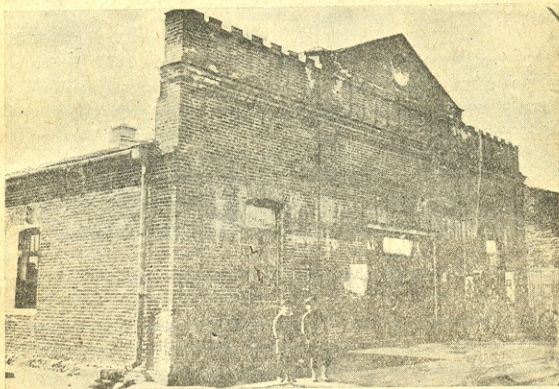
პროფესიონალურ კავშირებმა მკვიდრათ მოიკიდა ფეხი ქ. ხონში და დღეს ის წარმოადგენს ერთ დიდს ორგანიზაციას, რომელშიც შეკავშირებუ-

ლია 1257 კაცი; მათ შორის: 844 მამაკაცია, ხოლო დანარჩენი 413 ქალ-
ბი. ამათ შორის წვერი და კანდიდატი კომპარტიის 136, ა. ლ. კ. კ. 216, უპარტიო 921. სამდივნოს აქვს ცალკე შენობა, სადაც გამუდმებით
სწარმოებს მუშაობა, მუშა მოსამსახურის ინტერესების დაცვის ნიადაგზე. აქვე
კლუბში სწარმოებს მეცადინეობა სხვადასხვა წრეების, იმართება საუბრები,
ლექციები და სხვა. ქ. ხონში პროფკავშირები წარმოადგენს დიდ შეკავშირე-
ბულ კულტურულ ძალას. ახალი აბრეშუმის ძაფ-საღებ ქარხნის გახსნით, რაც
უნდა მოხდეს ამა წლის ივლისში, პროფ-კავშირები კიდევ უფრო გაძლიერ-
დება, რადგან მოემბატება 500-მდე მუშა-მოსამსახურე.

სამდივნოს აქვს მკიდრო კავშირი რაიონთან.

ხონის აღმასკომის კინო-თეატრი.

მიუხედავად იმისა, რომ ხონის საზოგადოებისათვის დიდ საქიროებას წარ-
მოადგენდა თეატრი, კინო და სხვა ასეთი გასართობი, ამ საკითხს სათანადო
ყურადღება არ მიქცევია, არც მეფისა და არც მენშევიკების დროს.

ხონის კინო-თეატრი.

უკანასკნელებს, მართალია, ქონდათ ასეთი სურვილი, მაგრამ ყოველივე
ამას გაქანება არ ქონდა და განუხორციელებელი უნდა დარჩენილიყო. მენშე-
ვიკების დროს წარმოდგენები იმართებოდა ისე, როგორც ოცი და ოცდა ათი
წლის წინეთ, — უბრალო ღუქნების შენობაში. საბჭოთა ხელისუფლების დროს
კი ამ საქმეს მიექცა დიდი ყურადღება და ქალ. ხონის ცენტრში აღმასკომი
შეუღდა კინო თეატრისათვის დიდი შენობის აგებას. შენობა დასრულებულ
იქნა 1926 წელში. ამ შენობაში რეგულიარულად იმართება: წარმოდგენები,

კინოს სურათები, ლექციები და კრებები. ამრიგათ, ხონის ფართო საზოგადოებას, მშრომელ მასას და ახალგაზრდობას ეძლევა საშვალეობა დაიკმაყოფილოს თავისი კულტურული მოთხოვნილებანი. შენობა აგებულია აღმასკომის ხარჯზე და დაჯდა სულ 17.000 მანეთამდე.

7 წლის თავზე ჩვენ შეგვიძლია ვსთქვათ, რომ ხონის კინო-თეატრის აგებით შესრულებული და მიღწეულია ხონის საზოგადოების საუკეთესო ნაწილის დიდი ხნის მისწრაფება. დიდი ხანია ჩვენი მოწინავე საზოგადოებას ოცნების საგნათ ჰქონდა გადაქცეული ხონში თეატრის შენობის აგება, მაგრამ მისი განხორციელება ვერ მოხერხდა. საბჭოთა ხელისუფლებამ კი ეს მრავალი წლის მისწრაფება ერთის დაკვრით განახორციელა და სულ მოკლე დროის განმავლობაში საზოგადოებას მისცა საშვალეობა მოისმინოს წარმოდგენები, ლექციები, საუბრები, გამართოს კრებები და სხვა, დაესწროს კინო-სურათებს შესაფერ შენობაში. ხონის საზოგადოებისათვის ეს უდიდესი მიღწევაა, რომელსაც ღირსეულათ წვლილი შეაქვს 7 წლის გამარჯვების საქმეში.

სონის 1905 წლის რუსული იუცის სასკოლის იდნუცტაალური მუქანური ცუსნიუმი.

ხონის ყოფილი სახელოსნო სასწავლებელი გაიხსნა 1897 წელს. თავისი არსებობის დროს სასწავლებელი უშვებდა დაბალი კვალიფიკაციის მუშაკებს: ზეინკლებსა და დღვლებს, და ვინაიდან ეს არ აკმაყოფილებდა ადგილობრივ მოსახლეობას, ბევრჯერ სცადეს, როგორც მეფის მთავრობის, ისე მენშევიკების დროს, სასწავლებლის საშუალო სპეციალურ ტიპის სკოლად გადაკეთება, მაგრამ არც მეფისა და არც მენშევიკების მთავრობამ ხალხის ეს სურვილი არ დააკმაყოფილა. ამის გამო ხალხიც დიდ უკმაყოფილებას აცხადებდა.

მოწაფეთა რიცხვი ყოველ წლობით კლებულობდა. სასწავლებელი ხალხის თვალში ჰკარგავდა ყოველგვარ ნდობას და სიმპატიას. მენშევიკების დროს ეს მდგომარეობა უფრო გაუარესდა. ამის მიზეზი უმთავრესად იყო მატერიალური უსახსრობა. ამ დროის განმავლობაში არა თუ იძლეოდნენ თანხებს მასალა-იარაღების შესაძენათ და სამეურნეო ხარჯების დასაფარავად, მთელი თვეობით თანამშრომლები ვერ ღებულობდნენ იმ დროის მცირე ჯამაგირებსაც კი. რასაკვირველია, ასეთ პირობებში სასწავლებელი ვერაფერს გააკეთებდა.

ხშირი იყო შემთხვევა, როდესაც, მასალა-იარაღების უქონლობის გამო, სახელოსნოებში მუშაობა სწყდებოდა და ეს იწვევდა დიდ უკმაყოფილებას, როგორც მოწაფეებში, ისე მათ მშობლებში და, ცხადია, ასეთი მდგომარეობა კიდევ რომ გაგრძელებულიყო, სასწავლებელი აუცილებლად დაიხურებოდა.

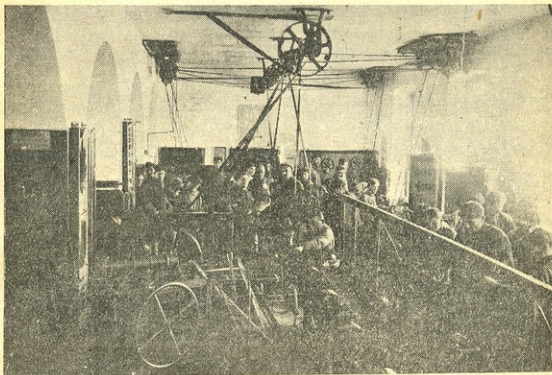
მაგრამ სასწავლებლის ჩარხი 1921 წელში წალმა დატრიალდა, ვინაიდან, როგორც მოგვხსენებათ, ამ წელში მოხდა საქართველოს გასაბჭოება.

ადგილობრივმა ხელისუფლებამ ამ გარემოებას იმ წამსვე მიაქცია ყურადღება. აღძრა შუამდგომლობა ცენტრალურ მთავრობის წინაშე, რასაც შედეგათ მოყვა, იმავე 1921 წლის, 2 ოქტომბრიდან სასწავლებლის ინდუსტრია-

ლორ-მექანიკურ ტექნიკუმად, (ესე იგი საშუალო ტიპის სპეციალურ სასწავლებლად) გადაკეთება, რითაც დაკმაყოფილებულ იქნა მოსახლეობის დიდ ხნის სურვილი.

ამავე წელს გაიხსნა ტექნიკუმის პირველი კურსი და ხოლო სახელოსნო სასწავლებლის კლასები დარჩა.

სახელოსნო სასწავლებლის მოწაფეობამ იწყო მზადება ტექნიკუმში შესასვლელად, რასაც შედეგათ მოყვა მეორე სასწავლო წლიდან სახელოსნო კლასების დახურვა. მოწაფეთა უმეტესი ნაწილი კი, გამოცდების ჩაბარების შემდეგ, მიღებული იქნა ტექნიკუმში, ტექნიკუმად გადაკეთებასთან ერთად, გამოკეთდა

ქ. ხონის 1905 წ. რევოლუციის სახელობის ინდუსტრიალურ-მექანიკური ტექნიკუმის მექანიკური-სახეინკლო განყოფილება.

სასწავლებლის მატერიალური მდგომარეობა; თუ მენშევიკების მთავრობა ვერ აკმაყოფილებდა თანამშრომლებს ჯამაგირებით, ეხლა შესაძლებელი შეიქნა არამც თუ მათი დაკმაყოფილება საჭირო ჯამაგირებით, არამედ მთავრობა საგრძნობ თანხებს იძლეოდა, როგორც მასალა-იარაღების, ისე სამეურნეო ხარჯებისათვის. განათლების კომისარიატის გარდა, ტექნიკუმის დაარსებიდანვე მატერიალურ დახმარებას უწევდა, აგრეთვე, ადგილობრივი აღმასკომი.

1923 წლიდან კი, როდესაც ტექნიკუმის შეფად შეიქმნა თბილისის საბირჟო კომიტეტი, სასწავლებლის მდგომარეობა მთლად გამოკეთდა. საბირჟო კომიტეტის უხემა დახმარებამ შესაძლებლობა მოგვცა გაგვეფართოებია სახელოსნოებში მუშაობა; შეგვევსო კაბინეტ-ლაბორატორიები საჭირო ხელსაწყოებით და მოწყობილობით; შეგვეძინა სხვა და სხვა მოდელები, ატლასები და გაგვეფართოებია ბიბლიოთეკა.

მეხუთე წელია, რაც საბირჟო კომიტეტი მატერიალურ დახმარებას უწევს ტენიკუმს და, ამ დროის განმავლობაში, სასწავლებელს მიღებული აქვს 4000 მან. რასაკვირველია, ასეთ თანხებით შესაძლებელი შეიქნა ტენიკუმის მკვიდრ ნიადაგზე დაყენება; გაცხოველდა, როგორც თეორეტიული, ისე პრაქტიკული მუშაობა, რის გამო სასწავლებელი თავის სიმამლავზე სდგას და პირნათლად ასრულებს თავის მოვალეობას.

ტენიკუმის ნაყოფიერ მუშაობას ადასტურებს ყოველწლიური ტრადიციული გამოფენა, მოწაფეთა ნაწარმოების ასეთ გამოფენებს ყოველ სასწავლო წლის ბოლოს ათვლიერებს რამდენიმე ათასი მნახველი.

ტენიკუმმა თავისი 7 წლის არსებობის განმავლობაში გარდა ამისა, რომ გააფართოვა და შეავსო საკირო მასალა-იარაღებით სახელოსნოები, კაბინეტ-ლაბორატორიები და ბიბლიოთეკა საკირო სპეციალური წიგნებით, მოაწყო მთელ შენობაში ელექტრო-განათება, დადგა რადიო მიმღები, შეიძინა კინო აპარატი, დადგა 10 ძალიანი „სკანდიის“ სისტემის მამოძრავებელი და რგვალი ხერხი, და ყველა ეს დიდ მიღწევათ უნდა ჩეთვალოს სასწავლებელს.

1924/25 სასწავლო წელში გაიხსნა ტენიკუმის მეოთხე კურსი და ამავე წლის ბოლოს მოხდა პირველი გამოშვება; კურსი დაასრულა 4 მოწაფემ. მეორე გამოშვება კი შემდეგ 1925/26 წელს; კურსი დაასრულა 10 მოწაფემ და მესამე გამოშვება კი 1926/27 წელში, კურსი დაასრულა 15 მოწაფემ (ამაში 1 ქალია).

ამრიგათ, სასწავლებელმა სამი გამოშვებით მოგვცა 29 წითელი მექანიკი-ტენიკოსი. ამათგან, 2 სწავლის გასაგრძელებლათ შევიდა სახელმწიფო უნივერსიტეტის საინჟინერო ფაკულტეტზე, დანარჩენი კი, ყველანი, უკლებლივ მსახურობენ თავიანთ სპეციალობაზე, — როგორც საქართველოში, ისე მის გარეშეც.

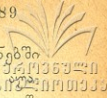
სამი წლის პრაქტიკის გავლისას მათ, დებულების თანახმად, გამოცდების ჩაბარების შემდეგ, ენიჭებათ უმაღლესი კვალიფიკაციის მუშაკის სახელწოდება.

მიმდინარე წელს სულ ირიცხება 109 მოწაფე (ამათში 5 ქალია). I კურსზე 41 მოწაფე, მე-II-ზე 26, მე-III-ზე 22, და IV-ზე 20. სოციალური მდგომარეობის მიხედვით: გლეხის შვილი 72, თვითმშრომელების 14, პროფკავშირის წევრის 22, და არა მშრომელის 1.

მოწაფეები უმთავრესად არიან ადგილობრივი რაიონიდან, მაგრამ არიან აგრეთვე მაზრის სხვა რაიონებიდან და აგრეთვე სენაკის, ლეჩხუმის, შორაპნისა და სხვა მაზრებიდანაც.

მოწაფეთა გარდა, ტენიკუმის ამუშავების დღიდან, არსებობს პრაქტიკანტთა ინსტიტუტი; ესენი ისეთი ახალგაზრდები, რომლებმაც, უკიდურესი სიღარიბის გამო, ვერ შესძლეს სწავლის განგრძობა და კმაყცილდებიან მხოლოდ ხელობის პრაქტიკულად შესწავლით.

სამი წლის განმავლობაში ასეთი ახალგაზრდები ითვისებენ ამა, თუ იმ ხელობას (ზეინკლობას, ღურგლობას) და, გამოცდების ჩაბარების შემდეგ, ღებულობენ სათანადო მოწმობას, რომ მათ შეთვისებული აქვთ ესა, თუ ის

ხელობა. ისინი შემდეგ შედიან რკინის გზის დებოებში და ფაბრიკა-ქარხნებში თანამშრომლებათ. ასეთების რიცხვი ყოველ წლობით 50-მდე აღწევს. აქაც რეზერვული მსურველი აწყდება ყოველ წლობით, მაგრამ სახელოსნოებში სიციწროვის გამო მეტის მიღება შეუძლებელი ხდებოდა მიმდინარე სამოსწავლო წლიდან განსახკომის ნებართვითა და ნივთიერი დახმარებით, შესაძლებელი შეიქნა, გარდა ხელობის პრაქტიკულად შესწავლისა, მათ ისწავლონ ხატვა, ხაზვა, რაც აუცილებელ საჭიროებას წარმოადგენს ყოველივე ხელოსანისათვის.

ტენიკუმის ბიუჯეტი გასული 1926/27 წლის ასეთია.

1. მუშა-მოსამსახურეების ჯამაგირები განსახკომიდან	20.745—20
2. სამეურნეო ხარჯებისათვის განსახკომიდან	3.500
3. ადგილობრივ აღმასკომიდან დახმარება სამნ. ხარჯებისათვის	1.200
4. საბირჟო კომიტეტიდან დახმარება მასალა-იარაღების შესაძენათ	2 500
5. სწავლის ქირა მთელი წლის	357
6. მოწაფეთა ნამუშევრიდან და სახელოსნოებიდან	2.303—34
ყველა ეს თანხა დაიხარჯა ტენიკ. საჭიროებისათვის	29.505—54

სონის ცსრაწლიანი შრომის სკოლა.

ცხრაწლენი, როგორც ზოგადი განათლებით საშუალო სკოლის ტიპი ჩამოყალიბდა ხონში თანდათანობით.

საქართველოს გასაბჭოების შემდეგ, 1921/22 სასწავლო წელში ხდება შეჯგუფება ქალთა და ვაჟთა გიმნაზიებისა ერთი სასწავლებელში—ჰუმანიტარული ტენიკუმის სახელწოდებით, ქვედა კლასები, მე-V კლასის ქვევით, გამოყოფილია ცალკე შეიღწეულათ.

ამრიგათ აღნიშნული ტენიკუმი შესდგება მარტო ზედა კლასისაგან, შეიცავს სულ 8 ჯგუფს, ყავს 22 მასწავლებელი და 234 მოწაფე, სასწავლებელს განაგებს საკუთარი ადმინისტრაცია.

1922/23 წელში სასწავლებელი განაგრძობს არსებობას ჰუმანიტარული ტენიკუმის სახელწოდებით. ჯგუფთა რიცხვი იზრდება 14-დი რომლებიც 541 მოწაფემ, მასწავლებელთა პირადი შემადგენლობა შეიცავს 28 კაცს აღნიშნული წლიდან ჰუმანიტარულ და პედაგოგიურ ტენიკუმებს განაგებს საერთო ადმინისტრაცია.

1923/24 წელში სასწავლებლის ტიპი იცვლება ჰუმანიტარული ტენიკუმის ნაცვლად არსდება ცხრაწლენი, თუმცა ტენიკუმის კლასები განაგრძობს შეთავსებულ არსებობას ცხრაწლენთან. იხსნება ცხრაწლენის მე VIII ჯგუფები და მას ემატება შეიღწეულის ყველა ჯგუფი. ჯგუფთა რიცხვი ადის 22-დი, მოწაფეთა რიცხვი 876-მდე, მასწავლებელთა პირადი შემადგენლობა 30-მდე.

1924/25 წელში იხსნება ცხრაწლენის მე IX-ჯგუფები. ჰუმანიტარული ტენიკუმის მე-III და მე-IV კლასები. ცხადდება სალიკვიდაციო კლასებათ.

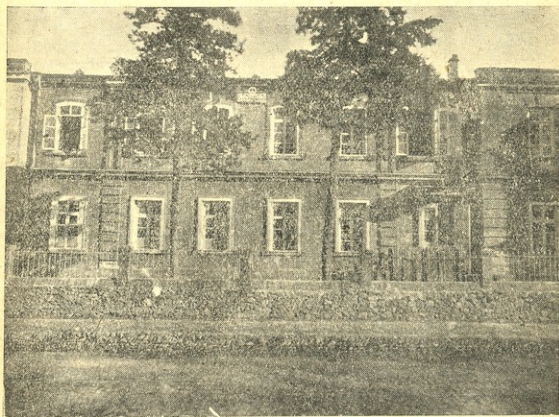
ამ წელში სასწავლებელი შეიკავეს 20 ჯგუფს 767 მოწაფით. პირადი შემადგენლობა 27 კაცისაგან შეესდგება.

1925/26 წელში ცხრაწლედ იკლავა გამოყოფილი და იწყებს დამოუკიდებელ არსებობას. მას თავისი საკუთარი ადმინისტრაცია ყავს. აღნიშნული წელში სასწავლებელში 14 ჯგუფია 585 მოწაფით. პირადი შემადგენლობა შეიკავ 15 კაცს.

1926/26 წელში სასწავლებელი 13 ჯგუფისაგან შეესდგება 523 მოწაფით პირადი შემადგენლობა უდრის 22 კაცს.

1927/28 წელში სასწავლებელში 12 ჯგუფი რჩება 479 მოწაფით პირადი შემადგენლობა ჩამოდის 18-მდე.

ამგვარად, როგორც ვხედავთ, ცხრაწლედის ტიპის ჩამოყალიბების პროცესი შეიცავს ორ პერიოდს. ჰუმანიტარული ტენიკუმის არსებობის პერიოდი ხასიათდება თანდათანობითი ზრდით, ცხრაწლედის პერიოდი პირიქით, თან-

ქ. ხონის ცხრაწლედის შენობა.

დათანობითი შემოკლებით. ხონის ცხრაწლიანი შრომის სკოლას აქვს მიცემული აგრონომიული განხრა.

ორი წლის პრაქტიკა აგრონომიული განხრის არსებობისა სასწავლებელში მაჩვენებელია იმისი, რომ განხრას შეუძლია მიიზიდოს მოწაფეობა და მოიქციოს მშობელთა ყურადღება, რადგანაც ხონის რაიონი, რომელსაც სკოლა ემსახურება, უმთავრესად სასოფლო მეურნეობის რაიონია და სკოლის მოწაფეობაც უმთავრესად გლეხის შვილებია.

აღსანიშნავია ის გარემოება, რომ მასწავლებელთა უზრუნველყოფა ჯამბაზის მაგირით საქართველოს გასაბჭოების შემდეგ თანდათან იზრდება. ჯამბაზის რაოდენობის საშუალო არითმეტიკული ხონის ცხრაწლედში 1923/24 წელს უდრის 36 ჩერვონეის მანეთს, 1924/25 წელში 38 მან. 1925/26 წ. 41 მან. 1926/27 წ. 42 მან. და 1927/28 წ. 52 მან. ეს ციფრები, თუმცა დაახლოებითი სურათის გამომსახველია, მაგრამ აშკარა მაჩვენებელია იმის, რომ მასწავლებელთა უზრუნველყოფაში საგრძნობ წინსვლას აქვს ადგილი.

ხონის ცხრაწლედის მოწაფენი აგრონომიული განხრის ბაღში სამუშაოზე.

აღსანიშნავია აგრეთვე მოწაფეთა სოციალური პარტიული შემადგენლობა.

მუშურ-გლეხური ელემენტის რაოდენობა აღწევს სასწავლებელში 85%⁰/₀ ხონის ცხრა წლიანი შრომის სკოლის პირველი საფეხურის ჯგუფებში უკვე გატარებულია კომპლექსიური სისტემა, მეორე საფეხურის ჯგუფებში ტარდება და ფებს იკიდებს დალტონ გეგმა. აღნიშნული სისტემები ამყარებენ სასკოლო მუშაობას შრომის პრინციპებზე და აჩვენებენ მოწაფეობას დამოუკიდებელ მუშაობას.

საქართველოს „წითელი ჯვრის“ საზოგადოების სონის საავადმყოფოს დაწარმოების
 ბუღალტერიის წარმაცემა სადმიანობის მართვითი ცხრილია 1921 წლიდან 1925 წლამდე.

წელი- წადი	თანამშრომ- ლები	ჯამაჯვრები	ბიუჯეტი	ოთახების რიცხვი	ავათმყოფთა რაოდენობა	
					საავათმყოფოში	ამბულატორიაში
1921	7	ბონებით	—	9	130	5402
1922	7	ბონებით	—	9	46	3082
1923	7	1154-40	—	9	70	3649
1924	7	1154-40	—	9	164	3807
1925	9	5332-80	10608	9	207	5685
1926	14	10806	22824	15	245	11284
1927	15	10500	22408-20	15	301	13039

1921 წლიდან 1925 წლამდე საავათმყოფო იმყოფებოდა ხონის აღმას-
 კომის ხარჯზე.

1925 წლიდან კი საავათმყოფოს შტატის შენახვა მიიღო თავის თავზე
 საქართველოს წითელი ჯვრის საზოგადოების ცენტრალურ კომიტეტმა, ხოლო
 1926 წლიდან მანვე იკისრა მთელი ხარჯები საავათმყოფოს და ამბულატორიის
 შესახებ.

ქ. სონის I-ლი შვიდწლიანი შრომის სვლა.

1920/21 სამოს. წელში ქ. ხონის შვიდწლიანი შრომის სკოლა წარმოად-
 გენდა უმაღლეს დაწყებითი სასწავლებელს 4 კლასით 6 მასწავლებლით. 1921/22
 სამასწ. წელში არსებულ სკოლას შეუერთდა ორკლასიანი სასწავლებელი და
 შეიქმნა ხონის 8-წლიანი შრომის სკოლა 10 მასწავლებლით. 1922/24 სამ.
 წელში ხსენებულ სკოლას ჩამოსცილდა ყოფილი მე-IV შრომის სკოლა 8 ჯგ.
 და მის ნაცვლად მიემატა ივანდიდის ოთხწლიანი, შეიქმნა პირველი შვიდწლიანი
 20 ჯგ. 28 მასწავლებლით, მათ შორის გამგე და ორი მოადგილე.

1924/25 ჩამ. წელში ხონის I-ლი შვიდწლიანი მე-II პარალელთან გაიხ-
 სნა კიდევ ერთი ჯგუფი და მოგვემატა ერთი მასწავლებელი. 1925/26 სამ.
 წელში ეგრედ წოდებული ნოვ ჯგუფები გადაკეთებულ იქნა პირველ საან-
 ბანო ჯგუფად და, თანდათანობით, ნაცვლად 8 წლიანი შრომის სკოლისა
 რჩება შვიდწლიანი შრომის სკოლა 19 ჯგ. 26 მასწავლებელი, მათ შორის
 ერთი გამგე და ერთი მოადგილე.

1926/27 სამ. წელში ჯგუფების რაოდენობა არ შეცვლილა. 1927/28 სამ. წელში სკოლის მე-II პარალელებიდან იხურება მე-III ჯგ. მიმდინარე სამოსწავლო წელში ხსენებული სკოლა შეიცავს 18 ჯგ. 23 მასწავლებლით, მათ შორის გამგე და ერთი თანამემწე არის ორი სრული შვიდწლედ და ერთი ოთხწლედ.

1920/21 სამ. წელში მოწაფეები სოც. მდგომ. მიხედვით იყოფოდნენ:

I—შეძლებულის შვილები	55 ⁰ / ₀
II—ხელოსნები	16 ⁰ / ₀
III—მოსამსახურეების	5 ⁰ / ₀
IV—ლარიბი და საშვალო გლ. შვილები	24 ⁰ / ₀
V—მუშის	0

1927/28 სამ. წელში კი ვხედავთ სხვა სურათს:

I—შეძლებულის შვილები	2 ⁰ / ₀
II—ლარიბ და საშვალო გლ. შვილები	75 ⁰ / ₀
III—ხელოსნების	9 ⁰ / ₀
IV—მოსამსახურეთა	8 ⁰ / ₀
V—მუშის	6 ⁰ / ₀

1920/21 წელში მოსამსახურეები ხელფასს ლეზულობდნენ ბონების სახით, რომელთა ღირებულება ყოველდღიურათ ეცემოდა და თვიური ხაღვასი არ უდრიდა დღევანდელ 4-5 მანეთს. თვით სკოლა არ იყო უზრუნველყოფილი სამეურნეო სასწავლო და სხვა სკოლისათვის საჭირო ხარჯებით, სასწავლო წელიც მეტად მოკლე იყო. მასწავლებელთა, მოწაფეთა და მათი მშობელთა შორის არ იყო მკიდრო კავშირი, სკოლის დისციპლინაც შერყეული იყო. არ იშოვებოდა შესაფერისი სახელმძღვანელოები, რითაც სწავლის საქმე თანდათან ეცემოდა. ეს მდგომარეობა 1921/22 სასწავლო წლიდან თანდათან უმჯობესდებოდა და დღეს 1927/28 სასწავლო წელში ჩვენ ვხედავთ შვიდწლიან შრომის სკოლას აგებულს ნამდვილ შრომის პრინციპებზე. სკოლაში დაარსებულია სასკოლო ორგანიზაცია, რომლის პრეზიდიუმის წევრები იღებენ მონაწილეობას პ/საბ. სხდომებზე. იცემა კედლის გაზეთი, ჩამოყალიბებულია ბიონერთა ორგანიზაცია, კომპაგშირის უჯრედი მე-II შრომის სკოლის მოწაფეებთან ერთად, ყოველივე საგანი შექმდება მარქსისტულ-ლენინური თვალსაზრისით. სწავლება პირველ 4 ჯგ. სწარმოებს კომპლექსიური მეთოდით, ზედა ჯგუფებში კი საგნობრივად. სკოლის მე-II პარალელებისათვის, რომელიც დღეს მოთავსებულია კერძო ბინაზე შენდება საკუთარ შენობა. დღეს შედარებით წინა წლებთან, სკოლის ეკონომიური მდგომარეობა თითქმის უზრუნველყოფილია სამნეო, სასწავლო და სხვა ხარჯებით. პედაგოგიური და ტექნიკური პერსონალი თავის დროზე იღებს ხვედრ ჯამაგირს და მათი მდგომარეობა შედარებით უზრუნველყოფილია. მაგალითად თუ მასწავლებელი 1920/21 წელში იღებდა 4-5 მან. თვიურად—დღეს ის იღებს 34 მანეთიდან 60 მანეთამდე.

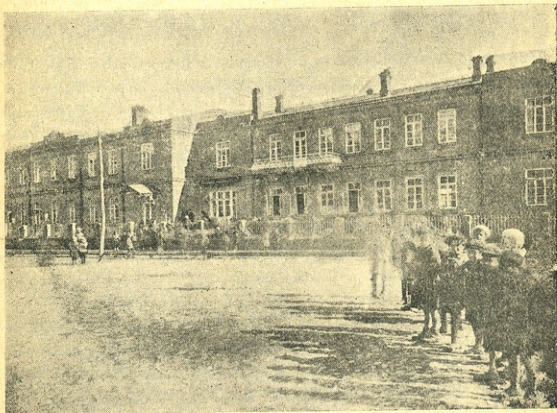
ქ. სონის პედაგოგიური ცენტრი (ქსნიკუმი).

ხონის პედაგოგიური ტენიკუმი, ასეთი სახელწოდებით ცნობილია 1921/22 წლიდან. მანამდე კი არსებობდა საოსტატო სემინარია, რომელიც დაარსებული იყო 1881 წელს. ტენიკუმს 1921/22 წელში ქონდა 4 კურსი და მოწაფეთა რაოდენობა უდრიდა 109.

ტენიკუმში სწავლება უფასო იყო. ამ დროს ტენიკუმში ექვსი მასწავლებელი ითვლებოდა.

1922 წლის, შემოდგომაზე, პედაგოგიურ ტენიკუმს შეუერთდა ჰუმანიტარული ტენიკუმი და დაერქვა სახელი—ხონის პედაგოგიური ტენიკუმი ჰუმანიტარული განყოფილებით. ამ 1922/23 ს. წელშიც ტენიკუმს 4 კურსი ჰქონდა. ამავე წელში მოხდა ტენიკუმის ტიპის ლიკვიდაცია.

1923/24 ს. წლის დამდეგს გახსნილი იქნა წინა ტენიკუმის მაგიერ ორ კურსიანი ტენიკუმი, რომელშიაც შემოდიან მსმენელებათ ცხრაწლედ დამთავრებულნი. სკოლა საშვალოზე უფრო მაღალ ტიპის სკოლად ითვლებოდა.

ხონის პედაგოგიური ტენიკუმი.

კურს დამთავრებულებს ეძლეოდათ შვიდწლედის მასწავლებლის ხარისხი. სწავლა ამ ტენიკუმშიაც უფასოდ სწარმოებდა. ამ ტენიკუმთან ამ დროს და 1924/25 ს. წელ. შემოერთებული იყო ჰუმანიტარული ტენიკუმის და ცხრაწლედის ჯგუფები. მასწავლებლები ამ საანგარიშო წლებში (1923/24 და 1924/25 ს. წ.) ტენიკუმს ყავდა რიცხვით 10 კაცი, მსმენელი კი პირველ წელს იყო 10 და 1924/26 წ. ორივე კურსზე 33 მსმენელი. ამათში 5 მსმენელი დებულობდა სტიპენდიას—თითო ათ მანეთს თვეში.

1924/25 ს. წ. ბოლოს მოხდა მასწავლებლების პირველი გამოშვება. ბოლო 1925/26 წ. მეორე გამოშვება და თანაც ტექნიკუმის ტიპი შეიცვალა განათლების კომისარიატის ახალი განკარგულებით 1924/25 ს. წლის დასწყისში გახსნილ იქნა 4 კურსიანი ახალი და ამჟამად არსებული ტიპის პედაგოგიური ტექნიკუმი.

ეს ემსახურება ქუთაისის მაზრის უღარიბეს მოსახლეობას.

ამ ტექნიკუმის პირველ კურსზე 1924 წ. შემოდგომაზე მიღებული იყო 25 მსმენელი, 1926 წლის შემოდგომაზე 30 მსმენელი და 1927 წლის შემოდგომაზე 35 მსმენელი, ხუთი დათხოვნილი იყო. ამრიგად ტექნიკუმში, რომელსაც დღეს სამი კურსი აქვს, ითვლება 85 მსმენელი.

ტექნიკუმი ინახება სახელმწიფო ხარჯთა აღრიცხვაზე.

1924/25 წ.	ღებულობდა	352	მან.	65	კაპ.	თვეში.
1925/26 წ.	„	842	„	27	„	„
1926/27 წ.	„	843	„	90	„	„
1927/28 წ.	„	952	„		„	„

ტექნიკუმში ამჟამად 16 თანამშრომელია.

ტექნიკუმი ამზადებს 4 წლედის მასწავლებლებს, დროებით კი იძლევა 7-წლედის მასწავლებლობის ხარისხს. მომავალ წელში მეოთხე კურსი გაიხსნება და სასწავლო წლის ბოლოს პირველი გამოშვებაც იქნება. ტექნიკუმი უზრუნველ ყოფილია კარგი შენობით და სამეცადინო ხელსაწყოებით, აქვს ქიმიური, ფიზიკური და ბუნების-მეტყველების კაბინეტები. აქვს სადურგლო და ბალი.

ქ. ხონის საძიქთოა ალთაიძე.

საქართველოს გასაბჭოებამდე, აფთიაქები საქართველოში და აგრეთვე ხონის აფთიაქი—კერძო მებატრონის ხელში იყო, ხოლო უკანასკნელის უმთავრეს საზრუნავ საგანს წარმოადგენდა ხალხის გატყავებითა და მუშა-მოსამსახურის საშინელი ექსპლოატაციით, როგორც მეტი მოგება ენახა. ასეთ მდგომარეობას ქონდა ადგილი, როგორც მეფის, ისე მენშევიკების დროსაც. უკანასკნელთა ხელში მდგომარეობა კიდევ უფრო გაუარესდა მით, რომ მენშევიკების დროს ფართო მასისათვის საჭირო წამლებიც კი არ მოიძებნებოდა. მუშა-მოსამსახურის საშინელ მდგომარეობას ნათლად ახასიათებს ის ხშირი გაფიცვები, რომელსაც მუშა-მოსამსახურენი მიმართავდნენ.

მენშევიკების დროს აფთიაქები ფაქტიურად დაცარიელებული იყო, საჭირო წამალი ხშირათ არ მოიძებნებოდა, 10 შემთხვევაში ძლივს სამს ვაკმაყოფილებდით და ასეთ ნაირათ მეტად გაჭირვებულ მდგომარეობაში იმყოფებოდა მოსახლეობა.

მართალია, მათი წასვლის ხანაში მდგომარეობა კიდევ უფრო გაუარესდა, რადგან წამლებისა ნაწილი გატაცებული იქნა, გვიხდებოდა ცობოლის მაგივრათ ჩალის გულით თავის მოცვა, სიგნატურების უქონლობის გამო გვიხდებოდა თვით ექიმის მიერ გამოწერილ რეცეპტის მიკვრა და სხვ. შემდეგ კი

მდგომარეობა ერთბაშით იცვლება, დღიდან ვასაბჭოებისა, როდესაც სტუდენტთა ხელისუფლების მთავარი ყურადღება ამ დარგს ექცევა და აფთიაქი უფრო განვითარდება წამლებით, რომლებიც საეცებით უზრუნველყოფს მოსახლეობის მოთხოვნილებას. არსებულმა ხელისუფლებამ თანდათან შეუწყო ხელი გაუმჯობესებას და დარღვეული აფთიაქების გაჯანსაღებას. ადგილობრივი ხელისუფლება ახმარდა თვით აფთიაქების შემოსავალს აფთიაქების გაუმჯობესებას და მედიკამენტების შექმნას, რამაც თვისი შედეგი გამოიღო და დღეს, 1928 წელს, საქართველოს ვასაბჭოების შვიდი წლის თავზე, ვხვდებით აი ამ სურათს.

ქ. ზონის საბჭოთა აფთიაქი.

დღეს აფთიაქში მუშაობს სამჯერ-ოთხჯერ მეტი რიცხვი მუშა-მოსამსახურეებისა, ვინც 1921 წელს; აქვს აფთიაქს შექმნილი ორთქლით მხარშავი აპარატი, რაც არ იყო წინეთ; აგრეთვე აქვს აფთიაქს მთავარი საწყობი, სადაც ინახება წამლეულობა.

წამლეულობა აფთიაქს აქვს საკმარისი. აგრეთვე აფთიაქს აქვს მექანიზაცია ქმნილი წამლების საწყობი, რითაც მუშა-მოსამსახურეებს ეძლევა საშუალება დაუყოვნებლივ და რიგს გარეშე, მიიღონ აფთიაქიდან წამალი.

აქვს აფთიაქს, აგრეთვე, საპარფიუმერო საგნების ცალკე საწყობი.

1921 წელს აფთიაქის წამლეულობის ღირებულება შეადგენდა 2500 მანეთს დაახლოებით. დღეს კი, შვიდი წლის თავზე, აფთიაქის წამლეულობის ღირებულება 21000 მანეთს უდრის. და თუ კი 1921 წელში, 10 მომთხოვნელში შეიღს უარს ვეუბნებოდით, დღეს იზვიათი შემთხვევა იქნება, რომ მოთხოვნილი წამალი არ მოგვეპოვებოდეს.

დღეს დაწესებულება სრული ასი პროცენტით ნორმალურ მდგომარეობაშია, იმ მხრივ, რომ ფართო მოსახლეობა ჰპოულობს საბჭოთა აფთიაქში, ყოველგვარ მისთვის საჭირო წამალს.

ა. უზრცელაძე.

საქართველოს ქვე-ნახშირის მაღაროები.

საქართველ. გასაბჭოების 7 წლის თავზე.

ტყიბულის ქვე-ნახშირის მაღაროებს განსაკუთრებული მნიშვნელობა ეძლევა ა/კ. ს. ს. ფ. რესპუბლიკებისათვის, როგორც სათბობ მასალის ერთადერთ მიმწოდებელს, არსებულ ყველა ცემენტის, აგურის, კირის, აბრეშუმის ქარხნებისათვის და აგრეთვე თვით რკინის გზის მიმოსვლის საჭიროებისათვის. ყოველ წლიურად ტყიბულის ნახშირის მოთხოვნილება ბაზარზე უდრის 5-დან 6 მილიონ ფუტს. მაგრამ, ახალ წამოწყებათა ქსელის გადიდებისათვის დაკავშირებით, მისი მოთხოვნილება უფრო ფართოვდება და დღითი დღე იზრდება. წარმოებაში ჩაბმულია 1500 მუშა. მათი ხელფასი, რიცხვი და საერთო გამოღების რაოდენობა საგრძნობლათ იზრდება: მოკლედ დახასიათება მაღაროების მოღვაწეობისა 1924—1927 წ. შეიძლება წარმოვიდგინოთ აქვე მოყვანილ ცხრილიდან:

	წ ლ ე ბ ი.		
	1924/5	1925/6	1926/7
1. ნახშირის გამოღ. ტონ.	74947,6	87878,0	91083,4
2. გაზიდვა	72718,3	83205,4	88507,2
3. მუშათა რიცხვი წლ. ბოლოს	—	809	1255
4. საშუალო დღიური ხელფასი	1,41	1,68	1,68
5. საშუალო ნაყოფ. თითო მუშაზე	445,2	438,7	332,7

მოყვანილი ცხრილიდან აშკარად სჩანს ხელფასის და მუშა-ხელის თვალსაჩინო ზრდა, მხოლოდ საშუალო ნაყოფიერება თითქოს თან-და-თან კლებულობს, მაგრამ სინამდვილეში ეს სწორი არ არის, ვინაიდან მუშების დიდი ნაწილი ჩაბმულია სამხადის სამუშაოებზე, რომელიც, ჯერ-ჯერობით, პროდუქციას არ იძლევა. გამომანგარიშების დროს კი, საერთო გამოღება მათზედაც იყოფა. სამხადისი მუშაობის დამთავრების შემდეგ, დაახლოებით მე-III კვარტალის დამლევს, აუცილებლად ნაყოფიერება გაიზრდება. ნახშირის ღირებულების გაუმჯობესების მხრით მაღაროებს აქვს დიდი მიღწევები: მოწყობილია სარეცხი (ინჟ. ყიფიანის პროექტით), რის შემწეობით ნაცრიანობა ხრეში ხარისხის ნახშირისა 20-25% დაყვანილი იქნა 12-14%. ხრეში ნახშირის რაოდენობა შეადგენდა 70% მთელი გამოღებული ნახშირისას და სრულებით ბაზარზე გასავალი არ ქონდა, მაგრამ სარეცხის მოწყობის შემდეგ ასეთის ნახშირის მომხმარებლებიც აღმოჩნდნენ.

მეორე ტექნიკურ მიღწევად უნდა ჩაითვალოს მოწყობა ნახშირის აგურ-რაკის წნების, რის საშუალებითაც ნახშირის ნალექიდან კეთდება ნახშირის აგურაკები. ყოველდღიურად მზადდება 300 ფუთი აგურაკი, რომელიც ძლიერ კარგი ღირსებისა და ძლივს სწვდება ბაზრის მოთხოვნილების 10%-ს. ეს მოვლენა იმის მაჩვენებელია, რომ ტყიბულის ნახშირის აგურაკებს კარგი მომავალი აქვს და მომხმარებელთაც უზრუნველველყოფილია. ვარდა ფხენილი ნახშირისა, ნახშირს აქვს თანდაყოლილი ფისიანი ფიქალი, რაც 50% შეადგენს და სრულებით იყრებოდა. ამ საკითხის შესწავლის შემდეგ მოწყობილ იქნა ღუმელი, სადაც ფისიანი ფიქალის გამოწვიდან გამოდის შამოთი, რაც იხმარება შროშაში, ცეცხლის გამძლე აგურის ქარხანაში. ცეცხლის გამძლე თიხაში ერევა რა შამოთი, აგური უძლებს 1700° სითბოს, იმ დროს, როდესაც შამოთის გაურეველად, მხოლოდ 1200° სითბოსაც ძლივს უძლებდა.

ნახშირის ბუდობისა და რაოდენობის გამორკვევის მიზნით 1926—7 წლებში სამთო ტრესტმა ჩაატარა დიდი გამოკვლევითი მუშაობა ალმასის ბურღვით. გაბურღვილ იქნა შვიდი ხერელი 1187,35 მეტრის სიღრმით. გამოირკვა ვასინჯულ ადგილებში ნახშირის მარაგი 300000 ფუთის რაოდენობით.

მიღებული დადებითი შედეგების შემდეგ, 1927 წ. მარტში და ივნისში მალაროები შეუდგა ა) უბ. და ბ) უბ. ორი კაპიტრული გვირაბების გაყვანას, რომლისგანაც დასავლეთ უბანში გასულია გვირაბი 165 მეტრი სიგრძით და ა) უბანში კი 300 მეტრი. წლის ბოლოს გათვალისწინებულია მისვლა ნახშირის ფენებთან, რომლის დამუშავება უნდა მოეწყოს ტექნიკის უკანასკნელი სიტყვის მიხედვით. მოწყობილი იქნება ვიდრავალიური ვესები, რაც 80%-ით უზრუნველ ყოფს სამუშაოებს მიწის ქვეშ ცეცხლის უაჩინებლად, რომელიც დიდ ზიანს აყენებს ტყიბულის მალაროებს, ნახშირის თვით წვის თვისების გამო. გათვალისწინებულია მოკლე მომავალში ახალი სარეცხის, სარჩევის, ნახშირის აგურაკის ქარხნის (ბრიკეტный прес) აგება და სხვა კაპიტალური სამუშაოები.

რაც შეეხება მუშათა ანაგებებს, აქ წინააღინ შეიძლება ითქვას, რომ მალაროებს დიდი მიღწევები აქვს. 1926—27 წლებში გაკეთებულია 2—ორსართულიანი სახლი 120 მუშისათვის. არსებულ სახლების ქვეშ გამოშენებული 19—თვალი ოთახი 120—კაცისათვის, ორ თვეში დამთავრდება. 3—ორსართულიანი შენობა 180—მუშისათვის, 2—ერთსართულიანი 18 ცოლშვილიანებისათვის და 1 სახლი ინჟინერ-ტექნიკოსებისათვის.

გაკეთებულია ანაგებანი საწარმოო საჭიროებისათვის შემდეგი: 1) ცენტრალური სახასიალო საწყობი, 2) ორი შენობა სადღერგლო და სამჭედლო ცეხებისათვის, აბანო, ცენტრალური ტელეფონის სადგური, მთავარი საწყობი ასათფი-ქემელი მასალებისათვის და ვაყვანილია ორი ახალი წყლის სადენი მილებით 400 საყ. სიგრძით. მომავალ სააღმშენებლო სეზონისათვის ვადადებულია 500000 მანეთი, რომელი თანხიდანაც უნდა გაკეთდეს 6 შენობა 48—ცოლშვილიანი მუშისათვის, გაფართოებული უნდა იქნეს ელსადგური, გაკეთდეს ცეცხლის დამცველი სადგური, აუზები, ბრიკეტის ქარხანა და შემოტანილი უნდა იქნეს სხვა და სხვა მანქანა სამუშაოების მექანიზაციის მიზნით.

ასეთია ჩატარებული მუშაობა მოკლედ და საპერსპექტივო გეგმა, რომელიც საქართველოს გასაბჭოების შვიდი წლის თავზე აქვს ტყიბულის ქვანახშირის წარმოებას, რაც დიდ მიღწევად უნდა ჩაითვალოს უთუოდ, რადგან ასეთს ჩვენი მშრომელი მასები „ნეტარ-ხსენებულ“ მენშევიკურ ხელისუფლების დროს მთელი საუკუნოებითაც ვერ მიაღწევდნენ.

მ. შტრუოლიანი.

გლახკომები კომიუნისტურ მარხაში საქართველოს მასშტაბების უშიშროების წლის

საბჭოთა ხელისუფლების დამყარებისთანავე ყველა დარგის მუშა-მოსამსახურეთა შორის ჩამოყალიბდა პროფესიონალური კავშირები, რომლებმაც მიზნათ დაისახეს თავიანთი წევრების უფლებრივი და ეკონომიური მხარეების გაუმჯობესება. პროფ-კავშირების დაარსებისთანავე ყველა დარგის მუშა მოსამსახურეთა შორის გაჩაღდა პროფესიონალური მუშაობა. შეუკავშირებელი მხოლოდ მშრომელი გლეხობა დარჩა, რომელსაც არას დროს არ ქონდა არავითარი კავშირი და ცხოვრობდა სრულიად განცალკევებულათ. დღიდან საქარ თველოს გასაბჭოებისა, საქართველოში გლეხკომების დაარსებამდი დიდმა დრომ განვლო, ბევრი სხვა და სხვა კავშირი დაარსდა და გლეხკომები კი არ იყო დაარსებული. საბჭოთა ხელისუფლების ინტერესები მოითხოვდა, რომ გლეხობაშიაც ყოფილიყო მთლიანობა. ამისათვის საჭირო გახდა დაარსებულიყო მათი კავშირი—გლეხთა კომიტეტები.

თუმცა გლეხობა მიჩვეული იყო შეუკავშირებლობას, მაგრამ, როდესაც მათ შეიგნეს, რომ სოციალისტურ ქვეყანაში საჭიროა და შესაძლებელია კავშირის შექმნა, ისინი სიამოვნებით შეხვდნენ გლეხკომების დაარსებას.

1923 წელს აგვისტოში, სოც. უზრ. კომისარიატის ხელმძღვანელობით, მთელ ქუთაისის მაზრის ყველა თემში ჩამოყალიბდა გლეხთა კომიტეტები.

გლეხკომების დაარსებისთანავე გლეხობა იქნა აყვანილი აღრიცხვაზე, და შემდეგ დაყოფილი 4 კატეგორიათ.

მეორეხამ გლეხკომებს, ფონდების შესაქმნელად, გადასცა სხვა და სხვა წარმოება: აბანოები, წისქვილები, გლეხთა სასახლე და სხვა.

1927 წელში გლეხკომების მუშაობა უფრო ჩამოყალიბდა. მთელი წლის განმავლობაში შესაძლო გახდა სხვადასხვა საქმის შესრულება.

1. ჩაბა გლეხკომებში—35500 წევრი.

2. მოიწვია ერთი იურისკონსულტი, რომელიც სპეციალურათ გლეხკომის წევრებს აძლევს იურიდიულ რჩევა ღარიგებებს.

3. დანიშნა გლეხთა სახლის სპეციალური გამგე, რომელიც ჩამოსულ გლეხებთან ატარებს საუბრებს.

4. მოაწყო გლეხთა სახლი 34 ლოგინით.

5. გახსნა თემებში გლეხობის საჭიროებისათვის პროფ-სკოლები, სამჭედ-ლოები, თორნები და სხვა.

6. მისცა დაუბრუნებელი ფულადი დახმარება 2380 წევრს 12.210 მან.

7. მისცა სესხის სახით უპროცენტოთ 690 წევრს 8,470 მანეთი.

8. გადააგზავნა ამბულატორიაში—1200 წევრი.

9. მოათავსა საავადმყოფოში—516 წევრი.

10. შრომითი დახმარება გაუწია—55 წევრს—214 კაცს 95 ლით.

11. მისცა იურიდიული რჩევა დარიგება განცხადებების დაწერით 1830 წევრს

12. აღმოუჩინა დახმარება შეშის მიცემით—136 წევრს

ზ. ბივაზვილი.

წყალთა მუხრანობის სემეარტოვალს მუხარაპა დასავლეთ საქართველოში.

საქართვე. ვასაბუკობის 7 წლის თავზე.

სახელმწიფოს ეკონომიურ აღორძინებისათვის დიდი მნიშვნელობა აქვს სასოფლო მეურნეობის განვითარებას.

სასოფლო მეურნეობის განვითარება დაკავშირებულია: დასამუშავებელ მიწების არც გადიდებასთან, მისი განოყიერებასა და მის რაციონალურად დამუშავებასთან. ამ მხრივ სარწყავ არხების გაყვანა და ქაობიანი ადგილების გაშრობა რომელიმე მხარეში, ძირითადათ სცვლის ამ კუთხის ეკონომიკას. ბევრი უვარგისი ადგილი მორწყვის შემდეგ საუცხოვო მოსავალს იძლევა. დამუშავებული ადგილები მორწყვით ერთი ორად მეტი მოსავლიანი ხდება, ჩნდება შესაძლებლობა სხვა და სხვა მეურნეობის კულტურის შემოღების (ბამბის, მებოსტნეობის და სხვა) ისაობა გვალვის საშიშროება და მორწყვით იზრდება ადგილის ნოყიერება და ღირსება. ქაობების დაშრობით იზრდება საერთო არც დასამუშავებელ ადგილების, რაც საქართველოს სინამდვილეში დიდ მნიშვნელოვანია.

საქართველოში ისტორიის ცნობით, სარწყავი არხები მრავალი ყოფილა. აღმოკავლეთ. საქართველოში: ამის მაჩვენებელი ნაშთებიც ახლაც ბევრია დარჩენილი

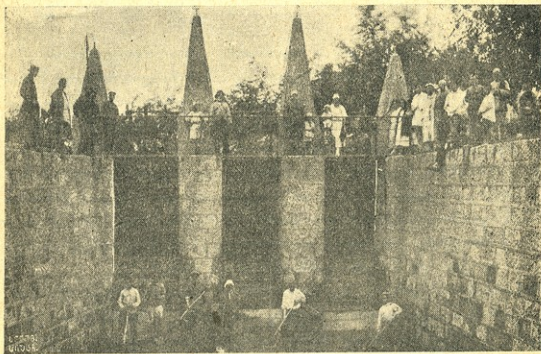
ნიკოლოზის მეფობის დროს თფილისში არსებობდა კავკასიის წყალთა სამმართველო. ამ უწყების დანიშნულება იყო მაშინდელი რუსეთის მონარქისტული მთავრობის მიზნების განხორციელება: ეს მიზნები გამოიხატებოდა ამიერ კავკასიის გარუსებაში, ე. ი. რუსის მკვიდრთა დასახლებაში. ამიტომ კავკასიის წყალთა სამმართველო აშენებდა სარწყავ არხებს სრულიად დაუსახლებებელ ადგილებში, როგორც არის მულანის ველი (ვარანკოვის და შუა მულანის არხები), შირაქის ველი და საქართველოში ყარაის ველი (მარაიმის არხი), სადაც გადმოსახლებული იყო ათასობით რუსი მცხოვრები. იქ კი სადაც მკვიდრი მოსახლეობა არსებობდა და საქაროვდა სარწყავ არხებს—იქ უკანასკნელთ ეძლეოდათ ტენიკური დახმარება მათვე ხარჯზე.

საქართველოს ფარგლებში, მეფის დროის კავკასიის სამმართველოს არაფერი თვალსაჩინო გაუკეთებია, მიუხედავთ სარწყავ არხების დიდი მოთხოვნილებისა, მენ შევიკების მთავრობასაც არაფერი გაუკეთებიათ ამ ფრიად მნიშვნელოვან სამეურნეო დარგში, თუმცა ვლენკაცობის ფართო მოთხოვნილება, როგორც აღმოსავლეთ, ისე დასავლეთ საქართველოში დიდი იყო.

საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების თანავე იშლება უზარმაზარი ფართო მასიური ხასიათის მუშაობა საქართველოს წყალთა მეურნეობის სამმართველოში (1921—22—23 წ. მუშაობა მიმდინარეობდა გიდრო-სტროის მუშაობით) სარწყავ არხების ვასაშენებლად, როგორც აღმოსავლეთ, ისე დასავლეთ საქართველოში.

აღმოსავლეთ საქართველოში წვრილმან არხების გაყვანის გარდა, დაწყებული ისეთი დიდი მნიშვნელოვანი არხების გაყვანა, როგორც არხი ნის და ტირიფონის ველის არხები: პირველი კახეთში და მეორე ქართლში. ალაზნის არხის მაგისტრალის სიგრძე ას კილომეტრამდე აღწევს და ამ არხით მოირწყება 60.000 დესიატინა მიწა. ამ არხის მუშაობა მიმდინარეობს სამ წელზე მეტი და უნდა დამთავრდეს მომავალი წლისათვის, არხის გაყვანა ჯდება ხუთ მილიონამდე. ტირიფონის ველის არხიც ასეთივე დიდია. მისი მაგისტრალის სიგრძე 80 კილომეტრამდე აღის და მორწყავს 5.000 დესიატინას. არხი იქნება გახსნილი მიმდინარე წელში, შედგენილია წყალთა სამართველოს მიერ დამუშავებული გეგმა სამგორის ველის მოსარწყავად (გარე-კახეთი თბილისის აღმოსავლეთი მხარე). გარდა იმისა, რომ ამ არხით უნდა მოიწყოს 70.000 დესიატინამდე, ამ არხზე იდგმება კიდევ ორი დიდი ჰიდრო-ელექტრონული სადგური თბილისის მახლობლად ვაზიანთან.

ქუთაისის მახრაში, ერთი მხრივ მიწის სივიწროემ და მეორეს მხრივ მიწის გამოფიტვამ, გამოიწვია მშრომელი გლეხობის ფართე სურვილი მიწების მორწყვისა; ჯერ კიდევ ამ ოცდა ათი წლის წინად ხონის რაიონის გლეხობამ საძირკველი ჩაუყარა სარწყავი არხების გაყვანას; მიუხედავად იმისა, რომ მაშინდელი წყალთა მართველობა და მთავრობაც ხელს არ უწყობდა დასახლებულ

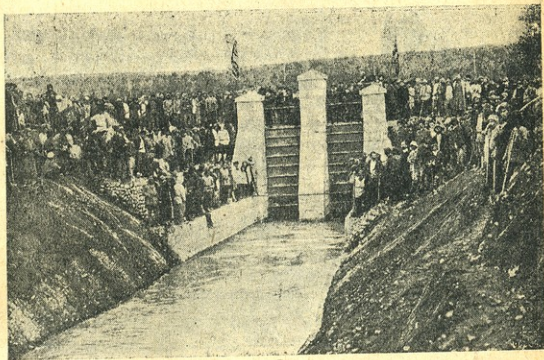

მაშველი არხის სათავე.

რაიონებში არხების გაყვანას. წამის გარდა მემამულე ანანოვმა, რომ მიწებიდან მეტი საიჯარო რენტა მიეღო, გაიყვანა აჯამეთის, აფხანაურის და ვარციხის არხები, რომლის ადგილებს თითოეულ ქვევის მორწყვაში ახდევინებდა გლეხობას 7—8 მანეთამდე (რენტა იყო 6 მან. მორწყვის შემდეგ 15 მან.) ამ არხების გაყვანის შემდეგ ბევრგან შეექნათ გლეხობას სურვილი სარწყავი არხების გაყვა

ნისა, მაგრამ მათ სურვილებს მაშინდელი მთავრობა ანგარიშს არ უწევდა და გლეხობაზე მზრუნველობას არაფერ იჩენდა. მხოლოდ საბჭოთა ხელისუფლების დამყარებისთანავე გლეხობის ამ დიად სურვილს ჩაეყარა მკვიდრი საფუძველი. დასავლეთ საქართველოში 1921 წელს იწყება ამ მხრივ გაფართოებული მუშაობა გლეხობის საბჭოთა ხელისუფლების დახმარებით და ხელშეწყობით.

ამავე წელში დაიწყო დიდი მნიშვნელოვანი არხების მუშაობა, როგორც არის: 1—„მაშველი“ არხი, ქუთაისის მახლობლად. 2—პირველი საბჭოთა

საბჭოთა პირველი არხის სათავე.

არხი—გეგუთი, ტყაჩირი, საყულია. 3—მათხოჯის, ქარჩხაბ-ივანდიდის და გუბის არხები, ხონის რაიონში. 4—ლანირ-კულაშის არხი, სამტრედიის რაიონში. 5—დიმი-როკითის არხი, ბაღდათის რაიონში და ხობოულა-ქაღების არხი, შორაპნის მაზრაში.

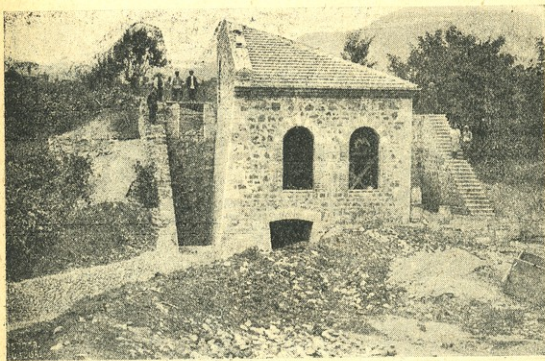
ყველა შემოჩამოთვლილ არხის დასრულება შეიძლებოდა მხოლოდ დიდი ენერგიული მუშაობის წარმოებით და სათანადო ხარჯების გაღებით. ამ მხრივ ადგილობრივ ხელისუფლების მტკიცე მუშაობის წარმოებით, გლეხობის ენტუზიაზმის გამოყენებით და ცენტრალურ მთავრობის ფინანსიურ და ტექნიკურ ძალების დახმარებით, შესრულებულია ეს დიდი მნიშვნელოვანი მიღწევანი ჩვენი სასოფლო მეურნეობის დარგში.

უნდა აღინიშნოს, რომ ასეთი დიდი სახალხო მეურნეობის მუშაობის ჩატარება მხოლოდ და მხოლოდ შესაძლო იყო ისევე მთავრობის მიერ, როგორც არის ჩვენი საბჭოთა ხელისუფლება.

ამ ეპოქაში ამ არხების გაყვანით შექმნილია წყლის მოსარგებლეთა ხუთი მელიორატიული ამხანაგობა: 1—ხონი-სამტრედიის რაიონის; 2—„მაშველი“

არხის; 3 — საბჭოთა არხის; 4 — დიმი-როკითის და 5 — სვირის რაიონის. ეს მელორატული ამხანაგობანი თავთავიანთ რაიონებში აწარმოებენ არხების მოვლა-პატრონობას და მით სარგებლობას.

ახლად გაყვანილ არხების მთელი სიგრძე თავის მნიშვნელოვან შტოებით უდრის დაახლოებით ექვსს (600) კილომეტრს. აგებულია ზედ რამდენიმე ათეული მნიშვნელოვანი ხელოვნური ნაგებობანი, ორი ჰიდრო-ელექტრო სადგური: ერთი ხონში და მეორე ბაღდათში (ბაღდათში მხოლოდ შენობა დამთავრებული). ზემოაღნიშნული არხები გაყვანილია იმ ანგარიშით, რომ ფა-

დიმი-როკითის არხზე ელ-სადგურის შენობა.

ჩავს მთლიანად დაახლოებით 40.000 დესიატინამდე არეს და ჯერჯერობით კი რწყავს დაახლოებით ამ არხის ნახევარს. ძველ არხებთან შედარებით ახალი არხები წარმოადგენენ ნამდვილ ინჟინერულ სისტემებს.

ამ ჯაბად სწარმოებს ამ არხების ქსელის უფრო მეტი გაფართოება და საკირო ხელოვნურ ნაგებობათა აგება. მომავალში კი განზრახულია ძველი ადგილობრივი სისტემების რეკონსტრუქცია, რომ მათი სარგებლობა უფრო ნაყოფიერი იქნეს.

როცა ეს სამუშევრები ყველა სასურველად იქნება დასრულებული ქუთაისის წყალთა ოლქის რაიონში, მორწყული იქნება 50.000 დესიატინამდე მეტი, რაც მისცემს მცხოვრებთ დიდ ეკონომიურ წარმატებას. რწყვით მოხდენილი ეფექტის მიხედვით მოსავლის რაოდენობა გაზრდილი იქნება ერთი ორად, რაც შელავას მისცემს დასავლეთ საქართველოს გლეხობას ადგილის სიმცირის კრიზისის განვლებით

საქართველოს წყალთა მეურნეობის მუშაობა არ ამოიწურება მარტო სარწყავ სისტემების გაყვანაში. თუ ძველად ქაობების დაშრობაზე მხოლოდ ლაპარაკი და მარტო გამოკვლევები ხდებოდა, საბჭოთა ხელისუფლების დამყა-

რების თანვე დიდი მუშაობები იყო გაჩაღებული; ამ მხრივ მეტადრე მნიშვნელოვან როლს ასრულებდა საქართველოში, სადაც შავი ზღვის ნაპირები მთლიანი ქაობებით არის მოჭრილი, დაახლოებით 100.000 დესიატინამდე. დასრულებულია ქაობულების ქაობების დაშრობა ათას დესიატინამდე. მიმდინარეობს მუშაობა ფოთს და ანაკლიის შუა მდებარე ქაობების დასაშრობად. უკვე სამი წელიწადია, რაც ერთი მხრივ ხდება ქაობების ამოშრობა და მდ. რიონიდან გადაყვანილ არხების საშუალებით დალექვა-დასიღვა—და მეორე მხრივ მიმდინარეობს გამოკვლევები. ასეთივე მუშაობა მიმდინარეობს სოხუმის ავტონომიურ რესპუბლიკაში. მთელი ამ ქაობების ამოშრობა გეგმით გათვალისწინებული ხა რჯთ-ალრიცხვით, რამოდენიმე მილიონი მანეთი დაჯდება. სამაგიეროდ შეიქმნება რამოდენიმე ათი ათასი დესიატინა დასამუშავებელი ადგილი, რაც გამოყენებული იქნება დასავლეთ საქართველოში ბევრი უმიწაწყლო გლეხობის დასასახლებლად.

გარდა ამ მუშაობისა წყალთა მეურნეობის სამმართველო აწარმოებდა და აწარმოებს გადიდებულ მდინარეების მეხვე მოქმედების საწინააღმდეგო ბრძოლას. ამ მხრივ ძალიან ბევრია გაკეთებული დასავლეთ საქართველოში.

ყველასათვის ცნობილია მდინ. ცხენის-წყლის, რიონის, ენგურის, ყვირილის და სხვა მდინარეების მეხვე მოქმედება: ვაკე ქალების მთელი რიგი მრასახლოება იყრება ბევრ ადგილას, მიაქვს საუცხოვო ნოყიერი ადგილები და ლეკავს, ან რიყავს ბევრ მოსავლიან ადგილს. ამ მდინარეების ნაპირების გასამაგრებელ მუშაობას უმთავრესი ყურადღება მიაქცია მხოლოდ საბჭოთა ხელისუფლებამ. თითქმის ყოველ წლიურად მიმდინარეობს მდინარეების ნაპირების გასამაგრებელი მუშაობა: ცხენის წყალზე, რიონზე, ენგურსა და სხვა მდ. ცხენის-წყალზე: სამიქაოს, ვეხათის, ნავოზაოს თემების მცხოვრებთა მონაწილეობით, მათი ადგილების დასაცავად. სენაკის მაზრაში და მათხოჯის თემის, ქუთაისის მაზრაში გაკეთდა რამდენიმე კილომეტრის სიგრძეზე ფართე დაყრილი მაღალი მიწის ზეინები.

წერილობანი სამუშევრებიც ბევრგან იყო შესრულებული სხვა და სხვა მდინარეებზე. ყველა ამ სამუშევრებზე წყალთა სამმართველო ყოველ წლიურად რამდენიმე ასი ათას მანეთს ხარჯავს და უწყევს ხელმძღვანელობას მცხოვრებთ ამ ბუნების საწინააღმდეგო ბრძოლაში.

ქუთაისის წყალთა ოლქი, ნაყოფიერათ აწარმოებს დასავლეთ საქართველოს ექვს მაზრაში ამ სამუშევრების უმთავრეს ნაწილს, მასვე დავალებული აქვს წყლის სარგებლობის ნიადაგზე ყოველივე დავის მოწესრიგება მცხოვრებთა შორის. ამ მხრივ ძველად ბევრ გაუგებრობას და უსამართლობას ქონდა ადგილი. საბჭოთა ხელისუფლების დროს გლეხკაცობა გარკვეულს და სამართლიანს პასუხს დებულობს თავის დროზე.

საქართველოს გასაბჭოების შეიდი წლის თავზე დასავლეთ საქართველოს გლეხკაცობას, მეტადრე ქუთაისის მაზრის მცხოვრებთ, თამამად შეუძლიათ იამაყონ იმ დიდი მიღწევებით მეურნეობის დარგში, რომელიც მისცა მათ საბჭოთა ხელისუფლებამ, სარწყავ არხების გაშენებით და სხვა სამუშევრებით.

კახანაშვილი „ბალდათი“-ს როლი მშენებელ-მეცნიერების დარგში.

ამხანაგობა „ბალდათი“ დაარსდა 1923 წელს. მის უმთავრეს მიზანს შეადგენდა მშრომელი გლეხობის დარაზმვა ამხანაგობის ირგვლივ, მევენახეობის გაძლიერება ჩვენს რაიონში და მისი პროდუქციისათვის ბაზრის მოპოვება ხელსაყრელ პირობებში; მასთან სამეურნეო იარაღ-მანქანების და საკიმო მასალის მიწოდება გლეხობისათვის.

პირველი წლები ამხანაგობის მუშაობა-საქმიანობისა უნდა ჩითვალდეს არა სასურველად, ვინაიდან ამხანაგობას გამგეობამ სხვადასხვა დროს ვერ აუღო სწორი გეზი ამხანაგობის მტკიცე კოოპერატიულ კალაპოტში ჩამოყალიბებას, რამაც ამხანაგობა „ბალდათს“ მიაყენა დიდი ზარალი.

1925 წლიდან იწყება აღორძინების ხანა ბალდათის სასოფლო-სამეურნეო საკრედიტო ამხანაგობისა.

ამხანაგობამ აირჩია ახალი გამგეობა; ეს უკანასკნელი შეუდგა, როგორც ძველი დავალიანების დაფარვას, აგრეთვე კოოპერატიულ ნიადაგზე ჩამოყალიბებას.

1926 წლიდან ამხანაგობა „ბალდათი“ გადაკეთდა სასოფლო-სამეურნეო საკრედიტო ამხანაგობად, რომელსაც დაეკისრა როგორც საკრედიტო ფუნქციები, აგრეთვე დამზადება საშუალო ოპერაციების.

თუ გადაჭედავთ ამხანაგობის მუშაობა-საქმიანობას დღეს დღეობით შემდეგ სურათს დაინახავთ: ამხანაგობაში კოოპერატიულად შეკავშირებულია 1.400 წევრი; მათი საწევრო, საპაიო უდრის 19.000 მანეთს, რაც შეადგენს 90% დანარჩენი 10% ირიცხება უღარიბეს გლეხობაზე, რომელსაც საშვალეება ეძლევათ კოოპერატიულ წესდების თანახმად შეასრულოს სრული პაი სამი წლის განმავლობაში. წევრთა ზრდა გაცხოველებით სწარმოებს, რაც გამოიხატება ამხანაგობაში ყოველ დღიურად ათი-თუთხმეტი წევრის ჩარიცხვით.

ზემო ხსენებულ ახალი გამგეობის ხელში 1926/27 საანგარიშო წლის საერთო ბრუნვა 2.238.000 მანეთს უდრის, ხოლო გასასაღებლად დამზადებულ საქონლის ბრუნვა 252.000 მანეთს, მისაწოდებლად მომარაგებული საქონლის ბრუნვა 46.000 მანეთია.

ამხანაგობას აქვს თავის წევრებზე გაცემული მიზნობრივი სესხები მოკლე და გრძელ ვადიანი 41.000 მანეთის რაოდენობით. აღსანიშნავია ის გარემოება, რომ ამხანაგობის წევრები დიდ აქტივობას იჩენენ თავისუფალი თანხების შემოტანით ანაბარში, რაც წლის განმავლობაში 52.000 მანეთს უდრის.

ამხანაგობამ დაამზადა 1926/27 საანგარიშო წელში 18.000 ფ. ყურძნიდან 16.000 ვედრო ღვინო და მასთან 300.000^ა არაყი და შესყიდულია წევრებისაგან, როგორც კოოპერატიულად, აგრეთვე ნაღდათ 20.000 ვედრო ღვინო. რაც შეეხება 1927/28 საანგარიშო წელს შესყიდულია ყურძენი 39.000 ფუთი, რომლისაგანაც დამზადებულია 18.000 ვედრო გამაგრებული „სუსლო“

და სუფრის ღვინო 19.000 ვედრო, არაყი კი დამზადებულია ჩვენივე ქვეყნის ქაქიდან 100.000⁰ და შესყიდულია 140.000⁰.

ამხანაგობამ მიაწოდა წევრებს წარსულ საანგარიშო წელში 4.000 ფ. შაბიბანი, 1500 ფ. ვაგირდი. 30 ცალი ყურძნის საკყლეტი მანქანა, 120 ცალი ვერმორელი და სხვადასხვა სასოფლო-სამეურნეო იარაღ-მანქანები.

ამხანაგობას აქვს თავისი კუთვნილი ქონება, მოძრავი და უძრავი, როგორც არის კონიაკის ქარხანა, ორი მარანი თავისი მოწყობილობით და სხვადასხვა ღირებულნი 80.000 მანეთის.

ამხანაგობამ გაანაღდა წევრთა შორის მესამე საგლეხო მომგებიანი სესხის ობლიგაციები 3.700 მან. მანვე დაუმზადა საქართველოს აბრეშუმის ტრესტს 900 ფუთი ნელი პარკი საკომისიოთ.

არც ერთი ხელისუფლება წარსულში არ მისდგომია ჩვენი მშრომელი გლეხობის მეურნეობის აყვავება-აღორძინების საქმეს ისე რეალურათ, როგორც ეს შესძლო არსებულმა საბჭოთა ხელისუფლებამ, რომელსაც მიზნათ აქვს დასახული გლეხური ინდივიდუალურ მეურნეობის კოოპერატიულ წესებზე გადაყვანა.

დ. ჩ.

ქუთაისის თეატრი.

გზები ქუთაისის თეატრის განვითარების.

ქუთაისი თეატრალური ქალაქია.. აქ დაიწყო მესხიშვილმა, კ. მესხმა ყიფიანმა, ვ. აბაშიძემ თავისი კარიერა. ქუთაისის ძველმა თეატრმა თავისი ძუძუთი გაზარდა ყველა ქართული თეატრის ძველი ქურუმნი. ყოველთვის, როცა თეატრი ასრულებდა თავის მოვალეობას ქუთაისის თეატრი იყო გამტარებელი იმ დიადი პრინციპების, რომელიც კაცობრიობის ისტორიაში ჩაწერილა სისხლის ასოებით და წინ მიყავს იგი პროგრესისაკენ. ქუთაისის თეატრი არბოდეს არ ყოფილა მარტო მატარებელი ერთი რომელიმე ვიწრო ტენდენციური აზრების. მართალია აქ იდგმოდა „სამშობლო“ და „ლალატი“. მაგრამ იქვე იდგმოდა: „მირბოს“ „ჟან და მადლენა“ (მესხიშვილის დროს) ჰალბტმანის: „ფეიქრები“ და „როზა ბერნდ“, გორკის „НА ДНЕ“, გედევანიშვილის: „მსხვერპლი“ და სხ. ქუთაისის თეატრს უნახავს კული დღეები, მაგრამ იგივე მომსწრეა მზიანი დადგმების, მისი კედლები მოწმეა აღფრთოვანების და გატაცების, რომელიც წითელი ასოებით უნდა აღინიშნოს მისი ისტორიის ფურცლებზე.. რამდენჯერ გადაფრიალებულა მისი ქანდარიდან ხალხით გაქედნილ დარბაზში სარევიოლუციო ლოზუნგებით სავსე პროკლამაციები ანტრეპტების დროს.. რამდენი გული აზვირთებულა სცენიდან მოსმენილ სარევიოლუციო ფრაზებით. რამდენს უტირია ბარიკადებზე დაღუპულ ჟანის ბედზე (1905 წ.) (პიესა „ჟან და მადლენა“ მირბოსი) რამდენი ცრემლი დაუღვრიათ „ქრისტიანეს“ ბედზე, რამდენი წყევლა შეუთვლიათ—რომის პატრიციებისათვის გრაცებების დაღუპისთვის!

ქუთაისის თეატრი იყო შკოლა ქუთაისის მშრომელთათვის, თუმცა, უნდა ითქვას, რომ ხშირად იგი ემსახურებოდა და იმადლიერებდა სხვა წრეებსაც ნაციონალისტური პიესებით. ამ დღეს ქუთაისის მაზრის არისტოკრატია იგონებდა: „წარსულთა დროთა, დრდების დროთა“.. იგონებდა და ცრემლებსა ღვრიდა ლევან ხიმშიაშვილებზე, სიმონ ლეონიძეებზე, მაგრამ ამასაც ქონდა ერთგვარი აღმზრდელიობითი მნიშვნელობა იმ მხრით, რომ ქართულ ენას ისმენდა ქართველი ადამიანი..

ასეთი იყო ქართული თეატრის იდეური მნიშვნელობა ქუთაისში რევოლუციამდლ..

ეს მნიშვნელობა ყოველ შემთხვევაში იდეოლოგიურათ მაშინდელი, დროისთვის შეიძლება 80% ვავამართლოთ. სხვაა მისი მხატვრული სახეობა, ფორმალური მიღწევები.. ქუთაისის თეატრი როგორც საერთოთ ყველა თეატრები იმ ხანაში—1900 წლ, იყო ერთი სახეობის ინდივიდუალური ხასიათის, რუსულ-ფრანგული ტიპის:—შჩეკინის, სარა ბერნარის და სხ. რომელნიც სცენაზე გამოხატავენ პიროვნების განცდას, იყო ანსამბლი, ცენტრი სიმპიზისა აწვა ერთ მსახიობს, ერთი მსახიობისათვის

თვის იწერებოდა მთელი პიესები, და ფიქრი ამ დროს მხატვრულ მიღწევებზე ზედმეტი იყო და თან შეუძლებელიც. სცენაზე გაბატონებულ მესხიშვილი, ვ. აბაშიძე, ნატო ცაგარელი და სხ. იყო ტრადიცია ერთპიროვნული თამაშის.. სხვანაირად არც შეიძლებოდა, ეპოქაც ასეთი იდგა, როცა იყო ლტოლვა ინდივიდუალურ განდიდებისკენ, როცა კარიერა აბრმავებდა ადამიანს და საკუთარი „მე“ ბატონობდა კოლექტივზე, როცა ცხოვრებაშიც პიროვნებანი ბატონობდნენ და სხვები უბრალო „პეშკები“ იყვნენ.. ამ დროს მხატვრულ მიღწევებზე ლაპარაკიც ძნელი გახდა, რეჟისორი ამ დროს ტყვე იყო პიროვნების, მას არ ქონდა გასაქანი, მას არ შეეძლო შექმნა რამესი, რადგან ის არ სჩანდა შემომქმედათ; მაგრამ ხდება გადატეხა—თეატრი გამოდის პიროვნული თეატრის ჩარჩოებიდან, იბადება რუსეთში ჯერ სამხატვრო თეატრი, შემდეგ კამერული თეატრი, რომელიც ახდენს გავლენას ქართულ თეატრზე და, რასაკვირველია, ქუთაისის თეატრზეც.. ის რაც ვერ შეძლო მესხიშვილმა, რადგან მესხიშვილი იყო შვილი ძველი თეატრის, შესაძლებელი შეიქმნა ქუთაისში მ. ქორელის რეჟისორობის დროს 1910-11, როცა მან საფუძველი ჩაუყარა ახალ თეატრს, გამოაცოცხლა იგი, შექმნა ახალი ძალები, ისარგებლა ახალი მიღწევებით და მაშინ მთელი ქართული პრესა ალაპარაკა.

შეიძლება თამამად ითქვას, რომ ქორელმა პირველად შექმნა ქართულ სცენაზე ანსამბლი—ამ სიტყვის ნამდვილი მნიშვნელობით და ქუთაისის თეატრი დაამზავესა ნამდვილ თეატრს—და კრიზისიდან გამოიყვანა. ეს მდგომარეობა გაგრძელდა შემდეგ ხანებში. ქორელი შეიქმნა მიმდევარი რეალისტური თეატრის, და იმდენათ, რამდენათაც შესაძლებელი იყო—ანზორციელებდა ამას ქართულ სცენაზე... ქორელი ამ მხრით შემქმნელია ჩვენში ახალი თეატრალური ტრადიციების, რომელის მიმდევნათაც იგი ითვლება დღესაც.

ქორელის დადებითი მხარე არის ის, რომ იგი რეალისტურ ხაზებში მოგვცემთ ზღაპრულ დრამებსაც, (მაგ.: „ჰანელე“) მაგრამ ხშირად ვარდება ნატურალიზმის გავლენის სფეროში და ამით კარგავს მხატვრულ სახეობას... („იმედის დაღუპვა“). მართალია ამ სეზონში (1927-28 წ.) ეტყობა კონსტრუქტიული გადახრები, მაგრამ ეს ალბად მხატვარ გოცირიძის ბრალია...

ქორელმა თავისი თავი გამოფიტა ქუთაისში 1917-19 წლ., როცა მან ძლიერ დასთან ახალი ვერაფერი ვერ მოგვცა, როცა მისი დადგმები ამ დროს იყო გამეორება ყველა იმ ხერხების, რომელიც მან აჩვენა საზოგადოებას 1910 წელს. ქუთაისის თეატრს დაუდგა კრიზისი და მე მგონია ეს კრიზისი იყო საერთო ხასიათის, ვინაიდან ტფილისში მდგომარეობა უარესი იყო. ტფილისში ხეირიანი დასიც არ იყო ამ ხანაში და როცა მაშინდელმა განათლების მინისტრმა ნ. რამიშვილმა, ქუთაისის თეატრში ყოფნის დროს, დიდთ მოიწონა დასის შემადგენლობა, შესანიშნავი თამაში მსახიობთა და გამოსთქვა ის აზრი, რომ ტფილისში იმიტომ არ მიდის ხეირიანად საქმე, რომ საქართველოს შესანიშნავ და მძლავრ მსახიობთ ქუთაისში მოუყრიათ თავიო,— თან დასძინა, რომ—ვინმე მოვიდეს უცხოელი და გვითხრას დამოუკიდებელმა სახელ-

მწიფომ გვიჩვენოს თავის დრამაო, ჩვენ ვერაფერს ვაჩვენებთო.. ალბად ეს იყო მიზეზი, რომ სეზონის დამთავრების შემდეგ მაშინდელი საუკეთესო ტფილისის მიიწვიეს, შესდგა დასი, შეიყიდეს რუსთველის თეატრი (მაშინ „Аpro“) მოიწვიეს რეჟისორები: ფალავა, ჯაბადარი და სხ. ლაპარაკობდნ ახალ დადგმებზე, მაგრამ იყო მხოლოდ თქმა..

ქუთაისში მოკვდა თეატრალური საქმე.. მაშინდელმა დრამატიულმა საზოგადოებამ, რომელიც ქუთაისში აწარმოებდა სეზონს 1920-21 წ. რეჟისორად მოიწვია შალვა დადიანი. მან შეაგროვა მეორე ხარისხიანი მსახიობები, რომელთაც დაიწყო სეზონი, მაგრამ სეზონი ჩაიშალა. საზოგადოება მიჩვეული პირველ-ხარისხიან მსახიობებს, რივიან დადგმებს, თეატრს ჩამოშორდა. ამ მდგომარეობას მოჟუსწრო ვასაბუკობამ და ქუთაისში დასი გადავიდა სხვა მდგომარეობაში..

სამხედრო კომუნიზმისა და ეკონომიური ნგრევის დროს—ცხადია, თეატრის საქმე, პირველ ხანებში. როგორც ყველგან, ისე საქართველოშიც დაცემის პერიოდს განიცდიდა... ასეთ მდგომარეობაში იყო საქმე სანამ ტფილისის ეწვეოდა გენიალური მარჯანიშვილი, რომელმაც თავისი ჯადოსნური ნიჭით მოახდინა მთელი ვარდატეხა ქართულ თეატრში. მარჯანიშვილმა დაიპყრო ქართული თეატრი. მან აჩვენა ტფილისის საზოგადოებას და 1923 წელში მთელ საქართველოს თავისი ჯადო დადგმები, რომლითაც ქართული თეატრი აიყვანა ისეთ სიმაღლეზე, რომელზედაც იგი არ მდგარა არაოდან. მან გაწვრთნა ახალგაზრდა ნიჭიერი ძალები, შემოიტანა ახალი ტენიკა, მხატვრულ მიღწევების მხრით თეატრი გადააქცია სანახაობათ და ვაიტაცა საზოგადოება... როგორი იყო ამ დროს საქმე ქუთაისში? ქუთაისის თეატრი შეუდგა ახალი გზების ძებნას, იგი ხშირად უერთებდა ერთმანეთს ძველსა და ახალს, სკდინლობდა საქმის სათანადო დონეზე დაყენებას, მაგრამ მას ამისთვის არ ყავდა არც საკმაო ძალები და არც საკმაო თანხები ქონდა.. ამიტომ აქაური დადგმების უქრავლესობა ხალტურას ვერ სცილდებოდა. ეს ასახსნელიც არის, ვინაიდან თუ ტფილისი თითო წარმოდგენის მომზადებას ხშირად თითო თვეს უნდებოდა, ქუთაისს ახალი პიესა ერთ კვირაში უნდა დაედგა. ისიც ახალგაზრდა ძალებით; ამას რაც უნდა კარგი რეჟისორი ყოფილიყო ვერ შესძლებდა... ამიტომ მიუხედავად დიდი სურვილებისა, თეატრი ქუთაისში მაინც კრიზისს განიცდიდა. ვერც ბარველმა, რომელსაც უთუოდ შეუძლია მუშაობა და აქვს ამის უნარი, ვერც იმედაშვილმა ვერ შექმნა ის, რაც უნდოდა ქუთაისს... ხალხი დაიარებოდა ახალ დადგმებზე პირველად, მეორედ არავინ იყო, იმიტომ, რომ თეატრალური საქმე კოკლობდა. ორიოდ სიტყვა 1926—27 წლის სეზონზე. ეს სეზონი განსაკუთრებული იყო. რეჟისორებმა, ბარველმა, მანაგაძემ, გოძიაშვილმა მოინდომეს არა ჩვეულებრივი საქმის შექმნა, ჯადოსნებათ ვარდაქცევა. მცირე თანხებით, ახალგაზრდა ძალებით დაიწყეს თეატრალური სეზონი. არაჩვეულებრივი ჯადოსნური საქმე უნდა ჩაედინათ... საზოგადოებისათვის ყოველ კვირაში ახალი დადგმა უნდა მიეცათ... ეს იყო მეტად ძნელი, მაინც სცადეს... მაგრამ მიუხედავად სამი ახალი დადგმის, რომლითაც

რეჟისორებმა დაამტკიცეს თავისი ფრიად თვალსაჩინო ნიჭი: „მეფე ალექსანდრე“ ბარველის, „მეთქილი“ მანაგაძის და „კონტრაბანდისტები“ გუგუშვილის იყო სრულიად ახალი ქუთაისისათვის. ამით რეჟისორებმა შექმნეს აზრი, რომ ხელსაყრელ პირობებში ისინი შეძლებენ ახლის გაკეთებას. და ეს ახალი უთუოდ იყო მათ დადგმებში... მაგრამ ეს იყო და ეს... სხვა არ შეიქმნა ქუთაისის თეატრში და არ შეიქმნა იმ მიზეზით, რომელიც მე ზევით დავასახელებ... დადგა 1927—28 წ. სეზონი. საჭირო იყო ძველი შეცდომების გამოსწორება. საჭირო იყო ახალი გზები და ამ ახალ გზებს უთუოდ ცხოვრება თვით წამოაყენებდა.

მაშინ, როცა მთლიანად საბჭოთა კავშირში გამავრდა ეკონომიური და პოლიტიკური პოზიციები პროლეტარიატის, ქვეყანა წინ წაიდა სოციალისტურ აღმშენებლობისაკენ, ეს დაეტყო ჩვენს ქვეყანასაც და მით უმეტეს ქუთაისს. ქუთაისი, სადაც ჩაეყარა საფუძველი „როინჯეს“, სადაც დაიწყეს წყალსადენი, ააშენეს საქსოვი ფაბრიკა, აშენებენ ბარიტის ქარხანას, აშენდა საგრენაჟო სადგური, აბრეშუმის სახვევი ფაბრიკა და მრ. სხ., სადაც გამოცოცხლდა ეკონომიური ცხოვრება და მან ფეხი მაგრად შედგა სოციალისტურ რელსებზე, ცხადია ქუთაისი დაიწყებდა ფიქრს მრავალ ახალი გაეკეთებია კულურულ ფრონტზე. ქუთაისი და მისი მაზრა, რომელსაც პირველი ადგილი უჭირავს მთელს საბჭოთა კავშირში განათლების მხრით, სადაც 42 ათასი მოსწავლეა, ცხადია კულტურულ მშენებლობას დიდი ყურადღება აქვს მიქცეული და საქართველოს გასაბჭოების 7 წლის თავზე ამ მხრით ქუთაისმა შექმნა სარო კულტურული ფრონტი, რომელიც საგრძნობად გაამავრა. სწორედ ამიტომ ქუთაისის მაზრის აღმასკომის პრეზიდიუმმა გაიღო საკმაოდ დიდი თანხა თეატრისათვის, და საქმის მეთაურად მოიწვია ქუთაისისათვის ცნობილი რეჟისორი—მიხ. ქორელი. შემადგენლობა დასის არის შერჩეული. გულის ფანტკალით მოელოდა ქუთაისის თეატრალური საზოგადოება სეზონის დაწყებას და საქმის რიგიანად დაყენებას. ახლა, როცა თითქმის, სეზონი მთავრდება, საჭიროა ორიოდ სიტყვის თქმა მასზე და მომავალი პრესპექტივების გათვალისწინება, საჭიროა მიუთითოთ თეატრის მუშაობის დამტკიცებითი და უარყოფითი მხარეებზე.

დავიწყეთ საერთო ხაზიდან—იდეოლოგიიდან.

მიუხედავად ჩვენი რეპერტუარის ნაკლებლოვანებისა, ამ მხრით იყო აღებული მტკიცე ხაზი და დადგმულ პიესების თითქმის 60% გამართლებულად უნდა ჩაითვალოს, თუ მხედველობაში არ მივიღებთ: „მედვიას“, „იმედის დაღუპვას“ (მისტიური ვადახრა) „ელენ ლეის“, „ქალთა ბრძოლას“, „ადლუმსა“ და სხვ., რომელთა დადგმა გაუმართლებლად უნდა ჩაითვალოს თანამედროვე საზოგადოებრივი თვალსაზრისით. მისაღებია „მგლები“, „სივარეტი“, „სიყვარული ძეწნებში“, „წმინდა ქურდი“ მზადდება ლავრენოვის „რღვევა“ და სხ. ახლა ფორმალურ მიღწევებზე: ამ მხრით ქორელმა და მისმა თანარეჟისორებმა უთუოდ იმუშავეს. ქორელმა მუშათა თეატრში განცდილი მარცხის შემდეგ თავი გამოიყენა „ობლომოვიჩინიდან“ და გააშლენა ფრთები თავის ნი-

ქიერ შემოქმედებას და დაუმტკიცა საზოგადოებას, რომ მონდომება და მხოლოდ მა შესძლებს ყველაფერს. ამ მხრით უთუოდ აღსანიშნავია მისი მუშაობა და დადგმები: „მგლები“, სიგარეტი „წმინდა ქურდი“ და სხ. აღსანიშნავია მისი თანარეჟისორების დადგმებიც, განსაკუთრებით მ. გელოვანის „ელენ ლეი“, რომლის დადგმაში უთუოდ გამოიჩინა ნიჭი და ახალი თქვა. მისი „ელენ ლეი“ გაიშალა პისკატორისებური მანერით და რომ პიესის სისუსტეს ხელი არ შეეშალა იგი უთუოდ ერთ სამაგალითო წარმოდგენათ ჩაითვლებოდა...

რეჟისორის მუშაობას ხელს უწყობს ნიჭიერი მხატვარი—მ. გოცირიძე, რომელმაც სავსებით გამოიყენა დადგმებში თავისი დეკორატიული შემოქმედება. ძნელია რეჟისორისთვის ქუთაისის პირობებში მალ-მალე ახალი პიესების მიცემა, ისიც თანამედროვე რეპერტუარის სიძუნწის დროს. ბევრი შემთხვევითი პიესები დაიდგა, დაიდგა სრულიად უცნობი ავტორების, მაშინ როცა შეიძლებოდა დაედგათ უფრო ცნობილი პიესები, რომელთაც შემოიარეს რუსეთის სცენები მაგ. ვლადკოვის „ცემენტი“, ივანოვის „ქიშკრიანი მატარებელი“, ტრენევის „ლიუბოვ იაროვაია“ და სხ. ამასთან ერთად ქართულ თეატრში არ დადგმულა ერთი ორიგინალური ქართული პიესა, რომელიც, ალბად, უნდა აიხსნას ჩვენი დრამატურგიის სიძუნწით...

კარგი კი იყო ქუთაისის თეატრს ამ მხრითაც გაეშალა ფრთები; უნდა აღინიშნოს, რომ ქორელის რეჟისურას ხელს უწყობს ის კადრი მსახიობებისა რომელიც სათანადო სიმძლავრე სდგას. ამ მხრით დასი უთუოდ პირველ ხარისხოვანია.

ასეთია დღეს ქუთაისის თეატრი, იგი საუნჯეა ქუთაისის კულტურული სალაროსი, რომელიც ფეხზე დგას და მომავლისათვის კი საჭიროა შემდეგი:

1. გადაყენა მთელი დასის მომავალ სეზონში წლიურ ხარჯზე, რაც შეძლებას მისცემს ხარისხობრივად მისი დონის აწევას და გვემიან მუშაობის ჩატარებას.

2. აქიდანვე მტკიცე რეპერტუარის შემუშავება იდეოლოგიურად და მხატვრულად მისაღები პიესებისას.

3. ხელი შეწყობა ქართულ, ორიგინალურ მხატვრულად და იდეოლოგიურად მისაღებ პიესების შექმნისათვის.

4. გაუმჯობესება ქუთაისის თეატრის ტექნიკურ შესაძლებლობათა: განათება, რეკვიზიტი და სხ.

ვიმედოვნებთ, რომ ქუთაისის მაზრის ხელისუფლების ორგანოები ხელს შეუწყობენ იმ ფრონტის ზედმეტათ გამაგრებას, რომელსაც ხელოვნება ეწოდება და პროლეტარიატისა და გლეხკაცობის ძალა-უფლება მტკიცე ნიადაგზე დააყენებს ქუთაისის თეატრს, რომელსაც აქვს უფლება იყოს—თუ პირველი არა, მეორე კერა მელპომენასი მთელს საქართველოში...

ილ. აბაშიძე.

მუსიკის საქმე საქართველოს მუსიკალური შვიდი წლის თავზე.

საქიროა ვიცოდეთ, რომ მუსიკალური საქმე ფრიად განვითარდა საქართველოს გასაბჭოების შემდეგ.

ტფილისის დროს ტფილისის სამუსიკო სასწავლებელში შექმნილი სწავლა მხოლოდ მდიდართა შვილებს.

ორმოცდა ხუთი წლის განმავლობაში ტფილისის სამუსიკო სასწავლებელი დაასრულა მხოლოდ ექვსმა ქართველმა. სასწავლებელს ჰქონდა მარტო ადგილობრივი—ქ. ტფილისის ხასიათი და ემსახურებოდა ბურჟუაზიულ წრეს.

აი, ამ მიზეზის გამო, დაარსდა ქართული ფილარმონიული საზოგადოება, რომ ღარიბ ხალხს და მშრომელს საშვალეა მისცემოდა ხელმისაწვდომ ფასებში მიეღო მუსიკალური სწავლა.

ამ საზოგადოებამ პირველ წლებში დიდი ენერჯია გამოიჩინა, ნაყოფიერად ჩაატარა ხალხურ სიმღერების შეკრება-გამოცემა, ოპერების ქართულად თარგმნა და დადგმა, კონცერტების გამართვა, მუსიკალური სასწავლებლის გახსნა და სხ.

1918 წ. მოხდა რეორგანიზაცია ფილარმონიულ საზოგადოებისა და მის ნაცვლად დაარსდა ქართული სამუსიკო საზოგადოება.

ამ ახალმა საზოგადოებამ ჩაიბარა ხუთი როიალი, ხუთი ოთახი ღ 132 მოწაფე.

დაიწყო ახალმა გამგეობამ მუშაობა. შეიმუშავა წესდება, ფართო გეგმა, განიზრახა სამუსიკო სასწავლებლების დაარსება პროვინციებში და მუსიკალური ცოდნის გავრცელება მასებში და სხვა და სხვა.

მაგრამ ყოველივე ამის განსახორციელებლად ფული არ აღმოჩნდა. ქ. თელავში და ქ. ქუთაისში გახსნილი სამუსიკო სკოლები უნდა დახურულიყო უსახსრობის გამო.

ასეთ ვაჭირვებულ მდგომარეობაში იყო მუსიკალური საქმე 1921 წლამდე.

მდგომარეობა რადიკალურად შეიცვალა საქ. გასაბჭოების შემდეგ. საბჭოთა მთავრობამ მუსიკა გამოაცხადა სახელმწიფო საქმედ. შეიქმნა ქ. ტფილისში სამუსიკო სასწავლებელი (მე-II კონსერვატორია), რომელიც იყო მთელ საქართველოს სამუსიკო საპროპაგანდა სახლი.

მეორე კონსერვატორიის მისცა მთელი ოთხსართულიანი დიდი სახლი (ახლანდელი ფინკომისარიატის შენობა).

გააფართოვა საკონცერტო დარბაზი და სამუსიკო სასწავლებლები, როგორც ტფილისისა, აგრეთვე თელავის და ქუთაისის გადაიყვანა სახელმწიფო მომარაგებაზე. ვიტყვით მეტს: თანამშრომელთა ვალად დაჩენილი რამდენიმე თვის ჯამაგირები, მთავრობამ დაარიგა და სხვა.

ფართოდ გაიხსნა მუსიკის კარები მშრომელ მასისათვის და დაარსდა მეორე კონსერვატორიაში პროლეტართა კურსები 1.600 მოსწავლით. გაცხოველდა მუსიკალური მუშაობა მთელ საქართველოში. გაიხსნა პროვინციებში სამუ-

სიკო სკოლები—როგორც მაგალითად: სიღნაღში, თელავში, ქუთაისში, ტრედიაში, ოზურგეთში, ფოთსა და ახალ სენაკში.

ქ. ტფილისის ყველა რაიონში დაარსდა სახალხო მუსასწავლებლები—მუზ-მუშფაკები, დაიწერა და დაიდგა საგრძნობი რიცხვი ორიგინალური ქართული ოპერების, შეიქმნა კადრი მომღერლებისა, მუსიკოსებისა, ახალგაზრდა მუსიკოსთა საზოგადოების სიმფონიური ორკესტრი და სხვა.

ერთი სიტყვით, ამ შვიდი წლის განმავლობაში გაკეთდა ის, რაც საქართველოს დღემდე არ უნახავს არც ერთ დროს.

6

პრიტიკა და ბიბლიოგრაფია.

ფილ. შავგულიძე.

თანამშრომლობა პრეზიუმში.

მის. ჯავახიშვილი.

„ჯაყოს ხიზნები“ — მთავარ გმირთა დახასიათებით.

მიხეილ ადამაშვილი (ჯავახიშვილი) დაიბადა¹⁾ 1880 წ. გლეხის ოჯახში, ბორჩალოში, ს. წერაქვეში (შემდეგ ეს ოჯახი გადასახლდა მიხეილის მამის მიერვე გაშენებულ ს. სიონში, ისევ ბორჩ მახ-ში). პირველი განათლება მიიღო სოფ. პრივოლნოეში, ჯელალ-ოღლში, შემდეგ წინამძღვარიანთ-კარში და ნიკიტინს სამეურნეო სკოლაში (ყირიმში). დედ-მამა რომ დაეხოცა (1900 წ.), საქართველოში დაბრუნდა და 1903 წელს იმსახურა ალავერდის სპილენძის ქარხანაში. ამავე წელს სამსახურს თავი დაანება და ლიტერატურის გზას დაადგა. 1906 წ-დის მუშაობდა ქართ. ჟურნალ-გაზეთში, ბოლოს რედაქტორად იყო კვირ. ჟურნალის „გლეხი“-სა. ლიტერატურულ მოღვაწეობისთვის სამართალში იქნა მიცემული, რის გამო მ. ად-ლი გარდიხვეწა პარიზს, სადაც სორბონაში სწავლობდა ეკონომიურ მეცნიერებას, ლიტერატურისა და ხელოვნების ისტორიას, იქ ყოფნა უხვად გამოიყენა და მრავალი ქვეყანა დაიარა. 1909 წ. ისევ საქ-ში დაბრუნდა და ცხოვრობდა სხვისი პასპორტით. მახლობელი თანამშრომელი იყო ჟურნალი „ერი“-სა და „საქ. მოამბე“-სი. 1910 წ. დააპატიმრეს, მიუსაჯეს ერთი წელიწადი ციხე და ხუთი წლით გადასახლება. 1913 წ. ისევ საქ-ში დაბრუნდა. 1915 წ. რედაქტორი იყო იმ წელს დაარსებულ გაზ. „საქართველო“-სი. 1916—1918 წ. მსახურობდა წითელ ჯვარში. 1918—1921 წ.—ერთი დამაარსებელთაგანი და მდივანი საქ. საჯარო-სამრეწველო პალატისა. 1921—1923 წ. იყო ს. სახ. მეურ. უმ. საბ. ცენტ. საწარმოო განყოფილების წევრათ. ამ ეპოქა ცხოვრობს ტფილისში და ეწევა სალიტერატურო მუშაობას, თუმცა, სამწუხაროთ, არა ისეთის ღირსებით, როგორცა „ჯაყოს ხიზნების“ ხანა აღნიშნავს.

2.

ჯავახიშვილის პირველი ნიმუშები დიდი მანძილითაა ჩვენგან დაცილებული, მაგრამ უნდა ვიცოდეთ, რომ მისი შემოქმედება მხოლოდ უკანასკნელი შვიდი წლის მანძილზე გადაიშალა. მისი ზოგი ტიპის სახელწოდებამ საზოგადო გავრცელება მიიღო, მის გარშემო სჯა-ბაასი გაცხოველდა და მწერალი საერთოდ მეტად პოპულარიული შეიქნა.

ასედაც უნდა მომხდარიყო, რადგან ჯავახიშვილი ეკუთვნის იმ სალიტერატურო მიმართულებას, რომელიც ყველაზე უფრო ობიექტური, — საზოგადოებრივია, იცავს ჰარმონიას ფორმასა და შინაარსს შორის, რაც აუცილებელია ლიტერატურული ფაქტის ღირებულების აღსანიშნავად, აქვს სიუჟეტი და იცის ამ სიუჟეტის ხელოვნურად განვითარება, იდეოლოგიურათ სწვდება

¹⁾ ჟურ. „თეატრი და ცხოვრება“. 1923 წ.

საზოგადოების თითქმის ყოველ ფენას, და ახასიათებს სტილის ორიგინალობა (განსაკუთრებით საყურადღებოა, ეს უკანასკნელი ჩვენს კლასიკებთან შედარებით, რომელთა სტილი რაღაც მოდუნებულათ სჩანს ჯავახიშვილის სტილთან) და აქვს ნიჭი შეისწავლოს „ცხოვრების რეალური პროცესები და ინდივიდთა მოქმედება ეპოქის მიხედვით“ (კ. მარქსი), განიცადოს გმირი—პიროვნება ყველა თვისებით, ჩადგეს მის მდგომარეობაში, ალაპარაკდეს მისი ენით, იცხოვროს მისი ცხოვრებით და სხვა. მისი, თითქმის ყველა ტიპი (უმთავრესად უარყოფითი ხასიათის) ცოცხალი და სინამდვილის შვილია.

ნათქვამი მართალია ჯავახიშვილის მთავარ ნაწარმოებთა შესახებ. მკითხველის ყურადღებას ამ ჟამად, მხოლოდ ერთ მათგანზე შევაჩერებთ. ეს „ჯაყოს ხიზნები“-ა, რომლის მხგავსი, მართალი ითქვას, ჯავახიშვილს ბევრი არა აქვს:

3.

მხატვრულ შემოქმედებას ვერაფერს წაართმევს არსებით მოთხოვნილებას. ეს არის ეპოქის განცდა მისაწოდებელი სიღრმემდი და, შემდეგ, ამ განცდის გადატანა მკითხველ საზოგადოებაში მკვეთრი სახეებით, და ცხოველი ასურათებით;—მის თვალწინ გაშლა, მისი ათრთოლება იმავე გრძნობებით და გაქანებით, რაც პოეტის არსებაში ეპოქას—„ცხოვრების რეალურ პროცესებს“ ჩაუნერგია.

მეორე მხრივ მართალია ისიც, რომ ყოველი შემოქმედი—რეალისტი ეპოქის განიცდის სინამდვილეში, კონკრეტული სახეებით, რომელშიაც მტკიცედდება თანადროულობა. მწერალი, სწავლობს ამ სახეებს, ამ სახეებში ინიშნავს საზოგადოების ეპოქის, თანადროულობის საერთო თვისებებს, უფრო დამახასიათებელ ნიშნებს, რასაც აკვირდება, რასაც განიცდის და იმდენი პოეტური ძალა შესწევს, ხსენებული საერთო თვისებანი, ერთ პიროვნებაში მოათავსოს, მხატვრულის დულაბით შეადუღოს და ჩამოაყალიბოს. შეიძლება ითქვას რომ კონკრეტული სახეები ავტორისათვის იგივეა, რაც მოდელი—პირველი ნიმუში მხატვრის თუ მოქანდაკისათვის: სურათი არ დაიხატება, ქანდაკება არ გამოიკვეთება მოდელის გარეშე, მაგრამ განა ყველამ არ ვიცით, რომ დახატული სურათი და დამთავრებული ძეგლი იგივე მოდელი აღარაა არამედ იგი მხოლოდ მის „თანახმადა“ დახატული და გამოკვეთილი?

ნათქვამი მართალია რეალისტი. შემოქმედებისათვის, რომელიც ზოგჯერ იმასაც გვიხატავს, რაც **შესაძლებელია** მოქმედ პირის მდგომარეობაში ამის მიხედვით ეძლევა აზრი თქმას, რომ რეალისტი. ტიპი სინამდვილეს გვისურათებს, ამა სინამდვილის, „რეალური პროცესების“ თანახმად შექმნილი, მისი კარნახით მოცემული და გამოშვირებული.

1) მხოლოდ ერთის პირობით: მ. ჯავახიშვილი უნდა განთავისუფლდეს ზმირი განმეორებისა და ზედსართავ სახელთა მიჯრით ზმარებისაგან. ამა რა საჭიროა ერთი რომელიმე ცნების გამოსახატავად რამდენიმე ზედსართავი სახელი, რაც ხსენებულ ავტორს უთუოდ ახასიათებდეს? მაგრამ ამაზე დაწერილობით ცალკე წერილში.

4.

ყოველივე ზემონათქვამის გახსენება აუცილებელია ჩვენი მე-XX მწერლობის ერთ-ერთ საყურადღებო ნაწარმოების — „ჯაყოს ხიზნები“-ს გასაგებათ. ამ ნაწარმოებით ჯავახიშვილი კიდევ უფრო მეტათ გაიზარდა ჩვენს თვალ წინ. „ტყისკაცისა“ და „კვაჭი კვაქანტირაძის“ შემდეგ¹⁾.

„ჯაყოს ხიზნებმა“ აალაპარაკა ჩვენი საზოგადოება.

გაცხოველებული აზრთა გაცვლა-გამოცვლა დაიწყო მის გარშემო და მანერ ხშირად ნერვიული, კილო აწეული მსჯელობა დღესაც კიდევ არ შეწყვეტილა.

ჩანს ჯავახიშვილი საკმაოდ ჩაწვდა ცხოვრებას, თანადროულობას და მისი გამომწეურებით ისეთი ოსტატობით, გამჭირახობითა და მხატვრული გატაცებით იგი თანადროულობა 1921—23 წ.წ. ჩვენ თვალწინ დააყენა, ჩვენ გვაგონობია.

ცხოვრების მრავალფეროვანებაში მთავარი ხაზის შემჩნევა, ადამიანის სულიერი ვითარების ცოდნა, მისი ათრთოლების, დაცემის, თუ ამალღების ანალიზი, ცხოვრების სინამდვილით აზრათორიაქებულ პიროვნების შეფასება, მის ტკივილებზე, ხშირათ საესებით დაჩირქიანებულზე, საზიზღარზე, საშინელზე ლაპარაკი დამშვიდებით, ხშირად ღიმ მორეული ირონიითა და ჩუმი დაცივით, რაც ფხასხმულ თქმაშია მოცემული—ი დამახასიათებელი ნიშნები ჯავახიშვილისა, როგორც მწერლის „ჯაყოს ხიზნების“ მიხედვით.

ნათქვამის საილიუსტრაციოთ შევეხოთ ნაწარმოების გმირებს.

4.

თეიმურაზ სუვისთავი.

თეიმურაზ ხევსთავი — „ჯაყოს ხიზნები“-ს მთავარი ტიპია ასეთი ტიპი აუცილებელია ყოველ საზოგადოებაში მაშინ, როდესაც გარდატეხის ხანა დგება და ებოქა ებოქასა — სცვლის. ამ დროს ხდება ბრძოლა ახალსა და ძველს შორის. ახალის წესები აუცილებლობის სიბასრით იქრება ცხოვრებაში. სისხლ დაცილი, ხავს მოდებულ და წარსულის ობით გამოფიტული „რაც იყო“ დროის დენაში იფერფლებს ხოლმე. ადგილი აქვს ღირებულებათა გადაფასებას. შინაგანი ბრძოლა თითეულ პიროვნებაშიც იწყება. ადვილი შესამჩნევეია გარებაც პიროვნების. ვაი მას, ვინც გადაფასების პროცესს ვერ გაუძღვბს: მაინც წარსულის ქიმერებს გაედევნება და განახლების, ახალ ღირებულებათა ცხოველმყოფელი მზის სხივებით არსებას ვერ გაითბობს.

სწორედ ასე მოუვიდა თეიმურაზს.

სწორედ მან ვერ გაუძღო შინაგან ბრძოლას, ვერ შესძლო ღირებულებათა გადაფასება.

აქედან დაიწყო თეიმურაზის ტრალი-კომედია, რომელსაც ავტორი ძარღვებ დაქიმული მოთმინებით შლის შეშფოთებული მკითხველის წინაშე. თქვენც მიყვებით მწერალს თეიმურაზის ცხოვრების ლაბირინტში. ბნელია ეს ლაბი-

¹⁾ „მართალ აბულაქ“-ს, „ყბაჩამ დაიგვიანა“ და „თეთრი საყვლო“-ს არ ვასახელებთ, რადგან ესენი შემდეგაა გამოქვეყნებულნი.

რინტი, ბნელია ეს ცხოვრება, მაგრამ იგი სიბნელე მკაფიო სურათებთან ერთად
 რება თქვენი შეგნების სინათლეზე, შეგუბებული ბრაზმორევა თანდათან და
 დება და ხშირად მზადა ხართ უღონოდ ხელები დაუშვით, ან და თეიმურაზის
 სახით ღრმა ზიზი გამოუცხადოთ ადამიანს, რომელიც სრულიად უპიროვნო
 გამხდარა, დაუკარავს ღირსება, შეგნება და პატივისცემა ჯერ თავის თავის
 და შემდეგ კი ყოველივე იმისა, რაც მის გარშემო ტრიალებს, მოქმედებს
 ილწვის და სცოცხლობს.

თეიმურაზში ორი არსებაა: ცოცხალი და მკვდარი. ცოცხალი არსება
 ფიქრობს იცხოვროს, იმოქმედოს, იტიროს და გაიხაროს, დატკბეს და შეწუ-
 ხდეს, მოიღალოს და მოისვენოს, იმოღვაწეოს, იყვეს ნაყოფიერი. მაგრამ ამ
 ცოცხალს, იმავე დროს, ეს მკვდარი არსება „ძაღლის მყრალ ლეშათ“ აკვიდებია
 და გასაქანს არ აძლევს, წინ ელობება, სისხლს სწუწის და მიწად ანარცხებს.
 სწორედ ამიტომ თეიმურაზი ხშირად საცოდავი არის, შესაბრაღისი, როგორც
 მე-XX საუკუნის დონკიხოტი, რომელიც, ქარის წისკვილების ნაცვლად, თავის
 თავს ებრძვის ხოლმე.

თეიმურაზის არსებაში უფრო მეტია და დიდი ადგილი უჭირავს თეორიას,
 რეფლექსიას. უკანასკნელის ანგარიშზე შემცირებულია მისი ნების-ყოფა, მას
 არა აქვს პრაქტიკული ცხოვრების ცოდნა¹⁾, მის მოთხოვნილებათა განცდა და
 აღლოს აღება. ეს უკანასკნელი თვისება სრულიად მომსპარია მასში და ამ
 მხრით ნამდვილ დამბლა დაცემულს მოგაგონებთ.

თეიმურაზი ძველი დროის ინტელიგენტია, ძველ შკოლაში აღზრდილი,
 ძველის მეთოდებით განსწავლილი. თეიმურაზს გონება უფითარებია მხოლოდ,
 თეორიების დიდი მარაგით გადიდრებულია და მოქმედიანობის პრინციპისა-
 თვის არც ყურადღება მიუქცევია და არც დასაჭიროებია მას. თეიმურაზი
 ხალხს, ცხოვრებას იცნობს მხოლოდ კაბინეტიდან, წიგნებით და თეორიებით,
 რომელიც ძალზე ბევრი დაგროვილია თეიმურაზ ხევისათვის გონებაში.

სანამ კაბინეტური მოღვაწეობა ფასდებოდა, თეიმურაზი „წიგნის ჭია და
 მისი მსხვერპლი“ სცოცხლობს კიდევ და ამ სიცოცხლეს აზრიც აქვს თითქო,
 ნაყოფიერადაც ატარებს მას.—რედაქტორია, მოწინავეებსა სწერს, საზოგა-
 დოების თავჯდომარეა, ვეჟილობს კიდევ—ერთი სიტყვით სწორედ ისე, რო-
 გორც შეშვენოდა ჩვენს ზოგ ძველს ინტელიგენტს ერთგვარი დახურდავება,
 დაქუცმაცება, ყველგან და ყველათვის კეთება და არსად ღრმად გავლებული
 კვალი.

თეიმურაზი ძალიან ჰკვიანიც არის, ნიჭიერიც, მაგრამ ამ ნიჭის გამოყე-
 ნებაში, ჰკუთის მოხმარებაში უფრო ბედოვლათობს.

ცხოვრებას მის ნამდვილ დენაში არ უკვირდება და ადამიანის ზნეობრივ
 ავლა-დიდებას იმავე წიგნებიდან ამოკითხული ფრაზების აღლითა ზომავს.

სინანული უფრო ეხერხება, ვინემ დროზე ზომების მიღება და მოქ-
 მედება; უკანასკნელს უფრო გაუბრის, ვინემ უშინაარსო, უსიცოცხლო და

¹⁾ ამ მხრივ მის პროტოტიპათ არჩილი ჩათვლება—ილ. ჰავეშაძის „ოთარაანთ ჰეროვი“—დან.

უმსგავსო ქადაგებასა და ჭკუის დარიგებას. საჭირო შემთხვევებში „პოლიტიკური მოღვაწე“ და ნაშინდარის დიდათ გულკეთილი მემამულე, თავის მოლოცვას ჯაყოს მოუხმენდა და, შემდეგ გაიცინებდა, ბრძანების ნაცვლად, ჯაყოს კვლავ დარიგებით გაბერავდა, მერმე მარჯვნივ და მარცხნივ ნასწავლი კაცის რჩევას უხვად გააბნევდა, გლეხებს ათას იმედს მისცემდა, მიწების განაწილებას დაპირდებოდა და სინდის დამშვიდებული ისევ ტფილისისაკენ მოაშურებდა, სადაც „მას ელოდა მკვლე გაზეთი, კოტრი კოპერატივი, ძილმორეული კულტურული საზოგადოება, სახალხო სახლი, უფასო კურსები და ათასი უთავბოლო ჩხირკედლობა, ფუსფუსი, ჩურჩული, ლაყბობა და ენის მოსაფხანი ამბავი“. გაზეთები მაინც ძალიან უყვარდა. „თუ დღეში ათზე ნაკლებს გაზეთს წაიკითხავდა ის დღე დღეთ არ მიაჩნდა... რწმენით უკიდურესი რადიკალი და ხალხოსანი იყო. ქონდა ცოდნა ყველასი და ყველაფრის. ზრდილი, დინჯი პატროსანი“.

აი ეს ის ზრდილი და პატროსანი პოლიტიკური და საზოგადოებრივი მოღვაწე გახლდათ, რომელმაც იცოდა ბაასი „სულანის იორიგაციაზე, ინგლისის ეშმაკის კუნძულზე, გერმანელების დამკვიდრებას აფრიკაში, პორტ ჯიბუტს ატეხილ დავაზე, ზანზიბარის სულთანის გარდაცვალებაზე“ და სხვა მრავალ „მაღალი ხარისხის“ მატერიებზე მოგელაპარაკებოდათ თეიმურაზი, შეეძლო ასწავანმარტება და დალაგებით მოყოლა—და იმავე დროს, ამ ყოველად პატროსანმა საზოგადო მოღვაწემ არ იცოდა, თუ რა ხდებოდა მის ირგვლივ, რა სტკივა, რა აწუხებს, რა უხარია იმ ხალხს, იმ მასას, რომელიც მის გარშემო ტრიალებს, ცხოვრობს, მოქმედებს და იღწვის. არ უწყობდა თეიმურაზმა, თუ რა ამუშავებს და როგორ, ან ვისი მეოხებით უნდა ამუშავდეს მისი ქვეყნის ბუნებრივი და ეროვნული სიმდიდრე. ხალხის, მასის, სინამდვილესა და ცხოვრების ნიადაგს იყო მოკლებული თეიმურაზ ხევისთაველი და ვინ არ იცის, რომ ასეთები ბევრი, და ძალიან ბევრი გვყავდნენ ჩვენ წინეთ?

ჯავახიშვილმა ისინი, ერთხელ კიდევ გააცოცხლა ჩვენს წინ იმისთვის, რომ სამუდამოთ დავივიწყოთ ამიერიდან.

თეიმურაზი რევოლიუციონერობდა კიდევ, რასაკვირველია რამდენაააც ეს რევოლიუციონერობა პრტყელ სიტყვებს, „ქადაგებას“ გულისხმობდა ერთდროს და პირადი სარგებლობის თვალსაზრისითაც გაიზომებოდა ხოლმე. ის დიდი სიხარულითაც კი შეხვდა რევოლიუციას — „სიხარულით ცას დაეწია, სიცოცხლის ნატვრა შეუსრულდა... დღე და ღამ ქუდმოგლეჯილი დარბოდა, წითელ ბაირალს იქნევდა და ჩახლეჩილი ხმით გაჰკიოდა.

— თავისუფლებას გაუმარჯოს!.. ვაშა!.. რევოლიუციას გაუმარჯოს! მაგრამ თეიმურაზმა მალე დაინახა, რომ მის მიერ ნანატრი რევოლიუცია და თავისუფლება „მისი გასართობი და სათამაშო“ აღარ გამოდგა.

გავიდა ხანი.

საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლება დამყარდა. ენის ქავილისა, კამბინეტური სჯა ბაასის და უსისხლობორცო არსებობის ხანა მოისპო. ქვეყანა

სოციალისტური აღმშენებლობის გზას დაადგა და სამეურნეო ცხოვრების განაყოფიერება დღის წესრიგში დადგა.

ცხოვრებამ მოითხოვა გაძლიერებული პრაქტიკული მუშაობა.

სწორედ ამ დროს „წიგნების ჩრჩილი, წიგნების ქია“ ჩვენი თეიმურაზი დაიბრძოლა, დაიფუფქა, დადნა და განიავდა და იმიტომ, რომ იგი ვერ მივიდა ხალხთან, მშრომელ მასებთან.

მარტო სიტყვები, მარტო ქადაგება აღარ კმაროდა.

საქირო იყო ცოცხალი საქმე, მოღვაწეობა. თეიმურაზმა კი ეს ვერ შეძლო, — რადგანაც არ იყო ამისათვის მომზადებული და იმავე დროს „პოლიტიკური მოსაზრებაც“ ეხმარებოდა მას.

თეიმურაზი გაირიყა. „ამ ქვეყანამ და თეიმურაზმა თანდათან შეიძულეს და შეიზინდეს ერთმანეთი“. თეიმურაზი „ოცდა თექვსმეტი წლის მოხუცებული“ ბავშვი პრაქტიკული საქმიანობით. როგორც ასეთმა, მან განიავა ერთ დროს თავის სარჩო-საბადებელი.

ეხლა კი მწიგნობარმა და საზოგადო მოღვაწემ ჯერ გაზეთის გამოცემა შეწყვიტა. შემდეგ, სტიბენდიებზე აიღო ხელი, მერე მარგოს (თავის მეუღლის) თვალთმარგალიტი გაყიდა და ბოლოს თავის მამაპაპეულ განძეულობას დაადგა თვალი, მაგრამ მალე აღმოჩნდა, რომ ეს განძეულობა „მოუპარათ“. დარჩა თეიმურაზს მხოლოდ ის, რომ იგი „კვირაში ერთხელ წიგნებს აცახსახებული ხელით ვადაარჩევდა და საკომისიო მალაზიას ჩალის ფასათ მიყიდდა“. აქვე ავტორის მიერ ცხოველი სურათებია მოცემული იმისა, თუ „სულ აფორიაქებული და სასწაულის მომლოდინე“ თეიმურაზი როგორ ათვალისწინებდა („ხშირად ცრემლებსაც იწმენდს“) ათასს უცნობ ოჯახიდან გამოტანილ ნივთებს. ამ ნივთების მიხედვით „ის ხედავდა და კითხულობდა თავის საკუთარ ბედის წიგნს“.

დაღმართით ერთხელ დაქანებული თეიმურაზი თავბრულმანხვევი სიჩქარით წავიდა ფსკერისაყენ მის წუმპეში ამოყო თავი, ნაკაცარი შეიქნა, სრულიად დაკარგა პიროვნება და გათახსირდა. მან არ ინდომა ვითომდა „პოლიტიკური სიკვდილი“. ზნეობრივად რომ მოკვდა ამას ანგარიშს აღარ უწევდა. ერთ დროს ღირებსაც ვაჭრობდა, დალალობდა ყოფილი მწიგნობარი.

არაფერმა უშველა.

დასასრულ იძულებული შეიქნა ქალაქიდან სოფლად გადასახლებულიყო და ხიზნათ თავის ნამოურაველ ჯაყო ჯივაშვილთან ეცხოვრნა იმ სასახლეში, რომელიც ჯაყომ ქურდობითა და მოტყულებით დაიპატრონა.

აქ თეიმურაზმა თვალნათლივ ნახა თავის სიკერპისა და უნიათობის საშინელი შედეგი, რომლის აღწერაში ნაწარმოების ავტორი თითქო შეუბრალებლობასაც კი იჩენს, იმდენათ ცხადათ არის ნაჩვენები და გულშემოზარავად დახატული, თუ ცხოვრების აუცილებლობა როგორ უმორჩილებს პიროვნებას უღმობელ კანონებს.

თეიმურაზი ჯაყო ჯივაშვილს ნოქრად დაუდგა, მაგრამ ვერ იხერია, ვერ გაძლო, რადგან სულში ქარიშხლის გრძნობა გაძლიერდა. გრძნობდა მის დაცემა გაწამებას, როს დაკარგა საუკეთესო და უკანასკნელი განძი თავის უღა-

ზათო, გაკერპებული ყოფა-ცხოვრებით. ეს იყო მარგო, მისი მარგუში განხილდათ. მარგო ნამოურავალმა დაისაკუთრა. კიდევ ერთხელ გადაიტანა თეიმურაზმა სულის საძირკვლეების შერყევა, როდესაც მარგოსა და ჯაყოს ჯვარის წერას დაესწრო, ქორწილშიც მიიღო მონაწილეობა, დატოვა მარგოც და მერმე წავიდა ვითომდა სიმართლის საქმბრად, რომელიც, როგორც თეიმურაზი არის დარწმუნებული „ურმით დასდევს ბოროტებას“. წავიდა ნაკაცარი იმისთვის, რომ „ან აღარ დაბრუნდეს ან გამარჯვებული დაბრუნდეს“.

განა აქაც მისი ქიმერებისადმი დამორჩილება, მისი ღონკიხობა არა სჩანს? უნიადავო თეიმურაზმა ვერ აუღო ალღო დროს, ცხოვრებას, ვერ გაიგო რომ მარტოოდენ პიროვნებას „თუნდაც ყოფილ მწიგნობარს, პოლიტიკურსა და საზოგადო მოღვაწეს“ არაფრის მიღწევა არ შეუძლია მარტოოდენ თავის ძალებზე დაყრდნობით.

მალე დარწმუნდა ამაში და რამდენიმე ხნის შემდეგ, ოთხმოცი წლის მოხუცივით დაბერებული თეიმურაზ ხევისთავი, დაგლეჯილ ტნსაქმელითა და ნახევრად ფეხშიშველი, კვლავ ნაშინდარში მოვიდა.

მაგრამ რა ნახა?

სიმართლე დაწოდა ბოროტებას. ჯაყოსთვის, რომელიც, მრავალ უკანონობას ჩადიოდა, პასუხი მოეთხოვა ხელისუფლებას და იგი კალაბოტში ჩაყენებია. მარგოს მიერ გაპარსული ჯაყო კვლავ ბანჯგვლიან დათეს დამსგავსებოდა. შეცვლილიყო ყველაფერი, მაგრამ ვისით?... აუცილებლობამ თავისი გაიტანა: „რამდენიმე დღის შემდეგ თეიმურაზი თავის მამა-პაპეულ ნასახლარში გადასახლდა“. „დილიდან საღამომდი კოოპერატივში ტრიალებს და მუშტარს ემსახურება. ზოგჯერ გლეხებს ესაუბრება, ზოგჯერ ეზოში მოწაფეებთან ბაასობს“ და სხვა.

დაწყნარდა თეიმურაზი. პრაქტიკას გაურბოდა, ქიმერებს ეთამაშებოდა, დამარცხდა. დამარცხებაში მყოფმა ნახა სიმართლე, ბოროტებას დაეწია. ხან მარგოზე ოცნებობს. ხშირად კი **ნუგეშცემული** თეიმურაზი ფანჯრიდან იხედება:

— აღარ ჩანს ძაღლის ძორი.

— არც სიმყარე მოუღის მისგან **იმედმოცემულ** ნაკაცარს.

ჯაყო ჯიჯაშვილი.

მ. ჯავახიშვილმა არ დაიშურა ნიჭი და გამოცდილება, რომ ჯაყოს ტიპიც ცხოვლად დაესურათებია და სრულყოფილ ექნა. აკვირდებით ჯაყოს, თვალ-ყურს ადევნებთ მის მოქმედებას, მის სიტყვებს, მისი ყალბი სიამაყით აღსავსე — „მაშ, მაშა, ასევე იცის ჯაყომა“-ს და ეჭვი გეპარებათ: ნუთუ ეს სინამდვილეა?

მაგრამ ცოტა ხნის დაფიქრებაა საჭირო, და გავახსენდებათ რომ ჯაყოსთანა „ბალშენიკები“ ბევრი იყვნენ იმ დროს. როდესაც ხელისუფლება ახლად შემოსული იყო ჩვენში და იგი ჯერ პოზიციებს ამგარებდა, სამეურნეო აღმშენებლობას იწყებდა მხოლოდ. ჯაყო ძლიერი პიროვნებაა (რაც განსაკუთრე-

ბით თეიმურაზის ვაინაჩრობის ჩრდილზე ჩანს), მაგრამ ველური; ჯაყოს სახეში აინაქვთა ადამიანის სტიქია, რომელსაც კულტურის „ლაგამი“ არ ამოსდგნის. ჯაყო ცხოვრების თვით შუაგულში ტრიალებს, მიწაზე ორივე ფეხით გაბაჯბაჯებით დგას და თავი დამპალი თეორიებით საცხე არ აქვს.

მან იცის შეგუება, მაგრამ არა იმიტომ, რომ ეს რაიმე პრინციპიდან გამომდინარე, არა საზოგადოებრივ ან სახალხო ინტერესებისათვის, არამედ იმიტომ, რომ თითონ იყოს კმაყოფილი, თითონ „გაძლეს“. არსებითი ჯაყოში — ცბიერებაა, და ამ აზრით იგი, თუ ვნებავთ, ქვიანიცაა და გამჭრიახიც.

სანამ ჟორდანიას მთავრობაა მას უკერს მხარს და გაიძახის:

„გაგიმარჯოს ჟორდანიას მთავრობას — საწყალი ხალხი მიწა მოგეცი“.

დროზე ჯაყო ხერხინია, დროზე თავს მოიკატუნებს, თუ საჭირო იქნა გულკეთილობასაც გამოიჩინოს და ამ გზით ხელთ ჩაიგდეს, დაეპატრონება თეიმურაზის ადგილ მამულს და კარ-მიდამოს, „როგორც უპატრონო ქონებისა და თვისი ნაოფლარის კანონიერი მემკვიდრე“.

ხშირად ჯაყო მუქარას მიმართავს, ძალას გამოიჩინოს, იარაღს არაჩხუნებს და ლელო დაშინებით გააქვს. თავისიანებიც თანა ყავს — ქეშელა, გიბა, ტურა, მეშთა და ბრინჯა, „რომლებიც მის გაბერილ მადას იარაღით ადასტურებენ“.

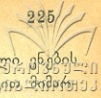
ჯაყოს ცხოვრების გეგმა არ შეცვლილა მერეც, როდესაც „ვარდის ფერი საქართველო გაშუქდა და გაწითლდა“, ახალ მთავრობას უმტკიცებდა ჯაყო, რომ „ქართველი ხალხი ძალიან რევალცია ხალხია — შენი წირი მე“ იძახდა იგი. ღრეკითა და ათასნაირ ხრიკებით ჯაყო სოფლისთვის შეღავათს მიიღებდა და შემდეგ სოფლისაგან თვითონ თხოულობდა სამაგიეროს. ასეთი გზით ჯაყო ვახდა ახალი დროის კულაკი — რომელიც მღეროდა: „ღმერთმა გაკურთხოს ბალშევიკები, აღარ გინდა ჯაყოსა ბურჟუაზიის მთავრობა“.

ჯაყო ვატატარადა, ვაიბერა, გამეტჩიარადა, „გაბაზურადა“ და ეს ბინძური მხეცი თითქო მბრძანებელი შეიქნა ყველასი და ყველაფრის. თავის წინანდელი ბატონები მიიწვია „თავის სახლში“. თეიმურაზს — აჩრდილად ქცეულ თეიმურაზის მარგოს დაეპატრონა, უკანასკნელის სიტყვით ტანსაცმელიც გამოიცვალა და გასუფთავდა. თითონ თეიმურაზი კი მსახურად გაიხადა; სასაცილოდაც აიღო და ყოველივე ზნეობრივ შეგნებას მოკლებული ყოფილი „მწიგნობარისა“ და მისა მუფლლის პიროვნება ფეხქვეშ გათელა, თავის სასიამოთ გაიხადა და საკუთარი სარგებლობის წყაროთ შექნა.

6.

ყოველი ასეთი მოქმედების დროს ჯაყო ერთი მოსაზრებით ხელმძღვანელობს, რაც ავტორის მიერ ცხოვლად არის ნაჩვენები ჯაყოს დასურათებაში და საცხებით ლოგიურია ამ ახალი ყაიდის კულაკის არსებაში.

სახელდობრ ის, რომ თითქო მას უფლება აქვს ყოველივე იმისა, რასაც სჩადის. მისთვის, თითქო ყველაფერი არის ნებადართული, რასაც მისი ბინძური გული განიზრახავს და ზღარბივით აჩეჩილი თავი მოიფიქრებს.

ნებადართული გონია მას ის, რომ მარგოს თავის დაუშრეტელი ვნების საგნათ გაიხდის, ნება დართულად მიაჩნია, რომ საზიზღარი და ცინვიფი მიმართოს ხშირად, ნაკაცარ თეიმურაზს—და მას თავის ერთ-ერთი, მსახურის—ნათესავის სახელი—ბრინკა უწოდოს. ჯაყოს გონია, რომ მას რევოლიუციამ მისცა ყველაფერი—მარგოს ცოლობაც, თეიმურაზის „ნოქრობაც“, მისი ადგილ-მამულის დაპატრონების ნებართვა და გლეხებისადმი უდიერი მოპყრობაც, რაც მის ვარშემო უკმაყოფილებას ანვითარებს.

იმავე დროს იმდენათ გონება დაბნელებული და გაუგნებელია, რომ სოციალ აღმშენებლობის უაღრესად მნიშვნელოვან დაწესებულებას—კოოპერატივს უარყოფს და გაიძახის: „ქორტუ კოპრათივი!“

მაგრამ მოტყვილდა ჯაყო, მოტყვილდა საშინლად და ის სტრიქონები, სადაც ჯაყოს დამარცხებაზეა ლაპარაკი, ნაწარმოების უმნიშვნელოვანეს ადგილებათ უნდა ჩაითვალოს.

აღმშენებლობითი სარბიელზე დაწყებულმა მუშაობამ ცეცხლის ტალღათ დაჰკრა ჯაყოს: რევოლიუციონური ხელისუფლების კანონიერება მისწვდა მას და სანამ თეიმურაზი მოგზაურობდა „ჯაყოსთვის თეიმურაზის ნასახლარი და ბალ-ვენახიცი ჩამოერთმიათ, დარბაზის ზემო სართული შკოლად გადაექციათ, ხოლო ქვემო სართულში კოოპერატივი მოეთავსებიათ“ ჯაყოსაგან ყველაფერი წაიღეს, რაც ხალხის კუთვნილება იყო და იმავე ხალხის სასარგებლოდ გადაექცეს და არა ბინძური მხეცის გასანებიერებლად, რომელიც ამის გამო ხშირად ასე აქიზინდებდა: „სახლი წაგართვეს და შკოლა გავიკეთეს, რა ოხრად გინდა ჯაყოსა შკოლაი?“—და ვინ აჯობა ჯაყოს, ვისი მეოხებით მოხდა მისი დამარცხება—მისი კალაპოტში ჩაყენება და ადგილის მიჩენა? თემმა—კოლექტივმა, თვით სოფელმა, —ნინიკამ, ილამ, თომამ, თედომ და თანდილამ, რომლებსაც იგი ასეთი ზიზღით იხსენიებს ხშირად და სამაგიეროს გადახდას პირდებდა.

მატკო სვიცთავისა.

ჩვენი მწერლობა არ არის მდიდარი ქართველ ქალის ტიპებით.

მ. ჯავახიშვილმა, „ჯაყოს ხიზნებში“ დასურათებული მარგალიტა-მარგო ყაულანოშვილის სახით მოინდომა ამ დანაკლისის შევსება, მაგრამ ვფიქრობთ, რომ ჯავახიშვილი დამარცხდა ამ თავის განზრახვაში და საქართველოში, ქართველ ლიტერატურაში ქართველი ქალის ტიპის საკითხი გადაუჭრელი რჩება.

მ. ჯავახიშვილის მარგო უფრო ქალის ზოგადი ტიპია და ქართველი ქალის პიროვნება ძალიან მკრთალად არის მასში მოცემული.

მართლაც, ნუთუ ქართველი ქალი, როგორიცაა მარგო, მე-XX საუკუნეში, საბჭოთა ხელისუფლების დროს, მხოლოდ ჯაყოსებური კულაკების ცოლი უნდა შეიქნეს, მის მხეცურ ვნებას უნდა აკმაყოფილებდეს და სხვა არაფერი? სინამდვილე სხვას ლაპარაკობს. ამ სინამდვილის თვალსაზრისით თუ განვიხილავთ ვნახავთ,

რომ მარგოში ქართველი ქალის დასურათებულია მხოლოდ გარეგნობა დაუგდოთ ყური: „მას ეცვა სუფთა და სადა ტანისამოსი, ქონდა მარჯალი და ბუნებრივი მიხვრა-მოხვრა, თავდაქერილი სიტყვა პასუხი, ზომიერი თავმოყვარეობა, მოკრძალებული მორცხობა, თავიდან ფეხებმძი მიტანებული ნატეფი გემოვნება და ცუდლუტი ოდნავად დასანახავი არ შიყობა თვალებით.

„ჭკვიანი კი არის მარგო, დაკვირვებული და გამჭრიახი. მაგალითად გაეცნობა და დაუახლოვდება თეიმურაზს იმიტომ, რომ მის წერილებს კითხულობს და მოსწონს ისინი. არის დრო, რომ „თეიმურაზის შუქით და სახელით იკვებება, მასზე ლოცულობს, მიხვდება, რომ უსიცოცხლო თეორიების „ქადაგის“ და კაბინეტის მისი დრო წავიდა და ურისხდება თეიმურაზს, რომელმაც „ნაკარქეჩიაობა“ გამოიჩინა და მიუხედავად მარგოსაგან არა ერთგვით გაფრთხილებისა არ წავიდა და ჯაყოს მიერ მოპარული განძეულობა არ ჩამოიტანა.

ამის გამო იყო სწორედ, რომ მარგომ ბრაზით მიახალა თეიმურაზის უკანასკნელისათვის სავსებით დამახასიათებელი სიტყვები: „მერმე სამი დღით კამათი ვერ შესწყვეტე? შენ, როგორც ვატყობ, არც კი გესმის დანაკარგის ფასი. ყოველთვის ბედოვლათი იყავი და შემდეგშიც ასეთი დარჩები“.

ამასთან ერთად აღსანიშნავია ის გარემოებაც, რომ მარგო ურჩევს თავის თეიმურაზს იშოვოს სამსახური, რადგან მარგომ ძალიან კარგად იცის, რომ თეიმურაზი დაიღუპება, — დაიღუპება რადგან ბრძოლასა და დამოუკიდებელ შემოქმედებას არაა ჩვეული; დარწმუნებულია მარგო, რომ თეიმურაზს „ხარჯვა უფრო შეუძლია და შოვნა კი მისი საქმე არ არის“. მიუხედავად ყოველივე ამისა, მარგო მაინც ვნების ამყოლია (და მე ვიტყვადი ოტტო ვეინინგერის ტიპის) უფრო მეტ აქტიობას მოითხოვს და აღერს.

გაიხსენეთ აბა ის ადგილები, როდესაც მარგო გაზეთებს წაართმევს ხოლმე თეიმურაზს და, „ბავშვით აცელქებული“ ეტყვის: „გეყოფა კითხვა, აბა, გამოფხიზლი, შემომხედე; განა მე შენს გაზეთებს არა ვჯობივარ“.

ხშირად მარგო იმღერებდა კიდევ, როდიალზე დაუკრავდა, იცეკვებდა, „ვნებით დნებოდა“, „ქინით გიქდებოდა, თეიმურაზს ეხვეოდა“. ეს უკანასკნელი კი მაინც თავისას გაიძახოდა: „მარგო მომეცი გაზეთი“. მართალია, ასეთია თეიმურაზი, მაგრამ, მაინც სისუსტეთ უნდა ჩაეთვალოს მარგოს, რომ იგი ასე ადვილად დამორჩილა ნიშინდარის ველურს — თეიმურაზის ნამოურავალს — ჯაყო ჯივაშილს. კიდევ მეტი. მარგო იმდენად სუსტი, იმდენად უილაჯოა, რომ პირდაპირ თავის მხრით ვერ შედავს პროტესტის განხორციელებას, ჩერათ ქცეულ თეიმურაზის მიმართ; მხოლოდ ჯაყოს „აქტიობას“, ჯაყოს „სიძლიერეს“ აედევნება.

ის კი არა და მარგოს (ისიც არსებულ პირობებში) თითონ უნდა მოეხდინა გარდაქმნა თეიმურაზის პიროვნებაში, თითონ უნდა გაეტაცნა იგი, თავისი ცოცხალი მაგალითითა და მჭეფვარე საქმიანობით, საზოგადოებრივ ასპარეზზე; ამის კი მას შეძლებაც ქონდა და სრული შესაძლებლობაც — პირიქით, მარგომ დაიგროვა რალაც მხამი გულში და მერმე ვითომდა შური იძია მით, რომ უბრალოთ თუ ვიტყვით უღალატა თეიმურაზს, უკანასკნელი პიროვნებათ აღარ მიიჩნია,

მას ლაპარაკის დროს ზურგს შეაქცევდა ხშირად და „ჯაყოს მკლავს გაყვებოდა“. მასთან ეკლესიაში დადგა და „ერთგულდება“ შეფიცა, წვირილი შეჭმულ თავის სატრფოს ჯაყოს თმაწვერი გააპარსია და ტანსაცმელი გამოაცვლევინა.

ყოველივე ამის შემდეგ სრულიად ზედმეტად მიგვაჩნია ჩვენ წუწუნის და ყვედრება თეიმურაზისადმი: — „შენ დამლუბე მე“ და სხვა.

არა, მარგო თეიმურაზმა კი არა და თავის სისუსტემ დალუბა.

რომ მეტი ანგარიში გაეწია არსებული პირობებისათვის და ნაკლებ აყოლოდა ვნებას—თავის თავსაც გადიჩინდა ფეხქვეშ გათელისაგან ჯაყოს მხრით, რომელმაც მას საარსებო ძალებისაგან დაწურვის შემდეგ ტომრები აკიდა და თავის ცოლების ძველ დავთარში ჩასწერა, და, შეიძლება, თეიმურაზსაც იხსნიდა დამამცირებელი ყოფაცხოვრებისაგან.

დანარჩენ პირთაგან ნაწარმოებში აღსანიშნავია ივანე—კაცი შრომის მოყვარე, უნარის მქონე, ენერგიული, კკუა დამჯდარი, გამჭრიახი და პრაქტიკულათ მოქმედი. იგი დაემორჩილა აუცილებლობას, ახალის თაყვანის მცემი შეიქნა და ძველი, თავის ანაფორასთან ერთად, წარსულის სიღამბლეს გააყოლა.

მ. სტალინი.

მ. ნიჟოლაიშვილის „ქართული ენის გრამატიკა“. სახელგამი, 1927 წ.

ყველასათვის ცხადია, თუ რა დიდი მნიშვნელობა აქვს ქართული ენის შესწავლას. სათანადო ყურადღებაც ექცევა მას, როგორც სახელმწიფოებრივ ენას, რომელზედაც ისწავლება ყველა სავანი სკოლებში და მიმდინარეობს საქმის წარმოება რესპუბლიკის ორგანიზაციებში. სამწუხაროთ, ამავე დროს, ერთ მეტად სავალალო გარემოებასთან გვაქვს საქმე. ჩვენს ენაში არაა მკაფიოდ ჩამოყალიბებული, საერთო და ყველასათვის სავალდებულო წერის ფორმები. ვის, როგორც სურს, ისე სწერს. მთლიანს, გამართულს ორთოგრაფიასა და უმეტესად სტილს, სწორ—ენას ვერ აღმოუჩენთ ვერც ერთ ჩვენს მკვლევარს, ვერც ერთ მეცნიერს და, წარმოიდგინეთ, ხშირად ქართული ენის მასწავლებელსაც კი. თავი დავანებოთ სადავო ფორმებს: შეთანხმებული არა ვართ თვით ელემენტარული კანონების შესახებაც. ამას თან ერთვის ის გარემოება, რომ არა გვყავს მწერალი, რომლის ენაც სანიმუშოდ გამოდგეს, არა გვყავს ენის კლასიკი. ამავე დროს მათი ნაწერები ქართული ენის ქრესტომატიებში ხშირად უცვლელად შეაქვთ.

ყოველივე ზემოაღნიშნული უნდა ჩაითვალოს დაბრკოლებათ ქართული ენის შესწავლის საქმეში. იგულისხმება ამის შემდეგ, მოსალოცია პირდაპირ ისეთი სახელმძღვანელოს გამოცემა, რომელიც მოსწავლე ახალგაზრდობას ქართული ენის შესწავლას გაუადვილებს, ამ საქმის დაბრკოლებათა დაძლევაში დაეხმარება.

საუბედუროთ, ეს არ ითქმის ი. ნიკოლეიშვილის ავტორობით გამოცემული „ქართული ენის გრამატიკის“ შესახებ. (შეტანილია განათ. კომისარიატის სახელმძღვანელოთა სიაში მე-VI ზე VII ჯგუფ. იხ. „კომუნისტი“ № 211, 17/IX).

ჩვენ ვფიქრობთ, რომ გაადვილების მაგიერ ხსენებული წიგნი უფრო გაართულებს ენის შესწავლას, რადგან მას ბევრი ნაკლი აქვს.

1. სახელმძღვანელოში მასალა სრულიადაც არაა დალაგებული კონცენტრიულად, რასაც კომისარიატის პროგრამა მოითხოვს და ინსტრუქტორთა სახელმძღვანელო დებულებითაა ნაკარნახევი. (კონცენტრი კი არა—სადავო ისაა საზოგადოთ რომელი წესითაა მასალა განრიგებული ამ წიგნში)?

2. ეტიმოლოგიურ ნაწილში ბრუნვათა თანრიგი შეცვლილია და ბევრი ფორმა მოყვანილი აუხსნელად. მაგ. სახელობით ბრუნვას მისდევს მოქმედებითი; წოდებითი, კი არაა. რატომ?—არ ვიცით.

ავტორის აზრით (იხ. გვ. 15) ასო რ—საუბრის დროს იკარგება; წერის დროს კი უნდა შევიწინარჩუნოთ. რატომ, რომელი კანონის ძალით?—პასუხი არაა. ზრდა, თუ ზდა? გაზრდა, თუ გაზდა?

3. ნახმარია აუარებელი უცხო და შეიდწლედის მოწაფეთათვის გაუგებარი, ძნელად შესათვისებელი ტერმინი. მაგ. რედუქცია, ასიმილიაცია, ობიექტიური, სუბიექტიური, კონიუნქცივი I, II, III, დისიმილიაცია, პრე-

ვერბი აბსოლუტური ფორმა, რელიატიური, სათავისო, ქცევები, საფანჯარო საზედაო და სხვადასხვა.

4. ბევრი, გრამატიკის სანიმუშო-საეარჯიშო მასალა, სრულიად არაა ნაგულისხმევი მე-VI, თუ მე-VII ჯგუფის პროგრამით (მაგ. „მგელი და წერო“, „ლაშურა“, „დათვის წვეულება“, „გაზაფხული“, დრ. პოემა„ დედა და შვილი“, „განდევილი“ ს შესავალი, ილ. „მუშა“ (არაა მე VI ჯგ.) „ვირი და ვეფხი“ — სულობანის, „აჩრდილი“-დან — „შრომის სუფევა მოვა მაშინა“, „პატარა მათხოვარი“ და სხვა.

5. ბევრი განმარტება—კანონი გაუგებარია, ორ სართულიანი პერიოდითა გამოთქმული და მოწაფისათვის ძნელად გასაგები და შესათვისებელია მაგ. „რედუქცია შეეხება ფუძისეულ ხმოვნებს და გამოწვეულია სუფიქსების გავლენით და იმაში მდგომარეობს, რომ უკეთეს სუფიქსი ხმოვნით იწყება და, მაშასადამე, ღიაა თავში, ამ შემთხვევაში იგი წინამავალ ფუძისეულ თანხმოვანს მიიკრავს (!?) და მის წინამძღოლ ხმოვანს ამოაგდებს“. (იხ. მე-20 გვ.) სწორედ რომ „ხელი-ხელ საგოგმანები“ განმარტებაა და ასეთი რამდენ ადგილას! — ყველას ხომ ვერ ამოვწერთ ..

6. პირდაპირ დაუშვებელია სახელი არსებითის განმარტებიდან გამომდინარე დასკვნა მოყვანილი მაგალითების მიხედვით. იქ ნათქვამია: „**არსებითი** სახელი მიუგებს კითხვებზე ¹⁾ ვინ? რა? კითხვა ვინ? ²⁾ იხმარება ადამიანისა და, საზოგადოდ ³⁾ გონიერი არსების შესახებ ვინ? — კაცი, ქალი, ბავში, **ლმერთი, ანგელოზი, ეშმაკი**“ (იხ. გვ. მე-80, მე-10 სტრიქ. ზევიდან). მაშ—დასკვნა ნათელია: **არსებობს** ლმერთი, ეშმაკი, ანგელოზი და ისიც გონიერულობის იარლიკით? გაუგებარია...

ერთისიტყვით, ვფიქრობთ, რომ თავის მიზანს ეს წიგნი ვერ შეასრულებს.

1) თუ შეკითხვებზე—შეკითხვებს?

2) თუ შეკითხვა ვინ?

3) თუ საზოგადოთ?

31. ნ. ფერაძე—ქუთ. აღმ. კომ. მეურნ. სტამბა	146—148
32. ევ. ლოსაბერიძე—კურორტები ქუთაისის მაზრაში	149—157
33. ს. მ—ვი—ქუთაისის ელექტროტექნიკუმი.	158—163
34. მელ. დ. მდივანი—მევენახეობა და მეღვინეობა ქუთ. მაზრაში ძველად და საქ. გასაბჭოების შვიდი წლის თავზე	164—170
35. ირ. ნინიაშვილი—გან. მუშაკთა კავშირი	171—172
36. ნ. გეგია—ექ. და კულ. მდგომარეობა სამტ. რაიონში	173—176
37. ნ. ნადარეიშვილი—ხონის ეკონ. და კულტ. მიღწევები საქ. გასაბჭოების შვიდი წლის თავზე	177—196
38. ა. ფურცელაძე—ტყიბულის ქვანახშირის მალაროები	297—198
39. მ. უორჟოლიანი—გლებჯომები ქუთ. მაზრაში	199—200
40. ზ. ბიჭაშვილი—წყალთა მეურნეობის სამმართველოს მუშაობა დასავლეთ საქართველოში	201—205
41. ნ. თავხელიძე—ამხ. „ბაღდათის“ როლი მევენ. მეღვინეობის დარგში	207—207
42. დ. ჩ.—ქუთაისის თეატრი	208—212
43. ილ. აბაშიძე—მუსიკის საქმე საქ. გასაბჭოების შვიდი წლის თავზე	213—214
44. ფ. შავგულიძე—თანამგზავრთა პროფილები—მ. ჯავახიშვილი.	217—227
45. ფ. სტოელი—ი. ნიკოლაიშვილის „ქართული ენის გრამატიკა“	228—229
46. ხარჩევი	231—232